

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

МАТЕРІАЛИ II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

м. Чернігів, 17 квітня 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

МАТЕРІАЛИ II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

м. Чернігів, 17 квітня 2025 р.

Чернігів
2025

Матеріали
II Всеукраїнської студентської
науково-практичної інтернет-конференції

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

НОСОВЕЦЬ Наталія Михайлівна – проректор з наукової роботи, кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

БЕЛАН Тетяна Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

ПІСКУН Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

ПОЛЕТАЙ Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

ДЖЕВАГА Григорій Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти, заступник директора ННІ професійної освіти та технологій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

ГОРЕЛЬКО Дарина Миколаївна – старший лаборант кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового інституту професійної освіти та технологій
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Протокол № 9 від 24.04.2025)

ЗМІСТ

Секція 1

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

<i>Дарія АНІЩЕНКО, Світлана МАЗУРЕНКО</i> ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	9
<i>Максим АНИКІЄНКО, Тетяна БЕЛАН</i> ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	12
<i>Альона БЕЛАН, Наталія НОСОВЕЦЬ</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З УЧНЯМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	15
<i>Владислав БЛАЖИЛІН, Ірина ФІЛІМОНОВА</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	17
<i>Дмитро ЖУКОВ, Катерина ЯРОЩУК</i> РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ: ЗМІНА ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ.....	19
<i>Анатолій КОРОТИЧ, Віра КУРОК</i> ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	22
<i>Олександр КУРОК, Юрій ЛЯННОЙ</i> ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	24
<i>Катерина МИДИНСЬКА, Станіслав ТКАЧУК</i> ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ	26
<i>Дарина НИКИПОРЕЦЬ,</i> КЛАСНИЙ КЕРІВНИК НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ФАСИЛІТАТОР ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПАРТНЕР ДИТИНИ У РОЗВИТКУ.....	28
<i>Вадим ОВДІЄНКО</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗПТО	30

Максим ОКСЕНТЮК, Дмитро ПОБЕРЕЖНИЙ, Вячеслав ЛЮЛЬЧЕНКО АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	33
В'ячеслав ПІДОПРИГОРА, Інна МАРИНЧЕНКО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	35
Олексій ПЕТРИКЕЙ, Віра КУРОК ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	38
Валерія ПЕТРУСЕВИЧ, Алла ПРИГОДІЙ КУЛЬТУРА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЖИТТЯ ТРИВАЄ, ПОПРИ ВСЕ	40
Олег ПОСТОЛ, Василь ГЕТТА ТЕХНІЧНА ТВОРЧІСТЬ – ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	42
Віталій ПРИТИКА, Тетяна ХОРУЖЕНКО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТУ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ.....	44
Анастасія РОВІНСЬКА, Наталія ДУБОВА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК У ПІДГОТОВКУ УЧНІВ ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	46
Дар'я СУБОТА, Євгеній САМОТКАН, Лариса МЕХ ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	48
Владислав ТЕСЛЯ, Андрій ЛИТВИН ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ	50
Артур ЦВЕТКОВ, Інна МАРИНЧЕНКО ЕКОНОМІЧНА ПІДГОТОВКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО РЕСУРСІВ	52
Ілля ЮРЧУК, Олексій МЕЛЬНИК УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	54

Секція 2
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

<i>Марина АББАСОВА, Тетяна ХОРУЖЕНКО</i> КОЛЬОРОВА СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОГО РУШНИКА.....	57
<i>Дмитро БАБІЧ, Віталій БЕРБЕЦ</i> ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «МІЙ ПОБУТ» НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ.....	59
<i>Олексій БУДЄЄВ, Тетяна ХОРУЖЕНКО</i> СИМВОЛІКА ОБЕРЕГІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОМУ МИСТЕЦТВІ.....	61
<i>Вікторія ВЕРЕТЕНІК, Алла ПРИГОДІЙ</i> ЕКОЛОГІЧНА МОДА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ	64
<i>Діана ВРУБЛЕВСЬКА, Віталій БЕРБЕЦ</i> ДИДАКТИЧНА РОЛЬ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ЗНАНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	66
<i>Мирослав ГАНАЙ, Валентина ХАРИТОНОВА</i> ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА	68
<i>Наталія ГОРДІЙКО, Світлана МАЗУРЕНКО</i> ВПЛИВ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЯКІСТЬ ВИВЧЕННЯ «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ»	70
<i>Андрій ЖАУНІС, Тетяна БЕРБЕЦ</i> АНАЛІЗ СТАНУ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	73
<i>Галина ЗАІКА, Олександр ВИДРА</i> ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПРОЄКТУ З ВИКОНАННЯ КОРСЕТНОГО ВИРОБУ	75
<i>Віталій ЗАЛПСЬКИЙ, Вячеслав ЛЮЛЬЧЕНКО</i> ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	77
<i>Олександр КАКАМА, Андрій КОЛЯДА</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ	79
<i>Богдан КАРПЕЦЬ, Надія БОРИСЕНКО</i> ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА У 5-7 КЛАСАХ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (НУШ).....	81
<i>Дар'я КЛЕМЕНТЬЄВА, Ірина ПОВЕЧЕРА</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 8-ГО КЛАСУ З ТЕХНОЛОГІЇ В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ.....	83
<i>Дмитро КОШЕНИЙ, Тетяна ХОРУЖЕНКО</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ МАТЕРІАЛІВ У ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНЦІВ	85

Ірина КРАВЧЕНКО, Олена ВДОВЕНКО ХАРЧОВІ ДОБАВКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ	87
Андрій ЛЯШЕНКО, Надія БОРИСЕНКО СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ У ЗМІСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	89
Іван МАКСИМЕЛЮК, Тетяна БЕРБЕЦ ВРАХУВАННЯ ВІКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	91
Артем МАРИНЧЕНКО, Надія БОРИСЕНКО ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ ВИРОБІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕТОДУ КОМБІНУВАННЯ.....	94
Сергій МЕЛЬНИЧУК, Лариса СУСЛО РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДО ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	96
Єлизавета МЕТЕЙКО, Оксана ПИСКУН КІНУСАЙГА ЯК ДОСТУПНИЙ СПОСІБ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	98
Ярослав МОНДЗЕЛЕВСЬКИЙ, Олена ПЛУТОК ІННОВАЦІЙНІ ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	101
Марія ОСАДЧА, Надія БОРИСЕНКО УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАЗОВІЙ ШКОЛІ	102
Світлана ТИМЧЕНКО, Тетяна ХОРУЖЕНКО ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ.....	104
Галина ХИМАН, Віра КУРОК ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РУСЛІ ВИМОГ СЬОГОДЕННЯ.....	107
Аліна ЦВИД, Леся КРАВЧЕНКО ВПЛИВ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ НА ВИХОВАННЯ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ	109
Тетяна ШЕРШНЬОВА, Надія БОРИСЕНКО ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У 10-11 КЛАСАХ.....	111
Анастасія ЯЦОЧКО, Алла ПРИГОДІЙ ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ.....	113

Секція 3

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

<i>Ігор В'ЯЛИЙ, Сергій ГОРЧИНСЬКИЙ</i> ОГЛЯД ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ З ВЕБТЕХНОЛОГІЙ.....	115
<i>Олександр ГОНЧАРЕНКО, Тетяна БЕЛАН</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШИХ КЛАСАХ.....	118
<i>Роман ГРАБАЗЕЙ, Ольга ОРЛОВА</i> ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ФІЗИЧНЕ І ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ	120
<i>Павло ДАВИДЕНКО, Оксана ПИСКУН</i> ВИКОРИСТАННЯ TINKERCAD ДЛЯ ОНЛАЙН-ПРОГРАМУВАННЯ МІКРОКОНТРОЛЕРІВ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЇХ РОБОТИ	124
<i>Артем ДОЛЯ, Григорій ДЖЕВАГА</i> ГНУЧКІСТЬ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ВТІЛЕННЯ НОВИХ ПРОЄКТІВ	126
<i>Яна ЄРИНЕНКО, Ярослав ЖАДЬКО, Лариса МЕХ</i> СКРАЙБІНГ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	128
<i>Олександр КИТАНЬ, Лариса СУСЛО</i> РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДО ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	131
<i>Максим КОРХ, Юрій ПЕРИНСЬКИЙ</i> ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТРЕНАЖЕРІВ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ В СФЕРІ ТРАНСПОРТУ	133
<i>Андрій КОЧЕРГА, Оксана ПИСКУН</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	135
<i>Віктор КУДЕЛЯ, Андрій ЛИТВИН</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	137
<i>Маргарита ЛІТТІХ, Ольга МОРОЗОВА-ЛАРІНА</i> ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ: ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ.....	139
<i>Ольга ЛИТОВЧЕНКО, Марина ЖОРОВА, Лариса МЕХ</i> ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	142
<i>Катерина МЕТЕЙКО, Наталія МІНЬКО</i> ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ	144

Дмитро МИКОЛАЙЧУК, Тетяна ГАЗУКА ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	146
Юрій МИСЛИВЕЦЬ РОЗВИТОК МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	148
Каріна МОСТОВА, Станіслав ТКАЧУК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	150
Денис МУШКЕВИЧ, Оксана КОРОБАНЬ ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС	153
Максим ПОНОМАРЕНКО, Сергій ГОРЧИНСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ «ШКОЛА ПРОГРАМУВАННЯ Ш++» ДЛЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	155
Олександра РАДУС, Григорій ДЖЕВАГА РЕДАГУВАННЯ ЦИФРОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ НАОЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	157
Роман РЕВА, Наталія БАЛИЧЕВА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	159
Олександр САВЧЕНКО, Григорій ДЖЕВАГА РЕАЛІЗАЦІЯ МАШИННОГО ЗОРУ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ ОБЛИЧЧЯ.....	161
Олександр СКОРЕНОК, Наталія НОСОВЕЦЬ ПЕРСОНАЛІЗОВАНЕ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ АДАПТИВНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ТА РЕПЕТИТОРІВ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ.....	164
Поліна ТОЛКАЧОВА, Андрій ЛИТВИНОВ ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ОСВІТІ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ	166
Дмитро ФЕДОСЕНКО, Микола ХОВРИЧ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	168
Олександр ЧИЖКОВ, Григорій ДЖЕВАГА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ У ЗПТО	170
Владислав ЮЩЕНКО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	173

СЕКЦІЯ 1

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Дарія АНІЩЕНКО,

*студентка магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
anishenkodasha2003@gmail.com*

Світлана МАЗУРЕНКО

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти
та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
mazurenkosvetlana5g@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Актуальність. Сьогодні ми живемо в часи швидких змін, інформаційного перевантаження та високого рівня стресу. У таких умовах особливо важливо знаходити ефективні методи підтримки психологічного здоров'я учнів. В наш час дедалі частіше можна спостерігати, як емоційне виснаження та тривожність впливають на навчання школярів.

Впровадження елементів арт-терапії на уроках стає дедалі актуальнішим. По-перше, арт-терапія допомагає учням знижувати рівень стресу та емоційного напруження. Після контрольних, конфліктів у класі чи просто важкого дня діти часто ходять з пригніченим настроєм. Творча діяльність – малювання, аплікація, декоративне моделювання – дає можливість емоційного розвантаження, сприяє гармонізації внутрішнього стану. По-друге, арт-терапія особливо корисна для дітей, які пережили травматичні події – вимушене переселення, втрату рідних, військові дії. У таких учнів часто спостерігаються емоційні блоки, замкненість або, навпаки, агресивна поведінка. Через творчість дитина може висловити те, що не вміє або боїться сказати словами. Портрети, іноді учні мають труднощі з усвідомленням і вербалізацією власних емоцій. А на уроках технологій можна створити простір, де через кольори, фактури, форми діти навчаються розпізнавати власні почуття, розвивають емоційний інтелект та вміння співпрацювати та самовиражатися.

Наукові дослідження доводять, що творчість має позитивний вплив на роботу мозку, сприяє емоційній регуляції та покращенню загального стану людини. Тож, важливо зазначити, що арт-терапія активно застосовується в комплексному лікуванні психічних розладів – депресії, тривожності, посттравматичного стресового розладу.

Таким чином, у сучасному світі, де психоемоційне здоров'я стає одним із найважливіших аспектів життя, арт-терапія є дієвим, доступним та універсальним методом самопізнання, відновлення та розвитку. Тому її впровадження у різні сфери життя є не просто важливим, а необхідним кроком до гармонійного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Арт-терапія – це метод психоемоційної підтримки та розвитку особистості, заснований на творчому самовираженні через мистецтво. У центрі цього підходу – не результат, а процес створення, під час якого людина в символічній формі передає свої думки, переживання, почуття, внутрішні конфлікти.

В освітньому середовищі арт-терапія використовується як педагогічний інструмент, що сприяє зняттю емоційної напруги, покращенню психоемоційного стану та розвитку творчого потенціалу учнів. Вона реалізується через практичні завдання з використанням зображень, форм, символів, що не лише розвивають моторику та креативність, а й сприяють емоційному розвантаженню, подоланню тривожності, страхів, агресії та допомагає врівноважити емоційний стан.

Ще в давньому Китаї використовували змальовування ієрогліфів як заспокійливу практику. У школі аналогічну роль можуть відігравати вправи з розмальовками, створення мандал, колажів або проєктів декоративно-ужиткового мистецтва. Учні заспокоюються, їх дихання й серцебиття стабілізується, а настрій помітно покращується.

Як самостійна галузь теоретичних знань та практичної діяльності, арт-терапія стала формуватися на стику науки і мистецтва на початку ХХ століття. Сьогодні арт-терапія («arttherapy», в буквальному значенні цього терміну, означає лікування образотворчим мистецтвом) – це дуже пластичний, напрямок психотерапії, що активно розвивається і розширює сферу свого застосування. Методи і техніки арт-терапії активно використовуються в медицині, педагогіці, соціальній роботі. Основна мета арт-терапії – гармонізація внутрішнього стану людини, відновлення його здатності знаходити оптимальний стан, що сприяє активному продовженню життя, набуттю рівноваги [1, 7].

Арт-терапія – це метод психологічної допомоги, що базується на використанні різних видів творчої діяльності: малюванні, ліпленні, аплікації, створенні образів та символів. А саме на уроках технологій діти ліплять з глини, створюють аплікації, працюють з природними матеріалами – ці заняття мають не лише навчальну, а й терапевтичну цінність. Вони дозволяють учням дослідити власний внутрішній світ, поглянути на себе з боку й побачити проблеми, які можна вирішити конструктивно.

Особливо корисною арт-терапія є під час проведення інтегрованих уроків або тижнів психологічного здоров'я, де діти можуть не лише навчитись чомусь новому, але й попрацювати над власним емоційним станом.

Для дитини творчість – одна з можливостей проникнути в свій внутрішній світ і пізнати себе. Коли учень пише, малює, ліпить з глини або висловлює себе в інших видах мистецтва, це дозволяє йому розслабитися, розкритися і хоча б ненадовго опинитися в гармонії – гармонії з собою [2, 10].

Основне завдання арт-терапії полягає в тому, щоб посередництвом символів, образів, метафор, через які інформація кодується на несвідомому рівні психіки, «витягнути» певну проблему, що захована за ними, спроектувати її на свідомий рівень та пропрацювати пов'язані з нею емоції та переживання і звільнитися від застарілих чи витіснених емоцій.

Засобами арт-терапії через образи, які учень використовує, він транслює своє сприйняття світу та ставлення до нього. Будь-яка творча діяльність – терапевтична по суті, бо допомагає дитині зняти напругу, що у неї накопичилася. У продуктах творчості вигадливо переплітається інформація, джерелами якої є як відкриті, так і глибинні переживання душі.

Завдяки засобам арт-терапії і, в першу чергу, малюванню, учень вчиться бачити свої проблеми з боку, тим самим отримуючи можливість їх вирішення [1, 8].

Терапія мистецтвом пов'язана з розкриттям внутрішніх сил учнів і дозволяє: розвивати в собі спонтанність і вдосконалювати увагу, пам'ять, мислення (когнітивні навички); вивчити свій життєвий досвід з незвичайного ракурсу; навчитися спілкуватися на екзотичному рівні (використовуючи образотворчі, рухові, звукові засоби);

самовиражатися, доставляючи задоволення собі та іншим; розвивати цінні соціальні навички (в груповій роботі); освоїти нові ролі та виявляти латентні якості особистості; спостерігати, як зміни власної поведінки впливають на оточуючих; підвищувати самооцінку, що веде до зміцнення особистої ідентичності; розвивати навички прийняття рішень; розслабитися, виплеснути негативні думки і почуття; реалізувати свою здатність до творчості різними засобами [1, 9-10].

Арт-терапія – методика, яка має на увазі проведення лікування «мистецтвом». Метод включає безліч підвидів, що дає можливість підібрати найбільш корисні для кожного випадку індивідуально.

Так, метод *мандалотерапії* навчає концентрації, внутрішнього балансу, самопізнання через створення учнями симетричних візерунків або мандал з кольорового паперу, ниток, олівців; *кольоротерапія* – розвиває емоційний інтелект, допомагає усвідомити й назвати почуття через вибір кольору для аплікацій або виробів відповідно до емоційного стану; *глинотерапія* або пластилінова терапія покращує дрібну моторику, знімає стрес, допомагає працювати з тривожністю через ліплення предметів, фігур; *колаж* «Мій день або мій настрій» сприяє саморефлексії, розвитку уяви, комунікації через складання разом зображень з журналів або паперу; *пісочна терапія* заспокоює, допомагає вийти з емоційного напруження, відновлює відчуття контролю, допомагає проговорити несвідоме, розслабляє через роботу з піском, створення сюжетів або малюнків; *творче письмо* або *сторітелінг* розвиває мовлення, фантазію, дозволяє обговорити складні теми через метафори: учні вигадують історію про свій виріб або героя, якого створили; *лялькотерапія* допомагає опрацювати внутрішні конфлікти, розвиває уяву, комунікабельність через виготовлення ляльок та ігри з ляльками, інсценування ситуацій; *ігротерапія* розвиває соціальні навички, емоційний інтелект, здатність приймати рішення через використання ролевих, настільних, сюжетних ігор у навчальному процесі та інші.

Арт-терапія звертається до внутрішніх ресурсів людини, які пов'язані з її творчими здібностями та здатністю до самоцілення. Учень має природну потребу виражати свій внутрішній світ, що допомагає йому опрацьовувати отриману інформацію та адаптуватися до змін. Завдяки цьому в психіці формуються механізми, що сприяють успішній інтеграції в суспільство та ефективному функціонуванню в динамічному середовищі.

Взаємодіючи зі світом, кожен прагне усвідомити свою роль та залишити слід. Це проявляється не лише у практичній діяльності, а й у творчих результатах, які є способом осмислення та трансформації життєвого досвіду. Особистість розвивається гармонійно, якщо ці процеси мають конструктивний характер.

Арт-терапія використовує як вербальні, так і невербальні методи зворотного зв'язку. Це можуть бути спостереження, уточнюючі запитання, аналіз емоцій, відображених у творчих роботах, а також комунікація через символіку та асоціації. Такі техніки допомагають краще зрозуміти внутрішній стан учня та сприяють емоційному розвитку.

Висновки. Отже, використання арт-терапії в навчальному процесі – це не лише спосіб розвинути креативність, а й потужний інструмент підтримки психоемоційного стану учнів. Особливо цінно це в умовах воєнного стану, соціальної нестабільності та постійних стресів. На уроках технологій ми маємо унікальну можливість поєднати навчання з психологічною підтримкою, створюючи безпечне творче середовище для гармонійного розвитку дитини.

По-перше, головна перевага арт-терапії – універсальність. Вона підходить для учнів різного віку та психологічного стану. Незалежно від того, чи це дитина, підліток або доросла особистість – творчість дає змогу кожному знайти власний шлях до самовираження й гармонії.

По-друге, арт-терапія допомагає опрацьовувати емоції, навіть ті, що важко висловити словами. Це особливо важливо для дітей, які пережили стресові або травматичні події, адже мистецтво дозволяє безпечно вивільняти накопичені почуття.

По-третє, вона має науково доведений терапевтичний ефект. Під час творчого процесу знижується рівень стресу, стабілізується емоційний стан, покращується робота мозку та серцево-судинної системи.

По-четверте, арт-терапія сприяє особистісному розвитку. Вона розвиває уяву, креативне мислення, допомагає підвищити самооцінку та знайти нові шляхи вирішення проблем.

І, нарешті, важливо наголосити, що арт-терапія – це доступний і екологічний метод, який не потребує спеціальних знань чи художнього таланту. Головне – бажання зануритися у творчий процес і дозволити собі відчувати його цілющу силу.

Таким чином, у сучасному світі арт-терапія є одним із найефективніших і водночас природних способів психологічної підтримки. Вона допомагає не лише долати труднощі, а й знаходити гармонію з собою та світом.

Список використаних джерел

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
2. Кошель А. П., Кульбако Н. П. Використання елементів арт-терапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», методистів, вихователів закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку. Чернівці: ФОП Баликіна О.В., 2020. 90 с.

Максим АНИКІЄНКО,

*студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Тетяна БЕЛАН

*завідувач кафедри, педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
tatjanabelan@ukr.net*

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Формування екологічної культури є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти, оскільки антропогенний вплив на довкілля постійно зростає, а екологічні проблеми потребують нових рішень. Старшокласники – це покоління, яке найближчим часом стане активними учасниками соціально-економічних процесів і їхня екологічна свідомість матиме значний вплив на майбутній розвиток суспільства.

На уроках технологій учні вивчають процеси створення та використання різних матеріалів, їхній вплив на довкілля, способи раціонального використання ресурсів. Водночас традиційні методи навчання не завжди забезпечують достатній рівень усвідомлення екологічних проблем і шляхів їхнього вирішення. Проектна діяльність, як один із активних методів навчання, дозволяє учням не лише здобувати знання, а й застосовувати їх на практиці, що сприяє розвитку екологічної культури через реальний досвід.

Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю впровадження нових освітніх підходів, що відповідають сучасним викликам та вимогам Концепції нової української школи. В умовах реформування освіти в Україні особливу увагу приділяють компетентнісному підходу, який передбачає формування в учнів здатності застосовувати набуті знання у різних життєвих ситуаціях. Саме тому проектна діяльність як засіб формування екологічної культури старшокласників є ефективним і перспективним напрямом педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сучасні екологічні виклики вимагають від суспільства формування екологічно свідомої особистості, здатної відповідально ставитися до навколишнього середовища та впроваджувати екологічно доцільні практики у повсякденному житті. Особливо важливу роль у цьому процесі відіграє освіта, зокрема навчальний предмет «Технології», який має значний потенціал для розвитку екологічної культури старшокласників. Одним із ефективних методів формування екологічної свідомості є проектна діяльність, яка сприяє активному залученню учнів до дослідницької роботи, розробки екологічних рішень та практичного застосування знань у реальних умовах.

У межах навчального предмету «Технології» використання проектною діяльністю дозволяє не лише розвивати творчі та конструктивні здібності учнів, а й формувати відповідальне ставлення до природних ресурсів, розвивати навички критичного мислення та самостійного прийняття екологічно виважених рішень. Важливим аспектом є також інтеграція екологічних тем у технологічні проекти, що дає змогу старшокласникам усвідомити зв'язок між виробництвом, споживанням і станом довкілля.

Екологічна культура є рівнем усвідомлення людиною свого місця у природному середовищі та характеру взаємодії з навколишнім світом. Вона формується на основі відповідального ставлення до довкілля та глибокого розуміння екологічних процесів, що відбуваються у природі. Ця культура спрямована не лише на раціональне використання природних ресурсів, а й на формування гармонійного світогляду, що поєднує екологічні та гуманістичні цінності [4].

Тісний взаємозв'язок між екологією та культурою простежується через спосіб взаємодії людини з природою. Рівень екологічної культури суспільства безпосередньо відображає його загальний рівень розвитку та здатність підтримувати баланс у відносинах між людиною і навколишнім середовищем. Саме екологічна свідомість молоді відіграє ключову роль у відновленні гармонії між природою і людством [1].

Екологічну культуру можна визначити як систему цінностей, норм і моделей поведінки, що регулюють взаємовідносини людини з довкіллям. Вона проявляється у свідомій діяльності людини, спрямованій на збереження та примноження природних ресурсів, а також на використання екологічно безпечних технологій у повсякденному житті [3].

Проблема формування екологічної свідомості учнів давно є предметом дослідження науковців. Так, К. Ушинський наголошував на важливості екологічного виховання у розвитку мислення, пам'яті та уяви школярів. Т. Кучер визначав екологічну культуру як систему знань, що допомагає зрозуміти взаємозв'язки між природою, суспільством та людиною. Крім того, він підкреслював, що важливим аспектом екологічної культури є відповідальне ставлення до природи та готовність до природоохоронної діяльності [2].

Що стосується проектною діяльності, ми розуміємо її як систему різних практичних дій особистості (групи, колективу), спрямованих на створення певного творчого продукту/продукції. Проектна діяльність відрізняється від колективно підготовленого заходу або груповою діяльністю з наданням наочних результатів тим, що демонструє головний результат проекту – аналіз діяльності та представлення способу розв'язання окресленої проблеми [5, 10].

Однією з ключових особливостей проектною діяльності є її спрямованість на практичне застосування знань. Учні не просто вивчають екологічні проблеми, а й активно беруть участь у їхньому вирішенні, виконуючи проекти, спрямовані на зменшення негативного впливу людської діяльності на довкілля. Це можуть бути дослідницькі

проекти, присвячені вивченню стану довкілля у регіоні, розробка екологічних ініціатив у школі чи громаді, створення ресурсозберігаючих моделей або популяризація екологічних практик серед однолітків.

Проектна діяльність дозволяє розвинути навички самостійного пошуку інформації, аналізу, синтезу та оцінки екологічних даних, а також сприяє розвитку критичного мислення. Участь у групових екологічних проєктах стимулює розвиток комунікативних навичок, формує відповідальність та вміння працювати в команді, що є важливими складовими сучасної освіти. Таким чином, екологічна проєктна діяльність формує в учнів не лише знання, а й здатність застосовувати їх у реальних умовах, що значно підвищує ефективність екологічного виховання.

Значну роль у формуванні екологічної культури засобами проєктної діяльності відіграє інтеграція екологічного компонента в навчальні дисципліни, зокрема в уроки технологій. Технологічна освіта має значний потенціал для формування екологічного мислення, оскільки вона пов'язана з питаннями ресурсозбереження, переробки відходів, енергоефективності та екологічно безпечного виробництва. Використання проєктної діяльності в межах навчального предмету «Технології» дозволяє поєднати технічні та екологічні знання, формуючи у старшокласників розуміння необхідності екологічного підходу до розробки та впровадження технологій.

Важливим аспектом екологічних проєктів у старшій школі є їхня спрямованість на практичні результати та довготривалий вплив. Наприклад, учні можуть працювати над розробкою системи сортування відходів у школі, створювати енергозберігаючі рішення, проводити дослідження стану довкілля або організовувати екологічні акції. Такі проєкти не лише підвищують рівень екологічної культури учнів, а й сприяють розвитку відповідальності та активної громадянської позиції.

Висновки. Проєктна діяльність є ефективним засобом формування екологічної культури старшокласників, оскільки поєднує навчальні, дослідницькі та практичні аспекти, спрямовані на усвідомлене ставлення до довкілля. Використання проєктних методів у процесі навчання сприяє глибшому розумінню екологічних проблем, розвитку відповідальності та формуванню активної життєвої позиції щодо збереження природи.

Список використаних джерел

1. Білявський Г. О. Основи екології: теорія та практикум : навч. посіб. Київ: Лібра, 2002. 352 с.
2. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб., 5-е вид., випр. і доп. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2007. 422 с.
3. Єфіменко Н. П. Особливості формування екологічної культури студентів вищих технічних закладів освіти : автореферат дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти»; Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2000. 18 с.
4. Курняк Л. М. Екологічна культура: поняття та формування. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2015. № 10. С. 48-51.
5. Мартинець Л. А. Проєктна діяльність у навчально-виховному процесі. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 3 (34). С. 10.

Альона БЕЛАН,

*студентка магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Наталія НОСОВЕЦЬ,

*проректор з наукової роботи, кандидат педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З УЧНЯМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність. У сучасних умовах трансформації освітнього простору, спричиненої пандемією COVID-19, військовими подіями та стрімким розвитком цифрових технологій, особливої значущості набуває питання ефективної взаємодії класного керівника з учнями в умовах поєднання онлайн та офлайн освіти. Водночас гібридна модель навчання вимагає від педагога не лише високого рівня фахової підготовки, а й гнучкості, цифрової грамотності та емоційного інтелекту для налагодження стійкого зв'язку з учнями, забезпечення їхньої соціалізації, мотивації до навчання та психологічного комфорту. Саме класний керівник виступає ключовою фігурою у підтриманні цілісності виховного процесу, адаптуючи традиційні педагогічні функції до нових умов, що визначає актуальність наукового осмислення цієї теми.

Виклад основного матеріалу. Класний керівник є ключовою фігурою у шкільному освітньому процесі, що відповідає за організацію, координацію та проведення позаурочної виховної діяльності в класі, який закріплений за ним. Його роль можна порівняти з наставником або провідником, який сприяє формуванню у здобувачів освіти ціннісного ставлення до культури, моралі та науки в контексті сучасного суспільства. Як зазначав В. О. Сухомлинський, справжній педагог повинен бути наділений глибоким гуманізмом і безмежною любов'ю до своєї професії й до дітей, оскільки тільки за таких умов можливо зберегти натхнення, ясність мислення та щирість почуттів у педагогічній діяльності, яка інакше перетворюється на тягар [1].

Освіта посідає провідне місце у соціально-економічному розвитку держав, що спостерігається як у країнах Західної, так і Східної цивілізаційної орієнтації. На думку М. О. Крижанівського, саме рівень освіченості визначає перспективи розвитку суспільства й держави в цілому. У цьому контексті вирішальну роль відіграє вчитель, особливо його професіоналізм, життєва мудрість і здатність до виховного впливу на молодь [2, 55]. У межах загальної середньої освіти саме класний керівник здійснює основне навантаження у сфері виховної роботи з учнями.

Відповідно до нормативного документа «Положення про класного керівника закладу загальної середньої освіти» [3], його діяльність охоплює чотири ключові напрями, які формують основу педагогічної взаємодії між учителем і учнями: 1) Виконання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти та професійно-технічної освіти; 2) Виховання національно свідомого громадянина України; 3) Виявлення та розвиток здібностей своїх вихованців; 4) Виховання в учнів свідомого ставлення до здорового способу життя, формування екологічної культури особистості і залучення до природоохоронних дій.

Перше завдання полягає у забезпеченні реалізації основних положень Державного стандарту загальної середньої та професійно-технічної освіти. Воно включає дотримання норм, закріплених у законодавчих актах України – зокрема в Законах України

«Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Конституції України, а також у міжнародних документах, таких як Конвенція про права дитини. Цей напрямок покликаний забезпечити правове підґрунтя діяльності педагога та формування правової свідомості учнів.

Друге завдання передбачає виховання у молоді національної свідомості, патріотизму, поваги до державних символів, правових норм та загальнолюдських цінностей. Класний керівник має сприяти формуванню в учнів почуття гідності, відповідального ставлення до власних прав і обов'язків, а також готовності нести відповідальність за свої дії згідно з чинним законодавством.

Третє завдання акцентує увагу на виявленні індивідуальних здібностей учнів, створенні умов для розвитку їхнього творчого потенціалу та становлення цілісного світогляду. Виховна робота в цьому напрямі передбачає формування системи моральних орієнтирів, зокрема поваги до культурного розмаїття, традицій і мов як українського народу, так і інших націй. Особливу увагу приділено засудженню будь-яких проявів дискримінації, насильства чи приниження людської гідності.

Четверте завдання зосереджене на формуванні у здобувачів освіти свідомого ставлення до здоров'я як власного, так і навколишніх. Класний керівник має забезпечити умови для формування екологічної культури, свідомого способу життя та активної участі учнів у природоохоронній діяльності.

З огляду на глобальні виклики – пандемію, цифрову трансформацію освіти, воєнні дії – формат освітнього процесу змінився: з'явилися моделі змішаного або повністю дистанційного навчання. У цих умовах функціонал класного керівника не зменшився, а навпаки – суттєво ускладнився, що зумовило необхідність осмислення нових підходів до взаємодії з учнями, враховуючи як психолого-педагогічні, так і техніко-організаційні чинники.

Поєднання онлайн та офлайн навчання створює подвійне навантаження як на здобувача освіти, так і на педагога. Класний керівник має бути водночас медіатором, модератором і психологом. Він має забезпечити емоційний зв'язок з учнями, створити атмосферу довіри та підтримки, незважаючи на фізичну відстань чи відсутність безпосереднього контакту. У разі відсутності такого зв'язку учень може втратити мотивацію до навчання, а сам процес соціалізації зазнає суттєвих перешкод. Саме тому необхідно розглядати гібридну модель не лише як логістичну схему освітнього процесу, а як нову філософію педагогічної діяльності, де основною категорією стає адаптивна взаємодія.

Особливої актуальності набуває потреба у цифровій компетентності класного керівника. Йдеться не лише про вміння користуватися платформами для відеоконференцій чи створювати презентації, а про здатність будувати комунікацію в онлайн-просторі, відчувати емоційний стан дитини на відстані, помічати ознаки ізоляції, втоми чи тривожності. Це вимагає глибокої емпатії, гнучкості та навичок медіапедагогіки. Більше того, сучасний класний керівник повинен орієнтуватися в етичних аспектах цифрового середовища, зокрема дотримання конфіденційності, безпеки дітей в мережі, профілактики кібербулінгу тощо.

Не менш важливим аспектом є збереження та розвиток класного колективу в умовах часткової відсутності живої взаємодії. Зазвичай, згуртування класу відбувається під час спільної діяльності – заходів, екскурсій, ігор, спілкування під час перерв. В умовах гібридного навчання класний керівник має трансформувати ці активності в онлайн-формат: організовувати віртуальні чати, клуби за інтересами, творчі конкурси, кураторські години через відеозв'язок. Важливим є також підтримання традицій класу, які можна адаптувати під нові умови – наприклад, проводити онлайн-ранкові зустрічі або тематичні дні.

Водночас взаємодія з батьками набуває нових форм. Онлайн-консультації, електронні щоденники, спільні месенджери – усе це потребує системності, чітких правил етикету та конфіденційності. Важливо не лише інформувати батьків про успішність учня, а й залучати їх до участі у класних ініціативах, посилюючи партнерські відносини в системі «вчитель – учень – батьки».

У нормативних актах, зокрема в «Положенні про класного керівника», наголошується, що діяльність класного керівника охоплює діагностичну, виховну, організаційну та корекційну функції. У гібридній моделі освіти ці функції залишаються актуальними, проте потребують нових інструментів реалізації. Так, діагностика психоемоційного стану учнів відбувається через спостереження за їхньою активністю в онлайн-середовищі, а організація виховної роботи передбачає використання цифрових платформ для залучення школярів до колективної діяльності.

Висновки. Таким чином, взаємодія класного керівника з учнями в умовах поєднання онлайн та офлайн освіти стає складнішою, але й водночас більш багатограним процесом. Ця модель вимагає від педагога високого рівня гнучкості, педагогічної майстерності та готовності до безперервного професійного зростання. Ефективна комунікація, емоційна підтримка, креативність у формуванні виховного простору – це ті компоненти, які забезпечують результативність виховної роботи в умовах гібридної освіти.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1969. 424 с.
2. Крижанівський М. О. Роль вчителя у формуванні особистості в умовах сучасного освітнього простору. *Педагогічна думка*, 2023, № 1. С. 55.
3. Про затвердження Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00#Text> (дата звернення: 30.03.2025).

Владислав БЛАЖИЛІН,

студент магістратури
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
blazhylin@udpu.edu.ua

Ірина ФІЛІМОНОВА,

доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій за профілями,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
irunafilimonova@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Сучасний світ ставить нові вимоги до молодого покоління, яке має вміння приймати незалежні рішення, мати самостійні судження, працювати в команді, використовувати інновації в професійній діяльності. Тобто нові стандарти сьогодення займають місце базових навиків і знань, що були актуальні раніше. Саме тому професійна (професійно-технічна) освіта повинна забезпечити не лише достатній рівень сформованих професійних компетентностей майбутніх фахівців, але й навчити творчо мислити, мати свою позицію та відстоювати її, адаптуватись до швидкої зміни соціальних ролей. Допомогти в цьому можуть інноваційні форми, методи та технології навчання, використання яких під час проведення спецдисциплін оптимізує освітній процес у закладах фахової передвищої освіти [2, 26].

Виклад основного матеріалу. Практичний досвід засвідчує, що виконання навчальних завдань вимагає використання викладачем принципово нових підходів через застосування інноваційних навчальних технологій. За визначенням О. Дубасенюк, «інноваційні технології – це особлива форма педагогічної діяльності і мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі; це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на оновлення навчального процесу, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов» [3, 18]. Суть та особливості інноваційних технологій широко описані у наукових працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Втім, алгоритми їх використання, методичні розробки з практичними прикладами їх реалізації, що є особливо актуальними у роботі викладачів-практиків, на жаль, недостатньо обґрунтовані.

Для визначення особливостей використання інноваційних технологій у процесі вивчення спецдисциплін нам необхідно проаналізувати освітній процес підготовки майбутніх фахівців професійної освіти. Зважаючи на достатньо значну кількість спецдисциплін, пропонуємо обрати «Виробниче навчання», що є обов'язковим у практичній підготовці майбутніх фахівців різних спеціальностей.

Викладаючи цю фахову дисципліну, викладачі зазвичай мають достатньо інформаційних та друкованих джерел для компонування теоретичного матеріалу. Водночас, проведення практичної частини відбувається, як правило, за однотипним алгоритмом: проведення вступного інструктажу, відпрацювання прийомів, умінь та навичок, здійснення поточного інструктажу, підведення підсумків роботи тощо. Викладач працює за стандартною системою, учні виконують типові завдання і демонструють посередні результати. Змінити цю типову систему допоможуть інноваційні технології, при чому їх можна використовувати на усіх етапах практичного заняття, починаючи з мотивації навчання. Саме правильно сформульована мотивація навчальної діяльності, на нашу думку, відіграє ключову роль в результативності як теоретичних, так і практичних занять [4, 178]. На цьому етапі варто використовувати елементи дидактичної гри. Для прикладу, викладач, поділивши групу на 2 бригади, пропонує уявити ситуацію, коли кожна бригада є колективом закладів ресторанного господарства, що конкурують між собою. А отже, виконуючи практичні завдання, учні повинні демонструвати найвищий рівень якості, оскільки від цього залежатиме, чи виживе їх «ресторан» у конкурентній боротьбі.

На етапі вступного інструктажу можна використовувати навчальні відеоролики, фрагменти науково-популярних фільмів, акцентуючи увагу на основних завданнях, особливостях виконання прийомів, можливих помилках. Проведення поточного інструктажу може виконувати не викладач, а бригадир кожної бригади. Цей прийом допоможе відчути відповідальність за покладені на учня-бригадира обов'язки, а також формуватиме вміння працювати в команді, оскільки індивідуальна діяльність кожного учасника впливатиме на загальний результат. Проведення заключного інструктажу та узагальнення результатів практичної роботи можна провести у вигляді аналітичної гри «Знайди помилку». Представник кожної бригади повинен оцінити виконану роботу та знайти помилки. Наступним кроком буде пошук можливих рішень проблеми та шляхів її попередження. Такий прийом сприяє розвитку здатності швидкого включення у взаємодію з іншими суб'єктами виробничого процесу.

Звичайно, використання запропонованих методів, форм та засобів інноваційних технологій одночасно на всіх етапах практичної роботи не є доречним. Це може перевантажити учнів, відволікти від основної мети. В загальному, використання інноваційних технологій в процесі вивчення спецдисциплін майбутніми фахівцями професійної освіти формуванню у них усвідомленої потреби в самостійному прагненні до професіоналізму, розвитку механізму самоорганізації розумової діяльності, створенню умов для самостійного набуття знань, навичок та умінь, їх застосування на практиці, що є важливим в умовах сучасних тенденцій розвитку європейської освіти [1, 221].

Висновки. Досвід свідчить про те, що при однотипній методиці проведення занять інтерес до їх виконання знижується. Тому завдання викладача – урізноманітнювати методи і прийоми їх проведення, використовуючи ділові та рольові ігри, розв’язуючи проблемні виробничі ситуації, сучасні комп’ютерні технології тестового контролю. Отже, використання в освітньому процесі інноваційних технологій – це потужний стимул, що посилює мотивацію до навчання; надає можливості для використання різних способів подання інформації; допомагає активно залучити учнів до освітнього процесу, зосереджує їхню увагу на найбільш важливих аспектах матеріалу, сприяє поліпшенню підготовки майбутніх фахівців професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Білик В. В. Сутність і структура професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Київ; Вінниця, 2017. Випуск 25. С. 219-225.
2. Загіка О. О. Оновлення змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах. *Професійно-технічна освіта*. 2019. № 4 (57). С. 25-29.
3. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія*. Житомир, 2019. С. 14-47.
4. Філімонова І. А. Мотиваційно-ціннісне середовище як педагогічна умова формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів харчових технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2018. Випуск № 21. С. 177-181.

Дмитро ЖУКОВ,

студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
mausdertank@gmail.com

Катерина ЯРОЩУК,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
katenegovskaya@ukr.net

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ: ЗМІНА ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ

Актуальність. Сучасний освітній процес в Україні зазнав значних трансформацій, зокрема через впровадження змішаного навчання. Поєднання традиційного та онлайн-навчання відкриває нові можливості, але водночас ставить перед викладачами нові виклики. Зміна ролі викладача з «джерела знань» на фасилітатора, координатора та наставника вимагає адаптації педагогічних стратегій, що є ключовим фактором ефективності змішаного навчання.

Більше того, в останні роки система освіти України зазнала значних трансформацій у зв'язку з пандемією COVID-19, воєнними викликами та відповідно глобальними змінами у підходах до навчання. Тому змішане навчання, яке поєднує традиційні очні заняття з онлайн-освітою, стало однією з ключових освітніх моделей, що активно використовується у закладах освіти.

Впровадження змішаного навчання вимагає перегляду ролі викладача [4]:

- він більше не є єдиним джерелом знань, а стає фасилітатором освітнього процесу;

- зміщення акценту на самостійну та дистанційну роботу студентів вимагає зміни методів контролю та оцінювання;

- використання цифрових платформ (Moodle, Google Classroom, Zoom тощо) потребує розвитку цифрової грамотності викладачів.

Таким чином умови сучасного інформаційного суспільства вимагають адаптації викладачів до нових методик та підходів, що робить дослідження цієї теми надзвичайно актуальним.

Виклад основного матеріалу. Змішане навчання – це не просто поєднання традиційних і дистанційних форм навчання, а цілісна методика, яка дозволяє оптимізувати освітній процес, підвищити рівень засвоєння матеріалу та створити індивідуальну освітню траєкторію.

Як зазначалося вище, змішане навчання передбачає поєднання традиційних очних занять із використанням цифрових платформ для дистанційної освіти. Такий формат дає змогу урізноманітнити освітній процес, сприяти самостійному навчанню та підвищувати ефективність засвоєння матеріалу. Основними моделями змішаного навчання є [1]:

- ротаційна модель – чергування онлайн- та офлайн-форм навчання за чітким графіком;

- перевернутий клас (Flipped Classroom) – студенти самостійно вивчають теорію онлайн, а в аудиторії виконують практичні завдання та обговорюють матеріал;

- гнучка модель (Flex Model) – основний контент подається онлайн, а викладач виконує роль наставника, який консультує студентів у міру необхідності;

- модель обов'язкового онлайн-компоненту – частина навчального процесу обов'язково проходить у цифровому середовищі, незалежно від типу заняття.

В той же час перехід на змішане навчання змінює традиційні підходи до викладання та оцінювання знань. Основні трансформації в педагогічних стратегіях включають [2]:

- 1) Щодо організації освітнього процесу:

- використання цифрових платформ для планування, проведення занять та контролю успішності;

- інтеграцію відеолекцій, інтерактивних вправ, тестів та онлайн-симуляторів;

- запровадження гнучких графіків навчання, що враховують індивідуальні потреби студентів.

- 2) Щодо методів взаємодії зі студентами:

- викладач стає не лише носієм знань, а й фасилітатором (організатором) навчального процесу;

- посилюється роль самостійного навчання студентів, тому важливо навчити їх працювати з інформацією та критично її аналізувати;

- акцент робиться на інтерактивних завданнях, проєктній роботі та рефлексії.

- 3) Щодо методів оцінювання знань:

- поєднання традиційних оцінювань (іспити, заліки) з цифровими інструментами (онлайн-тести, автоматизовані перевірки робіт);

- використання формувального оцінювання: портфоліо студента, обговорення, саморефлексія;

- аналіз аналітичних даних з навчальних платформ (Moodle, Google Classroom) для розуміння прогресу студентів.

Отже, змішане навчання має багато переваг, але є й виклики, які потребують вирішення [3]:

- технологічні бар'єри – не всі викладачі володіють цифровими інструментами на належному рівні;
- мотивація студентів – не всі студенти здатні до самостійної організації навчання, тому важлива роль викладача як наставника;
- якість онлайн-матеріалів – необхідність створення якісного та доступного навчального контенту;
- проблеми з інтернет-з'єднанням – особливо актуально для студентів із віддалених регіонів.

Відповідно до цього основними викликами для викладачів є необхідність підвищення цифрової грамотності, адаптація методичних матеріалів та підтримка мотивації студентів. Тому при правильному підході змішане навчання підвищує ефективність освітнього процесу, розвиває самостійність студентів та сприяє інтеграції сучасних технологій у навчання.

Незважаючи на ці виклики, змішане навчання є перспективним напрямом розвитку освіти в Україні та світі, а викладач відіграє ключову роль у його ефективному впровадженні.

Висновки. Змішане навчання є одним із найефективніших підходів до організації освітнього процесу в сучасних закладах освіти України в умовах сьогодення. Воно дозволяє поєднувати традиційне навчання з використанням цифрових технологій, створюючи більш гнучку, персоналізовану та доступну систему освіти.

Незважаючи на виклики, такі як технічне забезпечення, мотивація студентів та необхідність методичної адаптації, переваги змішаного навчання очевидні. Воно не лише покращує доступ до якісної освіти, але й розвиває у студентів навички самостійного навчання, критичного мислення та ефективної взаємодії в цифровому середовищі.

Отже, впровадження змішаного навчання є стратегічно важливим напрямом розвитку освіти, а викладач відіграє ключову роль у забезпеченні його ефективності. Майбутнє освіти залежить від здатності викладачів адаптуватися до нових викликів, впроваджувати інноваційні підходи та створювати комфортне освітнє середовище для студентів.

Список використаних джерел

1. Коваленко В., Мар'єнко М., Сухих А. Особливості впровадження змішаного навчання у закладах загальної середньої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2021. №3 (107), С. 86–90. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/363/334>
2. Кручек В. Організація педагогічної взаємодії в умовах змішаного навчання. *Інноваційна професійна освіта: Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*. 2022. Т.1 (2). С. 142–145. URL: https://www.conference.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/24?utm_source=chatgpt.com
3. Мізюк В. А. Лекція у сучасному закладі вищої освіти в умовах змішаного навчання. *Педагогічні науки*. 2020. №90, С. 124–128. URL: https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4319?utm_source=chatgpt.com
4. Опанасенко Я. О. Ключові компетенції викладача-тьютора в умовах змішаного навчання. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті*. 2021. Вип. 3. С. 254–256. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/77a34dd7-3dfc-4780-b787-c3462093dbe8>

Анатолій КОРОТИЧ,

*аспірант кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів),
korotychanatolii@gmail.com*

Віра КУРОК,

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів),
virakurok@gmail.com*

ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. У період епохи інноваційного розвитку суспільства оновлення освітньої системи має ґрунтуватися, насамперед, на професійній інноваційній компетентності педагогів професійного навчання. Саме їм належить визначальна роль у підготовці нового покоління, тому що «суспільство в сучасних умовах, а ще більше – в умовах відбудови країни, потребуватиме висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно діяти, адаптуватися до змінних умов, постійно розвиватися, бути високо-майстерними професіоналами» [3, 6]. Як підкреслюють провідні вітчизняні науковці, інноваційний тип сучасного прогресу «вимагає формування інноваційної людини, а тому основним концептом сучасної вітчизняної освіти стає формування інноваційної особистості з інноваційним типом мислення й розвиненим інноваційним потенціалом, готовою до активної інноваційної діяльності та навчання протягом життя» [1].

Виклад основного матеріалу. Мета, завдання, методологічні підходи визначають принципи підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до інноваційної педагогічної діяльності: загальнодидактичні, що характеризують основу розроблення змісту та організації процесу професійної підготовки в цілому, та специфічні, що відображають особливості інноваційної діяльності педагогів професійного навчання та їх вплив на процес професійної підготовки.

Підготовка педагога до інноваційної діяльності спирається на *загальнодидактичні принципи*: науковості, системності, доступності навчання, зв'язку теорії з практикою, систематичності і послідовності, свідомості і активності; *специфічні принципи*: проблемності, розвивального характеру навчання, релевантності, позитивності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Принцип науковості передбачає, що навчальний процес ґрунтується на науково обґрунтованих знаннях, методах та технологіях, а також сприяє розвитку дослідницьких навичок та здатності до інновацій. Реалізація принципу науковості в контексті підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності передбачає: формування інноваційного мислення (навчання студентів генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні рішення, мислити творчо та креативно); ознайомлення з сучасними інноваційними технологіями (вивчення новітніх технологій, матеріалів, обладнання, що використовуються в різних галузях); створення інноваційного середовища (атмосфери, що сприяє генеруванню та впровадженню інновацій).

Принцип системності дає можливість розглядати фахову підготовку як середовище, всередині якого створено систему, що реалізується в освітньому процесі університету та охоплює узгоджені дії елементів: мету, суб'єкти, зміст інноваційної діяльності, механізми реалізації, результат як продукт діяльності. Інноваційна

компетентність майбутніх педагогів професійного навчання відповідно до цього принципу є сукупністю взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного, інноваційно-когнітивного, діяльнісного і особистісно-рефлексійного.

Реалізація *принципу свідомості й активності* у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності є надзвичайно важливим аспектом, оскільки саме свідомо та активна позиція майбутнього педагога є запорукою успішного впровадження та створення інновацій в освітньому процесі. Цей принцип передбачає не просто засвоєння інформації, а й глибоке розуміння сутності інновацій, усвідомлення необхідності їх впровадження, активну участь у їх розробці та апробації, а також здатність до самостійного пошуку нових ідей та рішень. Означений принцип тісно пов'язаний з іншими дидактичними принципами, такими як принцип науковості, принцип зв'язку теорії з практикою, принцип доступності та іншими. Їх комплексна реалізація забезпечує якісну та ефективну підготовку майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Принцип проблемності «передбачає орієнтацію навчального процесу не на готові знання, а на вирішення певної проблеми. Як правило цей метод покладено в основу виконання курсового або дипломного проєктів» [2, 275].

Принцип розвивального характеру навчання спрямований на розвиток, самовдосконалення особистості, що «вимагає переорієнтації процесу навчання з предметного характеру на процесуальний та мотиваційний» [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Принцип релевантності передбачає, що: 1) студенту ставлять вимоги, які відповідають його здібностям, інтересам, цінностям і суб'єктивному досвіду; 2) забезпечується можливість студенту реалізувати себе в навчанні, дослідницькій діяльності та поведінці. Водночас зміст освіти, засоби і методи підбираються так, щоб студент – майбутній педагог професійного навчання міг вибірково підійти до предметного матеріалу та способів його оволодіння у відповідності до своїх життєвих цілей і шляхів особистісного розвитку [4].

Принцип позитивності уможливорює створення ситуації успіху та вибору для кожного студента, що активізує прагнення продуктивної діяльності в галузі інновацій. Позитивні емоції та настрої сприяють побудові комфортної внутрішньо командної взаємодії, успішної та довірчої комунікації, що враховує інтереси кожного суб'єкта; співробітництва та партнерської взаємодопомоги в ході здійснення інноваційної діяльності; творче рішення поставленої мети. Позитивно налаштований студент більш схильний до конструктивного мислення, розвитку інноваційної орієнтації, пошуку шляхів досягнення ефективного результату, реалізації науково-технологічних нововведень.

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Суб'єкт-суб'єктні відносини – це не просто контакт між викладачем та студентом, це рівноправна, партнерська взаємодія, де обидві сторони виступають активними учасниками процесу навчання, обміну досвідом та спільного створення нового знання. Належний рівень співробітництва викладачів і здобувачів освіти, побудований на принципах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, є ключовим фактором забезпечення якісної підготовки педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності. Саме така взаємодія забезпечує не тільки підвищення рівня сформованості інноваційної компетентності майбутніх фахівців, але й сприяє їхньому особистісному та професійному розвитку, формує готовність до постійного самовдосконалення та творчого підходу до професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, реалізація в освітньому процесі закладів вищої освіти визначених принципів *науковості, системності, свідомості й активності, проблемності, розвивального характеру навчання, релевантності, позитивності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії* сприятимуть ефективній підготовці педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності в контексті соціально-економічних викликів сьогодення.

Список використаних джерел

1. Кремень В., Луговий В., Саух П. (2020). Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку: пропозиції НАПН України до Стратегії людського розвитку. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Т. 2. № 2. С. 1-5.

2. Островська М. Я. Педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності: дис. д-ра пед. наук. 13.00.04 / Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II МОН України, Берегово; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2024. 502 с.
3. Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу : монографія / О. А. Тітова, П. Г. Лузан, Т. М. Пащенко, І. А. Мося, А. В. Остапенко, О. Ю. Ямковий; за наук. ред. О.А. Тітової. Київ: ІПО НАПН України, 2023. 272 с.
4. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проєктування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2015. 543 с.

Олександр КУРОК,

*аспірант кафедри педагогіки,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка (м. Суми),
kurok_a@ukr.net*

Юрій ЛЯННОЙ,

*доктор педагогічних наук, професор, ректор,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка (м. Суми)*

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність. У наш час в усьому світі можна спостерігати активну тенденцію до впровадження в освітній процес закладів вищої освіти змішаного навчання, яку визнають сучасною освітньою технологією, що має значний потенціал для свого подальшого розвитку. Це зумовлене швидким розвитком цифрових технологій, а також такими негативними викликами сьогодення, як коронавірусна інфекція і введення воєнного стану в Україні, пов'язаного з російською воєнною агресією. У зв'язку з цим заклади освіти були змушені перейти на дистанційну форму навчання, а в деяких випадках – на змішану, щоб забезпечити здобувачам освіти доступ до навчання, не зважаючи на складні обставини.

Дослідженням проблеми змішаного навчання опікуються як зарубіжні (С. Вейбелзал, Дж. Гартмен, Ч. Дзюбан, Б. Коллінс, С. Моебз, П. Москал, Дж. Мунен та ін.), так і вітчизняні (Т. Боднар, К. Бугайчук, Т. Горохівська, І. Середа Ю. Сікора та ін.) вчені. Науковий доробок дослідників висвітлює розуміння ними поняття «змішане навчання», механізми його реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти, узагальнює моделі змішаного навчання, пропонує адаптацію зарубіжних практик та стратегічні етапи його впровадження в освітню діяльність вітчизняних університетів. Аналіз публікацій з означеної проблеми засвідчує намагання вчених відшукати ефективні підходи до гармонійного поєднання традиційних та дистанційних форм навчання.

Виклад основного матеріалу. У період воєнного часу в Україні на різних територіях застосовують різноманітні доцільні форми освітньої діяльності. Так, повністю дистанційне навчання із залученням широкого спектру інформаційних ресурсів використовується в зонах, що розміщені близько до ведення бойових дій або в

прикордонних з ворогом районах. Очно навчання провадиться в закладах освіти, що перебувають на віддалених від бойових дій територіях. І частина громад прийняла рішення щодо змішаного навчання. Такий формат організації освітньої діяльності дає змогу адаптувати навчання до різних умов і надати здобувачам можливість, не зважаючи на виклики часу, здобути освіту.

Змішана форма навчання з великим успіхом упродовж тривалого часу використовується в освітніх установах багатьох країн світу, зокрема в Європейських і США.

На думку більшості вчених, змішане навчання слід тлумачити як таке, коли частина освітнього процесу відбувається в аудиторіях за активного й безпосереднього керівництва викладачів, а інша частина провадиться у вигляді самоосвітньої діяльності з широким залученням різноманітних електронних ресурсів.

На сучасному етапі розвитку освітньої практики змішане навчання розглядається як один із можливих підходів до забезпечення як освітніх потреб студентів, так і організаційних вимог вищої освіти [1]. Як педагогічна модель, методика та освітній підхід, змішане навчання передбачає інтеграцію онлайн-технологій із традиційною формою навчання, що забезпечує безпосередню взаємодію між здобувачами освіти та викладачами в аудиторії [4]. Цей підхід ґрунтується на варіативному поєднанні традиційного (аудиторного) та дистанційного (онлайн) навчання.

Головною особливістю такого навчання слід відзначити те, що його організація можлива як в аудиторії, так і на відстані, завдячуючи використанню віддалених навчальних ресурсів та електронних платформ. «Змішане навчання надає студентам більше можливостей для взаємодії з матеріалом і сприяє більш індивідуалізованому підходу до навчання, що може сприяти кращому засвоєнню знань і розвитку навичок» [3].

Змішане навчання передбачає планування роботи у вигляді комплексу різних видів діяльності. «Різновиди такої діяльності можна умовно класифікувати та об'єднати у дві групи: контактні години (безпосередня взаємодія учасників освітнього процесу між собою в аудиторії); онлайн-діяльність (опосередкована взаємодія учасників освітнього процесу між собою та з контентом в аудиторії або за її межами засобами онлайн-технологій» [2, 33].

Висновки. Отже, змішане навчання створює можливості для інтеграції різноманітних освітніх технологій, використання інструментів офлайн та онлайн-навчання, а також для поєднання синхронних і асинхронних форм взаємодії між викладачами та студентами. При цьому таке навчання демонструє одну з його ключових переваг – забезпечення побудови індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти шляхом поєднання онлайн-технологій із традиційними аудиторними заняттями, оскільки в межах змішаного освітнього середовища враховуються індивідуальні освітні потреби здобувачів, їхні темпи навчання та попередній досвід.

Список використаних джерел

1. Barker M., Shanks R. K., Fadamoro T. D., Mynott J. Blended learning: Gain for higher education. *Poster session presented at Higher Education Teaching and Learning conference. 2023 (HETL).* Aberdeen, United Kingdom, 2023.
2. What is Distance Learning. 2024. URL: <https://www.ukstudyonline.com/what-is-distance-learning> (дата звернення 02.04.2025).
3. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Міністерство освіти і науки України. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf> (дата звернення 02.04.2025).
4. Солодчук А. Система змішаного навчання у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. Вип. 68. том 2. URL: https://www.apfn-journal.in.ua/archive/68_2023/part_2/39.pdf (дата звернення 02.04.2025).

Катерина МИДИНСЬКА,

*студентка бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)*

Станіслав ТКАЧУК,

*доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
stanislav660@ukr.net*

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Сучасні зміни суспільних і соціокультурних умов зумовили переорієнтацію системи шкільної освіти на формування в учнів життєвих компетентностей, які дозволять їм успішно навчатися, орієнтуватися в сучасному соціумі, інформаційному просторі, на ринку праці, виконувати соціально важливі завдання, реагувати на потреби і виклики часу. З огляду на зазначене, актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу, що передбачає спрямованість освітнього процесу на формування в учнів ключових і предметних компетентностей.

Виклад основного матеріалу. На запровадження компетентнісного підходу націлює Концепція Нової української школи, в якій зазначається, що «знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці» [2].

Такі процеси вимагають виховання особистості, яка може брати участь у технологічній, творчій і проєктній трудовій діяльності, тобто її праця є творчо-перетворювальною. Високий рівень технологічної культури, здатність до ініціативи, творчості й саморозвитку, професіоналізм і конкурентоспроможність є об'єктивними вимогами до особистості як до суб'єкта трудової діяльності.

Важливе місце в цьому процесі посідає освітня галузь «Технології», яка сприяє формуванню у школярів проєктно-технологічної компетентності на основі системи технологічних знань і вмінь, що є основою для подальшої трудової діяльності; становленню цілісної особистості, яка має потребу в різних видах розумової та фізичної праці, технологічно важливих якостях, що забезпечують їх самореалізацію, самоствердження й соціалізацію.

Випускник закладу базової загальної освіти повинен володіти комплексом різноманітних знань, особистісних якостей, соціально-комунікативних умінь, що дозволять йому у подальшому стати висококваліфікованим фахівцем, який здатний самостійно приймати рішення, проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність та ефективно взаємодіяти з оточенням. Все це, безперечно, активізує проблему формування у підростаючого покоління соціально-комунікативної культури.

Пріоритетами сучасної освітньої системи є розроблення і втілення в життя освітніх інновацій, що якісно змінюють зміст, форми, методи, засоби виховання соціально-комунікативної культури школярів.

У спілкуванні велике значення має рівень соціального інтелекту. Проте система шкільної освіти орієнтована в основному на забезпечення предметними знаннями і меншою мірою – на формування комунікативних здібностей учнів. Добре сформовані комунікативні здібності юнаків і дівчат є джерелом впевненості в майбутній успішній

трудої діяльності, сімейному житті, джерелом позитивних емоційних очікувань стосовно особистісної та соціальної сфер майбутнього.

Досить часто в міжособистісних стосунках школярів простежуються різноманітні негативні явища: відчуженість, грубість, агресивність, конфліктність тощо.

Досить часто в міжособистісних стосунках школярів простежуються різноманітні негативні явища: відчуженість, грубість, агресивність, конфліктність тощо.

Але, на жаль, незважаючи на ряд праць, які стосуються окремих аспектів виховання соціально-комунікативної культури в учнів, дана проблема ще не стала предметом наукового аналізу й надбання нашої національної педагогіки. Проблема виховання соціально-комунікативної культури школярів потребує створення цілісної системи яка передбачала б:

- посилення уваги до особистості школяра з урахуванням його можливостей і потреб;

- розвиток внутрішньої мотивації, формування вмінь соціально-комунікативної культури;

- взаємодію державних закладів і зусиль громадських організацій щодо створення умов конкретного соціального середовища, яке забезпечувало б творче входження школяра у різні види культури і сприяло його інтенсивному соціально-комунікативному зростанню;

- цілеспрямоване науково-методичне забезпечення, удосконалення теоретичної і методичної підготовки педагогічних кадрів до здійснення діяльності з формування соціально-комунікативної культури шляхом організованого навчання на курсах, проведення обласних (міських, районних) проблемних семінарів, семінарів-практикумів з використанням інтерактивних форм і методів навчання, а також шляхом самоосвіти;

- залучення батьків до виховної роботи з дітьми.

Зазначимо, що базовим середовищем, у якому розгортається просвітницька робота з учнями, є шкільний простір, оскільки саме в ньому школярі проводять значну частину свого життя.

Висновки. Отже, оновлення всіх аспектів життєдіяльності суспільства, поява демократичних форм управління, орієнтація у ринкових відносинах на європейських партнерів неминуче пов'язані з суттєвими змінами у відносинах між суб'єктами суспільно-історичного процесу. З'явилась нагальна потреба у новому поколінні, здатному співпрацювати, налагоджувати ділові стосунки з партнерами, оптимізувати міжособистісні відносини, долати комунікативні бар'єри, організовувати людей на досягнення спільної мети.

Система освіти, як один із соціокультурних і духовних інститутів українського суспільства, вступила у новий етап свого розвитку, що пов'язаний із трансформацією соціально-демократичних відносин, зміною менталітету суспільства і особистості.

Список використаних джерел

1. Вторнікова Ю. С. Комунікативна компетентність у структурі ключових компетентностей громадян Європи. *Витоки педагогічної майстерності* : збірник наукових праць. Полтава, 2011, С. 88-94.
2. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.
3. Павленко Т. В. Основні психологічні підходи визначення поняття «комунікація». *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. Том. IX, Загальна психологія. Етнічна психологія. Історична психологія. Київ, 2016. Вип. 9. С. 368-376.
4. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. С. 16-25.

Дарина НИКИПОРЕЦЬ,

*учитель української мови і літератури,
класний керівник 7 класу Чернігівської гімназії №2
Чернігівської міської ради (м. Чернігів)*

КЛАСНИЙ КЕРІВНИК НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ФАСИЛІТАТОР ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПАРТНЕР ДИТИНИ У РОЗВИТКУ

Актуальність. У контексті реформування сучасної української освіти, класний керівник виступає не лише організатором навчально-виховного процесу, а насамперед фасилітатором освітнього середовища, партнером у розвитку учня, посередником у взаємодії між учасниками освітнього процесу. Така модель ролі педагогічного працівника відповідає філософії Нової української школи (НУШ), де особистість дитини є центральною ланкою всього освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах зростає потреба в інтерпретації особистісно орієнтованого підходу в побудові взаємин між класним керівником та учнями. Формування партнерських, довірливих стосунків із дитиною сприяє її самореалізації, активному включенню в навчально-виховний процес, розвитку соціально-емоційних навичок.

Першочерговим завданням класного керівника є налагодження ефективної співпраці в системі «учень – батьки – школа». Так, під час індивідуальних зустрічей з родинами учнів доцільним є вивчення умов проживання дитини, її соціального статусу, інтересів, потреб, рівня підтримки з боку родини. Важливою умовою такого спілкування є коректність і тактовність з боку педагога, що дозволяє уникнути непорозумінь та зберегти довіру.

Згідно з концепцією НУШ [2], класне керівництво не є окремою посадою, а формою педагогічної діяльності, що потребує високого рівня професійної гнучкості, креативності та готовності до постійного самовдосконалення. Класний керівник координує внутрішньокласні процеси, формує сприятливу атмосферу, дбає про безпеку і психологічний комфорт усіх учасників освітнього процесу.

Серед основних напрямів діяльності класного керівника слід виокремити:

- створення безпечного та емоційно комфортного середовища – прикладом може слугувати організація в класі «куточка емоцій», де діти мають змогу розслабитися, побути наодинці або поспілкуватися з однокласниками в неформальній обстановці;
- налагодження комунікації між учасниками освітнього процесу – через спільні проекти, чаювання, командні ігри або тематичні зустрічі;
- організацію змістовного дозвілля – проведення «Тижня талантів», майстер-класів, перегляду фільмів з подальшим обговоренням;
- виховання культури поведінки через поведінкові контракти, розроблені спільно з учнями, що формує відповідальність і самоусвідомлення.

Документальне забезпечення та нормативна база. У роботі класного керівника використовуються такі нормативні акти та документи:

- Декларація прав людини;
- Конвенція ООН про права дитини;
- Закон України «Про освіту» [4];
- Положення про класного керівника;
- Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти;
- Внутрішні документи навчального закладу: статут, правила поведінки, план роботи школи.

Особливої уваги заслуговує планування виховної діяльності. Законодавчо не передбачено обов'язкової наявності плану виховної роботи класного керівника. Це надає змогу педагогам створювати власні креативні моделі виховної діяльності, адаптовані до потреб конкретного класу. Наприклад, одним із ефективних інструментів є ментальна карта учня, яка допомагає враховувати індивідуальні особливості дитини, її інтереси, емоційні потреби та стиль навчання.

Алгоритм організації діяльності класного керівника [5]:

1. Аналіз особових справ учнів та журналу попереднього навчального року;
2. Інтерв'ювання педагогів, які працювали з класом раніше;
3. Проведення первинних діагностичних заходів (ігрові знайомства, анкетування, спостереження);
4. Організація батьківських зборів і первинної консультації з родинами;
5. Формування плану ефективного управління класом;
6. Розподіл обов'язків між учнями;
7. Створення соціального паспорта класу, поведінкових угод, правил класу;
8. Планування і проведення виховних заходів згідно з потребами конкретного колективу.

Висновки. Класний керівник Нової української школи – це не лише наставник, але й фасилітатор змін, провідник у світ партнерства, поваги, свободи вибору та відповідальності. Основна мета його діяльності полягає у створенні такого освітнього середовища, яке сприятиме розвитку, самореалізації та становленню кожної дитини як гідного громадянина України. Ефективність цієї діяльності значною мірою залежить від особистої педагогічної позиції, гнучкості у роботі з дітьми та родинами, а також здатності до рефлексії й саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Бабко Т., Банах О., Вознюк А., Коломоєць Г., Кудрик Л., Мельник О. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 208 с.
2. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/uasch2016/konczepczyia.htm> (дата звернення 05.04.2025).
3. Методичний путівник класного керівника Нової української школи : збірник методичних матеріалів / А. Дубяга, О. Золотар; за заг. ред. А. Дубяги. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 44 с.
4. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 05.04.2025).
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016%D1%80#Text> (дата звернення 05.04.2025).
6. Trade Union of Education, OAJ. Education in Finland. 2021. URL: <https://www.oaj.fi/en/education/> (дата звернення 05.04.2025).

Вадим ОВДІЄНКО,
*аспірант кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗПТО

Актуальність. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та цифровізація освітнього процесу зумовлюють необхідність оновлення підходів до професійної підготовки майбутніх викладачів закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО). Використання технологій електронного навчання сприяє підвищенню гнучкості, доступності та ефективності освітнього процесу, що особливо актуально в умовах змішаного та дистанційного навчання. Водночас успішне впровадження електронного навчання в підготовку викладачів ЗПТО потребує створення відповідних педагогічних умов, які забезпечать ефективність засвоєння знань, формування професійних компетентностей та розвиток цифрової грамотності майбутніх педагогів. Це вимагає наукового обґрунтування методичних підходів, вибору оптимальних цифрових інструментів та розробки ефективних моделей організації освітнього процесу.

Особливого значення набуває питання взаємодії традиційних методів навчання з електронними технологіями, що дозволяє поєднати теоретичну підготовку з практичним досвідом. Разом із цим залишається низка викликів, зокрема необхідність підвищення рівня цифрової компетентності викладачів, адаптації освітнього контенту до цифрового середовища та забезпечення якісного зворотного зв'язку між викладачем і студентами.

Таким чином, дослідження педагогічних умов ефективного використання електронного навчання у професійній підготовці майбутніх викладачів ЗПТО є своєчасним і важливим завданням, яке сприятиме вдосконаленню освітнього процесу, підвищенню якості підготовки фахівців та їх готовності до викладання у цифровому освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Електронне навчання (e-learning) визначається як процес опосередкованої взаємодії між студентами та викладачем за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, у ході якого відбувається передача, перевірка та контроль знань. Це є невід'ємною частиною системи професійної освіти, яка може інтегруватися з дистанційною, змішаною, очною або заочною формами навчання, а також функціонувати як самостійний формат освітнього процесу. Включення елементів електронного навчання у професійну підготовку майбутніх викладачів закладів професійно-технічної освіти сприяє вдосконаленню освітнього процесу [1, 98-99].

Електронне навчання охоплює широкий спектр технологій, включаючи:

- *лекційні матеріали у цифровому форматі* – презентації, відеоуроки, інтерактивні підручники;
- *онлайн-платформи та середовища управління навчанням (LMS)* – Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams тощо;
- *засоби комунікації та зворотного зв'язку* – відеоконференції, форуми, чати;
- *інтерактивні інструменти для практичної роботи* – віртуальні лабораторії, онлайн-симулятори, тестові системи.

Основною метою електронного навчання є створення гнучкого, персоналізованого освітнього середовища, що сприяє ефективному засвоєнню знань і розвитку професійних компетентностей. Завдяки можливості адаптувати темпи й методи навчання до індивідуальних потреб студентів, електронне навчання дозволяє підвищити якість освіти, зробивши її доступнішою та інтерактивнішою.

З огляду на широке впровадження цифрових технологій в освітній процес, особливої уваги набуває питання їхнього застосування у підготовці майбутніх викладачів закладів професійно-технічної освіти. Умови цифровізації освіти висувають нові вимоги до професійної діяльності педагогів, що потребує формування відповідних навичок та компетентностей.

Професійна підготовка майбутніх викладачів закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО) відзначається комплексністю, оскільки включає опанування як педагогічних компетентностей, так і спеціальних фахових знань. У контексті цифровізації освіти виникає необхідність не лише інтегрувати новітні технології в освітній процес, а й навчити майбутніх викладачів ефективно використовувати цифрові ресурси для підготовки й проведення занять, оцінювання та організації взаємодії зі студентами.

Важливою особливістю є необхідність формування у майбутніх педагогів цифрової компетентності, що включає:

- здатність працювати з електронними освітніми платформами;
- використання інтерактивних і мультимедійних технологій у навчанні;
- створення власного цифрового контенту;
- організацію змішаного навчання, поєднуючи традиційні та електронні методи викладання.

Окрім цифрової компетентності, особливу увагу слід приділяти розвитку педагогічних навичок викладачів, які працюють в умовах цифровізації освіти. Вони мають уміти адаптувати традиційні методи викладання до онлайн-середовища, використовувати сучасні педагогічні стратегії та технології для активного залучення студентів до освітнього процесу. Важливим є розвиток навичок аналізу та оцінювання електронних освітніх ресурсів, що дозволить викладачам ефективно відбирати та адаптувати контент для потреб своїх студентів.

Цифровізація освіти також змінює роль викладача – він стає не лише носієм знань, а й посередником освітнього процесу, який допомагає студентам орієнтуватися в інформаційному просторі та самостійно здобувати знання за допомогою електронних ресурсів. Для ефективного виконання цієї ролі викладачі мають розвивати навички дистанційного наставництва, зворотного зв'язку та підтримки студентів у їхньому професійному становленні.

Ефективне використання електронного навчання в професійній підготовці викладачів ЗПТО вимагає врахування низки педагогічних умов. Першою і найважливішою з них є *якість освітніх матеріалів*. Матеріали мають бути структурованими та подаватись у зрозумілому і логічному порядку. Вони повинні бути інформативними та високоякісними, щоб студенти могли легко засвоїти матеріал за допомогою різноманітних форматів, таких як фото, відео, аудіозаписи та презентації.

Мультиформатність є ще однією важливою педагогічною умовою, яка дозволяє підтримувати залученість студентів протягом усього процесу навчання, незважаючи на складність теми. Застосування різних форматів – текстових матеріалів, відео, аудіо та презентацій – допомагає краще донести інформацію і утримувати увагу студентів, даючи їм можливість вибрати найбільш зручні способи сприйняття.

Результативність навчання забезпечується чіткою структурою курсу, що передбачає поетапне досягнення освітніх цілей. Курс має бути розбитий на етапи, де кожен студент закріплює отримані знання через практичні завдання, тести і перевірки, що дозволяє забезпечити поступове та систематичне засвоєння матеріалу.

Персоналізація також є важливою педагогічною умовою для забезпечення ефективного електронного навчання. Кожен студент має свій рівень підготовки, тому освітній курс повинен бути адаптований до індивідуальних потреб кожного, що сприяє підвищенню мотивації та успішності.

Соціалізація, умова яка є важливою для підвищення взаємодії студентів між собою та з викладачем. Створення умов для спілкування через чати, групи обговорень і зворотний зв'язок дозволяє підтримувати мотивацію студентів, допомагає зберігати активність і взаємодопомогу в процесі навчання [2].

Не менш значущим фактором є організаційно-педагогічні умови, які включають наявність сучасного технологічного забезпечення, підготовку викладачів до роботи в цифровому середовищі, а також створення методичної підтримки для ефективного використання електронних ресурсів. Також важливо мотивувати студентів до активного залучення в освітній процес, забезпечуючи інтерактивність та зворотний зв'язок.

Крім того, успішне впровадження електронного навчання вимагає постійного моніторингу його ефективності та адаптації навчальних програм відповідно до змін у технологічному середовищі. Регулярний аналіз зворотного зв'язку від студентів, коригування методик викладання та вдосконалення цифрових інструментів сприяють покращенню результатів навчання.

Висновки. Електронне навчання є невід'ємною складовою сучасної професійної підготовки викладачів закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО). Воно забезпечує гнучкість, доступність та персоналізований підхід до освітнього процесу, сприяючи розвитку цифрових компетентностей та педагогічної майстерності майбутніх викладачів.

Ефективне використання електронного навчання можливе за умови дотримання комплексного методичного підходу, який включає компетентнісний, діяльнісний і технологічний аспекти навчання. Важливими факторами є також організаційно-педагогічні умови, які включають наявність сучасного технічного забезпечення, підготовку викладачів до роботи в цифровому середовищі та створення методичної підтримки для ефективного використання електронних ресурсів.

Таким чином, впровадження електронного навчання у підготовку викладачів ЗПТО потребує не лише технічного забезпечення, а й розробки якісних методичних підходів, спрямованих на розвиток цифрової компетентності та активне використання інтерактивних технологій.

Список використаних джерел

1. Белан Т., Ющенко В., Овдієнко В. Переваги і недоліки електронного навчання в закладі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. №22 (178). С. 97-101.
2. E-learning. URL: https://sendpulse.ua/support/glossary/elearning#elearning_principles (дата звернення 01.04.2025).

Максим ОКСЕНТЮК,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)*

Дмитро ПОБЕРЕЖНИЙ,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)*

Вячеслав ЛЮЛЬЧЕНКО,

*доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
slulchenko@ukr.net*

АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Сучасне суспільство потребує нового компетентного вчителя з глибокими педагогічними знаннями, який буде готовим до вирішення нестандартних творчих завдань та реалізації освітніх викликів. Нова українська школа – це ключова реформа, головною метою якої є створення такого закладу освіти, де буде приємно навчатись і який даватиме учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті. Закон України «Про освіту» передбачає безперервний професійний розвиток учасника освітнього процесу протягом життя. Тому педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники освіти повинні пов'язати свою професійну діяльність із вдосконаленням власної педагогічної майстерності.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи концепцію НУШ, заклад загальної середньої освіти повинен надати учням фундаментальну освіту та створити умови для становлення самодостатньої особистості, яка буде готова до опанування кожного рівня освіти та здійснювати рефлексію протягом життя. Тому, враховуючи теперішній етап розвитку України, освітній процес в гімназіях потрібно вибудовувати з урахуванням досягнення належної якості базової середньої освіти, ефективність якої на пряму залежить не лише від базових знань і навичок, але й підготовки здобувачів до критичного мислення, самостійного пошуку рішень і творчої самореалізації в практичній діяльності.

Майбутні перспективи розвитку держави полягають передусім у прогресі техносфери для забезпечення людини якісно новими умовами життя, для збільшення її можливостей та прискорення процесу пізнання навколишнього світу. Науковець О. Авраменко дотримується думки, що вплив техносфери на біосферу найчастіше діє згубно і призводить до незворотних наслідків, змушує шукати способи безпечної взаємодії біосфери і техносфери. Сучасний етап розвитку техносфери вимагає системного підходу до керування її розвитком, обліку всіх аспектів її взаємодії з біосферою і ноосферою.

Нова українська школа реалізується через формування в учнів ключових компетентностей, а саме: володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами математична, екологічної, громадської, навчання впродовж життя, компетентності з природничих наук та техніки і технологій, екологічної,

культурної тощо. Втім, оскільки існує необхідність у майбутніх фахівцях саме технічного спрямування, актуальним є формування ключової компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій. Дана ключова компетентність передбачає формування умінь, як розумно та раціонально користуватися природними ресурсами, економно використовувати матеріали, порівнювати фізико-механічні властивості конструкційних матеріалів, обґрунтовувати технології проектування та виготовлення виробу, намагатися організовувати безвідходне виробництво, вторинну переробку матеріалів, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та узагальнювати результати та використовувати наукові відомості для досягнення мети, обґрунтованого рішення чи висновку [2].

Отже, враховуючи вище викладене та тенденції розвитку техносфери, потрібно в гімназії вибудувати освітній процес з акцентом на опануванні сучасних технологій, а саме: ефективно використовувати матеріали з найменшими енергетичними, інформаційними і тимчасовими витратами при максимальній екологічній безпеці процесу і результату та врахуванні впливу матеріалів на здоров'я людини. Дані знання здобувач може отримати на різних предметних уроках, але, враховуючи позицію науковців В. Бербеця, О. Кoberника, С. Ткачука, А. Терещука, С. Ящука, ми можемо зрозуміти, що формування ключової компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій у здобувачів загальної середньої освіти відбувається саме на уроках трудового навчання і технологій. Адже саме на даних уроках реалізується проєктна діяльність.

При вибудові освітнього процесу в гімназії слід врахувати потребу в мотивації здобувача до діяльності, вчитель виступає в ролі радника а також застосовує різні інтерактивні та інноваційні освітні методи. Ми розділяємо погляд науковця С. Трубачевої, що підвищення інтересу здобувача освіти до опанування матеріалу відбувається через використання мультимедійних уроків, комп'ютерних моделей, предметних дослідів, комп'ютерних тренажерів тощо.

Також слід врахувати публікації науковців щодо впровадження та реалізації STEM-освіти. Т. Андрущенко, С. Буліга та В. Камишина працюють над реалізацією загальних аспектів впровадження STEM-освіти в Україні щодо мотивації здобувачів гімназії до науково-дослідної діяльності. Цінність STEM-освіти полягає в інженерному підході, який передбачає реалізацію поставленої мети під час дослідження шляхом задіяння всіх скомбінованих знань для отримання оптимального рішення.

Крім опанування майбутнім вчителем трудового навчання та технології знань для реалізації проєктної діяльності, STEM-освіти, безпечного середовища тощо, наше дослідження звертає увагу і на формування вміння здійснювати моніторинг успішності здобувачів гімназії. Науковець І. Єгорова зосереджує увагу на тому, що традиційне проведення поточного, тематичного і підсумкового контролю успішності предметного навчання здобувачів має низьку ефективність порівняно з виконанням моніторингу успішності освітніх досягнень. Моніторинг успішності освітніх досягнень включає логічно-обґрунтовану схему, визначення конкретних цілей, передбачає можливість після його проведення зробити конкретні висновки, необхідні для прийняття управлінських освітніх рішень, і сприяє визначенню шляхів їхньої реалізації [3, 92].

В гімназіях формується сучасний освітній процес з реалізації викликів сьогодення. Особливо це стосується проєктної діяльності з акцентом на економії природних ресурсів та врахуванням впливу матеріалів на здоров'я людини. Влучним є дослідження науковця О. Авраменка, яке свідчить, що освітній простір гімназії сприяє розвитку особистості, набуттю практичних навичок, здібності до самопізнання і самовизначення та успішній соціалізації. А саме перетворювальна діяльність, втілена в соціальному досвіді, повинна отримати адекватне відображення в новій інтегративній освітній галузі, що включає найбільш розповсюджені і перспективні технології.

Дослідники О. Букатова та О. Федорова стверджують, що для ефективної реалізації освітнього, виховного та розвиваючого завдання можливе впровадження проблемного навчання на уроках трудового навчання та технологій. Ця педагогічна технологія дозволяє не тільки сформувати в здобувачів систему знань, умінь і навичок, а й досягати високого рівня розвитку здібностей до самонавчання та самоосвіти.

Підвищення якості знань здобувачів засобами проблемних ситуацій можливе при підготовці кожного здобувача до сприймання нового матеріалу, за умови врахування особистісно-орієнтованого підходу, гуманізації взаємовідносин та активізації навчальної діяльності з розкриттям важливості знань. Проблемні ситуації сприяють формуванню пізнавального інтересу здобувачів, а значить – розвитку творчого мислення [1].

Висновки. Враховуючи вище викладене, ми можемо дійти певних висновків, що на сучасному етапі відбуваються серйозні зміни. Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання та технологій – дуже складний процес, який передбачає формування на високому рівні технічної і технологічної культури, вміння реалізовувати проєктну діяльність, STEM-освіту, використання проблемних ситуацій, здатність до саморозвитку та самореалізації в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Букатова О. М. Створення проблемних ситуацій на уроках технологій з метою активізації навчання *The IX International Scientific and Practical Conference «Study of World Opinion Regarding the Development of Science»*, November 22-25, 2022, Prague, Czech Republic (співавт.) р. 368–374 URL: Режим доступу: <https://isg-konf.com/study-of-world-opinion-regarding-the-development-of-science/> (дата звернення: 31.03.2025).
2. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 31.03.2025).
3. Моніторинг та оцінювання якості освіти: навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. І. В. Єгорова. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021. 141 с.

В'ячеслав ПІДОПРИГОРА,

студент магістратури
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Інна МАРИНЧЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
inna_sheludko@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Актуальність. Цифрові технології сьогодні присутні або впроваджуються у всіх сферах життя та стають ключовим фактором трансформації. Очікується, що у 2025 році багато компаній перейдуть на цифрові системи управління, автоматизацію та аналіз даних. Це дозволить ефективніше використовувати ресурси, поліпшити комунікацію всередині організації, створити нові можливості для взаємодії з клієнтами. У міру розвитку технологій вони відіграватимуть все більш значущу роль у формуванні економічного ландшафту, відкриваючи нові перспективи для бізнесу і приватних осіб, але одночасно створюючи і нові перешкоди.

Одним з головних трендів, що визначають майбутнє економіки до 2030 року, є Інтернет речей (IoT). Він вже став частиною життя людини. Інтернет речей переносить людей у віртуальний простір, трансформуючи бізнес процеси, покращуючи якість обслуговування, забезпечуючи безпеку та навіть рятуючи життя. З кожним роком IoT робить світ більш зв'язним, стабільним і розумним. Взаємозв'язок між фізичними об'єктами та цифровими системами стає нормою, породжуючи нові бізнес-моделі та формати взаємодії [2].

Цифрові технології зараз відіграють значну роль в освітньому процесі, підсилюючи його доступність та відкритість, підвищуючи якість навчання. Стрімке й глобальне використання цифрових технологій у профільному навчанні старшокласників зумовлює перебудову методів надання освіти, системи дистанційного навчання. Виникає проблема підбору відповідних ресурсів і необхідних технологій, формування оптимального середовища для організації навчання.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає Толмач М., особливої актуальності означена проблема набула з огляду на вимушений перехід на дистанційну форму навчання, зумовлену поширенням COVID-19, що актуалізувало потребу цифрової трансформації у загальній середній освіті. Існуюча ситуація дозволила оцінити важливість й ефективність використання цифрових технологій в якості інструмента формування системи освіти України, що забезпечує підготовку конкурентно-спроможних кадрів для різних галузей промисловості. Разом з тим це актуалізувало проблему переорієнтації діяльності на використання сучасних технологій. Одночасно варто оновлювати освітні програми, методи, засоби, технології й форми освітньої діяльності, процедури оцінювання тощо [3].

Відповідно до результатів міжнародного дослідження в Україні мають місце незбалансовані показники розвитку інформаційного суспільства або присутнє суттєве відставання в цьому питанні від розвинених країн світу. Впровадження цифрових технологій відбувається із запізненням у кілька років, державою не розроблена консолідована стратегія розвитку цифрового суспільства. Перелічені проблеми уповільнюють темпи обміну інформацією, досвідом, технологіями [1].

Черненко А. у своєму дослідженні здійснює детальний аналіз появи терміну «цифрові технології» та розкриває зміст цього поняття. Також автор говорить, що цифрові технології ототожнюються з поняттями «комп'ютерні технології» та «інформаційно-комунікаційні технології». Проте, «комп'ютерні технології» є більш новим терміном та описує в переважній більшості випадків технічні засоби. Автор говорить, що «цифрові технології» – синонім «електронних технологій» та «комп'ютерних технологій». Разом з цим А. Черненко проводить аналіз тлумачення цих термінів за онлайн-словником Merriam Webster. В нашому дослідженні ми не вважаємо ці поняття синонімами. Зокрема, «цифрові технології» – значно ширше поняття. Так, А. Черненко у визначенні цифрових технологій розглядає сукупність електронних, інформаційних, комп'ютерних, комунікаційних технологій, а також додає технічні засоби (стаціонарні та мобільні) [4].

Цифрові технології в контексті профільного навчання старшокласників – це комплекс інструментів та платформ, які дозволяють індивідуалізувати освітній процес, зробити його більш цікавим та ефективним. Вони перетворюють традиційне навчання на динамічний і інтерактивний процес, що відповідає потребам сучасного суспільства.

Приклади цифрових інструментів у профільному навчанні: онлайн-платформи для навчання (Moodle, Google Classroom, Kahoot тощо); інтерактивні дошки (дозволяють демонструвати матеріал у динамічному форматі, залучати учнів до спільної роботи); програмне забезпечення для створення презентацій та відео (PowerPoint, Prezi, Adobe Premiere Pro); інструменти для створення інфографіки (Canva, Piktochart); онлайн-бібліотеки та бази даних (Google Scholar, JSTOR, Scopus); соціальні мережі для навчання (Edmodo, Twitter); мобільні додатки для навчання (Quizlet, Memrise).

Цифрові технології відіграють все більш важливу роль у профільному навчанні старшокласників. Вони дозволяють персоналізувати навчання, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня. Використання цифрових інструментів допомагає учням освоїти навички, необхідні для успішної роботи та життя в сучасному світі. Однак, важливо пам'ятати, що цифрові інструменти є лише засобом, а не метою навчання. Головне завдання вчителя – створити таке навчальне середовище, в якому цифрові технології будуть використовуватися для досягнення освітніх цілей. Цифрові технології у профільному навчанні старшокласників є потужним інструментом, який дозволяє адаптувати освітній процес до потреб сучасного суспільства.

Висновки. Таким чином, у сучасному світі, зокрема у підготовці старшокласників значну роль відіграють цифрові технології, такі як: змішане, мобільне навчання, гейміфікація, дистанційні освітні технології, онлайн навчання тощо). Вони спираються на використання сучасних технічних засобів, а також інтерактивного спеціалізованого устаткування (персональних комп'ютерів, ноутбуків, планшетів, робототехнічних наборів, інтерактивних дошок, інтерактивних панелей, інтерактивних підлог, VR/AR технологій тощо).

Список використаних джерел

1. Inna Marynchenko, Mariana Malchyk, Yurii Iliash, Valentyna Papushyna, Mykola Yakymchko. Use of digital technology tools for forming the readiness of future specialists in accordance with the requirements of the current labor market of Ukraine. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*. 2023. Vol. 13. Issue 1, Special Issue XXXIV. Pp. 222-229. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130134/papers/J_32.pdf (дата звернення 26.03.2025).
2. Vira Kurok, Iryna Kashubiak, Liudmyla Maksymenko, Iryna Pushchyna, Tetyana Chumak. Modern tools to enhance the effectiveness of distance learning in conditions of digitalization. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. Vol. 14. Issue 1, Special Issue XL. Pp. 149-156. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140140/papers/A_25.pdf (дата звернення 27.03.2025).
3. Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2021. № 4(2). С. 159-171.
4. Черненко А. В. Цифрові технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. *Educational Challenges*. 2020. Вип. 61. С. 193-200.

Олексій ПЕТРИКЕЙ,

*аспірант кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
fahrenheitru@gmail.com*

Віра КУРОК,

*доктор педагогічних наук, професор
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
ViraKurok@gmail.com*

ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Сучасні виклики глобалізації та інформатизації суспільства зумовлюють нові вимоги до професійної підготовки майбутніх економістів. Традиційні методи навчання часто не відповідають потребам ринку праці, який вимагає не лише теоретичних знань, а й практичних навичок, креативного мислення та вміння ефективно взаємодіяти в професійному середовищі. Одним із напрямів модернізації економічної освіти є впровадження в освітній процес сучасних педагогічних технологій, зокрема навчального тренінгу, який дозволяє здійснювати індивідуалізовану підготовку майбутніх фахівців економічної сфери відповідно до сучасних вимог економічної галузі і стандартів вищої економічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Навчальний тренінг – це інтерактивний метод навчання, який базується на практичному досвіді учасників і спрямований на розвиток конкретних навичок та компетенцій. Його впровадження у процес професійної підготовки майбутніх економістів сприяє адаптації до умов майбутньої професійної діяльності, розвитку особистості майбутніх фахівців, задоволенню фахових освітніх інтересів та потреб, формуванню професійної мобільності та компетентності, підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці.

На відміну від традиційних методів, орієнтованих на передачу інформації, тренінг акцентує увагу на активній участі студентів, моделюванні реальних професійних ситуацій та рефлексії власного досвіду [2].

Навчальний тренінг дозволяє студентам не лише засвоїти знання, а й ефективно застосовувати їх у практичній діяльності [5]. Тренінг забезпечує не лише передачу знань, а й певний стан емоційного піднесення учасників, актуалізуючи пізнавальні інтереси та прагнення до саморозвитку. Особливістю тренінгу є й те, що після його проходження кожен учасник має чіткі уявлення про те, як можна використати отримані навички найближчим часом.

Впровадження тренінгового навчання здійснюється шляхом проведення тренінгових занять та повноцінних тренінгів, застосування тренінгових технологій, вправ і завдань відповідно до навчальних планів закладів вищої освіти.

Для ефективного застосування навчальних тренінгів необхідно враховувати низку умов, таких як:

1. Розробка моделей тренінгів. Тренінгові програми повинні враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності студентів. Наприклад, для майбутніх менеджерів важливими є тренінги з управління проєктами, тоді як для економістів-міжнародників – з міжкультурної комунікації.

2. Підготовка викладачів-тренерів. Викладачі, які проводять тренінги, повинні володіти не лише теоретичними знаннями, а й практичним досвідом, а також вміннями фасилітації та мотивації студентів [4].

3. Інтеграція тренінгів у навчальний процес. Тренінги мають бути частиною системи професійної підготовки, поєднуючись з теоретичними курсами та практиками [3].

Залежно від мети та особливостей проведення тренінги поділяють на:

- тренінги особистісного зростання, спрямовані на усвідомлення та подолання своїх психологічних бар'єрів (страхів, відсутності ефективних життєвих установок);
- соціально-психологічні тренінги, орієнтовані на зміну соціальних установок і розвиток умінь та досвіду в сфері міжособистісного спілкування;
- бізнес-тренінги, спрямовані на формування фахових компетентностей з метою вирішення актуальних професійних завдань (ведення переговорів, підвищення продажів, управління проектами) [1].

Залежно від цільової аудиторії виділяють:

- корпоративні тренінги, спрямовані на формування командного духу в колективах, зокрема у закладах вищої освіти, встановлення ефективної взаємодії, досягнення здатності до вирішення складних практичних завдань;
- відеотренінги, що базуються на перегляді готового навчального матеріалу або використанні запису тренінгової роботи;
- навчальні тренінги, зорієнтовані на формування фахових і загальних компетентностей в рамках окремої навчальної дисципліни або певного напрямку підготовки майбутніх фахівців.

Залежно від тривалості тренінги можуть бути:

- півторагодинні;
- одноденні;
- багатоденні (тривалістю два дні та більше) [1].

Висновки. Таким чином, навчальний тренінг є ефективним інструментом підготовки майбутніх фахівців економічного профілю, що дозволяє поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, розвиває креативне мислення та комунікативну компетентність. Його впровадження потребує розробки спеціалізованих програм, підготовки компетентних викладачів-тренерів та інтеграції у систему професійної підготовки. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оцінку ефективності тренінгових методик та їх адаптацію до вимог цифрової економіки.

Список використаних джерел

1. Афанасьєв М. В. та ін. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти. Навчально-методичний посібник; за заг. ред. професора М. В. Афанасьєва. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.
2. Бондарєва Л. І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2006. 250 с.
3. Мельничук С. Ю. Проблеми та перспективи інноватизації професійної освіти майбутніх економістів-міжнародників засобами навчальних тренінгів. *Web of Scholar*, 2017. № 9 (18). 2. С. 37-40.
4. Поповський Ю. Б. Підготовка майбутніх фахівців міжнародних економічних відносин до професійного спілкування засобами навчальних тренінгів як педагогічна проблема. URL: <https://r.donnu.edu.ua/handle/123456789/148> (дата звернення: 02.04.2025).
5. Яковенко О. І. Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 329 с.

Валерія ПЕТРУСЕВИЧ,

студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
val.petr24@gmail.com

Алла ПРИГОДІЙ,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
prigodii.alla@gmail.com

КУЛЬТУРА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЖИТТЯ ТРИВАЄ, ПОПРИ ВСЕ

Актуальність. Культура не завмирає навіть під звуки сирен і вибухів. Історія знає чимало прикладів, коли в найтяжчі часи мистецтво, музика, література та театр не лише зберігалися, а й ставали важливими засобами підтримки духу народу, вираження його прагнень і переживань. Сьогодні Україна, долаючи випробування війною, демонструє надзвичайну культурну стійкість і творчий підйом, підтверджуючи, що мистецтво – це не лише спосіб втечі від реальності, а й потужний інструмент національної єдності та самоусвідомлення.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна війна, що триває вже четвертий рік, вимагає переосмислення ролі культури. Вона є не лише основою української ідентичності, а й потужним символом нашої незламності. Культура створює зв'язки, які об'єднують українське суспільство, поєднуючи тих, хто в Україні, із закордонними українцями та європейською спільнотою. Український дух, втілений у культурі, є нашою м'якою силою, що не лише розповідає світу про нас, а й утверджує наше бачення спільних демократичних цінностей. Як зазначив Микола Точицький, міністр культури та стратегічних комунікацій України, на платформі «Україна відкрита світу» зазначив: «У час війни культура виступає як символ незламності народу, а після перемоги стане основою для відновлення та розвитку» [4].

Навіть у найтяжчі часи війни культурне життя в Україні не зупиняється, а навпаки – активно розвивається. По всій країні відбуваються концерти, виставки, театральні вистави та літературні читання, часто в адаптованих форматах – від онлайн-трансляцій до зустрічей в укриттях. Ці події не лише зберігають культурну спадщину, а й допомагають людям знайти емоційну підтримку, відчутти єдність і силу спільноти, яка разом долає випробування. Мистецтво не може в прямому сенсі стримати ворога, але воно безперечно має іншу силу. Мистецтво завжди було зброєю, тим паче під час війни. Тому пензлем, словом, музичним інструментом озброїлись українські митці, щоб не тільки зберегти, але й поширити українську культуру. Нині творчі люди України тримають український мистецький фронт.

Мистецтво завжди відображало історичні події, емоції та переживання суспільства. У часи війни воно стає особливо важливим засобом вираження болу, супротиву та надії.

Трисерійний документальний фільм «Битва за Чернігів» команди Суспільне Чернігів став лауреатом премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності у 2024 році у номінації «За кращий твір у телевізійній сфері». Героями «Битви за Чернігів» стали військові – оборонці Чернігова. Це погляд на події лютого-березня 2022 року як професійних воїнів, так і добровольців, як солдатів-новобранців, так і генералів та полковників [3].

Сучасна війна докорінно змінила українське зображальне мистецтво, надавши йому нових форм і змістів. Художники не лише фіксують події, а й через мистецтво транслюють біль, страх, надію та боротьбу. Їхні твори стають своєрідним літописом цієї страшної доби, засобом протесту та пам'яті.

Успішна українська художниця і фешн-ілюстраторка Аліна Заманова до широко-масштабного вторгнення присвячувала свої сюрреалістичні роботи дослідженню жіночої краси, чуттєвості, пошуку себе. Під впливом війни мистецтво Аліни Заманової суттєво змінюється, воно вже присвячене трагічним подіям на рідній землі. У своїх роботах мисткиня закарбовує історії та емоції, біль і любов, стійкість і силу власного народу, досліджує вплив загарбницької війни на тіло, дух і життя людини. Протягом 5 місяців перебування в евакуації на заході України, у Карпатах, Аліна створила художню артінсталяцію, яку присвятила «янголам, душам, які покинули нас під час війни». Тобто її роботи присвячені діткам та молодим жінкам, які зазнали наруги над своїми тілами з боку російських окупантів, були закатованими та вбитими [1].

Українські художники використовують своє мистецтво як свідчення воєнних злочинів, як спосіб зберегти пам'ять про загиблих, а також як символ незламності нації.

Культурна діяльність відіграє важливу роль у збереженні психологічного здоров'я нації під час війни. Вона допомагає долати стрес і тривожність, стаючи засобом вираження емоцій і переживань. Музика, література та візуальне мистецтво виконують функцію катарсису, сприяючи внутрішньому балансу та душевному спокою. До того ж, культурні ініціативи зміцнюють духовну стійкість і моральну силу, допомагаючи зберегти ясність розуму та емоційну рівновагу.

У період сучасної війни в Україні театральні колективи активно адаптують свою діяльність, створюючи проекти, що сприяють психологічній реабілітації та підтримці населення.

Після початку повномасштабної агресії РФ одна з найвидатніших українських поетес Ліна Костенко відмовилася покидати рідний Київ, під обстрілами й між повітряними тривогами вона написала цикл віршів про велику війну. Ліну Костенко називають «залізною леді» української поезії. «Немає часу на поразку» – написала колись вона у поемі «Берестечко». Ці рядки як ніколи актуальні зараз. У віршах Ліни Василівни про сучасну війну стійкість, незворушна віра у перемогу та гордість за націю героїв [2]:

*«Росли, росли – і вирости хлоп'ята.
Чийсь кохані і чийсь сини.
Щоб Україна не була розп'ята,
пішли боротись, – хто ж, як не вони?!»*

Водночас мистецтво виконує ще одну важливу функцію – воно надихає, об'єднує людей та нагадує про неминучість справедливості. Українське мистецтво війни – це не лише свідчення трагедії, а й доказ стійкості, незламності та прагнення до свободи, яке залишиться у серцях людей. Під час війни культура відіграє надзвичайно важливу роль у збереженні національної ідентичності, моральної стійкості суспільства та підтримці бойового духу. Вона стає інструментом не лише духовного опору, а й джерелом натхнення, надії та консолідації нації. Культурні прояви – література, музика, театр, кіно, образотворче мистецтво – формують колективну пам'ять, фіксують реалії воєнного часу, зберігаючи правду для майбутніх поколінь.

Для здобувачів освіти – це ще й простір для самовираження, волонтерської активності, формування громадянської позиції та розуміння цінностей своєї країни. Через участь у культурних ініціативах, патріотичних заходах, творчих проєктах молодь має змогу не лише реалізувати свої таланти, а й долучитися до інформаційного та морального фронту. В умовах війни культура перетворюється на потужну зброю, яка формує свідомих громадян, здатних протистояти агресії не лише зі зброєю в руках, а й словом, піснею, мистецтвом.

Отже, культура має розвиватись навіть в такі важкі часи, коли в країні іде війна, бо без культури нема нації.

Висновки. Розвиток культури під час війни не лише можливий, а й життєво необхідний. Він допомагає суспільству вистояти, зберегти національну ідентичність і підтримати моральний дух. Активне культурне життя дарує відчуття стабільності та сприяє психологічній рівновазі. Важливо не припиняти творчий процес, адже культура – це відображення суспільства, його міць і надія. Отже, навіть у найважчі часи випробувань мистецтво залишається фортецею, що захищає душу нації.

Список використаних джерел

1. Art Department: Залаштунки сучасного мистецтва в діалозі з Аліною Замановою. URL: <https://harpersbazaar.com.ua/lifestyle/interview/art-department-zalashtunky-suchasnoho-mystetstva-v-dialozi-z-alinoyu-zamanovoyu/> (дата звернення: 30.03.2025).
2. Костенко Л. Війна малює кров'ю акварелі. URL: <https://novapolshcha.pl/article/lina-kostenko-viina-malyuye-krovu-akvareli/> (дата звернення: 22.03.2025).
3. Купльовська Х. Суспільне мовлення. 30 липня 2024. URL: <https://suspilne.media/mediacenter/801973-triserijnij-film-bitva-za-cernigiv-stav-laureatom-premii-imeni-ivana-franka/> (дата звернення: 25.03.2025).
4. Мерещук В. Культура як один з інструментів нашої перемоги (репортаж з «Нової країни»). URL: https://lb.ua/culture/2024/10/15/639923_kultura_yak_z_instrumentiv.html (дата звернення: 25.03.2025).

Олег ПОСТОЛ,

*студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
Smitbog5567@gmail.com*

Василь ГЕТТА,

*кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологічної освіти та інформатики,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
Gettavasil@gmail.com*

ТЕХНІЧНА ТВОРЧІСТЬ - ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність. Розвиток інформаційних технологій, використання штучного інтелекту значною мірою вплинули як на освіту, так і повсякденне життя. Безумовно він позитивно впливає на всі сторони нашого життя. Проте є і виклики, на які треба своєчасно реагувати. Значна частина людей, особливо молодих, все частіше починають діяти не на основі наявних знань, а використовуючи отриману інформацію з комунікативних джерел. На перший погляд, тут немає нічого застережливого. Проте, як показують дослідження, такий підхід гальмує розумову діяльність: отримав інформацію як діяти, вирішив проблему і залишився задоволеним. Поява штучного інтелекту, при неправильному його використанні, може ще більше ускладнити ситуацію, особливо в шкільній та вищій освіті. Учень чи студент може швидко отримати інформацію не тільки про розв'язання тієї чи іншої проблеми, а й про шлях її вирішення. Наприклад, під загрозою стає широко розповсюджений спосіб контролю результатів навчання – тестування. За лічені секунди можна отримати ґрунтовну відповідь на будь-яке запитання тесту. Штучний інтелект може швидко скласти план написання реферату, бакалаврської та магістерської роботи, навіть може повністю їх виконати. Не треба опрацьовувати відповідну літературу, прикладати розумове зусилля. Перевірка робіт на плагіат стає малоефективною. Масове використання інформаційних джерел для перевірки виконаних робіт на плагіат потребує значних витрат часу і ресурсів. Звичайно, контроль потрібний, але він не вирішує проблему. Треба змінювати підхід до діяльності, особливо навчальної – робити її творчою. В учнів і студентів необхідно виховувати стійкий інтерес до нового. Згодом це стане рисою характеру, потребою.

Значний потенціал в даному разі має технічна творчість. При науково-обґрунтованій її організації можна досягнути значних успіхів.

Виклад основного матеріалу. Перш за все технічна творчість повинна базуватись на інтересі. Він є рушійною силою творчості: спочатку викликає потребу в конкретних знаннях, а далі – в знаннях взагалі. Використання наукових знань в діяльності сприятиме розвитку критичного мислення, що в свою чергу приведе до розумового розвитку молоді. Для творчої людини інформаційні джерела стануть незамінним помічником, засобом поповнення знань. Відпаде потреба в плагіаті.

Оскільки технічна діяльність взагалі є творчою, то участь у технічних гуртках сприятиме залученню молоді до використання технічних засобів у повсякденному житті. Виникатиме потреба в їх обслуговуванні, ремонті, модернізації, пристосуванні до нових умов, що поглиблюватиме технічну грамотність, розвиватиме технічне мислення, формуватиме технічну компетентність.

Підвищення добробуту людей, як показала світова практика, можливе лише на основі використання наукових досягнень у техніці та виробництві. В свою чергу творцями науково-технічного прогресу є фахівці, люди, які захоплені ідеєю створювати нове, більш прогресивне, корисне та безпечне. Це вчені, винахідники, раціоналізатори, новатори виробництва. Вивчення їх життєвого шляху свідчить, що переважна більшість з них пройшли тривалий шлях творчої діяльності, в тому числі й в шкільні та студентські роки. Можна сказати, що основа, фундамент творчої діяльності в них були закладені в процесі технічної творчості як на заняттях з навчальних дисциплін, так і технічних гуртках та позашкільних закладах технічної творчості. Успіху досягли ті, хто, як кажуть, «прониклися духом творчості», стали творчою особистістю.

Максимального ефекту від технічної творчості, як показала практика, можна досягти тоді, коли вона організована на проєктних засадах. За змістом проєкт повинен відповідати стандартним вимогам, тобто тим, які притаманні виробничим умовам. Оскільки навчальні вироби менш складні, ніж виробничі, то й проєкти відповідно будуть простішими. Однак, підхід до створення технічного проєкту у навчальних умовах повинен бути дещо іншим, ніж у виробничих.

У навчальних умовах спочатку треба створити ситуацію, яка б спонукала учня чи студента до діяльності, тобто створити проблемну ситуацію. Потім, при необхідності, допомогти сформулювати проблему. Далі – сприяти створенню образу майбутнього виробу. Уявний образ виробу відобразити в графічних зображеннях – ескізах, кресленнях тощо. Захистити проєкт. Виготовити виріб. Випробувати його. При необхідності внести зміни чи удосконалити. Відповідно до вимог пояснювальної записки провести розрахунки економічності доцільності виготовлення виробу. Підготувати виріб до колективного оцінювання.

При складанні технічного проєкту важливо, щоб в учнів і студентів формувались технологічні знання і вміння. Вони повинні не тільки навчитись проєктувати вироби, а й розробляти технологічні процеси їх виготовлення, складати технологічні карти виготовлення складових виробу. Тобто технічна творчість повинна охоплювати не тільки проєктування виробів, а й розроблення технологічних процесів.

Висновки. Отже, творча особистість – це багатогранне поняття. Воно включає в себе, перш за все, стійкий інтерес до пошукової діяльності, спрямованої на покращення, удосконалення навколишньої дійсності, відкриття нового, що позитивно впливає на розвиток виробництва, науки, а значить – і життя людей. Інтерес поступово переростає у мотив і потребу і стає рисою характеру особистості. Значний вплив на формування творчої особистості має технічна творчість. В процесі технічної творчості наявні знання у учнів і студентів стають дієвими, що сприяє їх трансформації в компетентність.

Список використаних джерел

1. Амелькін В. І. та ін. Технічна творчість учнів: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 458 с.
2. Гетта В. Г. Технічна творчість учнів: навчально-методичний посібник. Чернівці, 2024. 294 с.
3. Мелентьев О. Б. Технічна творчість: навчальний посібник. Умань, 2021. 210 с.
4. Тарара А. М. Науково-технічна творчість: практичний посібник. Київ, 2019. 125 с.

Віталій ПРИТИКА,

*студент бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
vitalijprytyka@gmail.com*

Тетяна ХОРУЖЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
horujenkota@gnpu.edu.ua*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТУ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Актуальність. В умовах стрімкого розвитку технологій та глобальної цифровізації суспільства технологічна освіта набуває особливої актуальності. Вона не лише формує в учнів базові навички роботи з інструментами та матеріалами, але й розвиває критичне мислення, творчі здібності та вміння вирішувати проблеми. Сучасний ринок праці вимагає від молоді не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, здатності швидко адаптуватися до нових технологій та працювати в команді. Саме тому технологічна освіта є ключовим елементом підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Інтерактивні методи навчання відіграють важливу роль у підвищенні ефективності технологічної освіти. Вони дозволяють зробити освітній процес більш захоплюючим, стимулюють активну участь учнів та сприяють кращому засвоєнню матеріалу. Завдяки використанню інтерактивних методів, учні не просто отримують знання, а й навчаються застосовувати їх на практиці, розвивають навички співпраці та комунікації. Як свідчить досвід, використання інтерактивних методів навчання дає позитивні результати [1].

Мета – проаналізувати значення та ефективність інтерактивних методів у технологічній освіті, дослідити їх вплив на формування практичних навичок, критичного мислення та креативності учнів, а також визначити перспективи впровадження інноваційних підходів до навчання в умовах цифровізації освіти. Для досягнення цієї мети необхідно виконати наступні завдання: охарактеризувати сутність та навести класифікацію інтерактивних методів навчання, розглянути переваги та недоліки їх використання на уроках трудового навчання та технологій, визначити основні психолого-педагогічні умови ефективного впровадження інтерактивних методів в освітній процес, встановити перспективи розвитку інтерактивних методів у технологічній освіті базової загальноосвітньої школи.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивні методи навчання є системою способів організації взаємодії між педагогом та учнями в освітньому процесі, спрямованою на активізацію пізнавальної діяльності, розвиток комунікативних навичок та формування критичного мислення [1]. Вони базуються на принципах активності, співпраці, діалогу та проблемного навчання. Різноманітна класифікація інтерактивних методів включає дискусійні методи, такі як дискусії, дебати, круглі столи та мозкові штурми, ігрові методи, як-от рольові та ділові ігри, квести та вікторини, проєктні методи, що включають індивідуальні та групові проєкти, дослідження та творчі завдання, методи роботи в малих групах, такі як робота в парах, трійках, командах та «акваріум», а також цифрові інтерактивні методи, що передбачають використання інтерактивних дошок, організацію онлайн-форумів та чатів, відеоконференцій та вебінарів, елементів доповненої та віртуальної реальності.

Використання інтерактивних методів навчання є важливим елементом сучасного освітнього процесу, що дає змогу учням ефективніше засвоювати навчальний матеріал. Впровадження інтерактивних методів у технологічній освіті має численні переваги, зокрема активізацію пізнавальної діяльності учнів, розвиток комунікативних та соціальних навичок, формування вміння працювати в команді, підвищення мотивації до навчання, розвиток творчих здібностей та критичного мислення, а також залучення до активного сприйняття інформації [2]. Однак, використання інтерактивних методів також має свої недоліки, такі як необхідність ретельної підготовки педагога, витрати часу на організацію та проведення, можливість виникнення конфліктних ситуацій у групі та необхідність в технічному забезпеченні. Психолого-педагогічні умови ефективного застосування інтерактивних методів включають створення атмосфери довіри та співпраці, чітке визначення мети та завдань навчальної діяльності, застосування різноманітних методів та прийомів, забезпечення активної участі кожного учня та організацію рефлексії та зворотного зв'язку.

В Україні застосування інтерактивних методів у технологічній освіті набуває все більшого поширення. Педагоги активно застосовують різноманітні підходи для підвищення ефективності навчання та зацікавленості учнів. Аналіз навчально-методичних матеріалів та педагогічної практики свідчить про те, що найбільш популярними на уроках технологій є такі інтерактивні методи: метод проєктів, робота в малих групах, ігрові методи, цифрові інтерактивні методи.

Метод проєктів на уроках трудового навчання та технологій передбачає активне залучення учнів до проєктної діяльності, що дозволяє їм застосовувати теоретичні знання на практиці. Наприклад, проєкти з виготовлення екологічно чистих виробів, розробки моделей технічних пристроїв або створення вебсайтів. Цей метод сприяє розвитку творчого мислення, навичок планування та роботи в команді.

Організація роботи в малих групах дозволяє учням обмінюватися ідеями, обговорювати проблеми та спільно знаходити рішення. В українських школах цей метод часто використовується для виконання практичних завдань, розв'язання проблемних ситуацій та проведення дискусій.

Використання ігрових методів робить процес навчання більш захоплюючим та мотивує учнів до активної участі. На уроках технологій застосовуються різноманітні ігри, такі як рольові ігри, ділові ігри, квести та вікторини, що дозволяють учням у цікавій формі засвоювати необхідні знання та навички.

Застосування цифрових інтерактивних методів стає невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу. В українських школах активно застосовуються інтерактивні дошки, онлайн-форуми та чати для обговорення у віртуальному просторі, відеоконференції та вебінари з метою організації інтерактивного онлайн-навчання, доповнена та віртуальна реальність, що передбачає інтерактивне занурення в тему. Використання цифрових інтерактивних методів дозволяє зробити навчання більш наочним, інтерактивним та доступним, дає змогу учням більше зацікавитись освітнім процесом.

Подальший розвиток та впровадження інтерактивних методів у технологічну освіту учнів є необхідним для підвищення якості навчання та підготовки конкурентоспроможних фахівців. Необхідно активно впроваджувати інтерактивні методи на всіх етапах навчання – від теоретичних занять до практичних робіт, створюючи умови для активної участі кожного учня в освітньому процесі. Також важливо розробляти нові навчально-методичні матеріали, які б відповідали сучасним вимогам та враховували особливості використання інтерактивних методів, створювати програми, які б передбачали застосування різноманітних інтерактивних методів та забезпечували комплексний та різнобічний розвиток учнів. Також необхідно організовувати систематичне навчання та підвищення кваліфікації учителів технологій стосовно використання інтерактивних методів, ознайомлюючи педагогів з новими методами та технологіями, а також надаючи їм практичні рекомендації для їх впровадження в освітній процес.

Висновки. Отже, використання інтерактивних методів на уроках технологій сприятиме активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їхніх творчих здібностей, комунікативних навичок та вміння працювати в команді, формуванню необхідних компетентностей, підготовці до майбутньої успішної професійної діяльності. Перспективи подальшого розвитку інтерактивної технологічної освіти пов'язані з необхідністю подальшого впровадження інтерактивних методів на всіх етапах навчання, розробки нових навчально-методичних матеріалів та підвищення кваліфікації учителів технологій.

Список використаних джерел

1. Використання інтерактивних методів навчання. URL: http://isoty0wsxy5efjap8bhzqdpm7hyxz4m0.cdn-freehost.com.ua/images/content/Napratsyuvannya/Metodychni_materialy/410001.pdf (дата звернення: 30.03.2025).
2. Доповідь на тему «Використання інтерактивних методів: за і проти». *На Урок*. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-za-i-proti-98482.html> (дата звернення: 30.03.2025).

Анастасія РОВІНСЬКА,

*студентка магістратури
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)*

Наталія ДУБОВА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та технологій за профілями,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
n.v.dubova@udpu.edu.ua*

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК У ПІДГОТОВКУ УЧНІВ ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Актуальність. Традиційні методи навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти часто не забезпечують належного рівня підготовки, оскільки орієнтовані переважно на репродуктивне засвоєння знань без достатнього акценту на їх практичне застосування. У зв'язку з цим актуальним постає впровадження інноваційних методик навчання, які сприяють розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців харчового профілю та відповідають сучасним освітнім і виробничим вимогам.

Виклад основного матеріалу. «Серед найважливіших проблем, які стоять перед освітнім процесом, є здатність опрацьовувати нові методи навчання та освіти, засновані на навчальному плані та методі навчання, організованому відповідно до теорій навчання, а також здатність підготувати та розробити відповідне творче навчальне середовище, яке сприяє полегшенню і вдосконаленню процесів навчання та викладання, надання їм інтерактивної сторони та правильних інвестицій у їх використання та презентацію» [1, 4].

На сьогодні в закладах професійної (професійно-технічної) освіти активно впроваджуються інноваційні методики, спрямовані на розвиток компетентностей майбутніх фахівців харчової галузі. Інноваційні методики, зокрема дуальна освіта,

симуляційне навчання, кейс-методи та цифрові технології сприяють формуванню у здобувачів освіти гнучких навичок та адаптивності до реальних виробничих умов.

Дуальне навчання – поєднання теоретичного навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на виробництві. Наприклад, студенти професійних училищ можуть працювати у партнерських ресторанах, великих підприємствах харчової промисловості, виконуючи реальні виробничі завдання.

Використання кейс-методу – аналіз реальних виробничих ситуацій. Це розвиває критичне мислення, здатність до прийняття рішень та ефективного використання отриманих знань. Наприклад, студентам пропонується розробка та впровадження нової страви у ресторанному бізнесі, яка буде відповідати сучасним тенденціям здорового харчування та зацікавить відвідувачів.

Симуляційне навчання – застосування програмних продуктів для відпрацювання навичок у віртуальному середовищі. Це дозволить студентам розвивати компетентності в умовах, наближених до реального виробництва, без ризику для матеріальних ресурсів. Наприклад, у програмі «Kitchen Sim» студенти вчаться організовувати кухонні процеси та контролювати якість страв.

Цифрові технології відкривають нові можливості для ефективного навчання, забезпечуючи поєднання теоретичних знань із практичним досвідом у сучасному цифровому середовищі: це віртуальні симулятори, цифрові навчальні платформи та мобільні додатки, онлайн-курси та вебіари від шеф-кухарів, гейміфікація освітнього процесу. Зокрема, гейміфікація освітнього процесу (використання рейтингових систем, балів, нагород тощо) стимулює активність здобувачів освіти і залучає їх до самостійного навчання. Наприклад, у деяких закладах застосовують мобільні додатки, що дозволяють здобувачам освіти проходити інтерактивні тести та змагатися в кулінарних поєдинках.

Дослідження ефективності інноваційних методик показує, що їх впровадження сприяє зростанню рівня навчальних досягнень та підвищенню мотивації здобувачів освіти.

Попри очевидні переваги інноваційних методик, їх впровадження супроводжується низкою труднощів: недостатнє матеріально-технічне забезпечення, зокрема, багато закладів освіти не мають доступу до сучасного обладнання або програмного забезпечення, що ускладнює впровадження симуляційного навчання та цифрових технологій; брак підготовлених педагогів, які не завжди володіють достатніми навичками роботи з новітніми технологіями, тому з огляду на цей факт, важливо регулярно брати участь у курсах підвищення кваліфікації, тренінгах і семінарах для педагогів, щоб бути в курсі останніх тенденцій та методик навчання у харчовій галузі; необхідність адаптації навчальних програм.

Значно покращує підготовку учнів харчового профілю індивідуалізація навчання з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Рекомендовано використовувати ІКТ для адаптації навчальних матеріалів під індивідуальні потреби учнів, зокрема для тих, хто потребує додаткової підтримки або має певні обмеження в навчанні. Наприклад, можна використовувати онлайн-курси, мобільні додатки або платформу для самостійної роботи студентів, де можна запропонувати індивідуальні завдання або відеоуроки з харчових технологій.

Висновки. Впровадження інноваційних методик у підготовку учнів харчового профілю дозволяє значно підвищити якість професійної освіти, зробити освітній процес більш ефективним та відповідним до потреб сучасного ринку праці. Однак успішна реалізація цих методик потребує комплексного підходу: модернізації освітнього середовища, підготовки педагогічних кадрів та активної співпраці з роботодавцями.

Список використаних джерел

1. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.

Дар'я СУБОТА,

*студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
subotadasa27@gmail.com*

Євгеній САМОТКАН,

*студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
zhtnya_samotkan@ukr.net*

Лариса МЕХ,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і управління,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
mehlarisa@gmail.com*

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Актуальність. Інноваційний розвиток економіки України вимагає формування нової економічної еліти – підприємців, здатних до інновацій. Ключовим фактором у цьому процесі є економічна освіта. Адже формування сучасної економічної людини, здатної до інновацій та підприємництва, неможливе без високого рівня економічної культури та свідомості, які забезпечуються якісною освітою.

Мета роботи – дослідити місце і роль економічної освіти в інноваційному розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Головна парадигма сучасної економічної освіти полягає у розумінні того, що розвиток економіки значною мірою зумовлений характером життєдіяльності людини, її світоглядом, соціальною активністю. За матеріальними аспектами економіки, такими як виробництво, розподіл, обмін та споживання, стоять складні відносини між людьми. Ці відносини визначають, як ресурси розподіляються, як створюються блага та як люди взаємодіють у економічній сфері [5].

Головними компонентами економічної освіти слугують зміст та організаційно-освітні технології забезпечення якості підготовки фахівців, які мають свої особливості у таких складових економічної освіти як: загальноекономічної та професійно-економічної.

Загальноекономічна освіта охоплює комплекс соціально-економічних знань, умінь і навичок, які необхідні особистості для розвитку економічної культури, свідомості. Особливості змісту професійно-економічної освіти обумовлюються вимогами до її кінцевого результату – формування гармонійної, різнобічно розвиненої особистості, для якої професійні знання, уміння, навички і їх постійне оновлення становлять основу самореалізації в економічній сфері суспільства [1].

Економічна освіта, орієнтована на підготовку економістів, має на меті забезпечити студентів не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками, необхідними для успішної роботи в економічній сфері. Це досягається шляхом поєднання фундаментальної економічної підготовки з вивченням спеціалізованих дисциплін, що відповідають вимогам конкретної спеціальності. Проходячи всі етапи

професійного навчання, студенти отримують ґрунтовні економічні знання, які дозволяють їм стати компетентними фахівцями, здатними аналізувати ринкові ситуації, приймати обґрунтовані рішення та успішно працювати в умовах конкуренції.

В умовах глобалізації та швидкого розвитку інформаційних технологій українська освіта має відігравати ключову роль у формуванні молоді, здатної не лише до професійної діяльності, але й до активної участі у суспільному житті. Це вимагає створення освітнього середовища, яке б сприяло не лише засвоєнню економічних знань, але й розвитку критичного мислення, моральних цінностей та громадянської відповідальності [2].

У дослідженні (Radulescu, Fedajev, Sinisi, Popescu, Iacob, 2018) підкреслено роль вищої освіти в забезпеченні економічного розвитку таких країн ЄС, як Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Болгарія та Румунія. Результати регресійного аналізу впливу вищої освіти на показники економічної конкурентоспроможності та ВВП на душу населення показали сильну кореляцію змінної вищої освіти з іншими змінними. Це дозволило авторам дійти висновку про те, що вища освіта не тільки підвищує економічну конкурентоспроможність країни, але і сприяє зростанню ВВП [3].

Отже, теоретичні й емпіричні дослідження загалом дають можливість стверджувати про позитивний вплив рівня освіти людей на економічне зростання при врахуванні інших чинників (у тому числі загального рівня розвитку країни).

Можна стверджувати, що освіта яка відповідає вимогам ринку праці та потребам суспільства, відіграє роль могутнього адаптивного потенціалу який трансформує суспільство до сучасних соціоекономічних реалій, що стає найважливішою умовою успішного і стійкого суспільного розвитку [4].

Висновки. Таким чином, в епоху глобальних змін, особливо для країн, що переживають трансформацію, якісна економічна освіта – як загальна, так і професійна – стає вирішальним фактором для забезпечення інноваційного розвитку та успішної інтеграції у світову економіку. Це зумовлює необхідність адаптації економічної освіти до сучасних потреб, шляхом диверсифікації та урізноманітнення форм, методів та організаційних форм надання освітніх послуг. Щоб українське суспільство досягло економічного процвітання, необхідно, щоб освітня спільнота розробила ефективні стратегії та методи, які б сприяли формуванню у молодих людей високого рівня економічної грамотності, підприємницького мислення та відповідальності. Однак, не можна ігнорувати той факт, що економічні процеси, які відбуваються в країні, відіграють важливу роль у економічній соціалізації молоді та формуванні її підприємницьких здібностей.

Список використаних джерел

1. Дутка Г. Сучасний стан та перспективи розвитку економічної освіти в Україні. *Zeszyty Naukowe PWSZ w Plocku. Nauki Ekonomiczne*. 2017. Том 25(8). С. 125-141.
2. Звіт Всесвітнього економічного форуму, опублікований 16 травня 2022 року. Каталізатор освіти 4.0: інвестування в майбутнє навчання для відновлення, орієнтованого на людину. URL: <https://www.weforum.org/publications/catalysingeducation-4-0-investing-in-the-future-of-learning-for-a-human-centric-recovery/>. (дата звернення: 15.03.2025).
3. Чекіна В., Воргач О. Вплив витрат на освіту на економічне зростання: емпірична оцінка. *Економіка промисловості*. 2020. № 3 (91). С. 96-122.
4. Яненко Г. Роль освіти і науки для економічного росту і розвитку суспільства. *Економіка та держава*. 2015. № 7. С. 6-9.
5. Oleksenko R. Position and role of modern economic education as the main megatrend of innovative development of Ukraine. *Філософія освіти*. № 2 (79). 2019. С. 169-180.

Владислав ТЕСЛЯ,

*студент магістратури
факультету технологічної і математичної освіти,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)
Vladsonat@ukr.net*

Андрій ЛИТВИН,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики професійної підготовки,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)
anlutvun@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ

Актуальність. Воєнний стан в Україні спричинив суттєві зміни в системі освіти, зокрема у сфері професійної підготовки. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти змушені адаптуватися до нових реалій, забезпечуючи безперервність навчального процесу та підготовку кваліфікованих робітників. У зв'язку з цим особливій актуальності набувають інноваційні методи навчання, які дозволяють підвищити якість освіти, забезпечити доступ до знань в умовах дистанційного чи змішаного навчання та сприяти розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Інновації в освіті – це процес створення, поширення та впровадження нових підходів, ідей, методів, методик і технологій, спрямованих на оновлення, модернізацію та трансформацію освітніх процесів відповідно до вимог часу [1].

Сучасні реалії, зумовлені війною, створили низку викликів для системи професійної освіти, зокрема:

- Вимушена релокація студентів та викладачів, що ускладнює традиційні форми навчання.
- Потреба в адаптації навчальних програм до змішаного та дистанційного форматів.
- Обмежений доступ до матеріально-технічної бази закладів освіти.
- Психоемоційне навантаження на учасників освітнього процесу.
- Інтеграція цифрових технологій у освітній процес.
- Відновлення матеріально-технічної бази закладів освіти.

У цих умовах інноваційні підходи до навчання стають необхідною умовою ефективного функціонування системи професійної освіти.

Сучасні цифрові технології відіграють ключову роль у професійній освіті. Основні інструменти:

- Лабораторії віртуальної та доповненої реальності (VR/AR) для моделювання виробничих процесів.
- Онлайн-платформи та електронні курси (Moodle, Coursera, EdEra) для дистанційного навчання.
- Симуляційні програми для відпрацювання практичних навичок (наприклад, AutoCAD для інженерних спеціальностей).

Використання ігрових елементів сприяє підвищенню мотивації студентів та ефективності навчання. Методи:

- Створення навчальних кейсів із реальними виробничими ситуаціями.

- Використання ігрових платформ (Kahoot, Quizizz) для тестування та закріплення знань.
- Застосування рейтингової системи оцінювання для формування змагального духу.
- Моделювання сценаріїв для аналізу ситуацій та прийнять рішень, що допоможе розвинути критичне мислення.

Такі методи дозволяють студентам отримати реальний досвід вирішення професійних завдань:

- Проєктне навчання – розробка реальних проєктів за участю підприємств-партнерів.
- Проблемно-орієнтоване навчання – аналіз реальних виробничих проблем і пошук шляхів їх вирішення.

Співпраця з підприємствами сприяє набуттю студентами практичних навичок у реальних умовах:

- Залучення фахівців-практиків до навчального процесу.
- Організація стажувань на підприємствах із можливістю працевлаштування.
- Використання дуальної освіти як інструменту інтеграції теорії та практики.

У період воєнного стану важливо не лише навчати, а й підтримувати психоемоційний стан студентів:

- Впровадження курсів із психологічної підтримки та розвитку стресостійкості.
- Організація груп взаємопідтримки та консультацій із психологами.
- Використання методів арт-терапії для зниження рівня тривожності.

Висновки. В умовах воєнного стану інноваційні методи навчання стають важливим інструментом підтримки професійної освіти. Використання цифрових технологій, гейміфікації, проєктного та дуального навчання сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців, адаптації освітнього процесу до сучасних викликів та збереженню безперервності професійної освіти. Подальший розвиток цих методів дозволить забезпечити ефективну підготовку кваліфікованих робітників навіть у складних умовах.

Список використаних джерел

1. Ватковська М. Г., Швидун В. М. Використання інноваційних педагогічних технологій при підготовці педагогів до роботи в умовах нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 65. Т. 1. С. 139-142. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part_1/28.pdf (дата звернення: 11.03.2025).

Артур ЦВЕТКОВ,

*студент магістратури
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)*

Інна МАРИНЧЕНКО,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
inna_sheludko@ukr.net*

ЕКОНОМІЧНА ПІДГОТОВКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО РЕСУРСІВ

Актуальність. Сучасна технологічна освіта спрямована не лише на формування технічних навичок, а й на розвиток економічного мислення та відповідального ставлення до використання ресурсів. Економічна підготовка відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки дозволяє учням усвідомлено підходити до вибору матеріалів, оптимізувати виробничі процеси та зменшувати витрати. Розвиток раціонального ставлення до ресурсів є важливим чинником ефективного використання матеріалів, що дозволяє мінімізувати втрати, знижувати виробничі витрати та впроваджувати сучасні принципи ощадливого виробництва. Усвідомлений підхід до ресурсозбереження сприяє впровадженню екологічно безпечних технологій, скороченню відходів та раціональному використанню енергетичних і природних ресурсів, що, у свою чергу, забезпечує збереження екологічного балансу та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Крім того, формування в учнів навичок економного використання матеріалів та енергоощадності відіграє ключову роль у розвитку їхньої професійної компетентності. Вони набувають вміння аналізувати витрати, обирати економічно вигідні технологічні рішення та впроваджувати інноваційні методи управління ресурсами. Це сприяє їхній адаптації до вимог сучасного ринку праці, підвищує конкурентоспроможність та розширює можливості для працевлаштування у сферах, де необхідні знання з економіки виробництва та ресурсоефективних технологій.

Таким чином, розвиток раціонального ставлення до ресурсів не лише сприяє ефективному використанню матеріалів, а й створює передумови для професійного зростання майбутніх фахівців, формує їхню екологічну відповідальність та забезпечує сталість економічного розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Дослідження зосереджене на всебічному аналізі підходів до оптимізації використання ресурсів у освітньому процесі, зокрема в межах технологічної освіти. Воно охоплює теоретичні та практичні аспекти ефективного розподілу матеріальних, фінансових та енергетичних ресурсів, а також вивчення сучасних стратегій їх раціонального використання.

Окремий акцент зроблено на інтеграції економічних знань у практичні заняття, що передбачає розробку та впровадження методичних підходів, які сприяють формуванню в учнів економічної культури, здатності оцінювати витрати, аналізувати економічну доцільність використання матеріалів і обирати оптимальні рішення під час виконання навчальних проєктів.

Крім того, дослідження включає оцінку рівня сформованості навичок свідомого використання ресурсів серед учнів, аналіз їхньої здатності до самостійного ухвалення обґрунтованих рішень щодо вибору матеріалів, методів їх обробки та мінімізації

відходів. Увага також приділяється ролі педагогічних технологій у розвитку екологічного та економічного мислення школярів, методам їх мотивації до відповідального використання ресурсів і впровадженню інноваційних підходів до формування практичних компетентностей.

1. Формування економічного мислення. Впровадження економічної підготовки дозволяє учням оцінювати витрати, планувати витрати ресурсів та розраховувати економічну ефективність проєктів. Вони набувають навичок фінансового аналізу та раціонального розподілу матеріалів.

2. Оптимізація використання матеріалів. Учні вчаться обирати відповідні матеріали з урахуванням їх вартості, властивостей та можливості вторинного використання. Впровадження принципів економного виробництва допомагає зменшити кількість відходів та оптимізувати технологічні процеси.

3. Зменшення екологічного впливу. Економічна підготовка сприяє усвідомленому вибору екологічно чистих матеріалів та раціональному використанню ресурсів, що допомагає зменшити негативний вплив на довкілля. Учні розвивають екологічне мислення та навчаються використовувати ресурси відповідально.

4. Підвищення ефективності технологічного навчання. Завдяки інтеграції економічних знань у технологічну освіту учні більш відповідально підходять до виконання проєктів, що сприяє підвищенню якості їхніх робіт. Вони розвивають навички стратегічного планування та управління ресурсами.

Висновки. Економічна підготовка є невід'ємною складовою технологічної освіти, оскільки забезпечує формування у здобувачів освіти раціонального ставлення до використання матеріальних, енергетичних і фінансових ресурсів. Вона сприяє розвитку навичок планування, аналізу витрат та оцінки економічної доцільності прийнятих рішень, що, у свою чергу, сприяє оптимізації виробничих процесів та підвищенню їхньої ефективності.

Інтеграція економічних знань у навчальні програми дозволяє не лише зменшити витрати на матеріали за рахунок їх раціонального використання, а й формує у майбутніх фахівців компетентності, необхідні для ефективного управління ресурсами на різних етапах професійної діяльності. Зокрема, це передбачає вміння обирати економічно вигідні технології виробництва, оцінювати вплив ресурсозбереження на фінансовий результат та застосовувати принципи ощадливого виробництва.

Крім того, економічна підготовка сприяє розвитку екологічної свідомості, мотивує до врахування принципів екологічної безпеки у виробничих процесах та формує відповідальних громадян, здатних приймати обґрунтовані рішення. Це, своєю чергою, сприяє зниженню негативного впливу на довкілля, підвищенню рівня екологічної культури суспільства та забезпеченню сталого розвитку. Таким чином, поєднання економічних знань із технологічною освітою створює передумови для підготовки компетентних, соціально відповідальних і професійно адаптованих фахівців.

Список використаних джерел

1. Козира В. М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль : ТОКІППО. 2017. 60 с.
2. Левченко Т. Особливості підготовки вчителів трудового навчання до економічного виховання учнів в сучасних умовах. *Молодь і ринок*. 2010. № 12. С. 72–76.
3. Майковська В. І. Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Педагогічні науки*. 2017. № 1(87). С. 112–117.

Ілля ЮРЧУК,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
illaursuk932@gmail.com*

Олексій МЕЛЬНИК,

*кандидат технічних наук, доцент,
в.о. зав. кафедри професійної освіти
та технологій за профілями,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
oleksiy.melnuk@idpu.edu.ua*

УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Актуальність. У сучасному цифровому середовищі змішане навчання на уроках відіграє важливу роль. Цей підхід поєднує класичні методи з інноваційними технологіями, сприяючи гнучкому та персоналізованому освітньому процесу. Учні не лише опановують базові поняття, а й активно застосовують цифрові інструменти для розвитку креативного мислення та практичних навичок. Такий метод забезпечує інтерактивне й мотивуюче навчальне середовище, що сприяє глибшому засвоєнню знань. Змішане навчання ефективно готує молодь до викликів цифрової епохи, надаючи необхідні компетенції для успішної інтеграції в сучасне суспільство.

Виклад основного матеріалу. Дослідженням змішаного навчання займалися такі зарубіжні вчені, як О. Пітерс, К. Сміт, Р. Холмберг, Д. Даніель, М. Мур, Д. Харрісон, М. Аллен, Т. Андерсон, Р. Деллін, Д. Боат, Д. Кіган та інші. Їхні дослідження підкреслюють важливість змішаного навчання в сучасному освітньому процесі. Серед вітчизняних науковців також є велике зацікавлення у цій темі. Серед цих вчених – Вишківська Б.В., Єршова О.Л., Зуєва А.Б., Чемерис О.А., Прус А.В., Кулик І.В., Пасічник О., Шевчук С.С. та інші, які провели важливі дослідження щодо ефективності змішаного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в українському контексті [1; 2; 3; 4].

Змішане навчання сприяє розвитку навичок самостійного навчання учнів, оскільки вони мають працювати самостійно з онлайн-ресурсами, проводити дослідження та вирішувати завдання. Змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами [1]. Цей підхід відкриває нові можливості для створення більш гнучких та інтерактивних навчальних програм, що відповідають потребам сучасного освітнього середовища. Змішане навчання на уроках – це підхід, який комбінує традиційні методи навчання з використанням сучасних технологій. Цей підхід відкриває нові перспективи для підвищення ефективності навчального процесу та розвитку учнів у цифрову епоху.

Використання змішаного навчання на уроках є інноваційним підходом, що поєднує сучасні технології з традиційними методами викладання. Така стратегія підкреслює важливість гармонійного поєднання переваг обох підходів задля досягнення оптимальних результатів у навчанні. Оцінка ефективності змішаного навчання є складним завданням, оскільки залежить від багатьох факторів. Один із ключових

чинників – індивідуалізація навчання. Змішане навчання дозволяє учням працювати у власному темпі та обирати найзручніші для них способи опанування матеріалу, що сприяє кращому засвоєнню знань. Ще одним важливим аспектом є рівень залученості учнів у навчальний процес. Активна взаємодія з навчальним матеріалом, використання інтерактивних методів і цифрових ресурсів значно підвищують мотивацію та зацікавленість учнів, роблячи навчання більш ефективним і динамічним.

Один з найвагоміших аспектів змішаного навчання – це розвиток навичок самостійності та критичного мислення. Цей підхід дозволяє учням більше контролювати свій навчальний процес, навчатися самостійно шукати та аналізувати інформацію, а також вирішувати завдання. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення та навичок самостійності, що є ключовими у сучасному освітньому процесі. Гнучкість та доступність є найважливішими перевагами змішаної форми навчання. Це дає можливість учням вивчати матеріал у зручний для них час і місці, використовуючи різноманітні електронні ресурси та платформи. Наприклад, учні мають доступ до онлайн-платформи Google Classroom або Moodle, де вони самостійно вивчають матеріали, проходять тестування та виконують завдання, а вчитель допомагає їм індивідуально або в малих групах. Колективна взаємодія та обмін знаннями також відносять до ключових аспектів змішаного навчання. Цей метод створює сприятливі умови для співпраці між учнями та вчителями, дозволяючи їм обмінюватися інформацією, обговорювати навчальний матеріал та разом вирішувати завдання у віртуальному освітньому середовищі. Учасники можуть спільно виконувати проекти через спеціалізовані платформи або обговорювати теми у спільних онлайн-форумах. Такий підхід сприяє формуванню спільної робочої атмосфери та розвитку комунікативних навичок серед учасників навчального процесу. Важливо враховувати, що ефективність змішаного навчання залежить від ретельного планування, якісного контенту та використання відповідних технологічних інструментів [3; 4].

Також слід враховувати індивідуальні особливості учнів та вчителів для оптимального досягнення навчальних цілей. Науковці, проводячи дослідження ефективності змішаного навчання на уроках, підкреслюють кілька ключових моментів. Дослідження демонструють, що індивідуалізація навчання у змішаному форматі сприяє кращому засвоєнню матеріалу учнями, оскільки вони можуть адаптувати темп та методи навчання відповідно до власних потреб [2]. Інтерактивні технології створюють динамічне навчальне середовище, залучаючи учнів та дозволяючи їм взаємодіяти з матеріалом. Це сприяє глибокому розумінню, розвитку критичного мислення та наданню персоналізованого навчання, а також допомагає розвинути навички, необхідні у сучасному світі. Дослідження в галузі змішаного навчання на уроках вказують на ряд переваг. Наприклад, індивідуалізація навчання дозволяє вчителям адаптувати уроки до потреб кожного учня, забезпечуючи оптимальне засвоєння матеріалу.

Використання інтерактивних технологій на уроках стимулює активну участь учнів та розвиває їхнє критичне мислення та аналітичні навички. Однією з ключових переваг змішаного навчання на уроках є збагачення навчального процесу за рахунок використання інтерактивних онлайн-ресурсів та засобів навчання. Учні можуть взаємодіяти з відповідними технологіями, розвивати навички роботи з сучасними програмами та платформами, що відповідають вимогам ринку праці. Змішане навчання сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки учні активно спілкуються та співпрацюють під час виконання завдань. Це також сприяє формуванню та підтримці важливих соціальних вмінь, необхідних в сучасному суспільстві.

Висновки. Говорячи про ефективність змішаного навчання на уроках, варто підкреслити, що цей підхід є однією із ключових інновацій у сучасній освіті. Він гармонійно поєднує передові цифрові технології з традиційними методами викладання, що сприяє підвищенню зацікавленості учнів та покращенню їхніх навчальних досягнень. Змішане навчання надає можливість індивідуалізувати освітній процес, розвивати навички самостійного навчання та критичного мислення, а також забезпечує гнучкість і доступність навчального матеріалу. Крім того, воно стимулює

активну взаємодію між учнями та вчителями, сприяючи співпраці та ефективному обміну інформацією. Завдяки своїм численним перевагам змішане навчання доводить свою ефективність у викладанні, що робить його перспективним напрямом для подальшого вдосконалення освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Вишківська Б. В., Чемерис О. А., Прус А. В., Кулик І. В. Змішане навчання як інноваційний чинник модернізації освітнього процесу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 83. С. 131-135.
2. Єршова О. Л., Зуєва А. Б., Кручек В. А. та ін. Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час: методичний посібник. Київ: Ін-т проф. освіти НАПН України, 2023. 186 с.
3. Пасічник О., Єлфімова Ю., Чушак Х., Шинаровська О., Донець А. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник для закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ, 2021. 92 с.
4. Шевчук С. С. Методика реалізації змішаного навчання у професійну підготовку кваліфікованих фахівців. *Імідж сучасного педагога*, 2023. 4(205), С. 109-114.

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Марина АББАСОВА,

*студентка бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
abbasovamarina121@gmail.com*

Тетяна ХОРУЖЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
horujenkota@gnpu.edu.ua*

КОЛЬОРОВА СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОГО РУШНИКА

Актуальність. У сучасному глобалізованому світі зростає ризик втрати традиційних культурних кодів, зокрема символіки кольорів у народному мистецтві. Кольори є носіями глибоких змістів, які відображають історичний досвід, духовні уявлення та світогляд народу. Вони використовуються у традиційних ремеслах, релігійних обрядах, декоративному мистецтві та національному одязі.

Вивчення та збереження кольорової символіки є важливим не лише для збереження культурної спадщини, а й для її інтеграції у сучасний дизайн, моду та мистецькі практики. Це сприяє підвищенню національної самосвідомості, формуванню етнокультурної ідентичності та популяризації автентичних елементів народного мистецтва у глобальному культурному просторі.

Актуальність теми також зумовлена необхідністю відродження народних традицій в умовах цифровізації, що відкриває нові можливості для їх збереження та адаптації. Дослідження символіки кольорів дозволяє глибше зрозуміти національне мистецтво та використати його потенціал у сучасних візуальних комунікаціях.

Виклад основного матеріалу. Символічне значення кольорів у релігійних та культурних практиках різних народів світу є надзвичайно багатогранним і варіюється в залежності від контексту, історії та культурних традицій. Кожен колір може мати безліч інтерпретацій, і його значення може змінюватись залежно від географічного регіону чи релігії [2].

Первісні люди надавали особливу перевагу трьом кольорам: червоному, чорному і білому. Як зазначав відомий англійський етнограф, соціолог і фольклорист В. Тернер, кольорова палітра біле-червоне-чорне всюди має велике значення. Загалом, за

допомогою кольору у стародавні часи можна було багато чого сказати, адже це є своєрідна «мова фарб». Люди з незапам'ятних часів надавали особливе значення читанню кольорів, що знайшло віддзеркалення у стародавніх міфах, народних переказах, казках, релігійних і містичних ученнях.

Українська культура надає кольорам глибокий зміст, який передається через покоління в орнаментах, мистецтві та побуті. Символіка кольорів в українському мистецтві має глибоке коріння і відображає світогляд, традиції та духовність народу. Вона проявляється у вишивці, іконописі, писанкарстві, народному одязі та декоративному мистецтві. З'єднання кольорів також має особливе значення. Наприклад, червоно-чорна вишивка символізує боротьбу життя і смерті, а синьо-жовта – гармонію неба і сонця. Символіка кольорів в українському мистецтві має не тільки естетичне, а й сакральне значення. Кожен відтінок у традиційних ремеслах, зокрема у вишивці, несе певний зміст, закладений у народних віруваннях та світогляді.

Український рушник є важливим елементом народної культури, що супроводжує людину протягом усього життя. Він символізує зв'язок поколінь, духовність та естетичний смак народу. Рушник широко використовується в обрядах, зокрема на весіллях, під час хрещення та інших ритуалів. Важливе значення мають орнаменти та кольорова гама рушників, які несуть у собі глибоку символіку. Сучасний світ змінює підхід до традицій, що позначається на популярності та використанні рушників у побуті [1].

Рушник у давнину був сакральним предметом. Його використовували у весільних обрядах (наприклад, під час благословення молодят батьками), у поминальних традиціях та під час народження дитини. Орнаменти рушників містять символіку життя, долі, добробуту, любові та захисту від злих сил. Найпоширенішими мотивами є «дерево життя», зображення птахів, геометричні орнаменти. Також важливою є кольорова символіка: червоний колір означає життєву силу, чорний – мудрість і пам'ять предків, білий – чистоту.

З метою виявлення ставлення учнів старших класів до українського рушника було проведено анкетування, результати якого показали наступне:

- 60% респондентів добре знайомі з традицією використання весільного рушника;
- 50% респондентів високо цінують вироби з традиційною українською вишивкою;
- найпопулярнішим орнаментом для вишивки на рушнику є «дерево життя» (30% респондентів), геометричний орнамент (25% учнів), рослинні мотиви та птахи;
- 50% опитаних надають перевагу традиційним кольорам (червоний, чорний), тоді як 30% схиляються до пастельних відтінків;
- для вишивки на рушнику обрали 60% респондентів, тоді як 40% опитаних надали перевагу бавовняній тканині;
- половина респондентів вважає, що слід зберігати традиційні техніки та мотиви у вишиванні, інша ж половина допускає поєднання традиційних і сучасних технік і мотивів;
- готовність витратити на рушник понад 2000 грн виявили 35% опитаних, 1000-2000 грн – 30%, 500-1000 грн – 20% , а до 500 грн – 15%.
- 60% респондентів вважають символіку найважливішим фактором при виборі рушника.
- 50% опитаних хотіли б замовити рушник за власним ескізом.

Висновки. Отже, проведене дослідження підтвердило, що український рушник залишається важливою частиною культури українців. Хоча значна частина молоді не використовує рушники в повсякденному житті, вони високо оцінюють традиційні орнаменти, кольори та матеріали. Попит на унікальні дизайни демонструє необхідність розвитку сучасних інтерпретацій традиційних рушників. Таким чином, популяризація рушника в сучасному мистецтві та дизайні може сприяти його збереженню та відродженню серед підростаючого покоління.

Кольори в українській культурі мають глибоке символічне значення, яке відображає історію, вірування та спосіб життя українського народу. Від стародавніх вишиванок і до сучасного мистецтва у вишивці, кольори є важливим елементом

вираження національної ідентичності та культурної спадщини України. Символіка кольорів не лише передає традиції та вірування українського народу, але є чинить потужний естетичний та психологічний вплив на людину. Подальше дослідження кольорової символіки дозволить розширити розуміння народного мистецтва та сприятиме його популяризації у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Походження і значення рушників. URL: <https://etnoxata.com.ua/statti/traditsiji/proishozhdenie-i-znachenie-rushnikov/> (дата звернення 27.03.2025 р.).
2. Колір у культурній спадщині народностей різних контекстів. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1256681/mod_resource/content/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%204.pdf (дата звернення 27.03.2025 р.).

Дмитро БАБІЧ,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
dimababich245@gmail.com*

Віталій БЕРБЕЦ,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
vitaliy.berbets@udpu.edu.ua*

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «МІЙ ПОБУТ» НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Актуальність. Сучасний освітній процес має бути не лише спрямованим на передавання знань та формування компетентностей, а й на збереження здоров'я учнів. В умовах постійного інформаційного навантаження, зростання тривалості часу, проведеного за електронними пристроями, а також зниження рівня фізичної активності школярів, питання здоров'язбереження стає одним із ключових у сфері освіти.

Виклад основного матеріалу. Здоров'язбережувальна компетентність охоплює систему знань, умінь та навичок, що забезпечують підтримку фізичного та психічного здоров'я учнів у процесі навчання. Вона передбачає не лише створення комфортного освітнього середовища, а й формування культури здорового способу життя. Одним із головних завдань школи є формування у школярів відповідального ставлення до власного здоров'я через інтеграцію здоров'язбережувальних технологій у навчальний процес.

Здоров'язбереження у процесі навчання включає кілька важливих аспектів: раціональну організацію навчального простору, оптимізацію фізичних і психоемоційних навантажень, впровадження рухових активностей, дотримання санітарно-гігієнічних норм, а також виховання у школярів усвідомлення важливості здорового способу життя.

На уроках технологій учитель відіграє центральну роль у реалізації здоров'язбережувального підходу, створюючи умови для безпечного та ефективного навчання. Використання активних методів навчання, дидактичних ігор, групової роботи та

інноваційних освітніх технологій сприяє не лише покращенню освітніх результатів, а й формуванню позитивного ставлення до здорового способу життя. В умовах сучасного освітнього середовища, де зростає навчальне навантаження, використання здоров'язбережувальних технологій стає необхідним для створення комфортних та безпечних умов навчання. Особливого значення це набуває при вивченні розділу «Мій побут» на уроках технологій, оскільки цей курс безпосередньо пов'язаний із формуванням практичних навичок, що впливають на збереження здоров'я учнів у повсякденному житті.

Здоров'язбереження в освіті передбачає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення фізичного, психічного та соціального благополуччя учнів. Це включає дотримання санітарно-гігієнічних норм, раціональну організацію навчального простору, застосування методик, що сприяють зниженню рівня стресу та підтриманню рухової активності школярів.

Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів є важливим завданням школи. Ця компетентність передбачає розвиток знань і навичок, що допомагають учням підтримувати своє здоров'я, уникати негативних факторів і приймати відповідальні рішення щодо власного способу життя [1].

Розділ «Мій побут» у програмі уроків технологій спрямований на розвиток життєвих навичок учнів, зокрема щодо раціонального ведення господарства, організації побутових процесів, дотримання санітарно-гігієнічних вимог. Включення здоров'язбережувальних аспектів у цей розділ є необхідним для формування культури здорового способу життя та усвідомлення учнями важливості безпечної організації повсякденних справ.

На уроках технологій розглядаються такі питання, як ергономіка робочого простору, безпечне користування побутовими приладами, основи здорового харчування, організація правильного режиму дня та збереження екологічної безпеки. Особливо важливим є навчання учнів правильного використання побутової техніки та електроприладів, що значно знижує ризики травматизму та аварійних ситуацій у домашніх умовах [2].

Також у межах цього розділу школярі набувають навичок самостійної організації життєвого простору, що сприяє покращенню їхнього фізичного та психоемоційного здоров'я. Наприклад, знання про оптимальне розташування меблів у приміщенні та правильне освітлення дозволяють знизити напруження зору та уникнути проблем із поставою.

Формування здоров'язбережувальних навичок на уроках технологій у школярів здійснюється через використання різних методичних підходів:

- практичні заняття: учні безпосередньо виконують завдання, що пов'язані з безпекою у побуті, особистою гігієною та організацією здорового харчування;
- проєктна діяльність: створення проєктів з організації безпечного житлового простору, вибору екологічно чистих продуктів, правильного розподілу часу між навчанням та відпочинком;
- інтерактивні методи навчання: використання рольових ігор, тренінгів, дискусій, що дозволяють учням усвідомити важливість здорового способу життя;
- мультимедійні технології: демонстрація відеоматеріалів, презентацій, онлайн-ресурсів, що ілюструють ефективні практики здорового побуту;
- фізичні хвилини та вправи: активні перерви під час уроків, які сприяють зниженню стомлюваності та підвищенню концентрації уваги;
- реальні ситуації та симуляції: імітація повсякденних побутових ситуацій, у яких учні мають знайти оптимальні рішення з точки зору здоров'язбереження.

Запровадження здоров'язбережувальних технологій у навчальний процес має значний вплив на фізичний і психологічний стан учнів. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог, підтримка оптимального рухового режиму та формування навичок самоконтролю сприяють покращенню когнітивних здібностей учнів, підвищенню рівня їхньої працездатності та зниженню ризиків розвитку захворювань.

Здоров'язбереження також відіграє ключову роль у формуванні позитивного ставлення до навчання. Учні, які відчують комфорт під час занять, мають вищу

мотивацію до навчання, активніше залучаються до освітнього процесу та демонструють кращі результати у засвоєнні навчального матеріалу. Крім того, знання з питань здоров'язбереження, отримані на уроках технологій, знаходять практичне застосування в повсякденному житті, формуючи свідоме ставлення до власного здоров'я.

Висновки. Отже, формування здоров'язбережувальної компетентності учнів під час вивчення розділу «Мій побут» на уроках технологій є важливим завданням сучасної школи. Впровадження ефективних методик навчання, спрямованих на збереження фізичного і психічного здоров'я школярів, сприяє не лише підвищенню якості освіти, а й вихованню відповідального ставлення до власного здоров'я. Використання практичних, інтерактивних та мультимедійних методів навчання дозволяє створити сприятливе освітнє середовище, що сприяє розвитку гармонійної особистості та формуванню культури здорового способу життя серед молоді.

Список використаних джерел

1. Антонова О., Поліщук Н. Підготовка вчителя до розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів : монографія. Житомир : Вид. ЖДУ ім. і. Франка, 2016. 248 с.
2. Пильтай О. Використання здоров'язберігаючих технологій як фактор формування культури здорового способу життя на уроках технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. № 76. С. 251-257.

Олексій БУДЄЄВ,

*студент бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
alysha.budeev@gmail.com*

Тетяна ХОРУЖЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
horujenkota@gnpu.edu.ua*

СИМВОЛІКА ОБЕРЕГІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОМУ МИСТЕЦТВІ

Актуальність. Одним із найцінніших елементів культурної спадщини українського народу є обереги. Ці сакральні предмети здавна наділялися магічними властивостями, вважалося, що вони захищають від зла, приносять благополуччя, спокій, любов, а також можуть зцілювати. Саме тому обереги здобули величезну популярність серед наших предків. Вони органічно впліталися у повсякденне життя, знаходячи своє місце в побутових речах, одязі, прикрасах та різних ритуалах. Однак, у сучасному світі стрімкого розвитку цифрових технологій перед українцями постало важливе питання збереження та осучаснення народних традицій, а також відродження використання стародавніх оберегів.

Сучасні наукові дослідження підкреслюють необхідність повернення до традиційних витоків культури наших предків. Це сприяє не лише збереженню національної ідентичності, а й глибшому розумінню сакрального значення давніх символів. Мета цієї

статті – дослідити основні українські обереги у декоративно-ужитковому мистецтві, розкрити їхні первісні цінності, властивості та показати їх вплив на життя сучасної людини.

Виклад основного матеріалу. Українські обереги є безцінною культурною спадщиною, яка зберігає в собі знання та вірування багатьох поколінь. Вони уособлюють собою давні символи-захисники, які передавалися від батьків до дітей, зберігалися в оселях і шанувалися як святині. Вони відображені у багатьох побутових речах, а також в оповіданнях, легендах та фольклорі. До традиційних українських оберегів належать: вишитий рушник, лялька-мотанка, віночок, писанка, зображення калини, дуба, лелеки, тощо. Ці, на перший погляд, звичайні речі мають глибоке значення й важливі духовні функції.

Обереги використовувалися в різні періоди життя людини та мали різну форму. Їх наділяли магічною силою, що могла захистити власника від будь-яких негараздів, особливо у складні часи, такі як війни чи епідемії. Важливою функцією оберегів була їхня здатність накопичувати та передавати енергетику свого власника. Вони могли посилювати або нейтралізувати певні риси характеру, надавати людині фізичну силу, стійкість духу та віру у власні сили.

Вишитий рушник посідає особливе місце серед українських оберегів. Він супроводжував людину протягом усього життя: від народження до останнього подиху. Рушники передавалися з покоління в покоління як родинні реліквії, символізуючи зв'язок з пращурами, рідною домівкою та духовною традицією українців. Кожен орнамент, використаний у вишивці рушника, мав сакральне значення. Символи дерев життя, квітів, птахів відображали світогляд українців, їхні мрії, віру в захист вищих сил. Наприклад, зображення калини уособлювало безсмертя роду, дуб символізував силу, а лелека – родинне тепло. Вишитий рушник мав надзвичайну магічну силу, його використовували під час ритуалів та обрядів, весіль, поховань, зустрічей дорогих гостей [2].

У традиційній культурі матері вишивали рушники для своїх синів, які вирушали в далеку дорогу чи на війну. Такі рушники вважалися сильним захистом від різноманітних життєвих негараздів. Відомий вірш Андрія Малишка «Пісня про рушник» яскраво передає глибину цього символу: «І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала, І рушник вишиваний на щастя дала». У давні часи в моменти небезпеки збиралася уся громада, жінки разом вишивали рушники, вкладаючи у них свої молитви.

Лялька-мотанка є ще одним важливим українським оберегом. Вона символізує душу людини, оберігає від злих сил і приносить добробут. Наші предки клали її в колыску новонародженого немовляти, щоб вона захищала дитину від лихого ока, а також дарували дочці на весілля як символ щасливого подружнього життя та народження здорових дітей. Лялька-мотанка виготовлялася вручну з тканини, без використання голки, а всі її частини з'єднувалися за допомогою вузликів, що надавало їй особливої сили. Лялька не мала обличчя, оскільки вважалося, що таким чином вона не могла увібрати в себе злі наміри. Існували різні види ляльок-мотанок: оберегові, ритуальні, ігрові. Найчастіше їх використовували в обрядах, зокрема під час свят, пов'язаних із природним циклом [3].

Подібні ляльки знаходили у різних культурах по всьому світу. Наприклад, найдавнішу обрядову ляльку було знайдено в Єгипті, де вона зберіглася завдяки сухому клімату. В Японії та деяких народах Америки існували практики створення ляльок для вигнання хвороб. В Україні лялька-мотанка є відомою з найдавніших часів, її традиції сягають доби Трипільської культури. Українські жінки клали мотанку в скриню разом із рушниками та сорочками, коли донька виходила заміж, а також передавали її з покоління в покоління. Вона вважалася символом Великої Матері та родинного захисту.

Віночок у традиційній українській культурі мав ритуальне значення і вважався потужним оберегом. Він складався з різноманітних квітів і трав, кожна з яких мала свою символіку. Наприклад, ромашка символізувала чистоту, барвінок – вічне життя, мак – захист від злих сил, а волошки – ніжність і вірність. Дівчата носили віночки для захисту від негативної енергії, а під час весільного обряду він символізував невинність і єднання

молодят. Віночок також використовували у святах літнього циклу, зокрема на Івана Купала, коли його пускали на воду, наділяючи магічною силою передбачення [1].

Писанка є одним із найдавніших символів української культури. Її розписані орнаменти мають сакральне значення і відображають космогонічні уявлення наших предків. Символіка писанки включає зображення Сонця, зірок, води, тварин та рослин, що уособлюють різні аспекти життя. Кожен колір у писанкарстві мав своє значення: червоний символізував любов і радість, жовтий – достаток і сонячну енергію, зелений – пробудження природи, чорний – вічність. Писанки використовували в ритуалах для забезпечення родючості, захисту родини та оселі, а також у весільних і пасхальних обрядах [1].

Калина займає особливе місце в українській культурі як символ роду, краси та відродження. Вона пов'язана з жіночою енергією, материнством та національною ідентичністю. Зображення калини часто зустрічається у вишивці, народних піснях та обрядових текстах. Червоні ягоди калини асоціюються з кров'ю, пролитою за Батьківщину, тому цей символ набув значення патріотизму та жертвовності. Крім того, у народній медицині калина використовувалася як цілющий засіб, що підсилює її оберegovу функцію.

Дуб вважався деревом Перуна – бога грому і блискавки, тому його зображення символізувало силу, міць та захист. У традиційних віруваннях дубові гілки використовували для виготовлення оберегів, а його зображення наносили на побутові предмети та будівлі для захисту від злих сил. Дуб також асоціювався з довголіттям і міцним здоров'ям, тому у весільних та родильних обрядах його символіка використовувалася для благословення молодої родини. Це дерево було уособленням непохитності роду та зв'язку з предками.

Лелека у традиційній культурі символізував сімейний добробут, продовження роду та зв'язок з небесними силами. Вважалося, що лелеки приносять щастя в дім, а їхнє гніздо на хаті є запорукою миру та гармонії в родині. У народних переказах лелека уособлював душу предків, яка повертається до рідного дому, тому до цих птахів ставилися з особливою повагою. Зображення лелеки широко використовували у декоративно-ужитковому мистецтві, а також у народних розписах і вишивці [1].

Висновки. Отже, традиційні українські обереги мають глибоке значення та відображають світогляд і вірування народу. Вишитий рушник, лялька-мотанка, віночок, писанка, калина, дуб і лелека є не лише естетичними символами, а й потужними сакральними знаками, що зберігають енергію поколінь та забезпечують духовний захист. Їх вивчення та збереження є важливим аспектом етнокультурної спадщини України, що сприяє відродженню національної ідентичності та передачі традицій майбутнім поколінням.

Список використаних джерел

1. Гоцуляк В. Українська народна символіка: історія та сучасність. Львів: Світ, 2006.
2. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка. Київ, 2005. 158 с.
3. Найдено О. С. Українська народна лялька. Київ: Стило, 2020. 239 с. URL: <https://nibu.kyiv.ua/projects/oberegy/> (дата звернення 29.03.2025р.)

Вікторія ВЕРЕТЕНІК,

*студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
torivveret@gmail.com*

Алла ПРИГОДІЙ,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
prigodii.alla@gmail.com*

ЕКОЛОГІЧНА МОДА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ

Актуальність. Зростаюча обізнаність суспільства щодо екологічних проблем, а також усвідомлення відповідальності за забруднення повітря, води й ґрунтів спонукають людство переглядати підходи до виробництва та споживання тканин і текстильних виробів. У цьому контексті концепція екологічної моди набуває особливого значення як один із шляхів зменшення антропогенного впливу на довкілля. Актуальність дослідження екологічної моди зумовлена глобальними екологічними проблемами, необхідністю скорочення шкідливого впливу текстильної індустрії та формуванням свідомого підходу до споживання в суспільстві. Дослідження екологічної моди важливе, адже воно допомагає знайти способи, як зменшити вплив текстильної індустрії на довкілля та зробити моду більш відповідальною і стійкою.

Виклад основного матеріалу. Основним напрямком у світовій індустрії моди, на сьогоднішній день є екодизайн. Виділяють найважливіші аспекти екологічної моди, які впливають на сучасне суспільство: використання екологічних матеріалів, переробка та апсайклінг, етичне виробництво, мінімізація відходів, свідоме споживання (популяризація концепції «повільної моди»), зменшення вуглецевого сліду.

Етична та екологічна мода – це відносно нові поняття, але вони вже стали важливою частиною сучасної індустрії. Багато відомих світових та українських брендів дотримуються цих принципів, впроваджуючи екологічний дизайн у своє виробництво.

Сьогодні екодизайн є не просто трендом, а справжньою інновацією в модній індустрії. Його філософія ґрунтується на створенні екологічно свідомого суспільства, що не лише зберігає природне середовище, а й підтримує культурну та духовну спадщину людства [4].

Екологічна мода стає все більш важливою, оскільки традиційна індустрія одягу має значний негативний вплив на довкілля. Сьогодні все більше брендів звертають увагу на матеріали, що не школять природі, наприклад, органічну бавовну, льон або перероблені тканини. Також важливо, щоб виробництво було етичним – з гідними умовами праці для працівників. Ще один напрямок – повторне використання матеріалів та старого одягу, що допомагає зменшити кількість відходів. Деякі компанії намагаються мінімізувати залишки тканин під час пошиття або використовують новітні технології, щоб зменшити забруднення. Окрім цього, популярним стає свідоме споживання – замість того, щоб купувати багато дешевих речей, люди починають обирати якісні та довговічні. Це знижує попит на швидку моду, яка виробляє багато одягу низької якості та спричиняє шкоду екології.

Суспільство все більше переймається екологічними проблемами, і це вплинуло на розвиток нових підходів у дизайні. Сучасна концепція екодизайну змінює традиційні методи створення одягу, враховуючи вплив виробництва на довкілля. За останні десятиліття індустрія моди значно зросла – виробництво одягу збільшилося в понад 10 разів, що спричинило різке зростання використання природних ресурсів. Наразі текстильна промисловість займає одне з перших місць за рівнем забруднення, поступаючись лише нафтовидобувній галузі. Люди купують значно більше одягу, ніж раніше. Проте більшість із цього одягу швидко втрачає актуальність або зношується – близько 80% нових речей викидають уже протягом першого року після купівлі. Це створює величезні обсяги текстильних відходів і посилює екологічні проблеми [2]. Останні роки в модній індустрії відбувається екологічна революція. Основні напрямки екодизайну в одязі включають: зменшення споживання (люди все більше обирають довговічний одяг у класичному стилі – сорочки, сукні, трикотажні костюми та базові речі, які не виходять з моди); мінімізація гардероба (популярності набирають еkleктика та вінтаж); відмова від синтетики (дизайнери надають перевагу натуральним матеріалам); природні кольори (використання натуральних барвників); безвідходне виробництво (скорочення текстильних відходів); зручний крій (вільний силует, відмова від незручного); екопринти [3].

Сучасні дизайнери все частіше черпають натхнення в навколишньому світі, природі, привертаючи увагу до екологічних проблем і закликаючи до більш свідомого споживання [1].

Висновки. Екологічна мода – це не просто тренд, а необхідність у сучасному світі. Індустрія моди має величезний вплив на довкілля, тому перехід до екологічного дизайну стає важливим кроком у збереженні природних ресурсів і формуванні відповідального ставлення до споживання.

Сучасні дизайнери та бренди все частіше використовують натуральні матеріали, мінімізують відходи та впроваджують етичне виробництво. Люди також змінюють свої споживчі звички – вони обирають якісні, довговічні речі, підтримують апсайклінг і відмовляються від надмірного накопичення одягу.

Філософія екологічної моди виходить за межі просто одягу – вона сприяє збереженню культурної спадщини та гармонії між людиною і природою. Зростання популярності екологічних брендів та підтримка цієї ідеї на світовому рівні показує, що майбутнє моди – за свідомим, етичним і екологічним підходом.

Список використаних джерел

1. Брикалін В. Одна в полі воїн: Стелла МакКартні про великий бізнес і свої правила. URL: <https://vogue.ua/ua/article/fashion/persona/odna-v-pole-voin-stella-makkartni-o-bolshom-biznese-i-svoih-pravilah.html> (дата звернення: 05.03.2025).
2. Веклич О. О. Сектору екологічних товарів і послуг в Україні – спеціальний державний патронат. *Економіка України*. 2010. № 3. С. 27-35.
3. Галушко К. О., Кондратенко Н. Д. Особливості виробництва стійкого одягу та його стратегічного маркетингу у сфері моди. *Технології та дизайн*. 2020. № 3 (36). URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16403/1/td_2020_N3_08.pdf (дата звернення: 05.03.2025).
4. Ілляшенко С. М. Екологічність як чинник конкурентоспроможності продукції. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 143-150.

Діана ВРУБЛЕВСЬКА,

*студентка бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
dorublevskaa99@gmail.com*

Віталій БЕРБЕЦ,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
vitaliy.berbets@udpu.edu.ua*

ДИДАКТИЧНА РОЛЬ НАОЧНОСТІ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ЗНАНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Актуальність. Використання наочності в освітньому процесі є одним із базових принципів навчання, що сприяє ефективному засвоєнню знань, розвитку критичного мислення та підвищенню пізнавальної активності учнів. Завдяки наочним засобам інформація сприймається здобувачами освіти не лише абстрактно, а й через конкретні образи, що забезпечує глибоке розуміння навчального матеріалу та забезпечує довготривале запам'ятовування.

Сучасна дидактика розглядає наочність як засіб, що поєднує почуттєве сприйняття та логічне мислення, допомагаючи учням будувати міцні асоціативні зв'язки між отриманими знаннями. Вона відіграє особливо важливу роль у навчанні школярів, коли візуалізація навчального матеріалу сприяє розвитку їхніх когнітивних процесів.

Наочність відіграє важливу роль у процесі вивчення технологій, оскільки сприяє ефективному засвоєнню знань, розвитку практичних навичок і формуванню загально-навчальних компетентностей учнів. Завдяки використанню наочних засобів навчальний матеріал стає більш доступним для розуміння, а технологічні процеси – наочними та зрозумілими.

Виклад основного матеріалу. Уроки технологій покликані забезпечити засвоєння знань про виробництво, техніку та технології обробки конструкційних матеріалів, вміння використовувати інструменти та обладнання, що передбачає застосування різних видів наочності: ілюстрування, демонстраційні, мультимедійні тощо. Наочність не лише ілюструє навчальний матеріал, а й самостійно виступає джерелом знань та засобом формування професійних умінь.

В сучасній дидактиці наочність класифікується за різними критеріями. Зокрема, вони включають широкий спектр, таких як ілюстрації, схеми, графіки, діаграми, макети, моделі та цифрові технології. В освітньому процесі вони виконують декілька важливих функцій, зокрема:

- інформаційна функція – сприяє передачі навчально матеріалу в доступній формі;
- мотиваційна функція – мотивує учнів до навчання та пізнання;
- контрольнo-коригувальна функція – дозволяє швидко перевіряти рівень розуміння теми [2, 59].

У процесі викладання технологій наочність має важливе значення за двома аспектами. По-перше, вона виступає як засіб передачі знань, допомагаючи учням засвоювати теоретичний матеріал. По-друге, вона є інструментом практичного оволодіння практичними вміннями, оскільки багато засобів використовуються безпосередньо в процесі технологічної діяльності учнів.

Застосування наочності на уроках технологій потребує методичного обґрунтування та має відповідати структурі уроку. Вона може використовуватися на всіх етапах навчального процесу:

- під час пояснення нового матеріалу – учитель демонструє інструменти, обладнання, макети або використовує мультимедійні засоби для пояснення технологічних процесів;

– під час закріплення знань – учні працюють із наочними матеріалами, виконують практичні завдання, використовуючи отримані знання;

– на етапі контролю та оцінювання знань – завдання можуть включати аналіз схем, креслень, демонстрацію практичного вміння використовувати інструменти та обладнання [3].

У своєму дослідженні ми зосередимося на аналізі дидактичної наочності, яка доцільна у використанні під час викладу навчального матеріалу на уроках технологій у 5-9 класах. Педагогічною практикою доведено, що використання дидактичної наочності на уроках технологій є важливим засобом підвищення ефективності навчального процесу, оскільки сприяє кращому розумінню і засвоєнню навчального матеріалу через залучення зорового сприйняття, активізацію мислення та формування стійких практичних навичок. Нами визначено види дидактичної наочності, які продемонстрували свою ефективність в освітньому процесі:

1. Демонстрація реальних об'єктів і зразків. Використання натуральних предметів (наприклад, інструментів, матеріалів, готових виробів) дозволяє учням детально ознайомитися з їхніми властивостями, будовою та призначенням. Наприклад, під час вивчення тем з обробки деревини вчитель може показати різні її види, інструменти для різання та шліфування, що допомагає учням краще зрозуміти процес роботи з цим матеріалом.

2. Ілюстрації, схеми та плакати. Зорові матеріали (креслення, технологічні карти, інструкції) допомагають учням уявити послідовність виконання робіт, принципи дії механізмів або технологічні процеси. Наприклад, при вивченні складання електричних схем використання наочних плакатів із позначенням елементів полегшує розуміння принципів їхнього з'єднання.

3. Мультимедійні презентації та відеоматеріали. Відеоуроки, анімації та слайд-шоу дозволяють наочно продемонструвати складні технологічні процеси, які неможливо відтворити в класі (наприклад, роботу промислових верстатів або виробництво матеріалів). Такі дидактичні матеріали роблять навчання цікавішим і доступнішим.

4. Демонстраційні експерименти та досліди. Показ практичних дій вчителем (наприклад, вимірювання, нарізання, паяння, пиляння) допомагає учням зрозуміти алгоритм виконання операцій та їх особливості. Після спостереження за діями педагога школярі можуть повторити їх самостійно під його керівництвом.

5. Зразки учнівських робіт. Демонстрація вдалих робіт минулих років або етапів виконання завдання мотивує учнів і дає чітке уявлення про очікуваний результат. Наприклад, перед виготовленням виробу з паперу вчитель може показати кілька варіантів готових робіт, щоб учні могли вибрати складність та дизайн.

6. Інтерактивні моделі та 3D-зображення. Використання комп'ютерних програм або 3D-моделей дає можливість розглядати об'єкти з різних ракурсів, аналізувати їхню структуру та принципи функціонування. Це особливо корисно при вивченні механізмів, архітектурних конструкцій тощо [4, 89].

7. Робота з шаблонами та лекалами. Під час вивчення тем, пов'язаних із кресленням або моделюванням (до прикладу, виготовлення швейних виробів), використання шаблонів допомагає учням швидше освоїти техніку виконання робіт і уникнути помилок.

Висновки. Таким чином, наочність на уроках технологій у 5-9 класах не лише спрощує пояснення нового матеріалу, але й робить навчання більш ефективним, цікавим і практично орієнтованим. Вона допомагає учням краще запам'ятовувати інформацію, розвиває просторове мислення та підвищує мотивацію до творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 632 с.
2. Мариновська О. Інтегроване навчання: технологічний аспект. Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. [ред. кол., головн. ред. В. Р. Ільченко]. Полтава: ПОППО, 2014. Вип. 6. С. 57–62.
3. Коберник О. М. Креативні технології навчання. Умань: Візаві, 2016. 272 с.
4. Коровець І. Роль та місце комп'ютера в процесі навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2007. №6. С. 86–90.

Мирослав ГАНАЙ,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
miroslavganaj9@gmail.com*

Валентина ХАРИТОНОВА,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
v.v.h@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Актуальність. У контексті Нової української школи освіта учнів має бути спрямована на формування у них ключових компетентностей, які допомагають не лише оволодіти технічними навичками, а й стати свідомими, креативними та соціально активними особистостями. У вирішенні цього завдання декоративно-ужиткове мистецтво відіграє важливу роль, оскільки поєднує в собі культурну спадщину, естетичне виховання, творче самовираження та соціальну взаємодію.

Виклад основного матеріалу. Однією з важливих компетентностей, що формується у процесі навчання учнів декоративно-ужиткового мистецтва, є культурна. У законі України «Про освіту» [3] та у «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» [2] окреслено важливість і актуальність культуротворчої домінанти у навчанні та вихованні особистості.

Для технологічної освітньої галузі стандартом базової середньої освіти визначені ключові компетентності, до яких належить культурна компетентність. Вона передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних та мистецьких здобутків України і світу, шанобливого ставлення як до культурних традицій українців, так і для представників корінних та інших народів, національних меншин; спонукає до розуміння різновидів мистецтва і культурних форм; передбачає прагнення до саморозвитку, до вираження власних ідей та почуттів засобами культури і мистецтва [1].

Робота з традиційними народними ремеслами допомагає дітям усвідомити багатство української культури та її зв'язок із сучасним мистецтвом. Вивчаючи вишивку, гончарство, писанкарство, різьблення деревини чи ткацтво, учні не лише оволодівають певними техніками, а й пізнають символіку орнаментів, історію їх виникнення та значення у побуті наших предків. Такий підхід сприяє формуванню культурної компетентності, яка включає здатність аналізувати й розуміти художню традицію, усвідомлювати її роль у формуванні національної ідентичності та практично застосовувати культурні знання у творчості. Важливим аспектом є також адаптація народного мистецтва до сучасних умов: поєднання традиційних технік із новітніми технологіями та матеріалами сприяє тому, що декоративно-ужиткове мистецтво сприймається не лише як частина минулого, а як активний компонент сучасного дизайну, моди та архітектури.

Паралельно з культурною формується й художньо-естетична компетентність. Практична діяльність із декоративно-ужитковими виробами допомагає дітям розвивати почуття гармонії, розуміти принципи композиції, кольорової гами та пропорцій. Робота з різними матеріалами (тканина, глина, метал, дерево, бісер) сприяє розвитку сенсорного сприйняття, що важливо не лише для мистецької діяльності, а й для загального інтелектуального розвитку дитини. У процесі аналізу мистецьких творів і власного експериментування учні вчаться оцінювати естетичні якості предметів, створювати

оригінальні композиції та виробляти власний художній стиль. Важливо також, що завдяки опануванню різних технік декоративного мистецтва діти розвивають навички візуального мислення, просторового уявлення та здатність оцінювати гармонію предметного середовища, що є важливим не лише для художньої сфери, а й для дизайну, архітектури, рекламної індустрії.

Не менш важливою є креативна компетентність, яка безпосередньо розвивається через декоративно-ужиткове мистецтво. Оскільки цей вид діяльності передбачає створення унікальних виробів, учні набувають навичок творчого мислення, експериментування та пошуку нестандартних рішень. Особливу роль у цьому процесі відіграють сучасні педагогічні технології, зокрема методи дизайн-мислення, які стимулюють дітей самостійно генерувати ідеї та втілювати їх у реальних проєктах. Використання змішаних технік, комбінування традиційних матеріалів із новітніми, поєднання різних стилів і форм сприяє розширенню уявлення про можливості художньої творчості. Важливим аспектом розвитку креативності є створення авторських колекцій виробів, де кожен учень може проявити індивідуальність, а також участь у конкурсах і виставках, що стимулює прагнення до самовираження та пошуку нових форм.

Вивчення декоративно-ужиткового мистецтва також формує соціальну компетентність, оскільки часто передбачає колективну діяльність. Спільна робота над творчими проєктами формує в учнів навички комунікації, співпраці та відповідальності. Організація шкільних виставок, майстер-класів або благодійних акцій дозволяє дітям відчувати себе частиною спільноти, сприяє розвитку емпатії та толерантності. Важливо, що через ознайомлення з мистецькими традиціями інших народів учні розширюють світогляд і вчаться цінувати культурне різноманіття. Крім того, розвиток соціальної компетентності в межах мистецької діяльності формує здатність працювати в команді, домовлятися, розподіляти обов'язки та брати відповідальність за спільний результат, що є ключовою навичкою для майбутнього професійного життя.

Окрім зазначених компетентностей, варто також згадати підприємницьку компетентність, яка формується в процесі роботи з декоративно-ужитковими техніками. Учні набувають розуміння того, як монетизувати свої навички, створювати унікальні продукти та презентувати їх на ринку. Знання основ економіки, маркетингу та брендингу дозволяє їм перетворювати власні мистецькі вироби на конкурентоспроможний продукт, а також усвідомлювати цінність ручної праці в сучасному світі.

Також велику роль відіграє екологічна компетентність, яка розвивається через усвідомлення значення природних матеріалів та їхнього раціонального використання. Використання перероблених або екологічно чистих матеріалів у створенні художніх виробів формує відповідальне ставлення до довкілля. Учні вчать працювати за принципами сталого розвитку, застосовувати екодружні техніки, що є важливим у сучасному світі.

Висновки. Таким чином, декоративно-ужиткове мистецтво є важливим інструментом формування ключових компетентностей, необхідних для гармонійного розвитку особистості. Поєднання традиційних ремесел із сучасними підходами та технологіями дозволяє зробити освітній процес цікавим, інтерактивним і значущим для сучасних дітей, що сприяє не лише збереженню національної спадщини, а й її інтеграції в сучасний світ, готуючи учнів до творчого та усвідомленого життя у XXI столітті.

Список використаних джерел

1. Мамус Г., Сорока Т., Харитоновна В. Формування культурної компетентності студентів засобами проєктного навчання. *Молодь і ринок*. 2025. №2 (234). С. 52–57.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті : затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347. Освіта, 2002. 24 квітня – 1 травня
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145- VIII: поточна редакція від 24.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 02.04.2025).

Наталія ГОРДІЙКО,

студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
rustammirzeli@gmail.com

Світлана МАЗУРЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
mazurenkosvetlana5@gmail.com

ВПЛИВ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЯКІСТЬ ВИВЧЕННЯ «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ»

Актуальність. Швейна промисловість, як і багато інших галузей легкої промисловості, потребує фахівців із визначеними практичними навичками, які можуть одразу ефективно виконувати робочі процеси. Дуальна освіта забезпечує тісний зв'язок між теоретичним навчанням та практичним досвідом при поєднанні навчання у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, організаціях або установах для набуття певної кваліфікації, що робить випускників навчальних закладів більш конкурентоспроможними. Роботодавці зацікавлені в тому, щоб молоді фахівці мали не лише теоретичні знання, але й розуміли специфіку виробництва, володіли сучасними технологіями та новітніми матеріалами. Дуальна освіта дозволяє здобувачам професійної освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Вона сприяє розвитку у студентів таких навичок, як: самостійність, відповідальність, вміння працювати в команді, вміння вирішувати практичні завдання.

Впровадження дуальної освіти є важливим кроком у модернізації системи освіти, спрямованим на її адаптацію до сучасних потреб. Це дозволяє поєднати переваги традиційної освіти з практичною спрямованістю, що відповідає європейським стандартам. Підготовка кваліфікованих фахівців в галузі легкої промисловості з матеріалознавства швейних виробів є важливим фактором для розвитку швейного спрямування в Україні. Це сприяє підвищенню якості продукції, впровадженню нових технологій та новітніх текстильних матеріалів при проектуванні та виготовленні швейних виробів, тим самим, підвищенню конкурентоспроможності українських виробників на міжнародному ринку. Таким чином, дослідження впливу дуальної освіти на якість вивчення галузі матеріалознавства швейних виробів є актуальним і має важливе значення для розвитку професійної освіти та легкої промисловості в Україні.

Виклад основного матеріалу. Основні напрями формування професійної компетентності відповідно до сучасних потреб суспільства включають низку завдань, серед яких: оволодіння майбутніми фахівцями теоретичними знаннями, достатніми для використання професійних обов'язків, знаннями методики та вирішення практичних проблем в обраній сфері діяльності; формування у студентів практичних умінь та навичок, формування певного досвіду розв'язання практичних задач, умінь приймати оптимальні рішення та впроваджувати їх у виробничу практику; формування особистісних якостей, рис і ознак здобувачів освіти, необхідних фахівцеві для успішної професійної діяльності.

Завданням освіти є підготовка фахівців, які у своїй майбутній професії інтегруватимуть фундаментальні теоретичні знання, практичну підготовку та здатність виконувати професійні завдання в умовах зростаючих вимог інформаційних технологій. Посилення інтеграційних процесів та динамічні зміни на ринку праці актуалізують питання модернізації підготовки кваліфікованих працівників відповідно

до нових соціальних, економічних, інформаційних, технологічних та наукових потреб, що набуває пріоритетного та теоретико-методичного вирішення підготовки сучасних виробничих кадрів у контексті професійної освіти.

Одним з основних завдань закладів професійної освіти є підготовка кваліфікованих фахівців, які зможуть ефективно працювати на ринку праці. Для цього необхідно забезпечити студентів необхідними знаннями та навичками. Удосконалення підготовки кадрів для легкої промисловості – одна з найважливіших умов підвищення ефективності виробництва якісної конкурентоспроможної продукції на основі досвіду з урахуванням сучасних досягнень науки, техніки та прогресивних технологій.

Підготовка компетентних фахівців легкої промисловості швейної галузі відбувається в ННІ професійної освіти та технологій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка за освітньо-професійною програмою 015.36 «Професійна освіта. (Технології легкої промисловості)» [2]. Програма спрямована на опанування фахових і загальних компетентностей, необхідних для висококваліфікованої діяльності в закладах професійної та професійно-технічної освіти.

Метою зазначеної освітньої програми є надання студентам ґрунтовної теоретичної та практичної підготовки для набуття здатності виконувати професійні завдання та обов'язки науково-дослідницького характеру в галузі професійної освіти, здатності до самостійної професійної діяльності. Програма спрямована на опанування таких компетентностей, як: здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для вирішення професійних завдань, відповідно до спеціалізації; здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства; здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці; здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи, фундаментальних та прикладних наук; здатність виконувати розрахунки технологічних процесів в галузі; здатність управляти комплексними діями, проєктами [2].

Вирішенню завдань щодо успішної підготовки спеціалістів з технологій легкої промисловості сприяє вивчення навчальної дисципліни «Матеріалознавство швейних виробів», яка входить до циклу професійної підготовки майбутніх спеціалістів та вивчається на 1 курсі, що є основою всіх дисциплін швейного спрямування. В циклі професійної підготовки на цю дисципліну відведено 150 годин / 5 кредитів та екзамен як підсумковий контроль. Швейне матеріалознавство можна вважати своєрідним фундаментом професійних знань та умінь висококваліфікованого спеціаліста в галузі легкої промисловості [2].

Предмет матеріалознавство швейних виробів включає в себе вивчення властивостей різних матеріалів, які використовуються в швейному виробництві, їх структурні особливості та технологічні процеси обробки. Основними матеріалами є тканини, нитки, фурнітура, оздоблювальні елементи, які повинні мати відповідні характеристики для забезпечення довговічності, якості та естетичності швейних виробів.

Сучасне матеріалознавство швейних виробів орієнтоване на використання новітніх матеріалів, що мають нові або покращені властивості, такі як водовідштовхувальні, термостійкі, вогнестійкі та інші. Знання цих матеріалів є важливим для майбутніх спеціалістів у швейній галузі, оскільки вони повинні вміти не тільки правильно вибирати матеріали, а й ефективно їх обробляти [1].

Зв'язок навчального процесу з виробництвом є критично важливим для підготовки висококваліфікованих фахівців у будь-якій галузі. У контексті вивчення матеріалознавства швейних виробів цей зв'язок стає особливо важливим. Теоретичні знання, які отримують студенти в навчальних закладах професійної освіти, повинні бути доповнені практичними навичками, що дозволяють студентам застосовувати свої знання безпосередньо на виробництві. Взагалі, виробниче навчання та підготовка професійних фахівців є ключовими елементами розвитку легкої промисловості.

Виробниче навчання є ефективним методом підготовки фахівців, оскільки поєднує теоретичні знання з практичними навичками. В закладах професійної освіти, студенти отримують необхідні знання та навички, що дозволяють їм працювати в легкій промисловості.

Реалізація сучасних освітньо-виробничих завдань пов'язана з пошуками ефективних шляхів реформування професійної освіти. Це вимагає оновлення змісту професійного навчання, модернізації стандартів професійно-технічної освіти, створення закладів освіти на базі сучасних підприємств.

У сучасних умовах важливо, щоб навчальний процес був максимально адаптований до вимог ринку праці. Враховуючи швидкий розвиток швейної промисловості, впровадження нових технологій та застосування новітніх матеріалів, закладам професійної освіти необхідно активно співпрацювати з підприємствами галузі легкої промисловості для забезпечення здобувачів професійної освіти актуальними знаннями та навичками.

У навчальних закладах професійної освіти використовується ряд методів для інтеграції теоретичних знань і практичних навичок.

1. Екскурсії на виробництво. Це дозволяє студентам побачити, як використовуються матеріали на практиці, ознайомитися з сучасними технологіями та новітнім обладнанням.

2. Практичні заняття на підприємствах. Студенти можуть проходити практику на реальних підприємствах, де вони зможуть працювати з матеріалами та обладнанням, що використовуються в промисловому виробництві.

3. Спільні проєкти з підприємствами. Створення спільних проєктів з виробничими компаніями допомагає студентам застосовувати свої теоретичні знання для вирішення реальних виробничих задач.

4. Запрошення фахівців з виробництва. Лектори та майстри виробничого навчання, які мають досвід роботи в галузі, можуть поділитися своїми знаннями і досвідом з учнями [1].

Висновки. Впровадження дуальної освіти в навчальний процес є важливим кроком у модернізації системи освіти та підготовці конкурентоспроможних фахівців для швейної галузі легкої промисловості України. Для подальшого розвитку дуальної освіти в цій галузі необхідно: посилити співпрацю між навчальними закладами та підприємствами швейної промисловості; розробити ефективні програми дуальної освіти, що відповідають сучасним вимогам ринку праці; забезпечити належне матеріально-технічне забезпечення дуальної освіти. Загалом, дуальна освіта є перспективним напрямком розвитку освіти в галузі матеріалознавства швейних виробів, що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців та розвитку швейної промисловості в Україні. Студенти отримають необхідні навички для роботи з сучасними матеріалами, що відповідають вимогам якості, екологічності та економічності ефективності. Вивчення матеріалознавства дозволяє не лише отримати теоретичні знання, а й на практиці застосовувати їх при виготовленні продукції, що є важливим кроком для забезпечення високого рівня професійної майстерності.

Таким чином, інтеграція дисципліни матеріалознавства у навчальний процес є необхідною умовою для підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних успішно працювати в умовах швидких змін на ринку праці. Зв'язок між теоретичним навчанням і реальним виробництвом є необхідною умовою для підготовки кваліфікованих спеціалістів у швейній галузі легкої промисловості.

Список використаних джерел

1. Мазуренко С. Г. Методичні аспекти викладання курсу «Матеріалознавство швейних виробів» для здобувачів професійної освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів, 2024. №29-30 (185-186). С. 25-30.
2. Освітньо-професійна програма 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. 2022. URL: <http://chnpu.edu.ua/departments/zabezpechennya-yakosti-osviti/125-tekhnologichnij-fakultet/467-osvitni-programi-tekhnologichnogo-fakultetu> (дата звернення 01.04.2025).

Андрій ЖАУНІС,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
andrijzaunis777@gmail.com*

Тетяна БЕРБЕЦ,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
tetyana.berbets@udpu.edu.ua*

АНАЛІЗ СТАНУ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Актуальність. У сучасних соціокультурних умовах система освіти стоїть перед новими викликами, пов'язаними із необхідністю формування в учнів не лише знань, а й життєво необхідних практичних умінь, навичок самостійності, працелюбності та відповідального ставлення до праці. У цьому контексті трудове виховання відіграє важливу роль як один із ключових напрямів гармонійного розвитку особистості школяра. Воно сприяє формуванню позитивного ставлення до праці, розвитку мотивації до самореалізації, а також підготовці учнів до свідомої участі в суспільному житті.

Однак, незважаючи на нормативно задекларовану важливість трудового виховання, у практиці функціонування закладів загальної середньої освіти спостерігається зниження уваги до цього компоненту освітнього процесу. Розвиток цифрових технологій, переорієнтація школи на академічні досягнення, а також скорочення годин на практичну діяльність на уроках технологій призводять до звуження можливостей трудового виховання в шкільному середовищі.

Актуальність аналізу стану реалізації трудового виховання зумовлюється потребою у вдосконаленні змісту, форм і методів його організації відповідно до вимог Нової української школи. Необхідно визначити, як сьогодні реалізується трудове виховання на практиці, які труднощі виникають у педагогів, і які можливості відкриваються для ефективного оновлення підходів до цього важливого напрямку освітньої діяльності.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку освіти трудове виховання залишається важливою складовою формування всебічно розвиненої особистості. Воно спрямоване на розвиток таких якостей, як працьовитість, відповідальність, ініціативність, наполегливість, готовність до самостійної діяльності та колективної праці. Згідно з Концепцією «Нова українська школа», одним із ключових результатів базової середньої освіти є формування компетентностей, пов'язаних із практичною діяльністю та застосуванням знань у реальному житті [3].

Упродовж останніх років у шкільній освіті спостерігається трансформація підходів до організації трудового виховання. Зокрема, у рамках предмета «Технології» здійснюється реалізація практико-орієнтованих модулів (наприклад, «Мій побут», «Дизайн і технології», «Технології в побутовій діяльності»), що створюють передумови для інтеграції трудового виховання в освітній процес. Проте аналіз навчальних програм, підручників і реальної педагогічної практики свідчить про наявність низки проблем, що знижують ефективність трудового виховання в сучасній школі.

По-перше, зменшення кількості навчального часу, відведеного на практичну діяльність, зокрема на уроках технологій, обмежує можливості вчителів у формуванні стійких трудових навичок. Згідно з методичними рекомендаціями Міністерства освіти і науки України, у 5-6 класах на вивчення предмета «Технології» відводиться 2 години на

тиждень, у 7-9 класах – 1 година на тиждень, що не завжди достатньо для повноцінного оволодіння практичними навичками.

По-друге, матеріально-технічна база закладів освіти не завжди відповідає вимогам сучасної трудової підготовки. У багатьох школах відсутнє необхідне обладнання, інструменти, витратні матеріали, що обмежує спектр діяльності учнів та ускладнює реалізацію навіть базових елементів трудового виховання.

По-третє, потребує оновлення система підготовки педагогів, які реалізують трудове виховання. Часто вчителі мають недостатню методичну підтримку, обмежені можливості для професійного розвитку у сфері трудового виховання, особливо в частині використання сучасних технологій, екологічних практик і міжпредметної інтеграції.

Також варто звернути увагу на те, що в умовах цифровізації та урбанізації мотивація учнів до праці, особливо фізичної, поступово знижується. Це вимагає нових підходів до зацікавлення школярів, використання активних методів навчання, проєктної діяльності, роботи в командах, міжпредметних зв'язків (наприклад, інтеграція технологій із біологією, математикою, мистецтвом) [2].

Разом з тим, існують успішні практики, що доводять ефективність трудового виховання за умов правильної організації навчального процесу. Зокрема, використання проєктного методу, індивідуальних та колективних завдань, включення побутової тематики, екологічного контексту та соціально значущих проєктів сприяє зростанню мотивації учнів, формуванню практичних компетентностей і розвитку особистісних якостей.

У сучасних умовах розвитку освіти трудове виховання залишається актуальним і значущим елементом формування гармонійної, самостійної та свідомої особистості. Вивчення модуля «Мій побут» на уроках технологій є ефективним засобом не лише оволодіння побутовими навичками, а й виховання в учнів поваги до праці, відповідальності, самодисципліни, бережливого ставлення до ресурсів та власного здоров'я.

Аналіз стану трудового виховання в сучасній школі засвідчує, що попри наявність значного потенціалу, цей напрям потребує оновлення підходів. Сучасний учень стикається з новими викликами й умовами, тому традиційні методи не завжди забезпечують достатній рівень мотивації та залученості. Удосконалення методики має базуватись на гнучкості, інтеграції знань, практичній спрямованості навчання й врахуванні вікових особливостей підлітків [1].

Модуль «Мій побут» створює сприятливі умови для розвитку прикладних умінь, потрібних у реальному житті. Водночас він виступає майданчиком для формування в учнів елементарної проєктної культури, здатності до самообслуговування, екологічного мислення та навичок здорового способу життя.

Успішна реалізація потенціалу модуля значною мірою залежить від професійної майстерності вчителя, його здатності створити мотиваційно насичене навчальне середовище, де учні не лише засвоюють знання, а й навчаються критично мислити, приймати рішення та діяти відповідально.

Висновки. Таким чином, удосконалення методики трудового виховання у процесі вивчення модуля «Мій побут» сприяє не лише якісній підготовці учнів до дорослого життя, а й підвищенню ефективності освітнього процесу загалом. Практична орієнтованість змісту, поєднана з виховним потенціалом, робить цей напрям значущим складником формування особистості сучасного школяра.

Список використаних джерел

1. Морін О. Л. Особливості трудового виховання молодших школярів в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2019 рік / [За ред. І. Д. Беха, Р. В. Малиношевського]. Вип. 8. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. С. 179-183.
2. Ткаченко І. Г. Учитель, директор школи, фахівець у галузі трудового виховання Українська педагогіка. Кн. 2. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712349.pdf> (дата звернення 01.04.2025).
3. Трудове виховання молодших школярів в умовах реформування початкової освіти : монографія / [Л. А. Гуцан, Л. І. Грищенко, О. Л. Морін, З. В. Охріменко ; за ред. Л. А. Гуцан]. Київ, 2019. 152 с.

Галина ЗАІКА,

*студентка магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
zaika.halyna.a@gmail.com*

Олександр ВИДРА,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
vidrik7@gmail.com*

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПРОЄКТУ З ВИКОНАННЯ КОРСЕТНОГО ВИРОБУ

Актуальність. Метою публікації є висвітлення ключових аспектів обґрунтування вибору проєкту з організації та виготовлення корсетного виробу на основі комплексного аналізу таких складових, як актуальність, можливості виготовлення з урахуванням сучасного інструментарію, освітньо-практичний потенціал.

Вибір теми проєкту «Виготовлення корсетного виробу» є глибоко обґрунтованим та зумовлений низкою важливих факторів, що відображають як історичну значущість цього елементу одягу, так і його актуальність у сучасному світі моди та індивідуального пошиття. Корсетний виріб, поєднуючи в собі багатовікові традиції та новітні тенденції, являє собою складний об'єкт проєктно-технологічної діяльності, що вимагає високого рівня майстерності у конструюванні, моделюванні та технології виготовлення.

На відміну від стандартизованого масового виробництва одягу, індивідуальне виготовлення корсету надає унікальну можливість врахувати анатомічні особливості фігури, персональні потреби та естетичні вподобання замовника, результатом чого стає неповторний та високоякісний виріб. Водночас, проблематика дослідження полягає у тому, що, незважаючи на широку представленість теорії та практики виготовлення корсетних виробів у позашкільній освіті (часто з акцентом на класичні методи та складні ручні техніки), потенціал шкільної освіти може бути значно ефективніше використаний для ознайомлення учнів з технологічним процесом саме на уроках трудового навчання, зокрема із застосуванням сучасного інструментарію.

Виклад основного матеріалу. Корсетні вироби – це предмети швейного або трикотажного виробництва, які носяться прямо на тіло з метою підтримки та формування окремих його частин, а також для фіксації панчіх. До таких виробів належать бюстгальтери, грації, напівграції, корсети, напівкорсети та пояси для панчіх [1].

Корсет є унікальним артефактом моди, еволюція якого протягом століть тісно перепліталася зі змінами у суспільних ідеалах краси та соціальних нормах. Від античних часів, де його першочерговим завданням була підтримка постави та корекція силуету, до Середньовіччя та епохи Відродження, коли він набув символічного значення, підкреслюючи статус та витонченість, корсет завжди відігравав значущу роль у формуванні жіночого образу [2]. Сьогодні, зберігаючи свою культурну цінність, корсет адаптується до сучасних модних віянь та технологічних досягнень, залишаючись символом елегантності, впевненості та індивідуальності. Захоплення історією корсету як невід'ємної частини моди минулого є актуальним і в наш час, відображаючи не лише культурні та соціальні трансформації, але й прогрес у галузі дизайну та технологій.

В останні роки спостерігається помітне зростання інтересу до корсетних виробів як яскравого елемента сучасної моди. Корсети успішно інтегруються як у повсякденні образи, підкреслюючи жіночність та створюючи виразний силует, так і стають невід'ємною частиною вечірнього вбрання. Зважаючи на прагнення споживачів до унікальних та ідеально припасованих речей, зростає попит на послуги індивідуального пошиття, серед яких виготовлення корсетних виробів займає особливе місце. Крім того, корсети знаходять своє застосування не лише у фешн-індустрії, але й у створенні сценічних костюмів для виступів, а також у сфері історичної реконструкції, де автентичність деталей відіграє ключову роль.

Проект має освітньо-практичне значення, оскільки процес виготовлення корсетного виробу є комплексною задачею, що органічно поєднує знання з різних дисциплін, включаючи дизайн, конструювання, технологію швейного виробництва та матеріалознавство [3]. Залучення учнів до роботи над таким проектом сприятиме формуванню цілісного бачення етапів створення швейного виробу – від первинної ідеї до втілення її у готовому продукті.

Результатом успішної реалізації проекту стане створення реального корсетного виробу, який може мати практичне застосування (особисте використання, поповнення портфоліо, участь у творчих конкурсах тощо). Отримані в процесі роботи знання та набуті практичні навички стануть цінним підґрунтям для майбутньої професійної діяльності у швейній промисловості, ательє індивідуального пошиття, дизайнерських студій, а також можуть стати поштовхом для започаткування власної справи у цій сфері.

Висновки. Отже, вибір теми проекту «Виготовлення корсетного виробу» є не лише цілком обґрунтованим та актуальним, але й має значний освітньо-практичний потенціал. Робота над проектом сприятиме глибокому засвоєнню фахових знань, розвитку необхідних практичних навичок та підготовці компетентних і кваліфікованих фахівців для сучасної швейної галузі в контексті середньої освіти та технологій.

Список використаних джерел

1. Єжова О. В. Конструювання одягу. Курс лекцій. Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2013. 172 с.
2. Історія корсета. URL: <https://stan.ua/article/istoria-korseta>. (дата звернення 02.04.2025)
3. Проектування асортименту одягу різного призначення: Методичні вказівки до виконання лабораторних та самостійних робіт з дисципліни «Проектування асортименту одягу різного призначення» до розділу «Корсетні вироби» для студентів спеціальності 6.091801 – Швейні вироби. напряму 0918 – Легка промисловість денної форми навчання. Упор. Сайковська В. В. Київ: КНУТД, 2009. 60 с. URL: <https://studfile.net/preview/5009806/> (дата звернення: 31.03.2025).

Віталій ЗАЛПСЬКИЙ,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)*

Вячеслав ЛЮЛЬЧЕНКО,

*доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
slulchenko@ukr.net*

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Модернізація української освіти спрямована на підвищення конкурентоспроможності майбутніх випускників закладів вищої освіти, що зумовлено реалізацією Концепції Нової української школи (НУШ) та розвитком науково-технічного прогресу. Основний акцент робиться на зміні методології навчання та розвитку здатності бачити і вирішувати проблеми, які стають все більш складними і глобальними.

Сучасний педагог має відповідати певним вимогам щодо оволодіння професійними компетентностями, а також вміти критично мислити, інтегрувати знання, розвивати творчу уяву та використовувати сучасні технології на практиці та бути готовим до реформ Міністерства освіти і науки щодо реалізації мети НУШ, а саме створення закладу освіти, до якого здобувачі будуть іти із задоволенням. Також вагомим є реалізація STEAM-освіти із задоволенням вимоги щодо підготовки молоді до творчого розв'язання проблем у кожній галузі [3, 29].

Виклад основного матеріалу. Використання провідного принципу STEM-освіти – інтеграції – дозволяє модернізувати методологічні засади, зміст та обсяг навчального матеріалу природничо-математичних предметів, технологізувати процес навчання, сформулювати освітні компетентності якісно нового рівня. Це також сприяє кращій підготовці молоді до успішного працевлаштування та подальшого навчання, що вимагає інших і більш технічно складних навичок, у тому числі із застосуванням математичних знань і наукових понять [4].

Здобувачі закладів загальної середньої освіти які опановують STEM-освіту, будуть вміти критично мислити, добре працювати в команді, мати більш комплексний погляд на світ і застосовувати те, що вони вивчають, для вирішення проблем у реальному світі. На відміну від традиційної освіти, методи і технології STEM дають здобувачам можливість стати набагато більш незалежними. Оскільки стосунки між вчителем і здобувачем мають менший вплив на процес освіти, прогрес може бути оцінений більш неупереджено. Таким чином молода людина набуває здатності бути самостійною – самостійно приймати рішення і нести за них відповідальність. Багатокомпонентна інтеграція, синтез знань, дослідницький підхід до набуття знань, відкритий підхід до навчання, заохочення мислення вищого порядку, проектування, комп'ютерна обробка даних (аналіз, висновки), лабораторні дослідження, експерименти, розробка інтер-активних моделей є основними елементами STEM-освіти [2, 33].

В той же час, Н. Балик, О. Барна та В. Олексюк розглядають STEM-компетентність як динамічну систему знань і вмінь, способів мислення, цінностей та особистих якостей, що визначають здатність до інновацій, готовність вирішувати складні питання, критичне мислення, креативність, організаторські навички, когнітивну гнучкість, командну роботу, емоційний інтелект, оцінювання та прийняття рішень, а також здатність до ефективної взаємодії та переговорів. Впровадження технології STEM в освітній процес закладів вищої освіти під час підготовки майбутнього вчителя

технологій зі встановлення акценту на формування здатності швидко орієнтуватися на ринку праці, можливість здійснювати аналіз розвитку світових технологій та їх доповнюваність знаннями з різних наук, а також оволодіти відповідними методиками й елементами технічного супроводу [1, 187]. Значний інтерес викликає вирішення проблеми розвитку творчих здібностей у майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до формування в здобувачів закладу загальної середньої освіти ключової компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій.

Ключова компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій включає сформовані уміння, як розумно та раціонально користуватися природними ресурсами, економно використовувати матеріали, порівнювати фізико-механічні властивості конструкційних матеріалів, обґрунтовувати технології проектування та виготовлення виробу, намагатися організовувати безвідходне виробництво, вторинну переробку матеріалів, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та узагальнювати результати та використовувати наукові відомості для досягнення мети, обґрунтованого рішення чи висновку. Особливим є ставлення до усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, до розуміння важливості грамотної утилізації відходів виробництва та шанобливого ставлення до природи, праці, а також використання навчальних ресурсів для добору конструкційних матеріалів, обґрунтування технологій проектування та виготовлення виробу.

Дослідники Барна О. та Настека Т. стверджують, що STEM-освіта спонукає молодь до розвитку критичного мислення та технічної грамотності, набуття досвіду для вирішення практичних задач, вміння працювати в команді, опанування новітніми технологіями та можливості стати винахідниками. Майбутній учитель технологій має бути готовим до роботи в закладах загальної середньої освіти в умовах STEM-навчання з метою реалізації педагогічних завдань для розвитку творчої особистості учня.

Основними компонентами STEM-освіти є багатоскладова інтеграція, синтез знань, дослідницький підхід в опануванні знань, відкритий підхід до навчання, стимуляція високого рівня мислення, досвідченість, проектування, комп'ютерна обробка даних (аналіз, висновки), експерименти та лабораторні дослідження, створення інтерактивних моделей, конструювання. Це сприяє формуванню таких важливих компетентностей, як наукової, технологічної, інженерної, математичної та інформаційно-комунікативної.

Особливо перед розробкою важливим є усвідомлення результатів проєктної діяльності та критеріїв її оцінювання, які зазвичай пропонуються у вигляді певних вимог. Це надає можливість передбачити та попередньо оцінити можливі результати. У перспективі отримані результати будуть характеризуватися новизною і оригінальністю та вплинуть на формування таких навичок, як співробітництво, комунікативність, творчість і, особливо, критичне мислення.

Висновки. Отже, вище викладене дозволяє зрозуміти, що впровадження в освітній процес підготовки майбутнього вчителя технологій STEM-освіти теоретично передбачає ефективний процес формування ключових компетентностей.

Список використаних джерел

1. Бойків В. Я. Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до застосування STEM-технологій у професійній діяльності. *Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень» м. Одеса, 10.09.2021 р.* / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 187–188.
2. Журавель Т. О., Соколова Н. О. Інтегроване навчання – основний складник STEM-освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. № 12 (55). С. 32–34.
3. Коломієць Д. І., Бабчук Ю. М., Бірюк О. О. STEAM-проекти на уроках трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2017. Випуск 49. С. 28–32.
4. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 навчальний рік : лист М-ва освіти і науки. Ін-ту модернізації змісту освіти від 13.07.2017 № 21.1/10-1470. Інформ. зб. та комент. М-ва освіти і науки України. 2017. № 10. С. 31–41.

Олександр КАКАМА,

студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
aleksandrakakama8@gmail.com

Андрій КОЛЯДА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
ankol_ne@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ

Актуальність. Автомобільний транспорт є одним із найважливіших складових економіки країни. Транспорт поєднує між собою різні райони, підприємства та галузі народного господарства, відіграє величезну роль при розміщенні підприємств, заводів та є важливою умовою раціонального розташування виробництва. Незважаючи на це, використання технологій автомобільного транспорту на сучасному етапі пов'язане із низкою серйозних проблем, що потребують вирішення на технологічному рівні. Найбільш важливим та перспективним напрямком у комплексному вирішенні існуючих проблем на автомобільному транспорті є розробка та використання інноваційних технологій, стрімкий розвиток яких створює для автомобільного транспорту практично необмежені перспективи.

Виклад основного матеріалу. Під інноваціями у сфері автотранспортних послуг ми розуміємо використання наукових досягнень у вигляді нових технологій, видів продукції та послуг, організаційно-технічних та соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного чи іншого характеру з метою отримання економічного, соціального чи екологічного ефекту. При цьому інноваційна діяльність автотранспортної організації спрямована насамперед на підвищення конкурентоспроможності послуг [3].

Найважливіші напрями інноваційної діяльності на автомобільному транспорті передбачають використання сучасних технологій для організації перевезень вантажів, автоматизації та інформатизації всіх ланок транспортного ланцюга щодо процесів обслуговування клієнтів. Першорядними критеріями оцінки ефективності використання інновацій у сфері автотранспортних послуг є: динаміка використання енергозберігаючих технологій; рівень екологічної безпеки автотранспортного комплексу в цілому та його ключових компонентів, враховуючи обсяг використання енергії та ресурсів; ступінь автоматизації систем керування; економія часу та мінімізація вартості доставки вантажів за високої надійності їх транспортування [2]. Перехід автотранспортного комплексу на інноваційний шлях розвитку зажадав масштабного впровадження нових технологій. У автотранспортних послугах вже використовуються такі інноваційні технології, як контроль місцезнаходження автомобіля, оперативний облік використання палива, мобільна відеореєстрація.

Виділимо доступні засоби моніторингу автотранспортних засобів:

1. *GPS (Global Positioning System)*. Ця супутникова система навігації дозволяє в будь-якому місці Землі, практично за будь-якої погоди, визначити місцезнаходження та швидкість об'єктів. Користувачам цієї системи пропонуються різні пристрої та програмні продукти, які дозволяють: побачити своє місцезнаходження на електронній карті; прокладати маршрути з урахуванням наявних дорожніх знаків; забезпечити пошук на карті конкретних будинків, вулиць та інших об'єктів інфраструктури. При цьому супутниковий моніторинг автомобільного транспорту за допомогою GPS ведеться за місцем розташування, швидкістю автомобілів, що дозволяє контролювати їх рух [4].

2. *Системи відеоспостереження.* З появою таких пристроїв для відеоспостереження на ринку стало можливим створювати комплексні системи відеоспостереження, комбінувати їх із комп'ютерними технологіями, що значно розширило можливості таких комплексів.

Сучасні системи моніторингу надають у загальному випадку наступні можливості:

- забезпечення двостороннього цифрового та голосового зв'язку між автотранспортними засобами та диспетчерським пунктом;
- визначення стану безпеки автотранспортного засобу та вантажу (збереження замків, температури всередині рефрижератора) та поточного розташування;
- оперативне відображення на екрані монітора географічної карти району з обстановкою та відмітками поточного місцезнаходження автотранспортного засобу;
- оповіщення про «позаштатну ситуацію» з контрольованим автотранспортним засобом за допомогою сигналу кнопки екстреного виклику, спрацьовування різних бортових датчиків із зазначенням його точних координат;
- керування різними виконавчими пристроями на автотранспортних засобах (блокування дверей, двигуна) за певними командами;
- забезпечення контролю за проходженням встановленого маршруту та дотриманням графіка руху із зазначенням часу відставання або випередження;
- документування, зберігання даних, що надходять від автотранспортних засобів, які контролюються, для подальшого аналізу;
- автоматизований контроль автотранспортних засобів та вантажу на спеціально обладнаних стоянках та ін.

Впровадження таких систем дозволяє підвищити якість послуг, що надаються за рахунок забезпечення збереження вантажу, оптимізації використання автомобільного транспорту, оперативного управління ним, посиленням контролю за його експлуатацією та дисципліною обслуговуючого персоналу, скороченням експлуатаційних витрат.

3. *Розширення можливостей мультимодальних логістичних послуг.* Цей інноваційний напрямок створює передумови для зростання випуску регіональної продукції там, де розташовуватиметься транспортна інфраструктура, яка здійснює управління ланцюгами постачань [1]. Застосування мультимодальних логістичних послуг означає планування та управління діяльністю автотранспортних підприємств, щодо зв'язку з усіма видами діяльності з управління логістикою, а також координацію роботи та співробітництво з партнерами (постачальниками, посередниками, провайдером послуг), а також із замовниками. Тобто ця система інтегрує процес управління пропозицією та попитом усередині регіону на ринку автотранспортних послуг.

Висновки. У результаті реалізації інноваційних складових сучасні системи моніторингу задовольняють транспортні процеси щодо підвищення безпеки вантажних перевезень та збереження вантажу, оптимізацію транспортних маршрутів, скорочення витрат та підвищення якості надання автотранспортних послуг. Розвиток інноваційних технологій у транспортних процесах вантажних перевезень спрямований на впровадження системи моніторингу для виявлення синергетичних можливостей підвищення якості автотранспортних послуг у конкретному регіоні. Наведений алгоритм дозволяє докладно вивчити та відобразити об'єктивні властивості системи якості транспортних процесів, розробити методичний інструментарій для оцінки показників розвитку інноваційних можливостей, спрямованих на підвищення якості автотранспортних послуг. За допомогою цього алгоритму створюється система, яка дозволяє підтримувати локальні та інтегральні показники якості в межах встановлених значень.

Список використаних джерел

1. Гайкова Т. В., Загорянський В. Г., Леонтович А. О. Впровадження цифрових технологій у управління ланцюгами постачань. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*. 2023. Вип. № 7 (38), Ч. I. С. 222-228. DOI: 10.32515/2664-262X.2023.7(38). 1.222-228
2. Гайкова Т. В., Мурашко О. А. Сприяння впровадженню електромобілів як науково-технічна інновація в галузі автомобільного транспорту. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*. 2023. Вип. 7(38), Ч. II. С. 130-138. DOI: 10.32515/2664-262X.2023.7(38).2.130-138

3. Мороз М., Загорянський В., Гайкова Т., Кузев І. Використання методів дослідження операцій для оптимізації автомобільних перевезень масових вантажів в агропромисловому комплексі. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Нові рішення у сучасних технологіях. 2022. №1(11), С. 44-50. DOI: 10.20998/2413-4295.2022.01.07
4. Сайт «Що таке GPS: Типи систем позиціонування, як працює та яке майбутнє». URL: <https://rootnation.com/ua/articles-ua/tech-ua/ua-gps-types-history-future/> (дата звернення: 26.03.2025).

Богдан КАРПЕЦЬ,

*студент бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
lol134122@gmail.com*

Надія БОРИСЕНКО,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nbori7enko@gmail.com*

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА У 5-7 КЛАСАХ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (НУШ)

Актуальність. Технологічна освіта, як найбільш адаптивна складова виробничої культури, набуває все більшого значення в розвинених країнах світу. Вона є однією з ключових компетентностей у системах освіти Європейського Союзу. Це зумовлює активний пошук ефективних стратегій її розвитку, визначення методологічних основ змісту та структури, а також розробку педагогічних технологій, спрямованих на досягнення та оцінювання результатів навчання, що відповідають сучасним вимогам виробництва та його фахівців.

Нова українська школа (НУШ), започаткована у 2017 році, є реформою, спрямованою на модернізацію освіти в Україні. Її ключові принципи – дитиноцентризм, компетентнісний підхід, інтегроване навчання та партнерська педагогіка – створюють сприятливі умови для розвитку учнів, зокрема, на уроках технологій у 5-7 класах [2]. Технологічна освіта на цьому етапі навчання відіграє важливу роль, оскільки гармонійно вписується в ці принципи та сприяє досягненню цілей НУШ.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо, як саме технологічна освіта пов'язана з реформою НУШ. Компетентнісний підхід у НУШ передбачає, що учні не просто засвоюють теоретичні знання, а вчать застосовувати їх у реальних ситуаціях [1]. Технологічна освіта ідеально відповідає цій меті, адже вона зосереджена на практичних навичках. У 5-7 класах учні працюють з інструментами, матеріалами та технологіями, створюючи власні проекти – від простих виробів до моделей механізмів. Наприклад, виготовлення рухомої іграшки дозволяє застосувати знання з математики (розрахунки розмірів) і фізики (принципи руху), розвиваючи здатність учнів вирішувати практичні завдання. Таким чином, технологічна освіта готує їх до викликів сучасного світу, де цінуються уміння, а не лише знання.

Інтегроване навчання, ще один із ключових принципів НУШ, передбачає поєднання знань із різних предметів для формування у здобувачів освіти цілісного

сприйняття світу. Технологічна освіта у 5-7 класах є природним майданчиком для таких інтеграцій. Наприклад, проєкт із створення екологічної упаковки може містити:

- 1) математику: розрахунок об'ємів і витрат матеріалів;
- 2) природознавство: аналіз впливу матеріалів на довкілля;
- 3) мистецтво: дизайн і естетичне оформлення.

Такий підхід допомагає учням бачити зв'язки між предметами та глибше розуміти їхнє практичне значення. У контексті НУШ це сприяє розвитку критичного мислення та творчого підходу до навчання [5].

Партнерська педагогіка в НУШ акцентує на співпраці між учителями, учнями та батьками [2; 3; 4]. У технологічній освіті цей принцип реалізується через групові проєкти, де учні 5-7 класів працюють у командах, розподіляючи завдання та спільно створюючи вироби. Наприклад, спільне конструювання робота розвиває комунікативні навички, вміння домовлятися та працювати в колективі. Батьки також можуть долучатися – допомагати з матеріалами чи брати участь у шкільних виставках, що зміцнює зв'язок між школою та сім'єю. Така взаємодія відповідає цілям НУШ щодо створення мотивуючого навчального середовища.

Як і в загальному контексті НУШ, технологічна освіта стикається з певними труднощами:

- 1) недостатня підготовка вчителів. Викладання технологій вимагає від педагогів знань сучасних методик, умінь інтегрувати предмети та працювати з обладнанням. Багато вчителів потребують додаткового навчання;
- 2) обмеженість ресурсів. Не всі школи мають доступ до необхідних інструментів, матеріалів чи цифрових технологій, таких як 3D-принтери чи набори для робототехніки;
- 3) опір змінам. Деякі педагоги та батьки можуть скептично ставитися до практичного спрямування технологічної освіти, вважаючи її менш важливою порівняно з теоретичними предметами.

Ці виклики можна подолати через:

- 1) професійний розвиток учителів: тренінги з проєктного навчання та інтеграції технологій;
- 2) інвестиції в ресурси: забезпечення шкіл обладнанням і матеріалами;
- 3) просвітницьку роботу: роз'яснення батькам і вчителям значення технологічної освіти для розвитку учнів.

Технологічна освіта у 5-7 класах сприяє вихованню творчих особистостей, здатних критично мислити, що є однією з головних цілей НУШ. Працюючи над проєктами, учні вчаться аналізувати, шукати рішення та вдосконалювати свої ідеї. Наприклад, створення простого електричного кола не лише знайомить із основами фізики, а й розвиває навички самостійності та відповідальності. Ці вміння є критично важливими для життя у XXI столітті, де технології відіграють ключову роль [5].

Висновки. Отже, технологічна освіта у 5-7 класах є невід'ємною частиною НУШ, оскільки вона підтримує її основні принципи: компетентнісний підхід, інтегроване навчання та партнерську педагогіку. Вона допомагає учням розвивати практичні навички, бачити зв'язки між предметами та працювати в команді, готуючи їх до сучасних викликів. Попри труднощі з ресурсами та підготовкою вчителів, уроки технологій мають великий потенціал для реалізації цілей реформи. Подолання викликів через інвестиції та професійний розвиток педагогів дозволить технологічній освіті стати міцною основою для всебічного розвитку учнів у рамках НУШ.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с. URL: <https://scholar.google.com/scholar?cluster=15057379956078933720&hl=en&inst=8697446408056752236&oi=scholar> (дата звернення: 05.04.2025).
2. Концепція «Нова українська школа». Міністерство освіти і науки України 2016. 24 с. URL: <https://m-n.g-v.ua/st-rage/app/media/zagalna%20serednya/n-va-ukrainska-shk-la-c-mpressed.pdf> (дата звернення: 01.04.2025).

3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>
4. Савченко О. Я. Педагогіка партнерства як основа Нової української школи. 2016. URL: <https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-67119769> (дата звернення: 01.04.2025).
5. Учителям технологій Нової української школи. Методичний посібник / С. Ю. Кондратюк. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР», 2022. 79 с.

Дар'я КЛЕМЕНТЬЄВА,

*студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігова)
klementevadara988@gmail.com*

Ірина ПОВЕЧЕРА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної освіти та інформатики,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
Iryna_povechera@meta.ua*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 8-ГО КЛАСУ З ТЕХНОЛОГІЇ В'ЯЗАННЯ ГАЧКОМ

Актуальність. У сучасному світі сьогодні серед основних завдань освіти на перший план виходить формування ключових компетентностей учнів, серед яких значну увагу приділяють технологічній грамотності. Проєктно-технологічна діяльність у межах навчального процесу допомагає розвитку творчого мислення, ініціативності та практичних навичок. Одним із актуальних напрямів цієї діяльності є технологія в'язання гачком, яка об'єднує в собі складові елементи традиційного народного мистецтва та сучасних дизайнерських підходів.

Вивчення технік в'язання гачком дає змогу реалізувати міжпредметні зв'язки, сприяти розвитку дрібної моторики, просторового мислення та естетичного смаку учнів. Також, робота над проєктами у цьому напрямку забезпечує формування навичок планування, аналізу та самостійного прийняття рішень, що є невід'ємними складовими технологічної освіти [4].

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що технологія в'язання гачком представлена у модельних навчальних програмах [3], формування проєктно-технологічної діяльності учнів передбачає подальшого удосконалення. Необхідно створити дієві методи долучення до виготовлення творчих проєктів, надати сучасну матеріально-технічну базу та включити інноваційні технології у процес навчання. Це стимулюватиме покращення зацікавленості серед школярів у технологічній освіті та розширенню варіантів їхньої діяльності.

Проєктно-технологічна діяльність важлива складова навчального процесу, через те, що вона допомагає розвитку самостійності, креативності та практичного мислення учнів. Навчальний проєкт передбачає здійснення учнями творчої та завершеної роботи на основі принципів проєктування: від формування ідей до її реалізації. Результатом є новий продукт або практичні знання, набуті в ході роботи [2].

Проектна технологія навчання базується на таких основних принципах:

– Дослідницький підхід – учні самостійно шукають інформацію, аналізують варіанти та експериментують з техніками виконання.

– Практична спрямованість – у процесі роботи створюється реальний виріб, що має практичне застосування.

– Комплексний розвиток – поєднує набуття технічних знань, формування творчих здібностей та виховання відповідальності за власний результат [1].

Такий підхід стимулює заохочення до активної участі учнів у процесі навчання, розвиває їхню ініціативність та вміння працювати над складними завданнями.

Етапи проектно-технологічної діяльності з технології в'язання гачком є основною складовою організації навчального процесу, через те, що вони дають змогу систематично та послідовно здійснювати виготовлення виробу від початкової ідеї до її реалізації [2]. Кожен етап має свою мету, завдання і ключові дії, що надає змогу не лише успішно виконати проєкт, а й сформувати в учнів необхідні технічні та творчі навички. Завдяки структурованому підходу учні вчаться не просто в'язати гачком, а й розвивають вміння планувати, ухвалювати рішення, здійснювати аналіз і оцінку результатів своєї діяльності.

Процес реалізації навчального проєкту поділяється на чотири основних етапи [1]:

1. Організаційно-підготовчий етап – включає вибір теми проєкту, аналіз проблеми та планування роботи. Учні досліджують історію в'язання гачком, вивчають різновиди матеріалів та інструментів, знайомляться з техніками безпечної праці. На цьому етапі формується мета проєкту та складається його загальний план.

2. Конструкторський етап – передбачає розробку композиції виробу, створення схем, добір матеріалів, розробку технологічної послідовності виготовлення. Також виконується економічна та екологічна оцінка обраного варіанту. Учні оформлюють конструкторську-технологічну документацію та готують матеріали й інструменти до роботи.

3. Технологічний етап – етап практичної реалізації проєкту. Учні виготовляють виріб відповідно до технологічної карти, контролюють якість виконання кожного етапу та за необхідності коригують процес.

4. Заклучний етап – аналіз та оцінка виконаної роботи. Учні захищають свої проєкти, презентують вироби, обговорюють складнощі та способи їх подолання. Також може організовуватись виставка готових робіт.

Для досягнення успішної реалізації цих завдань треба забезпечити чітке тематичне планування, яке визначає кроки та розподіляє час для виконання кожного етапу проєкту. Це забезпечує можливість не лише оптимально розподілити час, але й чітко визначити, які конкретні навички й знання учні повинні засвоїти на кожному етапі роботи. Планування проєкту в технології в'язання гачком включає поетапне виконання завдань, від вибору теми до захисту готового виробу, що забезпечує розвиток як практичних, так і творчих здібностей учнів [4]. Також важливим чинником є врахування часових рамок, що дозволяє учням організовано та ефективно працювати на проєкті.

На проєктування та виготовлення декоративного виробу в технології в'язання гачком («Весняного зайчика») ми пропонуємо виділити 8 годин роботи:

- 2 години – вибір теми, вивчення джерел, розробка проєктної документації;
- 2 години – створення схеми виробу, добір матеріалів, оцінка технологічних аспектів;
- 3 години – безпосереднє виготовлення виробу;
- 1 година – презентація та аналіз виконаної роботи, організація виставки.

Висновки. Організація проектно-технологічної діяльності учнів 8-го класу з технології в'язання гачком є важливим кроком на шляху до формування їхніх практичних та творчих навичок, розвитку моторики та креативного мислення. Методика проектного навчання дає змогу учням глибше зрозуміти технологічні процеси, опанувати етапи створення виробів, крім того розвиває здатність до самостійного планування, виконання та оцінки своєї роботи. Важливою частиною є використання інноваційних підходів, які підвищують зацікавленість учнів у предметі і забезпечують активну взаємодію на уроках [2]. Проектна діяльність надає можливості для самовираження учнів, створюючи для них умови, які допомагають реалізувати їхні ідеї і бачення через виготовлення власних виробів, що допомагає розвитку не тільки технічних, а й особистісних якостей.

Таким чином, організація проєктно-технологічної діяльності є ефективним методом для розвитку учнів 8-го класу, тому що сприяє підвищенню рівня їхніх знань і вмінь у галузі технології в'язання гачком, а також забезпечує загальний розвиток особистості.

Список використаних джерел

1. Методика проєктування і виготовлення виробів у техніці в'язання гачком URL: <https://studfile.net/preview/9655584/page:9/> (дата звернення 02.04.2025).
2. Методичні рекомендації щодо викладання технологій / трудового навчання та креслення у 2023/2024 навчальному році. URL: https://znayshov.com/News/Details/metodychni_rekomendatsii_shchodo_vykkladannia_tekhnolohii_trudovoho_navchannia_t_a_kreslennia_u_2023_2024?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 01.04.2025).
3. Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти / І. Ю. Ходзицька, О. В. Горобець, О. Ю. Медвідь, Т. С. Пасічник, Ю. М. Приходько. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Tekhnolohichna.osvitnya.haluz.2023/16.08.2023/Tekhnolohiyi.7-9%20klas.Khodzytska.ta.in.16.08.2023.pdf> (дата звернення 01.04.2025).
4. Творчий проєкт «В'язання гачком: Ялинкові прикраси». URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0028go-871f.docx.html> (дата звернення 02.04.2025).

Дмитро КОШЕНИЙ,

студент бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
dimakoshenyj@gmail.com

Тетяна ХОРУЖЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
horujenkota@gnpu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ МАТЕРІАЛІВ У ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНЦІВ

Актуальність. У сучасному світі, в якому зростає екологічна свідомість суспільства та популяризується концепція сталого розвитку, важливим є використання природних матеріалів у декоративно-ужитковому мистецтві. Митці дедалі частіше звертаються до природних матеріалів як основи для створення унікальних художніх виробів. Важливим є дослідження цього процесу, аналіз впливу природних матеріалів на художню виразність і довговічність виробів.

Питання використання природних матеріалів у декоративно-ужитковому мистецтві розглядалося багатьма дослідниками. Відомі мистецтвознавці наголошують на цінності екологічно чистих матеріалів, їхньому значенні для збереження культурної спадщини та розвитку народних ремесел. В українському мистецтві особливо популярними залишаються техніки лозоплетіння, кераміки, різьблення по дереву, батіку та інші.

Метою цієї доповіді є аналіз використання природних матеріалів у декоративно-ужитковому мистецтві, виявлення їхньої естетичної та практичної цінності, а також перспектив їх подальшого застосування в сучасному дизайні та мистецтві. Крім того, важливим є дослідження впливу використання природних матеріалів на формування екологічної компетентності учнів, які навчаються мистецьким ремеслам.

Виклад основного матеріалу. Природні матеріали використовувалися в декоративно-ужитковому мистецтві з найдавніших часів. Їхні особливості – екологічність, естетична виразність, можливість комбінування – роблять їх незамінними у створенні мистецьких виробів. До найбільш поширених матеріалів належать деревина, глина, камінь, текстиль, солома, лоза, бурштин тощо, до більш рідких – корінь.

У різних культурах природні матеріали відігравали ключову роль у створенні декоративних виробів. В Україні традиції використання природних ресурсів у мистецтві сягають глибокої давнини. Гончарство, ткацтво, різьблення по дереву, писанкарство – це лише деякі види декоративно-ужиткового мистецтва, що базуються на природних компонентах.

Різні природні матеріали вимагають специфічних технік обробки:

- ☐ деревина: використовується в різьбленні, інкрустації, випалюванні;
- ☐ глина: основа для гончарства, кераміки, ліплення;
- ☐ лоза і солома, корінь: застосовуються в плетінні кошиків, декоративних фігур;
- ☐ камінь: використовується у скульптурі, мозаїці;
- ☐ тканина: слугує основою для вишивки, батіку, ручного ткацтва.

Одним із важливих аспектів використання природних матеріалів є їхній вплив на формування екологічної компетентності учнів у процесі виготовлення виробів декоративно-ужиткового призначення. Робота з екологічно чистими матеріалами допомагає учням усвідомлювати важливість раціонального використання природних ресурсів, зменшення відходів, а також відновлення і підтримки традиційних ремесел. Практичні заняття, спрямовані на створення виробів із природних матеріалів, сприяють розвитку навичок екологічно відповідального ставлення до природи, що є важливим компонентом екологічної компетентності.

Багато сучасних художників і ремісників експериментують з природними матеріалами, створюючи унікальні вироби (Олександр Бабак, Галина Кулик, Зінаїда Лугова, Юлія Масленикова, Анатолій Філософ та ін.) [3]. Ці українські майстри народних ремесел активно відроджують техніки лозоплетіння, традиційної кераміки (опішнянська, косівська), вишивки ручної роботи тощо.

Аналіз засвідчив, що природні матеріали є важливою складовою декоративно-ужиткового мистецтва. Їх використання не лише сприяє збереженню традиційних ремесел, а й дає змогу створювати унікальні авторські роботи з екологічним підходом. Використання природних матеріалів є не лише даниною традиціям, а й перспективним напрямом у мистецтві, що відповідає сучасним тенденціям екологічної свідомості та інноваційного дизайну. Застосування природних матеріалів допомагає створювати вироби, які мають не лише естетичну, а й екологічну цінність.

Висновки. Формування екологічної компетентності учнів у процесі вивчення декоративно-ужиткового мистецтва є важливим завданням сучасної освіти. Навчальні програми, що включають роботу з природними матеріалами, сприяють розвитку екологічного мислення, розуміння принципів сталого розвитку та відповідального ставлення до довкілля. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на глибший аналіз технологій обробки природних матеріалів, пошук нових екологічно чистих технік та їхнє поєднання з сучасними цифровими технологіями, що відкриє нові можливості для мистецтва та освіти.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів : Світ, 1993. 272 с.
2. Гулей О. В. Декоративно-прикладне мистецтво: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 152 с.
3. Майстри українського декоративно-ужиткового мистецтва. URL: <https://rukotvory.com.ua/mastry/> (дата звернення: 25.03.2025).

Ірина КРАВЧЕНКО,

*студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
irakravchenko28.11@gmail.com*

Олена ВДОВЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
vl1941@ukr.net*

ХАРЧОВІ ДОБАВКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Актуальність. У сучасному світі харчові добавки стали невід'ємною складовою більшості продуктів, які щодня потрапляють на наш стіл. Вони виконують важливу роль у збереженні смаку, вигляду та терміну придатності їжі, проте їх вплив на здоров'я людини викликає все більше занепокоєння. Багато з цих речовин можуть мати як позитивний, так і негативний ефект, особливо при надмірному або тривалому споживанні. Саме тому постає необхідність глибше вивчити, які харчові добавки є безпечними, а які можуть становити загрозу, і як захистити себе від потенційної шкоди.

Актуальність теми зумовлена тим, що сучасна харчова промисловість дедалі частіше використовує різноманітні добавки для привабливості продуктів, зниження собівартості виробництва та подовження терміну придатності. При цьому звичайні споживачі, особливо діти, підлітки та люди з хронічними захворюваннями, часто не знають, як ці речовини можуть впливати на їхній організм. Нестача обізнаності про небезпеку певних Е-добавок, а також недостатній контроль якості продуктів на ринку підвищують ризики для здоров'я населення. Вивчення цієї теми сприяє формуванню відповідального ставлення до харчування та допомагає робити свідомий вибір у щоденному раціоні.

Виклад основного матеріалу. Харчові добавки – це речовини, які навмисно додають до харчових продуктів у процесі виробництва з метою покращення їх зовнішнього вигляду, смаку, консистенції, аромату чи подовження терміну зберігання. Вони стали невід'ємною частиною сучасної харчової промисловості, особливо у виробництві напівфабрикатів, солодоців, консервів, газованих напоїв та інших масових продуктів [2].

Харчові добавки класифікуються за функціональними властивостями. Найпоширеніші групи – це барвники (наприклад, Е102 – тартразин), консерванти (Е211 – бензоат натрію), антиоксиданти (Е300 – аскорбінова кислота), підсилювачі смаку (Е621 – глутамат натрію), стабілізатори, емульгатори, загусники, а також штучні підсолоджувачі (Е951 – аспартам) [1].

За походженням харчові добавки поділяються на натуральні, ідентичні натуральним і синтетичні. Наприклад, пектин (Е440) – натуральна добавка з яблук або цитрусових, тоді як тартразин (Е102) – штучний барвник, який може викликати алергічні реакції у чутливих людей, особливо дітей. Деякі добавки, дозволені в одних країнах, заборонені в інших через сумнівну безпеку. Це свідчить про те, що не всі з них є повністю вивченими [4].

Негативний вплив деяких харчових добавок на організм людини підтверджується численними дослідженнями. Наприклад, надмірне споживання глутамату натрію

пов'язують із головним болем, підвищеним артеріальним тиском, порушеннями обміну речовин і навіть розладами нервової системи. Аналогічно, штучні підсолоджувачі, хоча й зменшують калорійність продуктів, можуть впливати на гормональний баланс і викликати зміни в роботі мозку при тривалому споживанні [3].

Варто зазначити, що харчові добавки не завжди є шкідливими. Багато з них дозволені до використання міжнародними організаціями, такими як EFSA (Європейське агентство з безпеки харчових продуктів). Для кожної добавки визначено допустиму добову норму вживання – ADI (Acceptable Daily Intake). Проте на практиці споживачі часто не контролюють кількість таких речовин у своєму раціоні, оскільки вони присутні в багатьох продуктах одночасно.

Особливу загрозу харчові добавки можуть становити для дітей, людей похилого віку, хворих на алергії або хронічні захворювання. У дітей деякі барвники можуть спричиняти гіперактивність, порушення сну чи концентрації уваги. Тому важливо навчати населення читати склад продукту, звертати увагу на маркування та надавати перевагу більш натуральним і менш обробленим продуктам.

Отже, харчові добавки є невід'ємною частиною сучасного харчування, однак вимагають свідомого підходу. Раціональне споживання, інформованість про потенційно небезпечні Е-добавки, а також контроль з боку держави – це важливі чинники збереження здоров'я людини.

Висновки. Харчові добавки є невід'ємною частиною сучасної харчової промисловості, вони широко використовуються для покращення смаку, зовнішнього вигляду та тривалості зберігання продуктів.

Не всі харчові добавки шкідливі – багато з них мають природне походження і безпечні при помірному вживанні. Однак деякі синтетичні речовини можуть викликати негативні реакції організму, особливо при надмірному або тривалому споживанні.

Найбільшу загрозу становлять підсилювачі смаку, штучні барвники та консерванти, які пов'язують із алергіями, порушеннями травлення, змінами в роботі нервової системи, а в окремих випадках – з онкологічними ризиками.

Особливо вразливими до впливу харчових добавок є діти, люди з хронічними захворюваннями, вагітні та алергіки.

Для збереження здоров'я важливо бути уважними до складу продуктів, читати етикетки, уникати надмірного споживання продуктів із великою кількістю штучних добавок та надавати перевагу натуральним і свіжим продуктам.

Список використаних джерел

1. Лозова Т. М. Управління безпечністю харчових продуктів (НАССР) на підприємствах роздрібної торгівлі. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Technical sciences*. 2021. Вип. 25. С. 143-48.
2. Малєєв В. О., Безпальченко В. М., Семенченко О. О. Харчові добавки: визначення, ризики, аналіз споживання. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: технічні науки*. 2020. Т.31 (70). Ч. 2, № 3. С. 7-12.
3. Мустафіна Г. М., Старченко І. І., Кока В. М., Лукачіна Є. І., Черняк В. В. Сучасні уявлення про вплив окремих харчових добавок на організм людини. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2021. Том 21. № 1. С. 194-198.
4. Шемет В. Я., Гулай О. І. Харчові добавки натурального походження: короткий огляд. *Товарознавчий вісник*. 2023. Вип. 16. С. 6-18.

Андрій ЛЯШЕНКО,

*студент магістратури
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
aliashenko00@gmail.com*

Надія БОРИСЕНКО,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nbori7enko@gmail.com*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ У ЗМІСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Актуальність. Сучасні вимоги до освітньої галузі «Технології» ставлять перед педагогами завдання виховання творчої особистості з високим рівнем естетичної культури. Це зумовлює необхідність якісної технологічної освіти старшокласників, які мають володіти розвиненими творчими здібностями та естетичним смаком. Вони повинні ефективно розв'язувати навчальні й практичні завдання у галузі декоративно-ужиткового мистецтва та проектно-технологічної діяльності.

На думку багатьох дослідників саме проектно-технологічна діяльність є потужним стимулом для підвищення позитивної мотивації до уроків технологій та сприяє естетичному розвитку особистості. Вона допомагає поглиблювати знання, розвивати здатність до аналізу та синтезу інформації, приносить здобувачам освіти задоволення від процесу навчання, створює можливості для творчої самореалізації, підвищує навчальну мотивацію та сприяє розвитку інтелектуальних здібностей і відповідальності. Основною метою цієї діяльності є створення гармонійного предметного середовища, що відповідає потребам людини та суспільства, забезпечуючи їхній комфорт.

Виклад основного матеріалу. Наразі дизайн відзначається впровадженням нових матеріалів, стилів і форм, а також активним експериментуванням у різних напрямках. Особливо актуальним є виготовлення сучасних та стильних виробів з деревини, поєднання деревини з іншими матеріалами.

Дерево важко назвати вибагливим матеріалом, адже воно легко піддається різним способам обробки. Загалом, деревинні матеріали мають унікальні властивості, що робить їх ідеальними для використання в освітньому процесі, зокрема на уроках технологій. Серед основних переваг – низька теплопровідність, висока міцність, стійкість до впливу навколишнього середовища, відсутність запаху та безпечність для людського організму. Крім того, дерево має естетично привабливий вигляд завдяки природному кольору та текстурі. Жоден інший будівельний чи конструкційний матеріал не володіє таким поєднанням позитивних характеристик.

Дерево залишається класичним і позачасовим матеріалом, його вишуканість, унікальність та універсальність дозволяють гармонійно комбінувати його з різними текстурами та елементами. Завдяки цьому виготовлення учнями на уроках технологій виробів з деревини надає можливість їхнього творчого розвитку в сучасному суспільстві [1].

В Україні наразі є значна кількість наукових досліджень, підручників і посібників з основ деревообробки, оздоблення приміщень художніми виробами з дерева, методики декорування виробів із дерева (І. Білевич, А. Бровченко, Л. Гарбузенко, О. Гевко, М. Гнатюк, Й. Гушулей, Г. Джевага, Н. Кардаш, М. Курач, П. Мельниченко, Л. Оршанський, Й. Приймак, Г. Разумна, В. Сирота, Т. Сиротенко, Б. Тимків, А. Цина та інші).

Сьогодні спостерігається зростаючий інтерес до відродження народних традицій і ремесел. Старшокласники займаються обробкою деревини, прагнучи розвивати свої навички та освоювати різні техніки художнього оформлення виробів. Створюючи власноруч завершений виріб, вони вкладають у нього свої знання, вміння, почуття та уяву. Успішний результат мотивує до нових досягнень, що, у свою чергу, активізує пізнавальну діяльність.

Важливим для нашого дослідження є проведення аналізу інноваційних технологій художньої обробки деревини, з якими можна познайомити учнів у профільній школі.

Дослідники О. Швець, Д. Коломієць, Ю. Бабчук звертають увагу, що сучасні технології значно розширили можливості художньої обробки деревини, автоматизували процеси та підвищивши якість виробів [2].

Фрезерні верстати з числовим програмним управлінням дозволяють створювати складні форми та візерунки з високою точністю і повторюваністю. Окрім того, у цій сфері почали застосовувати 3D-принтери, які, хоч і не можуть друкувати натуральну деревину, працюють із композитними матеріалами, що імітують її текстуру та вигляд.

Технологія глибокого оброблення деревини (Deep Wood Processing), що включає термообробку та обробку під високим тиском, підвищує її стійкість до вологи та шкідників, а також покращує фізичні властивості. Додатково, використання наноматеріалів забезпечує деревині вищу вологостійкість, міцність і вогнестійкість. Наприклад, спеціальні нанопокриття захищають матеріал від зовнішніх впливів, зберігаючи його природний вигляд.

Екологічні розробки спрямовані на застосування безпечних для здоров'я покриттів та фарб, які не містять шкідливих речовин, але забезпечують довговічність і стійкість виробів. Інноваційні методи гідро- та маслопресування дозволяють створювати вигнуті форми, що відкриває нові можливості для виробництва складних конструкцій.

Значну роль у проектуванні відіграють 3D-моделювання та віртуальне тестування характеристик майбутніх виробів. Такі технології не лише підвищують ефективність роботи з деревиною, а й сприяють створенню унікальних, високоточних та естетично довершених виробів з деревини.

Висновки. Отже, розвиток науки, зокрема технологій конструкційних матеріалів, теорії різання, електротехніки тощо, сприяє появі нових методів художньої обробки деревини. Завдяки вдосконаленню конструкційних матеріалів, зокрема металів та їхніх сплавів, науковці розробляють сучасні різальні інструменти. Підвищення швидкості обробки та оптимізація конструктивних особливостей подачі робочої частини до заготовки сприяють створенню механізованих засобів праці, що значно підвищують ефективність виробничих процесів. Навчання старшокласників різним сучасним видам декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема художньої обробки деревини, сприяє розвитку їхньої естетичної та технологічної культури, формуванню креативної та технологічної компетентностей, успішній самореалізації та соціалізації.

Список використаних джерел

1. Луп'як Д. М. Вивчення художньої обробки деревини як засіб формування національної свідомості старшокласників. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. № 11, С. 61-66. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/2254> (дата звернення 19.03. 2025).
2. Швець О., Коломієць Д., Бабчук Ю. Сучасні технології художньої обробки деревини у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2024. Вип. 73. С. 124-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2024_73_15 (дата звернення 20.03.2025).

Іван МАКСИМЕЛЮК,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
asasing1304@gmail.com*

Тетяна БЕРБЕЦ,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
tetyana.berbets@udpu.edu.ua*

ВРАХУВАННЯ ВІКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Формування екологічної свідомості у школярів є важливим аспектом сучасної освіти, оскільки зростаючі екологічні проблеми вимагають від підростаючого покоління відповідального ставлення до навколишнього середовища. Особливого значення ця проблема набуває у процесі навчання учнів 5-6 класів, адже саме в цьому віковому періоді діти починають усвідомлювати взаємозв'язки між природними явищами та діяльністю людини.

Уроки технологій відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки вони не лише надають теоретичні знання, але й формують практичні навички екологічно відповідальної поведінки. Завдяки інтеграції екологічних аспектів у навчальні завдання, школярі вчаться усвідомлювати значення ресурсозбереження, екологічного виробництва, раціонального споживання та зменшення впливу людини на природу.

Здоров'я учнів є ключовим чинником, що впливає на ефективність навчання та загальний розвиток особистості. Здоров'язбережувальні технології в освіті спрямовані на створення умов, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я школярів, а також формуванню в них мотивації до ведення здорового способу життя. Вони включають комплекс педагогічних, психологічних та медико-соціальних заходів, інтегрованих у навчальний процес.

Виклад основного матеріалу. Використання здоров'язбережувальних технологій у навчальному процесі сприяє зниженню рівня стресу, підвищенню працездатності та концентрації уваги учнів. Це досягається через раціональну організацію навчального середовища, впровадження фізичних активностей під час уроків та формування навичок самоконтролю і саморегуляції [2].

Розділ «Мій побут» на уроках технологій має на меті ознайомлення учнів із основами ведення домашнього господарства, раціонального використання ресурсів та організації побутових процесів. Інтеграція здоров'язбережувальних аспектів у цей розділ сприяє формуванню в учнів усвідомлення важливості здорового способу життя та безпечної поведінки в повсякденному житті.

Зокрема, під час вивчення тем, пов'язаних із приготуванням їжі, учні набувають знань про принципи здорового харчування, санітарно-гігієнічні норми та безпечне використання кухонного обладнання. Це сприяє формуванню навичок, які допомагають зберігати здоров'я та запобігати харчовим отруєнням.

Крім того, розгляд питань ергономіки житлового простору та правильного облаштування робочих місць удома дозволяє учням зрозуміти важливість створення комфортного та безпечного середовища, що позитивно впливає на фізичне та

психоемоційне здоров'я. Наприклад, правильне розташування меблів і освітлення в кімнаті сприяє зниженню втомлюваності та профілактиці порушень опорно-рухового апарату [1].

Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів під час вивчення розділу «Мій побут» здійснюється через застосування різноманітних педагогічних методів і прийомів:

- практичні заняття: учні виконують завдання, пов'язані з організацією побутових процесів, дотриманням гігієнічних норм та безпечним використанням побутових приладів. Це сприяє закріпленню теоретичних знань на практиці та формуванню відповідних навичок;

- проектна діяльність: створення учнями проєктів з організації здорового та безпечного життєвого простору, планування раціонального харчування чи розробки заходів з енергозбереження в побуті. Така діяльність розвиває критичне мислення та відповідальність за власне здоров'я і довкілля;

- інтерактивні методи навчання: використання дискусій, рольових ігор, тренінгів, які дозволяють моделювати реальні життєві ситуації та знаходити оптимальні рішення з точки зору здоров'язбереження. Це сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді;

- мультимедійні технології: демонстрація відеоматеріалів, презентацій, використання онлайн-ресурсів, що ілюструють принципи здорового способу життя та безпечної поведінки в побуті. Це підвищує мотивацію учнів до навчання та засвоєння матеріалу;

- фізичні активності під час уроків: проведення фізкультхвилинок, динамічних пауз, які сприяють зниженню втомлюваності, підвищенню працездатності та концентрації уваги учнів [3].

Здоров'язбереження в освітньому процесі є не лише важливою умовою фізичного добробуту школярів, але й чинником, що безпосередньо впливає на якість навчання, інтелектуальний розвиток та емоційне благополуччя дитини. У контексті вивчення розділу «Мій побут» на уроках технологій, де значну частину навчального часу займає практична діяльність, формування навичок здорового та безпечного способу життя має особливо важливе значення.

Позитивний вплив здоров'язбереження на якість навчання проявляється у підвищенні концентрації уваги, зменшенні втомлюваності, поліпшенні пам'яті та когнітивних функцій учнів. У процесі формування здоров'язбережувальної компетентності діти не лише опановують правила безпеки й гігієни, а й навчаються відповідально ставитися до власного здоров'я, приймати усвідомлені рішення у повсякденному житті, що закладає підґрунтя для їхнього сталого розвитку як особистостей.

Під час опанування розділу «Мій побут» учні вивчають основи ергономіки, планування житлового простору, використання побутової техніки, особливості догляду за речами, приготування їжі тощо. Такий зміст уроків дозволяє реалізовувати принцип міжпредметної інтеграції з біологією, основами здоров'я, трудовим навчанням та навіть хімією. Через практичну діяльність учні не лише засвоюють зміст, а й розвивають емоційно-вольову сферу, вчать працювати в команді, вирішувати побутові проблеми, що є важливими для їхньої соціалізації.

Крім того, активне впровадження здоров'язбережувальних елементів у структуру уроку сприяє створенню позитивного психоемоційного клімату в класі. Короткі фізкультхвилинки, вправи на розслаблення, чергування видів діяльності допомагають зберегти працездатність учнів, зменшити рівень стресу, уникнути перевтоми. Це, у свою чергу, позитивно позначається на успішності та емоційній залученості школярів у навчальний процес.

Дослідження показують, що використання здоров'язбережувальних технологій у шкільному середовищі знижує рівень захворюваності серед учнів, сприяє формуванню стійкої мотивації до навчання, а також формує позитивне ставлення до школи як до безпечного, сприятливого для розвитку простору [4].

Таким чином, інтеграція принципів здоров'язбереження в уроки технологій має комплексний вплив: підвищується якість навчального процесу, формується свідоме ставлення до власного здоров'я, закладається основа для майбутньої самостійності та відповідального способу життя учнів. Урахування вікових особливостей школярів 5–9 класів при організації таких уроків дозволяє зробити їх максимально ефективними та життєво орієнтованими.

Урахування здоров'язбережувального підходу в освітньому процесі є важливою складовою формування всебічно розвиненої особистості учня, здатної дбати про власне фізичне, психічне та соціальне благополуччя. Особливо актуальним це є під час вивчення практико-орієнтованих тем, таких як розділ «Мій побут» на уроках технологій, де учні не лише здобувають знання, але й формують життєво необхідні навички.

Інтеграція здоров'язбережувальних технологій у навчальний процес сприяє:

- формуванню стійкої мотивації до здорового способу життя;
- розвитку навичок безпечної поведінки у побутових умовах;
- покращенню працездатності, уваги та емоційного стану учнів;
- зниженню ризиків захворюваності та перевтоми;
- підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу.

Висновки. Таким чином, здоров'язбереження виступає не лише цінністю, а й необхідною умовою для організації якісного освітнього середовища. Уроки технологій, зокрема під час опрацювання розділу «Мій побут», мають великий потенціал для інтеграції здоров'язбережувальних елементів, що дозволяє формувати в учнів відповідальне ставлення до власного здоров'я та забезпечити їх гармонійний розвиток у шкільному середовищі та поза його межами.

Список використаних джерел

1. Вовк Т. В., Марова С. Ф. Екологічна освіта в школі: аналіз наукових парадигм і підходів. *Державне управління*. 2016. № 4(56), С. 32-35.
2. Гончарук В., Задорожна О., Федотенко В. Підготовка майбутніх учителів до екологічного виховання учнів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2018. №2, С. 45-50.
3. Отич Д. Екологічна самосвідомість особистості як психологічний феномен. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2020. Випуск 11 (56). С. 87-94.
4. Толочко С. В., Бордюг Н. С. Реалізація компетентнісного потенціалу формування екологічної компетентності в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 49. С. 189-195.

Артем МАРИНЧЕНКО,

*студент магістратури
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nataliamarincenko29@gmail.com*

Надія БОРИСЕНКО,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nbori7enko@gmail.com*

ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ ВИРОБІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕТОДУ КОМБІНУВАННЯ

Актуальність. Сучасний розвиток освіти в ХХІ столітті вимагає активного впровадження в освітній процес закладів загальної середньої освіти інноваційних концепцій, програм, методик і технологій. Одним із ключових завдань технологічної освіти в профільній школі є формування особистості, здатної до усвідомленого вибору в різних життєвих ситуаціях. Важливо, щоб людина могла швидко адаптуватися до змінних умов сучасного світу, ефективно вирішувати практичні проблеми, орієнтуватися у великому потоці інформації та розробляти власні життєві проекти.

Виклад основного матеріалу. Переваги проектно-технологічної діяльності на уроках технологій полягають у її здатності розвивати ключові компетентності учнів. Цей метод передбачає поступове залучення здобувачів освіти до творчої діяльності, що включає вибір виробу чи послуги для виконання, розробку плану роботи, аналіз аналогів, роботу з інформаційними джерелами, а також пошук і реалізацію оптимальних рішень. Головний принцип такого навчання – особистісно орієнтований підхід, який враховує інтереси та цілі учнів. Завдання вчителя – організувати самостійну роботу здобувачів освіти над творчими проектами, надавати їм методичну допомогу та спрямовувати їхню діяльність [1].

Згідно з О. Коберником, використання методу проектів на уроках технологій має такі переваги:

- формування навичок самостійного пошуку інформації в науковій, навчально-методичній та довідковій літературі;
- розвиток технологічного мислення, що сприяє формуванню практичних навичок через взаємодію з матеріалами та інструментами;
- посилення самостійності здобувачів освіти, що стимулює їхнє прагнення до творчості та інновацій;
- зміцнення емоційно-вольової сфери старшокласників, що допомагає їм долати труднощі в процесі виконання завдань;
- розвиток інтелектуальних здібностей, зокрема вміння мислити від абстрактного до конкретного;
- формування навичок самоосвіти, що привчає учнів до самостійного навчання та вдосконалення;
- посилення мотивації до навчання, оскільки учні створюють вироби відповідно до власних інтересів і потреб;
- формування цілеспрямованої діяльності, що є важливим етапом у становленні особистості та професійної орієнтації;

- формування культури ділового спілкування – здобувачі освіти вчать аргументовано захищати свої позиції, презентувати результати своєї роботи, висловлювати думки чітко й переконливо;
- розвиток творчого мислення та уяви – стимулює народження нових ідей, пошук нестандартних рішень, їх аналіз та синтез, що стає основою інноваційного мислення;
- сприяння використанню міжпредметних зв'язків, що дозволяє застосовувати знання з різних дисциплін у комплексному підході до вирішення завдань;
- формування навичок ведення документації, зокрема правильного оформлення звітності, що є важливим для майбутньої професійної діяльності;
- створення умов для розвитку компетентностей, необхідних для успішної соціалізації та професійного зростання [2].

Таким чином, проєктно-технологічна діяльність є ефективним інструментом для формування навичок XXI століття, готуючи школярів до реальних викликів сучасного світу.

Комбінаторика є потужним методом проєктування, який використовується в різних сферах – від дизайну й архітектури до математики, програмування та біології. Комбінаторика допомагає не тільки урізноманітнити проєктні рішення здобувачів освіти, а й зробити їх більш функціональними та раціональними. Це відбувається завдяки застосуванню принципів формоутворення, що існують у природі та мистецтві, а саме: нескінченне різноманіття може виникати завдяки обмеженій кількості базових елементів. Наприклад, молекули ДНК складаються з чотирьох нуклеотидів, музика – з обмеженої кількості нот, а мова – з обмеженого набору літер чи звуків.

У контексті проєктно-технологічної діяльності в профільній школі комбінаторика дає можливість створювати нові форми й структури виробів, змінюючи порядок, кількість або спосіб поєднання наявних елементів. Це дозволяє оптимізувати процес творчого пошуку здобувачів освіти, знаходити найбільш ефективні або естетично привабливі рішення та економити ресурси. Зокрема, у дизайні виробів на уроках технологій комбінування базових деталей дає можливість розробляти нові конструкції, у розробці орнаментів для оздоблення виробів поєднання простих орнаментальних елементів утворює складні візерунки.

Комбінаторика в дизайні виробів на уроках технологій дозволяє створювати нові форми, змінюючи лише спосіб поєднання знайомих складових. Цей принцип формує основу творчого мислення: замість постійного створення чогось нового з нуля здобувачі освіти експериментують з існуючими елементами, знаходячи нові варіації їх поєднання. Це ефективний підхід у дизайні, інженерії, мистецтві та навіть у вирішенні повсякденних завдань.

Висновки. Отже, проєктно-технологічна діяльність є невід'ємною частиною оновленого змісту освітньої галузі «Технологія». Вона розглядається як ретельно спланований процес, що включає розробку конструкції, визначення технології виготовлення та реалізацію проєктованого об'єкта. Її впровадження в освітній процес профільної школи сприяє засвоєнню основ технологічних знань, залученню учнів до різних видів практичної діяльності з урахуванням екологічних, економічних та підприємницьких аспектів.

Список використаних джерел

1. Боринець Н. І. Проєктно-технологічна діяльність учнів та вчителів трудового навчання. *Освітологічний дискурс*. 2010. № 1. С. 32-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2010_1_5 (дата звернення 15.03.2025)
2. Теорія і методика навчання технології : навч. посіб. / За заг. ред. О. М. Коберника. Умань : ФОП Жовтий, 2014. 480 с.

Сергій МЕЛЬНИЧУК,

*студент магістратури
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
serhiy.melnychuk@udpu.edu.ua*

Лариса СУСЛО,

*старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)
l.v.suslo@udpu.edu.ua*

РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДО ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. У сучасну епоху освіта відіграє вирішальну роль у формуванні особистості та суспільства. Одним із сучасних підходів до навчання є популяризація проєктно-технологічної діяльності серед учнів для розвитку їхнього критичного мислення, креативності та навичок вирішення проблем.

Розглянемо деякі психолого-педагогічні основи розвитку здібностей учнів до проєктно-технологічної діяльності та те, як ці навички сприяють формуванню історичних рухів. Проведено порівняльне дослідження, щоб проаналізувати різні освітні системи та практики в усьому світі щодо розвитку цих здібностей серед учнів.

Виклад основного матеріалу. Психологічні основи. Психологічно люди володіють різними рівнями пізнавальних здібностей, творчого потенціалу та мотивації, які впливають на їхню участь у проєктно-технологічній діяльності. Відповідно до соціокультурної теорії Виготського, навчання відбувається через соціальну взаємодію та співпрацю, підкреслюючи роль середовища в когнітивному розвитку. Таким чином, створення сприятливого навчального середовища, яке заохочує командну роботу, вирішення проблем і практичний досвід, має важливе значення для розвитку здібностей учнів у проєктній діяльності [3, 4].

Крім того, внутрішня мотивація та самоєфективність відіграють значну роль у визначенні зацікавленості та наполегливості учнів у проєктно-технологічних завданнях. Заохочуючи автономію, майстерність і цілеспрямованість, вчителі можуть підвищити впевненість і інтерес учнів до виконання складних проєктів, тим самим сприяючи їхнім здібностям і виховуючи мислення, яке сприяє інноваціям і творчості [4].

Педагогічні основи. Педагогічне впровадження методологій проєктного навчання, дослідницьких підходів та інтеграція технологій у навчальні програми мають вирішальне значення для розвитку здібностей учнів до проєктно-технологічної діяльності. Проєктне навчання заохочує дітей досліджувати проблеми реального світу, проводити дослідження, співпрацювати з однолітками та творчо представляти свої висновки, розвиваючи критичне мислення та навички вирішення проблем. Підходи, засновані на дослідженні, такі як науковий метод, сприяють цікавості, експерименту та системному підходу до вирішення проблем, що дозволяє учням розвивати аналітичні навички та приймати обґрунтовані рішення.

Традиційні навчальні програми та методи викладання часто не відображають останніх технологічних досягнень та тенденцій. На нашу думку, є потреба в модернізації методів навчання технологій, щоб вони відповідали сучасним вимогам ринку праці та готували здобувачів освіти до майбутніх професійних викликів.

Саме тому фундаментальним ядром в технологічній освіті є проєктно-технологічна діяльність як універсальний спосіб пізнання і перетворення реальності: від ідеї до її реалізації. У ході цієї діяльності розвивається творче мислення учнів та їхня

здатність вирішувати проблеми в різних сферах. Основним освітнім результатом кожного учня в процесі технологічного навчання є сформована проектно-технологічна компетентність, яка полягає в усвідомленому володінні методами і операціями проектно-технологічної діяльності для ефективного вирішення проблем (створення і виготовлення об'єкта праці) у соціально-комунікативній взаємодії з іншими.

Питання методики виконання учнівських проєктів як завершальних циклів проектно-технологічної діяльності в наш час є об'єктом багатьох наукових досліджень. Найбільш ґрунтовно ці питання розкриваються в працях В. Бербець, Т. Бербець, В. Вдовченка, О. Коберника, Т. Кравченко, В. Тименка, С. Ящук [1, 4].

Питання формування й розвитку проектно-технологічної діяльності учнів знайшли відображення в багатьох чинних нормативних документах із питань освіти. Так, у Державному стандарті базової і повної середньої освіти зазначено, що мета освітньої галузі «Технології» полягає в формуванні й розвитку проектно-технологічної компетентності учнів, що відображується в збагаченні їх творчого потенціалу та подальшій соціалізації в суспільстві.

С. Ткачук та О. Коберник, вважають що проектно-технологічна діяльність є обґрунтованою творчою навчально-трудовою діяльністю, якою передбачається обґрунтування, планування, розробка певної конструкції, використання технології виготовлення та реалізація об'єкта проєктування. А от творчим проєктом є навчально-трудове завдання, яке активізує діяльність учнів, у результаті якої вони створюють продукт із суб'єктивною, а інколи і об'єктивною новизною [4].

Д. Кільдеров під поняттям учнівського проєкту розуміє завдання із дослідницьким та творчим характером, які відповідають інтересам та можливостям школярів. Ці завдання виконуються ними самостійно, хоч і під керівництвом вчителя. Вони мають соціально значимий та завершений характер. Проєктну діяльність Д. Кільдеров розглядає як специфічну інтелектуально-практичну діяльність, якою активізуються пізнавальні інтереси учнів, а отримані знання застосовуються на практиці [2].

Узагальнюючи підходи провідних фахівців у галузі технологічної освіти до проблеми визначення сутності проектно-технологічної діяльності, зокрема, В. Сидоренка та О. Коберника, не менш відомий у педагогічній науці В. Юрженко, запропонував власне її бачення [5]. На його думку, застосування проектно-технологічної діяльності пояснюється: відмиранням інститутів індустріального суспільства та, у зв'язку із цим, необхідністю підготовки молодого покоління до творчої діяльності; можливістю застосування індивідуального підходу до кожного учня та її альтернативністю щодо традиційної класно-урочної системи навчання; можливістю врахування інтересів, життєвого досвіду та індивідуальних здібностей учнів; можливістю підвищити внутрішню мотивацію учнів до оволодіння змістом навчання; суб'єкт-суб'єктним навчальним співробітництвом між вчителями та учнями на рівні партнерства; підвищенням рівня автономності учнів; зв'язком ідеї проєкту із життям; орієнтацією на самостійну активну пізнавальну практичну діяльність учнів при розв'язанні проблем.

Висновки. Проєктно-технологічна діяльність є одним із найпродуктивніших методів навчання, оскільки учні не просто споглядають та отримують знання теорії, але й навчаються її застосування на практиці, навчаючись навичкам самонавчання, критичного мислення, спілкування та співпраці. Проєктно-технологічна діяльність є стрижнем структурування змісту на всіх рівнях сучасної технологічної освіти, на основі якого розгортаються різні види діяльності та розвиваються творчі здібності учнів.

Список використаних джерел

1. Вдовченко В. В. Теоретико-методичні підходи до розробки спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» на профільному рівні підготовки учнів 10-11 класів у системі неперервної художньо-проектної освіти. *Освітній простір України*. 2015. Вип. 5. С. 134-141.
2. Кільдеров Д. Концептуальні підходи до розвитку трудового навчання: стан та перспективи. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2017. № 2. С. 3-5.

3. Мачача Т. С., Юрженко В. В. Стратегії розвитку технологічної освіти в середній загальноосвітній українській школі: наскрізність змісту і структури. *Український педагогічний журнал*. 2017. Вип. 2. С. 58-68.
4. Ткачук С. І., Коберник О. М. Основи теорії технологічної освіти: навчальний посібник. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві». 2014. 304 с.
5. Юрженко В. В. Проектна технологія як основа технологічної підготовки шкільної молоді для діяльності в сучасних умовах. *Науково-педагогічні студії: науковий журнал*. Вип. 3. 2019. С. 86-96.

Єлизавета МЕТЕЙКО,

студентка бакалаврату
 ННІ професійної освіти та технологій,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 lizameteiko1104@gmail.com

Оксана ПИСКУН,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
 психології і методики технологічної освіти,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 oks76@ukr.net

КІНУСАЙГА ЯК ДОСТУПНИЙ СПОСІБ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Актуальність. У сучасній освіті все більше уваги приділяється розвитку в учнів творчих здібностей, самовираження та винахідництва. Важливим аспектом цього процесу є впровадження різноманітних технік декоративно-ужиткового мистецтва, які розвивають естетичний смак, дрібну моторику та конструктивне мислення. Однією з таких технік є кінусайга – створення текстильних картин без голки та ниток шляхом закріплення шматочків тканини у прорізах на основі.

Кінусайга важлива в освіті, оскільки вона проста у виконанні, легко освоюється, не потребує спеціальних інструментів і дорогих матеріалів, тому підходить для учнів різних вікових категорій, може застосовуватися як на уроках технологій, так і в позакласній роботі. Ця техніка сприяє передусім розвитку художніх здібностей учнів, допомагаючи їм створювати унікальні вироби як твори декоративно-ужиткового мистецтва.

Під час застосування кінусайги в освітньому процесі особливо слід зауважити на її інклюзивному аспекті: оскільки ця техніка підходить для дітей з особливими освітніми потребами. Кінусайга також сприяє розвитку таких якостей, як терпіння, зосередженість та працьовитість, що важливо для особистісного розвитку учнів.

Окрім того, в умовах впливу різноманітних стресогенних чинників, які мають місце в повсякденному житті учнів та в освітньому середовищі, кінусайга може стати цікавим, заспокоїливим заняттям, що допоможе розслабитися, відволіктися від негативних думок і почуттів, відпочити від надмірного розумового й емоційного навантаження.

Отже, метою нашого дослідження є обґрунтування переваг та перспектив упровадження техніки «кінусайга» в освітній процес.

Виклад основного матеріалу. Кінусайга (kinusaiga) – це традиційне японське мистецтво створення картин із клаптиків тканини різного кольору, форми та розміру, які вставляються в прорізи на твердій основі [2]. Кінусайгу порівнюють з текстильною аплікацією, печворком або мозаїкою, але без зшивання чи склеювання. Виникнення цього рукоділля пов'язане з народною творчістю та бажанням не викидати навіть найменші шматочки коштовних тканин і корисним використанням старих речей. В цьому сенсі кінусайгу можна вважати різновидом технології апсайклінг, але тільки в тому випадку, якщо для створення виробів використовуються залишки тканин, обрізки або старий текстиль, який інакше міг би бути утилізований. Цей вид декоративного мистецтва виник, так би мовити, на підґрунті японської економності. Адже національне жіноче кімоно шилося з найдорожчої тканини – натурального шовку. Після того, як воно зношувалося, йому намагалися дати «друге життя», тому перекроювали на більш дрібні вироби для побуту, а з решти невеликих обрізків, які економні японські господині ніколи не викидали, «писали» картини для прикрашання житла [3]. В Японії це дуже делікатне мистецтво, яке вимагає великої терплячості, точності та естетичного смаку. Майстри кінусайги можуть створювати неймовірно детальні зображення природи, традиційних японських сцен, портретів та абстрактних композицій.

Сьогодні цей вид рукоділля набув популярності в усьому світі й активно упроваджується у мистецьку та технологічну освітні галузі, в шкільну та позашкільну освіту. Об'єктами проєктної діяльності для учнів можуть бути маленькі і великі картини і настінні панно, інтер'єрний декор, годинники, рамки, коробки, подарункові упаковки, об'ємні вироби, наприклад, новорічні кульки чи великодні «писанки» тощо. Для основи виробів використовують як правило пінопласт або пінополістирол, а для викладування фрагментів малюнка – клаптики тканин, нетканих матеріалів або тонкої натуральної чи штучної шкіри; ще можна застосовувати додаткове оздоблення (шнури, тасьму, бісер тощо), а також фарби по тканині. Основними інструментами є канцелярський ніж, ножиці та гостра паличка (наприклад, зубочистка) або інший гострий предмет для заправляння клаптиків тканини у прорізи на основі.

Розглянемо, яку ж педагогічну цінність та перспективи упровадження в освітній процес має дана технологія.

Передусім, слід зауважити на доступності кінусайги. Адже матеріали та інструменти, які використовуються під час роботи, зазвичай є у кожного вдома. Основним матеріалом, як уже зазначалось, є клаптики тканин та інших текстильних матеріалів. Тканину, звісно, можна купити, від найдешевшого її виду до найдорожчого, проте існує альтернатива – старі речі, які чудово підійдуть для виготовлення картин різних розмірів. Плюсом також є те, що учні, підбираючи текстиль для своїх проєктів, одночасно вивчають основи матеріалознавства, запам'ятовуючи назви і властивості різних тканин і нетканих матеріалів [1].

Суттєвою перевагою занять цим рукоділлям є його позитивний вплив на розвиток дрібної моторики, точності і координації рухів, а також важливих особистісних якостей – концентрації на завданні, терплячості і посидючості, охайності, уважності до деталей, здатності до планування своєї роботи і доведення її до завершення, розвиток внутрішньої дисципліни.

Кінусайга також є ефективним інструментом для розвитку естетичного сприйняття та художніх навичок. Учні мають можливість експериментувати з малюнками, кольорами, текстурами, оздобленням. Вони самостійно обирають або створюють для себе схему зображення і самі продумують послідовність виготовлення виробу. Процес створення картини сприяє розвитку логічного і композиційного мислення, просторової уяви, відчуття гармонії. Учень отримує можливість для творчого самовираження, передачі своїх думок і емоцій через рукодільне мистецтво.

Суттєвою перевагою даної технології є її позитивний вплив на емоційну сферу особистості учня. Адже кінусайга здійснює медитативний ефект через заспокійливий вплив монотонної роботи, тому в умовах постійного стресу сприяє розслабленню і відпочинку.

Додатковим плюсом є те, що мистецтво «кінусайга» прийшло до нас зі Сходу, з Японії, а це означає, що учні зможуть розширити свої уявлення про культурні традиції східних народів, відмінності їх життя і філософії світосприйняття, а також вивчити традиційні східні методи виробництва текстильних виробів.

Доречно також висвітлити перспективу використання даної технології в інклюзивній освіті, оскільки вона дозволяє адаптувати творчу діяльність під індивідуальні особливості кожного учня. Як уже зазначалось, кінусайга допомагає розвивати дрібну моторику, мислення та сенсорне сприйняття, знижує тривожність, підвищує концентрацію уваги та самооцінку. Для дітей з різними освітніми потребами, включаючи дітей з аутизмом, порушеннями зору чи іншими особливостями розвитку, кінусайга стає не просто видом рукоділля, а інструментом соціальної інтеграції, творчої самореалізації та особистісного розвитку, який можна легко адаптувати через спеціальні пристосування та індивідуальний підхід.

Окрім того, техніка «кінусайга» може використовуватися не лише на уроках технологій в середній і старшій школі, а й для позакласних занять, гуртків рукоділля та інтегрованих програм STEAM. Саме у STEAM-освіті кінусайга має значний потенціал, оскільки поєднує в собі елементи мистецтва, математики та інженерії. Через цю технологію учні можуть вивчати геометричні форми, пропорційні співвідношення, принципи симетрії і комбінаторики, основи кольорознавства, основи матеріалознавства, конструювання і моделювання, розвивати навички точних вимірювань і побудови зображень. Процес створення виробу в техніці кінусайга демонструє зв'язок між традиційним мистецтвом і сучасними технологіями, заохочуючи дітей до творчого експериментування та інноваційного мислення в контексті міждисциплінарного підходу.

Висновки. Отже, кінусайгу сьогодні можна вважати не просто своєрідним мистецтвом рукоділля, але й технологією, що має значний освітній потенціал. Її педагогічна цінність полягає у комплексному впливі на особистісний розвиток учнів – від розвитку дрібної моторики, сенсорних навичок та естетичного сприйняття до формування важливих якостей, таких як внутрішня дисципліна, концентрація та здатність доводити розпочату справу до завершення.

Особливого значення набуває інклюзивний та міждисциплінарний характер технології кінусайга, яка може бути ефективно інтегрована в сучасні освітні практики, зокрема в STEAM-освіту. Її простота у виконанні, доступність матеріалів та інструментів, терапевтичний ефект і здатність адаптуватися під індивідуальні особливості учнів роблять цю технологію перспективним інструментом для розвитку творчого потенціалу, подолання емоційних бар'єрів та забезпечення особистісного зростання здобувачів.

Список використаних джерел

1. Кирилова В. М. Педагогічна спрямованість розвитку уяви та творчих здібностей, формування художньо-творчої активності особистості. Кривий ріг: ЦДЮТ «Дивосвіт», 2018. 50 с. URL: <https://naurok.com.ua/rozvitok-uyavi-ta-tvorchih-zdibnostey-72159.html> (дата звернення 25.03.2025).
2. Кінусайга. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кінусайга> (дата звернення 25.03.2025).
3. Сверхдюк О. Ю. Технологія виготовлення виробів у техніці печворк без голки. Практичний посібник-довідник. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100b1hb-b5eb.docx.html> (дата звернення 25.03.2025).

Ярослав МОНДЗЕЛЕВСЬКИЙ,

студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
yaroslavm91@gmail.com

Олена ПЛУТОК,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри економіки і управління,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
eplutok@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Зміст професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» визначається стандартом вищої освіти відповідного рівня та відповідної спеціалізації. Відповідно до стандарту вищої освіти зміст професійної освіти конкретизується у об'єктах вивчення та діяльності, цілях підготовки та у теоретичному змісті предметної області. Зміст предметної області окреслюється теоретичною підготовкою з фундаментальних і прикладних наук галузі у відповідності до спеціалізації, що повинно сприяти вирішенню практичних проблем та виробничій діяльності [1].

Науковці в галузі харчових технологій опікуються не просто задоволенням людей харчовими продуктами, а максимально наближаються до вирішення сучасних питань харчування людини, враховуючи особливості лікувально-профілактичного харчування, попередження деяких захворювань. Тренд здорового харчування набуває широкого визнання населенням нашої країни.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетною проблемою у галузі харчових технологій є створення принципово нових технологій переробки сільськогосподарської сировини у продукти високої якості, які мають оздоровчий вплив на організм людини, забезпечують профілактичну дію щодо захворювань, сприяють усуненню дефіциту вітамінів, мікро- і макроелементів тощо [2].

Цій меті у значній мірі відповідають функціональні продукти, технологічні прийоми виробництва яких дозволяють одержати продукт, який має значні фізіологічні переваги, або знижує ризик хронічних захворювань, може бути подібним до звичайної їжі, або споживатися як частина звичайної дієти.

Вивчення дисципліни «Технологія продуктів функціонального призначення» передбачає отримання майбутніми педагогами професійного навчання спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» необхідних теоретичних знань про сучасні інноваційні технології одержання функціональних продуктів та практичних умінь виробництва продукції з необхідними функціональними властивостями.

Навчальна програма з «Технологія продуктів функціонального призначення» охоплює коло наступних питань:

- виробництво функціональних продуктів – інноваційний шлях розвитку харчової промисловості. Створення в Україні індустрії функціонального харчування;
- харчові продукти функціонального призначення. Функціональні компоненти продуктів функціонального харчування. Харчові добавки. Біологічно активні добавки;
- методологічні підходи щодо конструювання функціональних харчових продуктів;
- методика оптимізації технологій функціональних продуктів харчування;
- технологія функціональних продуктів із зернової сировини;

- технологія кондитерських виробів функціонального призначення;
- технологія харчових концентратів функціонального призначення;
- принципи формування функціональних харчових продуктів для людей, що проживають в умовах порушеної екології;
- технології функціональних напоїв;
- функціональні властивості природних харчових сорбентів та їх використання у харчових технологіях;
- натуральні функціональні продукти як джерело отримання харчових композицій;
- пшеничні зародки – перспективна сировина для отримання оздоровчих композицій імуномодельюючої дії;
- зелений чай як профілактичний засіб та харчова біодобавка;
- біологічно активні речовини горіхів та їх використання у харчовій промисловості.

Висновки. У процесі оволодіння предметом курсу «Технологія продуктів функціонального призначення» майбутні педагоги професійного навчання мають усвідомити те, що харчові продукти, які споживає людина, значною мірою впливають на її здоров'я, тому зусилля науковців і практиків сучасних харчових технологій спрямовані на створення в Україні індустрії функціонального харчування.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства освіти і науки від 21.11.2019 Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта» (за спеціалізаціями) для першого бакалаврського рівня вищої освіти. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha_osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/015-Profosvita-bakalavr.pdf. (дата звернення 30.03.2025).
2. Товарознавство продуктів функціонального призначення: навч. посібник / А. А. Дубініна, Т. М. Летута, М. О. Янчева, та ін. Харків: ХДУХТ, 2013. 189 с.

Марія ОСАДЧА,

*студентка бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
maria.osadcha88@gmail.com*

Надія БОРИСЕНКО,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nbori7enko@gmail.com*

УКРАЇНЬСЬКА ВИШИВКА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАЗОВІЙ ШКОЛІ

Актуальність. Розвиток сучасної технологічної освіти неможливий без ґрунтового дослідження проблем художньої підготовки учнів на уроках трудового навчання та технологій, формування в них національної свідомості, духовних якостей особистості, засвоєння художньо-естетичних знань у процесі оволодіння загальношкільною та національною культурою.

Вишивка як вид декоративно-ужиткового мистецтва виступає вагомим засобом патріотичного виховання та різнобічного формування особистості здобувачів освіти. Досконале вивчення традицій української вишивки, регіональних особливостей її

використання в оздобленні виробів є невід'ємною частиною змісту технологічної підготовки здобувачів освіти у базовій школі, допомагає сформувати у них естетичний смак і вміння бачити в народній творчості особливу систему символічного відображення світу. Тому не дивно, що різні аспекти цієї теми привертають до себе дедалі більше уваги як науковців-істориків, філософів, культурологів, мистецтвознавців, філософів, дизайнерів, так і педагогів, зокрема, учителів технологій [4, 4].

Виклад основного матеріалу. Вивчення регіональних особливостей орнаментів та технік української вишивки на уроках трудового навчання та технологій є надзвичайно важливим, оскільки тема сприяє розвитку національної свідомості, художнього смаку та практичних навичок учнів, допомагає зберігати та відроджувати культурну спадщину українського народу. Українська вишивка – це унікальний пласт національної культури, що передається з покоління в покоління.

Перелічимо низку переваг, що мають уроки з вивчення вишивання.

1. Ознайомлення з регіональними особливостями вишивки допомагає учням зрозуміти історію свого народу та його традиції.

2. Вивчення українських орнаментів сприяє розвиткові почуття гордості за рідну культуру та розумінню її багатства, формуванню національної ідентичності. Наприклад, вишиванка є не лише елементом одягу, а й символом українського духу та єдності.

3. Українська вишивка має багату палітру кольорів, форм і символів, що розвиває художній смак, творчі здібності, естетичне сприйняття учнів. Вишивання допомагає розвинути увагу до деталей, композиційне мислення та фантазію.

4. Вишивка має практичну користь. Вона як ремесло може стати хобі або, навіть, професією. Ручна робота цінується у світі моди та дизайну, що відкриває нові можливості для майбутнього.

5. Вишивання позитивно впливає на координацію рухів рук, розвиває терпіння, уважність, посидючість дрібну моторику та концентрацію.

6. Вишивка кожного регіону має свої унікальні риси і це допомагає дітям краще зрозуміти різноманіття своєї країни, пізнавати регіональні особливості України.

7. Сьогодні, коли українська культура є важливим елементом національного опору, вишивка стала не просто традицією, а символом єдності та боротьби за незалежність. Вона сприяє формуванню патріотичних почуттів у здобувачів освіти.

Разом з тим є проблеми сучасного стану вишивання, які частково можливо вирішити на уроках технологій. Наприклад:

- втрата традиційних знань через глобалізацію та зменшення кількості майстрів;
- комерціалізація та спрощення візерунків, що призводить до втрати автентичності;
- недостатнє наукове вивчення регіональних особливостей;
- зменшення інтересу молоді до традиційного рукоділля;
- вплив інших культур і стилів на українську вишивку.

Коротко розглянемо основні регіональні особливості вишивки, властиві різним регіонам України, та символіку орнаментів, на які варто звертати увагу учнів на уроках технологій.

Полтавщина – тонкі, рельєфні візерунки, лічильна гладь, білий по білому [3].

Полісся – графічно чітка червона вишивка на льняному полотні [5].

Волинь – низовий шов, рослинні мотиви, контрастне поєднання чорного та червоного.

Чернігівщина – білі вишивки, комбіновані техніки.

Київщина – рослинно-геометризовані орнаменти, використання червоного і чорного кольорів.

Поділля – складні геометричні орнаменти, традиційна техніка «низь».

Гуцульщина – геометричні та рослинні мотиви, яскраві кольори.

Закарпаття – мотив «кривулька», техніки «заволікання» та хрест.

Буковина – контрастна квітуча вишивка, багаті кольорові поєднання.

Південь України – поєднання візерунків і технік різних регіонів через етнічне розмаїття [4].

Геометричні мотиви (ромби, зигзаги, хрести) – гармонія, захист від злих сил.

Рослинні орнаменти (калина, дуб, виноград) – життєва енергія, духовне відродження.

Тваринні мотиви (птахи, коні, олені) – свобода, добробут, оберіг.

Хрестоподібні елементи – сакральне значення, дохристиянські вірування.

Висновки. Сьогодні відбувається значне зростання національної свідомості українців, тому важливо організовувати уроки технологій так, щоб здобувачі освіти поглиблювали свою приналежність до всього українського. Зацікавленість учнів народним мистецтвом породжує нову стилістику, адаптовану до сучасності, у контексті творчих пошуків та самовираження особистості [2, 9]. Вивчення української вишивки на уроках технологій дає учням можливість зануритися у світ української культури, розвинути власні навички та усвідомити цінність народних традицій. Важливо, щоб молоде покоління не лише знало про вишивку, а й могло передавати це мистецтво далі.

Список використаних джерел

1. Клиба А. Вишиванка та її різновиди в Україні. URL: <https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=3&idg=14> (дата звернення 25.03.2025).
2. Петухова Т. А., Савчук О. П., Козак В. І. Методичні рекомендації до виконання творчих проєктів з технології оздоблення одягу національною вишивкою для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем зі спеціальностей 015 Професійна освіта (Дизайн), 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Одеса : Університет Ушинського, 2022. 69 с.
3. Понятишин Н. Вишиванка як унікальний код твого краю. Від Луганська до Львова. URL: <https://vsviti.com.ua/ukraine/43776> (дата звернення 25.03.2025).
4. Саєнко Т. В., Завийборода А. М. Регіональні особливості оздоблення вишивкою комплексів народного вбрання на Україні : метод. реком. для студ. спец. 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. 104 с.
5. Ярликова О. Код нації: вишиванка у різних регіонах України. URL: <https://rubryka.com/article/kod-natsiyi-vyshyvanka-u-riznyh-regionah-ukrayiny/> (дата звернення 25.03.2025).

Світлана ТИМЧЕНКО,

*студентка бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
svetl3739@gmail.com*

Тетяна ХОРУЖЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка (м. Глухів)
horujenkota@gnpu.edu.ua*

ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ТА ЙОГО РІЛЬ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

Актуальність. Декоративне мистецтво – це напрямок художньої діяльності, що спрямований на створення естетично привабливих та функціональних об'єктів. Воно включає різноманітні форми мистецтва, такі як живопис, скульптура, мозаїка, вітраж, кераміка, текстильне мистецтво, художнє скло та інші. Декоративне мистецтво завжди відігравало важливу роль у формуванні естетики середовища, відображаючи культурні, соціальні та історичні тенденції суспільства. У сучасному дизайні воно не тільки зберігає свою актуальність, а й стає важливим елементом, що впливає на стильові рішення, гармонію простору та індивідуальність інтер'єру та екстер'єру.

Виклад основного матеріалу. Декоративне мистецтво має глибоке коріння, що сягає давніх цивілізацій, таких як Єгипет, Греція, Китай. У різні епохи воно розвивалося, підлаштовуючись під потреби суспільства, відображаючи його естетичні уподобання. Від готики до модерну, від бароко до мінімалізму – кожен стиль унікально трансформував декоративні елементи відповідно до своїх принципів.

В сучасному дизайні можна виділити такі напрямки:

– **інтер'єрний дизайн:** використання орнаментальних мотивів, художнього текстилю, мозаїки та різьблення по дереву;

– **графічний дизайн** – це вид сучасного мистецтва, який полягає в створенні графічних об'єктів (листівок, логотипів, візиток, веб-сайтів) за допомогою різних видів графіки. Головна ідея графічного дизайну – з'єднати естетичні принципи і функціональні завдання в одному виконанні;

– **промисловий дизайн:** естетичне оформлення меблів, посуду, електроніки, автомобілів;

– **ландшафтний дизайн** – це поєднання природних (рослини, водойми) та штучних (стіни, паркани, покриття, освітлення) елементів в одному просторі. Ці простори – сади, парки, зелені зони, прибудинкові ділянки – завжди функціональні, тобто закривають певну потребу [1].

Сучасний дизайн активно використовує елементи декоративного мистецтва, що проявляється у різних стилях. Так, еклектика – один з небагатьох стилів у створенні інтер'єру, що поєднує різні напрями дизайну, протилежні за своїми ознаками. Однак еклектика передбачає гармонійне поєднання творчого розмаїття, і аж ніяк не нагромодження різноманітних предметів інтер'єру чи непередумане хаотичне декорування. Родзинка еклектичного підходу покладається на зручність і потребу мешканців, враховує їх естетичні уподобання та смаки, але при цьому враховується геометрія простору та форм, сумісність та продуманість розташування предметів.

Мінімалізм з акцентами передбачає, що стримані форми доповнюються яскравими декоративними деталями. Це один із найпопулярніших сучасних стилів, який пропагує відмову від зайвого, вибір простого та лаконічного дизайну, життя у вільному, не перевантаженому деталями та яскравими фарбами інтер'єрі. Мінімалізм – це багато повітря, натуральні матеріали, стильна та зручна обстановка [2].

Біофільний дизайн – це сучасний підхід до створення інтер'єрів, який передбачає інтеграцію природних елементів у житлові та комерційні простори. Його головна мета – створити середовище, що сприяє фізичному та психологічному комфорту людини.

Етнічний стиль – застосування традиційних орнаментів і технологій різних культур. У дизайні інтер'єру етнічний стиль виявляється у використанні матеріалів, кольорів, елементів етноатрибутики, що надає всьому інтер'єру яскраво вираженого національного характеру. Етнічний стиль характерний максимальним використанням різноманітних елементів декору, що відображають культурні й історичні особливості певної нації або території. Багато чудових інтер'єрних виробів в етнічному стилі можна виготовити власноруч [4].

Розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для декоративного мистецтва. Зокрема, **3D-друк** дозволяє створювати складні декоративні форми. **Доповнена реальність (AR) та віртуальна реальність (VR)** змінюють підхід до візуального оформлення приміщень, а **еко-дизайн** передбачає використання перероблених матеріалів.

Українське декоративне мистецтво має багатовікову історію. Вивчаючи традиційні техніки (вишивку, петриківський розпис, різьблення по дереву), школярі долучаються до культурних надбань нації. Практична робота з матеріалами (глина, текстиль, фарби, дерево) сприяє розвитку моторики рук, що позитивно впливає на загальний розвиток дитини. Знання основ декоративного мистецтва корисні для майбутніх дизайнерів, архітекторів, художників, майстрів декоративно-ужиткового мистецтва.

Вивчення декоративного мистецтва на уроках трудового навчання та технологій розвиває естетичний смак та творче мислення здобувачів освіти. Воно допомагає учням розвивати художнє бачення, креативність та здатність створювати гармонійні композиції, що важливо не лише для професійних дизайнерів, а й загалом для будь-якої творчої діяльності. Вивчення декоративного мистецтва дає учням розуміння основ проєктування та навички застосування їх у практичних завданнях, адже сучасний дизайн базується на принципах гармонії, кольорознавства та композиції.

Декоративне мистецтво допомагає вирішувати проблему розвитку творчих здібностей у дітей. У цьому плані освоєння ремесел в декоративному мистецтві йде в тісному взаємозв'язку з розвитком образного, просторового, асоціативного і творчого мислення учнів. Актуальність декоративного мистецтва також стосується розвитку сучасної культури і створення творчо-мислячої людини, насамперед, в історичних коренях, досвіді поколінь. Знання його сприяє вирішенню найважливіших завдань в області естетичного виховання підростаючого покоління – розширення і розвитку у здобувачів освіти художніх уявлень, навичок оцінки творів мистецтва, уяви, становлення художнього смаку [3].

Висновки. Отже, декоративне мистецтво залишається важливим елементом сучасного дизайну, впливаючи на його стиль, виразність та функціональність. Використання традиційних технік у поєднанні з новітніми технологіями дозволяє створювати унікальні дизайнерські рішення, що сприяють гармонізації простору та збагаченню культурної спадщини українців. Роль декоративного мистецтва полягає не лише в естетичному оздобленні простору, а й у створенні атмосфери, що відображає індивідуальність, культурні традиції та новітні тенденції [5]. З розвитком технологій та суспільних змін декоративне мистецтво продовжує трансформуватися, надаючи дизайну нові смислові та візуальні можливості. Вивчення декоративного мистецтва в закладах загальної середньої освіти сприяє гармонійному розвитку учнів, розширює їхній кругозір і допомагає формувати сучасні підходи до дизайну та творчості.

Список використаних джерел

1. Використання елементів декоративного мистецтва в роботах Українських дизайнерів. URL: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD15_Osadcha_Pilhuk_Bystriakova.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.03.2025).
2. Все про дизайн квартир та кімнати у стилі мінімалізм: від загальних правил до лайфхаків. URL: <https://portes.ua/ua/blog/stil-interera-minimalizm/> (дата звернення 30.03.2025).
3. Декоративно-прикладне мистецтво як засіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках декоративного малювання в початкових класах/ URL: https://vseosvita.ua/library/embed/000azq1103.docx.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.03.2025).
4. Етнічні стилі інтер'єрів. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-do-provedennya-uroku-z-tehnologiy-na-temu-etnichni-stili-intereriv-434896.html> (дата звернення 30.03.2025).
5. Роль декоративно-ужиткового мистецтва у формуванні творчої особистості дизайнера. URL: https://ap.uu.edu.ua/article/496?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 30.03.2025).

Галина ХИМАН,

аспірантка

*кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів),
halynakhuman2020@gmail.com*

Віра КУРОК,

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри технологічної і професійної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів),
virakurok@gmail.com*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В РУСЛІ ВИМОГ СЬОГОДЕННЯ

Актуальність. Науково-технічний прогрес і стрімкий розвиток поінформованості суспільства вносять істотні корективи в цінності, методи роботи та структуру нашого повсякденного життя. У професійній освіті, повсякденному житті сьогодні поціновується вміння людини спрямовувати свою здатність до самоаналізу й критичної оцінки в русло активної діяльності. Актуальними нині є такі якості особистості, як відповідальність, цілеспрямованість, лідерство, стресостійкість / життестійкість, працездатність, комунікабельність, ініціативність, віра в успіх, самовдосконалення. Йдеться про фахівця, який добре орієнтується в різноманітних педагогічних технологіях, уміє виробляти власну стратегію професійних дій, здатний обстоювати особисту думку, готовий до активної інноваційної діяльності та творчого зростання.

Виклад основного матеріалу Підготовка майбутніх психологів принципово нового формату регламентована Законом України «Про вищу освіту» (2014), Концептуальними засадами реформування середньої освіти «Нова українська школа» (2016), Законом України «Про освіту» (2017), Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки (2020) тощо, які акцентують увагу на необхідності вдосконалення процесу підготовки означених фахівців, розширення спектру їхньої професійної компетентності, унікальною складовою якої є арттерапевтична.

Педагогічна система підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, розвитку та реалізації їхніх можливостей має спрямовуватися на зростання професійної мобільності й формування особистісної потреби в безперервній освіті та забезпеченні конкурентоздатності на ринку праці.

Останнім часом у державі відбулися значні зміни в усіх сферах діяльності. Розвиток сучасних технологій сприяв тому, що з'явилися нові професії, які, у свою чергу, потребують фахівців із високим рівнем кваліфікації. Підготовка останніх донедавна здійснювалася за «вузьким профілем», що передбачало якісне забезпечення професійної діяльності в одному професійному полі. У наш час людина повинна бути мобільною, вміти швидко пристосовуватися до нових стрімкозмінних умов праці та навіть опановувати нову професію. Сучасна система професійної освіти має здійснювати на основі базової освіти підготовку фахівців – висококваліфікованих професіоналів в обраній сфері діяльності, що дозволить їм у майбутньому легко оволодівати новою професією.

Професійна підготовка як складна динамічна система інтегрує визначені структурно і функціонально взаємопов'язані і взаємодіючі компоненти, що відображають специфіку освітнього процесу, результатом якого є сформованість професійних компетентностей особистості. Серед базових компонентів системи професійної

підготовки майбутніх фахівців у ЗВО науковці традиційно виділяють такі: цільовий, концептуальний, змістовний, організаційно-діяльнісний та діагностично-оцінювальний. Зауважимо, що зазначені компоненти системи професійної підготовки розглядаються у контексті процесу формування (навчання), натомість кожен із цих компонентів є підсистемою, що реалізує результат (професійну компетентність).

Відтак, підготовку майбутніх психологів розглядаємо як цілеспрямований процес формування у майбутніх психологів внутрішньої готовності та здатності до майбутньої професійної діяльності, важливим аспектом яких є досягнення належного рівня професійної компетентності, а також становлення їхньої професійної позиції та професійної культури для забезпечення конкурентоспроможності на ринку психологічних послуг [2].

Професійна підготовка майбутніх фахівців спрямовується на оволодіння студентами сукупністю різноманітних знань, умінь і навичок ефективного виконання фахової діяльності, а також ціннісних орієнтацій, які є основою їхньої професійної компетентності [3, 23]. У сучасній практиці професійної освіти і наукових дослідженнях простежується тенденція переходу від системи підготовки, «що будується за каналом «ЗУНівської» педагогіки, до професійної освіти як системної професійної соціалізації особистості» [1, 8].

Висновки. Отже, розвиток суспільства на сучасному етапі характеризується надзвичайно складними процесами, що призводить до глибинних якісних змін, які охоплюють усі сфери життєдіяльності людини. В умовах глобалізації, інтеграції й ускладнення соціальної діяльності, значної кількості інформації, швидкого і постійного оновлення технологій майбутні психологи можуть успішно функціонувати тільки в тому випадку, якщо вони матимуть певні ціннісні орієнтації, якості і здібності, що забезпечать стійкість їх розвитку, соціальну мобільність, творчу особистісну позицію та гнучку адаптацію до усіх трансформацій. В системі освіти важливе місце посідає підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності, а вдосконалення цієї підготовки є метою і засобом розвитку суспільства.

Перспективами подальших досліджень вважаємо вивчення питання щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх психологів у ЗВО задля підвищення фахової конкурентоспроможності на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Вінтюк Ю. Професійна підготовка майбутніх психологів: проблема та її складові. *Педагогіка і психологія професійної освіти. Серія: Дидактика, методика і технології навчання*. 2016. № 3. С. 92-102.
2. Литвин А. В., Руденко Л. А. Удосконалення підготовки психологів у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки* / гол. ред. Т. С. Плачинда. Кропивницький : ЛА НАУ, 2021. Вип. 9. С. 63-74.
3. Панок В. Г. Реформування змісту, форм і методів підготовки практикуючих психологів як нагальна вимога суспільної практики. *Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах*. Київ : Ніка-Центр, 2002. С. 18-28.

Аліна ЦВИД,

*студентка бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
firo@idpu.edu.ua*

Леся КРАВЧЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці
та безпеки життєдіяльності
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
kravchenkolesia@gmail.com*

ВПЛИВ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ НА ВИХОВАННЯ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

Актуальність. Виховання та освіта мають сприяти розвитку творчої активної особистості, здатної сприймати прекрасне, гармонійне, досконале у житті, природі, мистецтві. «З одного боку, ми маємо відкрити для себе зміст освіти та виховання, який відповідав би меті національно-духовного відродження, а з іншого – подбати, аби молода людина розвивала в собі риси самодостатності та самовідповідальності, щоб вона приймала свободу і вміла нею користуватись» [4, 28].

На сучасному етапі актуальними напрямками виховання є патріотичне, духовне, громадянське, естетичне та фізичне виховання. Вони не лише відповідають викликам часу, а й формують світогляд майбутніх поколінь, орієнтуючи їх на гуманістичні цінності, соціальну відповідальність, демократичні принципи, толерантність, здоровий спосіб життя та готовність до змін. [1].

Виклад основного матеріалу. Виховання школярів здійснюється як у межах навчального процесу, так і через позакласну діяльність. Позашкільна освіта сприяє всебічному розвитку дитини, дає можливість здобути цінний досвід спілкування, самореалізації та подолання соціальних стереотипів. В умовах гурткової роботи учні можуть спробувати себе в різних ролях, розкрити нові грані своїх здібностей та знайти підтримку серед однолітків. У сучасному розумінні гурткова робота має ґрунтуватися на інформаційній концепції, відповідно до якої розвиток пізнання відбувається одночасно і невіддільно в напрямках набуття наукових знань, формування технічних навичок, досягнення художньої майстерності та засвоєння норм ефективності.

Основною інновацією Нової української школи у виховній позаурочній діяльності є взаємодія всіх учасників на засадах педагогіки партнерства, яка побудована на:

- прагненні до духовної спільності педагога і дитини;
- підтримці кожної шкільної родини, які об'єднані спільними цінностями;
- не примушенні до навчання учнів, а на формуванні оптимальних умов для навчання і розвитку;
- взаємодії, вірі у вміння і здібності дитини в успішному засвоєнні знань;
- прагненні підтримки успіхів школярів в освітньому виховному процесі тощо [3].

Основна мета гурткової роботи – створення оптимальних умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку молоді у вільний від навчання час, а також підготовка їх до майбутнього життя. Особливість цієї діяльності полягає у співпраці педагогів та учнів, побудованій на взаєморозумінні, підтримці та зацікавленості в успіху кожного.

Гурткова робота нерозривно пов'язана з навчально-виховним процесом, спираючись на знання та навички, здобуті на уроках. Важливою характеристикою такої діяльності є її гнучкість, адже вона не обмежена обов'язковими навчальними програмами, що дозволяє враховувати інтереси та потреби кожного учня.

Члени предметних гуртків беруть участь у масових виховних заходах, тематичних вечорах, конкурсах, олімпіадах. Це сприяє поглибленню знань і підвищує інтерес до навчальних предметів.

Технічні гуртки допомагають опанувати певні практичні навички, що можуть стати основою для майбутньої професійної діяльності.

Предметні, технічні й спортивні гуртки є позаурочними організаційними формами навчання, їх завдання – поглиблення набутих на уроках знань, розвиток інтересів і здібностей учнів.

Гурткова робота розвиває пам'ять, мислення, допитливість; формує навички практичного застосування знань, навички зв'язно викладати думку; створює основи безперервної освіти, закладає фундамент для майбутньої спеціалізації, враховуючи перспективи розвитку сучасної науки, техніки, економіки.

У процесі організації гурткової роботи педагог повинен враховувати не лише навчальні, а й моральні, трудові, естетичні та фізичні аспекти виховання учнів. Важливо забезпечити високу дисципліну під час занять, залучати якомога більше учнів до активної діяльності та сприяти їх самостійності.

Особливістю гурткової роботи є те, що з віком в її суб'єктів змінюються стимули до проведення вільного часу, потреби, цінності та її культура. Тому вона має організовуватись з урахуванням вікових особливостей та таких принципів дозвілля: принцип інтересу, який виконує роль провідного мотиву, який спонукає до певної діяльності.

Розуміння сутності гурткової діяльності неможливе без урахування її основних принципів, що базуються на практичному досвіді виховання:

- виховання особистості відбувається тільки у процесі її включення у діяльність;
- виховання неможливе без стимулювання активності особистості, яка формується;
- у процесі виховання необхідно виявити високий гуманізм і повагу до дитини у поєднанні з високою вимогливістю;
- необхідно розкрити перед учнями перспективу їхнього росту, допомагати їм досягати успіху;
- необхідно виявити й орієнтуватися на позитивні риси учнів;
- необхідно врахувати вікові та індивідуальні особливості учнів;
- виховання має здійснюватися через колектив;
- у вихованні необхідно прагнути до єдності зусиль вчителів, сім'ї та громадськості [5].

Висновки. Таким чином, гурткова робота відіграє важливу роль у вихованні сучасної молоді, сприяючи її гармонійному розвитку та підготовці до дорослого життя. Мета виховання у гуртках – це сформувати гармонійно розвинену, духовно багату, фізично досконалу й суспільно-активну особистість з науковим світоглядом, з високим моральним потенціалом, що бажає і вміє працювати. Кінцевою метою виховання особистості є її підготовка до виконання комплексу ролей, необхідних для суспільного життя. Це ролі громадянина, трудівника, громадського діяча, сім'янина, товариша. Підготовка до ролі громадянина передбачає формування людини з яскраво вираженою активною громадянською позицією, з почуттям обов'язку і відповідальності перед суспільством. Роль трудівника передбачає вміння і бажання активно трудитися, створювати нові матеріальні та духовні цінності. Виконання ролі громадського діяча означає активну участь особистості в громадському житті. В стінах закладу освіти особистість необхідно готувати і до ролі сім'янина, майбутнього батька, чоловіка, матері, дружини. Кожен учень як товариш має володіти вмінням розуміти іншу людину, співчувати, жаліти, поступитися, поділитися тощо [2, 13-14].

Список використаних джерел

1. Александровська Г. Л. Розвиток творчих здібностей учнів у позашкільних закладах. *Освіта впродовж життя: Таврійський вісник освіти*, 2014. № 3. С.15.
2. Бех І. Д., Чорна К. Патріотичне виховання дітей та молоді. *Позашкілля*. 2011. № 10. С. 9-16.
3. Гущина Н. І. Нова українська школа: організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу : навч.-метод. посіб. Київ. Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
4. Сухомлинська О. В. Теоретичні основи виховання і діяльності позашкільних закладів. *Початкова школа*. 1995. №1. С.28-30.
5. Тименко В. П. Гурткова робота з трудового навчання. *Початкова школа*. 1996. №3. С. 33-39.

Тетяна ШЕРШНЬОВА,

студентка бакалаврату
факультету технологічної і професійної освіти
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nataliamarincenko29@gmail.com

Надія БОРИСЕНКО,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка (м. Глухів)
nbori7enko@gmail.com

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У 10-11 КЛАСАХ

Актуальність. Сучасний освітній процес потребує впровадження нових підходів до організації освітньої діяльності, зокрема й у викладанні технологій. Ефективність навчання значною мірою залежить від зацікавленості учнів як змістом навчального матеріалу, так і самим процесом здобуття знань. Саме тому ключову роль у навчанні відіграють пізнавальні потреби та інтереси, які мотивують учнів до активної діяльності. У зв'язку з цим одним із провідних напрямків технологічної освіти є проєктно-технологічна діяльність, яка об'єднує різні види сучасної людської діяльності – від творчого задуму до його повної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Наукові дослідження О. Коберника, В. Курок, В. Сидоренка, О. Сушенцева, О. Хищенко, С. Ящука підтверджують, що для успішної активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти у процесі проєктної діяльності на уроках технологій необхідно враховувати такі педагогічні умови: системний та цілеспрямований розвиток мотивації навчально-трудої діяльності, створення «ситуації успіху», диференціацію освітнього процесу та організацію проблемного навчання. Упровадження цих умов можливе завдяки застосуванню особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, серед яких значне місце займає проєктно-технологічна діяльність. Навчання учнів відбувається поступово: спочатку вони виконують навчальні проєкти, а згодом переходять до творчих [1].

Основною особливістю проєктно-технологічної діяльності є її здатність активізувати учнів, залучаючи їх до самостійної, практичної та систематичної праці. У процесі такої роботи формуються моральні та трудові якості, розвиваються пізнавальні інтереси

та потреби, а також мотиви навчально-пізнавальної діяльності. Це підтверджує, що головним аспектом тут є розвиток самостійності учня.

Навчальний предмет «Технології» у профільній школі спрямований на формування практичних навичок учнів, розвиток їхньої здатності застосовувати знання у реальних умовах через вивчення основ дизайну, технологій і декоративно-ужиткового мистецтва [2].

Проаналізуємо програму предмета «Технології», щоб зрозуміти зміст діяльності старшокласників на уроках технологій. Вона має модульну структуру, що містить десять обов'язково-вибіркових модулів. Учні спільно з педагогом обирають три модулі для вивчення протягом року. Серед них: «Дизайн предметів інтер'єру», «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», «Дизайн сучасного одягу», «Краса та здоров'я», «Кулінарія», «Ландшафтний дизайн», «Основи підприємницької діяльності», «Основи автоматики і робототехніки», «Комп'ютерне проєктування», «Креслення». Кожен модуль передбачає виконання завершеного навчального проєкту [2].

Методика проєктно-технологічного навчання базується на поетапному виконанні завдань, що включають аналіз, планування, практичну реалізацію та оцінку отриманого результату. Це сприяє розвитку самостійності, критичного мислення та навичок вирішення проблем. Крім того, учні набувають досвіду планування роботи, оцінювання власної діяльності та презентації своїх проєктів.

Проектна діяльність старшокласників має такі особливості:

- 1) орієнтація на досягнення конкретних завдань;
- 2) виконання взаємопов'язаних етапів у рамках проєктної методики;
- 3) обмеженість у часі, чітке визначення послідовності дій;
- 4) унікальність та оригінальність виконуваних проєктів.

Вивчення модулів сприяє формуванню навичок міждисциплінарної взаємодії. Наприклад, модуль «Дизайн предметів інтер'єру» розвиває просторове мислення, уміння працювати з матеріалами та композиціями, що є важливими компетентностями для майбутніх дизайнерів, архітекторів і художників.

Модуль «Основи підприємницької діяльності» формує базові економічні знання, необхідні для розвитку бізнес-мислення, що є корисним для подальшої професійної реалізації випускників. Завдяки вивченню цього модуля учні знайомляться з основами маркетингу, менеджменту та фінансового планування. Здобуття навичок у сфері автоматики і робототехніки готує учнів до сучасних технологічних професій, розвиваючи логічне мислення та вміння працювати з інноваційними технологіями.

Праці таких дослідників, як С. Білевич, І. Веремійчик, Л. Вержиківська, Н. Конишева, Л. Оршанський, О. Пискун, А. Руденченко та ін., підкреслюють важливість поєднання дизайну та технологій в освітньому процесі. Дизайн визначається як комплексний процес створення естетично та функціонально значущих об'єктів.

Висновки. Таким чином, модульний підхід у навчальній програмі «Технології» для 10-11 класів забезпечує гнучкість у виборі навчальних тем і сприяє формуванню практичних навичок учнів. Проєктно-технологічна діяльність є основним чинником розвитку креативності, самостійності та професійної орієнтації учнів. Крім того, інтеграція технологічної освіти з економічною та науково-дослідною діяльністю дає можливість випускникам бути конкурентоспроможними на ринку праці та успішно реалізовувати свої професійні амбіції.

Список використаних джерел

1. Віліщук А. В. Педагогічні особливості організації проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках профільного навчання. *Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності*. 2021. № 1. С. 323-325. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10997/1/323-325.pdf> (дата звернення 18.03.2025).
2. Навчальна програма «Технології. 10-11 класи (рівень стандарту)». URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/> (дата звернення 18.03.2025).

Анастасія ЯЦОЧКО,

студентка бакалаврату
 ННІ професійної освіти та технологій,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 yatsochkonastya@gmail.com

Алла ПРИГОДІЙ,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
 професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 prigodii.alla@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Актуальність. У сучасному світі питання продовольчої безпеки, здорового харчування та екологічної сталості набувають особливої актуальності. Інноваційні харчові технології відіграють ключову роль у вирішенні глобальних викликів, пов'язаних із зростанням населення, зміною клімату та зниженням якості традиційних продуктів харчування. Використання інновацій – таких як 3D-друк їжі, культивоване м'ясо, альтернативні білки (на основі рослин або комах), а також розумне пакування – дозволяє забезпечити більш ефективне, екологічно чисте і безпечне виробництво харчових продуктів.

Актуальність теми обумовлюється необхідністю впровадження сучасних технологічних рішень, що дозволяють не лише покращити якість продуктів, а й адаптувати харчову промисловість до нових вимог споживачів – орієнтації на здоров'я, стійкість та етичне ставлення до довкілля. Особливо важливим є розвиток харчових інновацій в умовах воєнних криз, економічної нестабільності та обмеженого доступу до ресурсів. Саме тому новітні харчові технології не просто тренд, а необхідність для забезпечення майбутнього глобального продовольчого балансу.

Виклад основного матеріалу. Основною відмінністю сучасних харчових технологій, а особливо – технологій майбутнього, є їхня тісна опора на досягнення фундаментальної науки. Сьогодні розвиток харчової промисловості неможливий без глибоких наукових досліджень та впровадження високотехнологічних виробничих систем. Харчові технології майбутнього передбачають використання нових видів сировини або вдосконалених властивостей традиційної, інноваційні методи переробки сільськогосподарських продуктів рослинного і тваринного походження, створення нових рецептур, екологічно безпечних пакувальних матеріалів, а також гнучких технологій, здатних забезпечити широкий асортимент якісної продукції. У зв'язку з цим нагальною потребою для України є розроблення концептуальних засад харчових технологій майбутнього, формування наукової основи для майбутніх відкриттів і шляхів їхньої технічної реалізації.

У сучасному світі харчові технології розвиваються з неймовірною швидкістю, реагуючи на глобальні виклики: зростання населення, зміну клімату, дефіцит ресурсів та необхідність забезпечення безпеки й якості харчових продуктів. Інноваційні підходи в харчових технологіях включають інновації у виробництві, зберіганні, транспортуванні та упаковці харчових продуктів, а також розробку альтернативних джерел білка.

Одним із провідних напрямів є створення альтернативного м'яса – зокрема рослинного, клітинного (вирощеного в лабораторії) або на основі білків комах. Ці технології мають на меті зменшити екологічний слід традиційного тваринництва та забезпечити сталий розвиток харчової галузі [4].

Ще один важливий напрям – нанотехнології в харчовій промисловості. Вони дають змогу створювати розумні пакування, які змінюють колір при псуванні продукту,

або покриття, що подовжують термін зберігання. Також наночастинки можуть бути використані для точного дозування вітамінів та мікроелементів у функціональних продуктах харчування [2].

Однією з найпопулярніших інновацій є 3D-друк їжі. За допомогою спеціальних принтерів можна створювати складні структури з різних харчових матеріалів, таких як шоколад, тісто, картопляне пюре та навіть м'ясо. Ця технологія дозволяє створити унікальні форми та дизайн страв: можна створювати страви будь-якої форми та розміру, обмеження – лише фантазія кухара. Персоналізувати страви: кожен клієнт може отримати страву, створену спеціально для нього, з урахуванням його смакових уподобань та дієтичних обмежень. Зменшити кількість харчових відходів: друк дозволяє створювати точну кількість їжі, необхідної для кожного споживача. Це відкриває нові можливості для харчування в лікарнях, дитячих установах та навіть космосі [2].

Молекулярна кухня – це науковий підхід до приготування їжі, який дозволяє змінювати текстуру, смак та зовнішній вигляд продуктів на молекулярному рівні. Техніки молекулярної кухні включають сферифікацію (перетворення рідин на сферичні кульки з тонкою оболонкою). Емульсії: створення стабільних сумішей з незмішуваних рідин. Піни: дисперсійні середовища – рідини у вигляді тонких плівок. Гелі: створення желеподібних структур з різних продуктів. Молекулярна кухня дозволяє створювати незвичайні комбінації смаків та текстур, що відкриває нові можливості для кухарів [3].

Окремо слід зазначити розвиток біоінженерії, зокрема створення генетично модифікованих культур, стійких до шкідників та погодних умов. Це дає змогу зменшити використання хімікатів та підвищити врожайність, що є критично важливим у боротьбі з голодом [1].

Також значного поширення набули цифрові технології, такі як блокчейн та Інтернет речей (IoT), які забезпечують прозорість ланцюга постачання, контроль якості продуктів та підвищення довіри споживачів. Загалом, інноваційні підходи в харчових технологіях спрямовані не лише на інновації, а й на забезпечення здорового, безпечного та етичного харчування людства у майбутньому.

Висновки. Отже, інноваційні харчові технології є невід'ємною складовою сучасного розвитку харчової промисловості. Вони дозволяють не лише покращити якість і безпечність продуктів харчування, а й сприяють ефективнішому використанню ресурсів, зменшенню харчових відходів і впровадженню екологічно дружніх рішень. Завдяки таким інноваціям, як 3D-друк їжі, молекулярна кухня, біоактивні пакувальні матеріали, ферментаційні технології та використання рослинного білка, змінюються підходи до виробництва, зберігання і споживання їжі.

У майбутньому ці технології відіграватимуть ще важливішу роль у забезпеченні продовольчої безпеки, адаптації до кліматичних змін та задоволенні зростаючих потреб населення. Водночас важливо зберігати баланс між технічним прогресом та традиціями, дотримуючись високих стандартів якості, етики і сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Батраченко О. В., Дорошко Д. Р. Актуальність розробки нових способів виготовлення функціональних продуктів. *Матеріали восьмої міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграційні та інноваційні напрями розвитку харчової індустрії»*. вид. ФОП Гордієнко Є. І., Черкаси, 2024. С. 17-19.
2. Богомаз-Назарова С. М., Царенко І. Л. Інноватика у харчових технологіях. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Том 1. № 177. С. 54-57.
3. Власюк К., Марковська А., Харламов З. Інноваційні ресторанні технології. *Глобалізаційні процеси : виклики та рішення : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції* (Одеса, МГУ, 12 листопада 2024 р.). 2024. С. 219-221.
4. Капрельяніц Л. Функціональні продукти і нутрицевтики – сучасні підходи харчової науки. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*. 2016. Вип. 73. С. 441-447.

СЕКЦІЯ 3

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Ігор В'ЯЛИЙ,

*студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
ihorvyalui@gmail.com*

Сергій ГОРЧИНСЬКИЙ,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної освіти та інформатики,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
tnasergey@gmail.com*

ОГЛЯД ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ З ВЕБТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Сьогодні вебтехнології розвиваються настільки швидко, що традиційна освіта не завжди встигає за цими змінами. У вирішенні цієї проблеми може допомогти неформальна освіта. Мета дослідження – огляд англomовних та україномовних онлайн-ресурсів, які можуть бути використані для неформального навчання у галузі вебтехнологій.

Основний виклад матеріалу. У сучасних умовах важливим джерелом знань стають онлайн-ресурси, які представлені у форматі структурованих курсів, або у вигляді набору статей для самостійного навчання. Розглянемо популярні англomовні ресурси для вивчення вебтехнологій: Coursera, Udemy, MDN Web Docs, W3Schools та FreeCodeCamp.

Coursera – це міжнародна платформа онлайн-освіти, яка пропонує доступ до курсів провідних світових університетів та компаній у галузі вебтехнологій та програмування.

Основні особливості: авторитетні джерела, такі як курси від Stanford, MIT, Google; системний підхід, який передбачає послідовну побудову навчання від базових навичок до складних технологій; міжнародні сертифікати, що визнаються роботодавцями по всьому світу. Формат навчання: відеолекції та практичні завдання; контрольні тести й оцінювання зворотного зв'язку; проектно-орієнтоване навчання з реальними кейсами; часті знижки та акції при купівлі курсів.

Udemy – це одна з найбільших міжнародних платформ з онлайн-курсами, що пропонує навчальні програми з веброзробки, програмування та дизайну від авторів-експертів та практиків у своїх галузях.

Основні особливості: велика кількість спеціалізованих курсів від початкових до професійних рівнів; гнучкість навчання, яка передбачає навчання у зручному темпі;

доступність за ціною, що передбачає часті знижки та акції. Формат навчання: відеоуроки з демонстраціями коду; інтерактивні завдання і практичні вправи; форум підтримки та пряме спілкування з авторами курсів.

W3Schools – це популярна платформа для початківців, який містить покрокові керівництва, приклади коду та інтерактивні вправи [4].

Основні особливості: простий та доступний стиль подачі матеріалу; інтерактивні вправи для практики в браузері; сертифікаційні курси. Формат навчання: теоретичні матеріали у вигляді коротких статей; інтерактивні вправи для кожного розділу; можливість пройти сертифікаційний тест та отримати сертифікат.

MDN Web Docs – це офіційна документація від Mozilla, яка містить детальні довідники та керівництва для розробників, що працюють з HTML, CSS, JavaScript та веб-API. Крім документації є також навчальна програма для фронтенд розробників (MDN Curriculum), де послідовні модулі для вивчення теоретичного матеріалу.

Основні особливості: офіційний стандарт, що використовується професійними розробниками; велика база знань – від основ HTML до складних API; чітка структура матеріалів, що передбачає легкий пошук інформації. Формат навчання: докладні статті з прикладами коду; інтерактивні приклади з можливістю редагування та тестування; посібники для початківців та професіоналів.

FreeCodeCamp є некомерційною освітньою організацією, яка розробляє та підтримує інтерактивну навчальну вебплатформу, форум онлайн-спільноти, чат, онлайн-уроки на різноманітну тематику [2].

Основні особливості: безкоштовний доступ для усіх курсів; навчання через практику, що передбачає багато інтерактивних завдань та реальних проєктів; підтримка спільноти через форуми, чати та групи підтримки. Формат навчання: кожен курс поділений на невеликі вправи з короткими поясненнями; після кожного модуля є практика у вигляді реального проєкту; після проходження курсу наявна можливість отримати сертифікат.

Вивчення вебтехнологій на англomовних ресурсах, крім засвоєння відповідних технологій, дозволить отримати або удосконалити знання англійської мови, що є необхідним, якщо обирати даний напрям, як майбутню професійну діяльність. Але, якщо знання англійської мови не достатні, тоді доцільно використовувати автоматичний переклад браузерів на українську мову.

Проаналізуємо безкоштовні україномовні ресурси, що можуть бути використані у процесі неформальної освіти з вебтехнологій.

Prometheus – це українська освітня платформа, яка пропонує безкоштовні онлайн-курси від провідних університетів та експертів [3].

Основні особливості: безкоштовний доступ до таких курсів, що пов'язані з вебтехнологіям: «Основи програмування з HTML, CSS та JavaScript», «Основи Web UI розробки 2023», «Вебпрограмування з Python та JavaScript CS50»; навчання базується на перевірених методиках; видаються сертифікати після завершення курсів. Формат навчання: відеолекції з практичними завданнями, інтерактивні тести, форуми для спілкування.

EdEra – освітня платформа, яка надає доступ до безкоштовного онлайн-курсу: «Основи веб-розробки: HTML, CSS, JavaScript».

Основні особливості: орієнтація на сучасні тренди веброзробки; залучення фахівців із досвідом у вебтехнологіях; доступність для початківців. Формат навчання: якісні відеоматеріали, покрокові завдання, можливість отримати сертифікат після успішного завершення курсу.

W3Schools українською – це переклад українською мовою відомого світового ресурсу W3Schools.com для вивчення HTML, CSS, JavaScript та інших технологій, про який ми згадували вище [5].

Основні особливості: простий та зрозумілий виклад матеріалу; інтерактивне навчання з можливістю тестування коду онлайн; регулярне оновлення матеріалів. Формат навчання: інтерактивні уроки, практичні вправи, миттєва перевірка правильності написання коду.

Платформа **FreeCodeCamp**, про яку ми згадували вище, має переклад частини курсів на українську мову, тому ми можемо її також рекомендувати для вивчення вебтехнологій, якщо не достатній рівень англійської мови.

Отже, проаналізовані інтернет-ресурси забезпечують переважно безкоштовний і якісний доступ до знань з вебтехнологій, вони орієнтовані на різні рівні підготовки слухачів та можуть ефективно використовуватися у процесі неформальної освіти.

На нашу думку, для неформальної освіти з вебтехнологій дуже добре підходить платформа FreeCodeCamp. Вона має такі переваги:

- безкоштовний доступ до повного циклу навчання вебтехнологіям;
- навчання у процесі виконання практичних завдань та розробці початкових проєктів;
- можливість безкоштовно отримати сертифікати, які мають посилання на проєкти, що були виконані у процесі проходження курсів.

Для занурення в реальне навчання на платформі FreeCodeCamp була повністю успішно пройдена сертифікація «Адаптивний вебдизайн», а також частково пройдені такі сертифікації: «Алгоритми та структури даних JavaScript» та «Бібліотеки Front End». Для зберігання коду поза платформою, ми використовували GitHub. У випадку труднощів, що виникали у процесі навчання, ми використовували форум спільноти FreeCodeCamp.

На нашу думку неформальна освіта у порівнянні з формальною освітою з вебтехнологій має такі переваги:

1. *Швидке оновлення навчальних матеріалів з вебтехнологій.* Формальна освіта часто не встигає за динамічним розвитком вебтехнологій. Саме тому важливим є доповнення академічних програм якісними ресурсами неформальної освіти, які як правило швидко реагують на зміни та сучасні тренди.

2. *Практична орієнтованість.* Неформальна освіта через інтерактивні онлайн-платформи (Coursera, Udemy, W3Schools, FreeCodeCamp тощо) дозволяє набувати конкретних практичних навичок та досвіду у виконанні реальних проєктів, що не завжди повною мірою забезпечується традиційними способами навчання.

3. *Гнучкість та персоналізація освітнього процесу.* Онлайн-ресурси для неформальної освіти забезпечують гнучкий графік навчання, можливість індивідуально обирати темп та спеціалізацію, чого складно досягти в рамках формальних програм із фіксованою структурою.

4. *Доступність навчання.* Безкоштовні україномовні ресурси (Prometheus, EdEra, W3Schools українською, FreeCodeCamp (частково)) забезпечують рівні можливості для навчання для студентів з різним рівнем володіння англійською мовою.

5. *Удосконалення володіння англійською мовою.* Використання англійських ресурсів допомагає студентам покращити знання англійської мови, що критично важливо у професійному розвитку та комунікації в ІТ-галузі.

Висновки. Поеднання формальної та неформальної освіти забезпечує комплексну підготовку фахівців, що відповідають сучасним вимогам у галузі вебтехнологій та дозволяє ефективніше адаптуватися до швидких технологічних змін для ефективної підготовки як учителів (викладачів) інформаційних технологій, так і майбутніх ІТ-фахівців. Крім того україномовні інтернет-ресурси з вебтехнологій допомагають залучати більше людей до ІТ-спільноти, створюючи можливості для всіх бажаючих освоїти вебтехнології.

Список використаних джерел

1. Основи веб-розробки: HTML, CSS, JavaScript. Курс на платформі EdEra. URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5159> (дата звернення 02.04.2025).
2. FreeCodeCamp. URL: <https://www.freecodecamp.org/> (дата звернення: 22.02.2025).
3. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua> (дата звернення 02.04.2025).
4. W3Schools. Online Web Tutorials. <https://www.w3schools.com/> (дата звернення: 22.02.2025).
5. W3SchoolsUA українською. Освітній сайт для веброзробників. URL: <https://w3schoolsua.github.io> (дата звернення 02.04.2025).

Олександр ГОНЧАРЕНКО,

*студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Тетяна БЕЛАН

*завідувач кафедри, педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
tatjanabelan@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШИХ КЛАСАХ

Актуальність. Сучасна освіта перебуває у постійному процесі трансформації, що зумовлено стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. В цих умовах використання мультимедіа на уроках технологій у старших класах набуває особливих значущості. Такий підхід дозволяє урізноманітнити методи викладання, зробити навчання більш інтерактивним, доступним і наближеним до реальних умов сучасного виробництва.

Предмет «Технології» вимагає не лише засвоєння теоретичного матеріалу, а й формування практичних умінь і навичок, які забезпечують готовність учнів до самостійної діяльності. Мультимедіа як інтеграція текстової, графічної, аудіо- та відео-інформації сприяє візуалізації складних технологічних процесів, полегшує їхнє розуміння, активізує пізнавальну діяльність учнів, стимулює критичне мислення та підвищує мотивацію до навчання.

Виклад основного матеріалу. На уроках технологій мультимедіа використовується для пояснення технічних операцій, правил користування інструментами, моделювання майбутніх виробів, а також для демонстрації прикладів з реального життя. Під мультимедіа розуміють поєднання кількох форм подання інформації – текстової, графічної, звукової, відео- та анімаційної – з можливістю інтерактивної взаємодії користувача з контентом [1]. Наприклад, відеуроки можуть показати, як правильно працювати з інструментами, що важко передати лише словами чи малюнками. Презентації з поетапною візуалізацією процесу виготовлення дерев'яного виробу чи роботи з текстилем дають змогу учням краще засвоїти послідовність дій. За допомогою 3D-моделей можна демонструвати будову приладів, механізмів або креслення виробів у різних проекціях. Уроки стають більш інтерактивними: учні можуть натискати на окремі елементи, отримувати додаткову інформацію, переглядати процеси у сповільненому темпі або в зворотному порядку, що особливо корисно під час розбору складних технологічних етапів. Такий підхід розвиває не лише уяву, а й просторове та логічне мислення, що є важливими складовими підготовки учнів до практичної діяльності.

Основними цілями використання мультимедійних засобів є перехід від традиційної знаннєвої педагогіки до компетентнісної, що орієнтується на розвиток практичних навичок учнів. Це дозволяє зосередити увагу на формуванні критичного мислення, здатності застосовувати знання в реальних ситуаціях і вирішувати проблеми. Використання інтерактивних мультимедійних інструментів стимулює розвиток творчих здібностей учнів, дозволяючи їм самостійно шукати рішення, експериментувати та вчитися через досвід. Такий підхід відкриває перед учнями нові можливості для пізнання, оскільки мультимедіа створює динамічне і мотивуюче середовище, яке сприяє більш глибокому залученню учнів до освітнього процесу і розвитку їхнього потенціалу [2, 15].

У практиці викладання все частіше використовуються сервіси на кшталт Canva або Google Slides для створення яскравих інфографіки, презентацій та схем, які допомагають

візуалізувати складні концепції та технологічні процеси. Це особливо корисно для пояснення послідовності дій при виготовленні виробів або роботи з технічними засобами. YouTube активно застосовується для демонстрації майстер-класів, відеоуроків або інструкцій з виконання технологічних завдань, що дозволяє учням краще зрозуміти і засвоїти матеріал. Крім того, на YouTube можна знайти приклади реальних виробничих процесів, що стимулює інтерес учнів до спеціальностей, пов'язаних з технікою.

Сервіси, як-от LearningApps, Kahoot чи Wordwall, дозволяють перетворити перевірку знань на захоплюючу інтерактивну гру, що мотивує учнів до активної участі в освітньому процесі. Наприклад, за допомогою Kahoot можна створювати вікторини з технічних тем, а на платформі Wordwall – організувати інтерактивні вправи з термінології, визначень або алгоритмів. Це підвищує рівень залучення учнів і сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу.

Учні також мають можливість створювати власні навчальні відео або презентації в межах проєктної діяльності. Це не тільки поглиблює їхні знання, а й розвиває важливі навички роботи з інформаційними технологіями. Під час створення відео чи презентацій учні практикують роботу з різними програмами (наприклад, Adobe Spark, Microsoft PowerPoint, iMovie), що допомагає формувати мультимедійні компетенції. Крім того, такі проєкти сприяють розвитку творчого підходу до вирішення завдань, формують навички роботи в команді, оскільки багато проєктів передбачають групову роботу та обмін ідеями. Використання таких платформ сприяє формуванню в учнів навичок самостійного пошуку інформації, критичного мислення, а також вміння адаптувати інформацію для різних аудиторій та цілей, що є важливим для їх майбутнього професійного розвитку.

Разом із перевагами варто згадати й виклики. Не у всіх закладах є належне технічне забезпечення, а деякі педагоги потребують додаткової підготовки для ефективного використання цифрових ресурсів. Це може призвести до нерівномірного впровадження мультимедіа в освітній процес, коли деякі вчителі не мають доступу до необхідного обладнання або не володіють достатніми навичками для роботи з цифровими платформами. Крім того, важливо враховувати, що не всі учні мають однаковий рівень доступу до технологій вдома, що може створювати нерівні умови для навчання.

Також важливо уникати перевантаження уроків надмірною кількістю ефектів або складного контенту, який може відволікати учнів від суті навчального матеріалу. Надлишок анімацій, звуків і візуальних елементів може призвести до того, що учні зосереджуватимуться не на самій темі, а на формах подачі інформації. Тому дуже важливо, щоб мультимедійні засоби використовувались з метою підтримки основного освітнього процесу, а не як самоціль. Мультимедійний контент має бути логічно організованим, чітким і структурованим, аби не перевантажувати сприймання учнів і допомогти їм зосередитись на навчальному матеріалі.

Висновки. Отже, використання мультимедійних засобів на уроках технологій у старших класах значно підвищує ефективність навчання, оскільки дозволяє візуалізувати складні технологічні процеси та забезпечує глибше розуміння матеріалу. Мультимедіа сприяє розвитку практичних навичок, творчого мислення та цифрових компетенцій учнів, допомагаючи їм краще освоювати технологічні дисципліни. Використання відео, презентацій, 3D-моделей та інтерактивних платформ забезпечує не лише наочність, а й інтерактивність, що мотивує учнів до активної участі у навчанні. Проте важливо пам'ятати про технічні обмеження, які можуть виникати в деяких закладах освіти, а також про необхідність підготовки вчителів для ефективного застосування мультимедійних інструментів.

Список використаних джерел

1. Женченко М. І. Велика українська енциклопедія URL: <https://vue.gov.ua/%D0%9C%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0> (дата звернення: 02.04.2025)
2. Мелентьев О. Б. Методика впровадження систем мультимедіа у технологічній освіті. Умань: АЛМІ, 2019. 154 с.

Роман ГРАБАЗЕЙ,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти
Уманський державний університет імені Павла Тичини (м. Умань)
oolga2475@gmail.com*

Ольга ОРЛОВА,

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри техніко-технологічних наук,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Уманський державний університет імені Павла Тичини (м. Умань)
o.m.orlova@udpu.edu.ua*

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ФІЗИЧНЕ І ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ

Актуальність. Цифровізація в сучасному світі є важливим соціальним і технічним явищем, яке формує сучасний спосіб життя, відкриваючи нові можливості для суспільства, але водночас створюючи проблеми, зокрема у сфері здоров'я.

Цифровізація найбільше впливає на дітей з кількох основних причин. Фізіологічні особливості розвитку: тіло дитини, яке складається з хребта, очей і нервової системи, ще не повністю розвинулося. Люди можуть постраждати від тривалого використання гаджетів. Діти мають недостатній досвід критичного мислення, що робить їх більш сприйнятливими до дезінформації, рекламного контенту та маніпуляцій у цифровому світі. Залежність від соціальних мереж або ігор може призвести до емоційних проблем, таких як тривожність, стрес або низька самооцінка. Кібербулінг, шахрайство, витік персональних даних або зустріч із небезпечним контентом – це речі, про які діти не завжди знають. У сучасному світі дітям часто нав'язують стандарти через цифрові платформи, зокрема стандарти зовнішності або способу життя, які можуть бути недосяжними та шкідливими для психічного здоров'я.

Дослідження впливу цифровізації на здоров'я дітей є надзвичайно актуальним у сучасному світі. Суспільство може легше адаптуватися до нових реалій, розуміючи ці проблеми, і створюючи умови, які сприяють гармонійному розвитку дітей у цифрову епоху.

Метою дослідження є виявлення та аналіз основних елементів і процесів впливу цифрових технологій на здорові звички, фізичне та психічне здоров'я дітей, а також розробка рекомендацій щодо ефективного використання цифрових інструментів для підтримання і розвитку здорового способу життя.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація є ключовою тенденцією розвитку людської цивілізації, яка призводить до кращих систем управління, більшого доступу до охорони здоров'я, банківської справи, освіти, більшої співпраці та кращого охоплення та якості державних послуг. Оскільки за допомогою сучасних технологій ви можете вийти на зв'язок за допомогою таких платформ, як Zoom і Meet, серед інших, у будь-якому місці світу. Цифровізація впливає на ринок праці як позитивно, так і негативно, поки автоматизація та робототехніка розвиваються. Це призведе до масового безробіття, оскільки працівникам не потрібно буде платити за свою роботу. Інші проблеми включають зниження культурного розвитку, збільшення соціальної відчуженості, загрози безпеці та конфіденційності та стирання етичних меж, що призводить до неможливості контролювати штучний інтелект у майбутньому [1].

С. Квітка й М. Миргородська досліджували вплив цифрової трансформації системи охорони здоров'я на якість життя [1]. А. Гриценко й Т. Бурлай досліджували вплив цифровізації на соціальний розвиток. С. Лисенко, Д. Мальнев і Д. Гелета досліджували інноваційні підходи до фізичного здоров'я; і С. Лисенко, Д. Мальнев і Д. Гелета досліджували вплив цифровізації на здоров'я [2].

У сучасному світі цифрові технології стали необхідні для всіх, особливо для дітей. Смартфони, планшети, комп'ютери, соціальні мережі та онлайн-ігри — це нові інструменти для навчання та розвитку дітей. Важливо оцінити переваги та недоліки використання цифрових технологій у вихованні дітей. Також важливо визначити, наскільки добре вони працюють порівняно з традиційними методами виховання. Цифрові технології пропонують дітям безліч можливостей для навчання. Інформаційні платформи, інтерактивні додатки та відеоуроки покращують засвоєння інформації та розширення світогляду. Дітям корисно підтримувати зв'язок із друзями та родиною, обмінюватися досвідом через соціальні мережі та месенджери. [3].

Надмірне використання цифрових пристроїв може призвести до розвитку інтернет-залежності, яка шкодить психічному здоров'ю дитини.

Проблеми з поставою, зайвою вагою та загальним здоров'ям можуть виникнути через зниження кількості фізичної активності в результаті тривалого перебування перед екранами.

Виховання дітей може змінитися завдяки цифровим технологіям. Батьки повинні навчити своїх дітей користуватися технологіями відповідально, використовуючи їх як інструмент для розвитку, а не як джерело залежності. Важливо знайти баланс між онлайн та офлайн-активностями, щоб забезпечити гармонійний розвиток дитини.

Виділяють певні рекомендації для оптимізації використання цифрових технологій у повсякденному житті дітей:

- по-перше, потрібно встановити обмеження на час проведений перед екраном, зокрема, на розваги, навчання та соціальну взаємодію; забезпечувати регулярні перерви, особливо під час тривалих сесій використання цифрових пристроїв: заохочувати дітей займатися фізичними вправами або активними іграми, щоб компенсувати час, проведений перед екраном; забезпечувати в достатній мірі прогулянки та активність на свіжому повітрі;

- по-друге, слід вибирати освітні та розвиваючі програми і додатки, які сприяють розвитку навичок та знань; використовувати батьківські контрольні програми для обмеження доступу [4].

Оскільки здоровий спосіб життя має багато соціальних і особистих переваг, наукові дослідження показують, що ведення здорового способу життя прямо впливає на збереження, зміцнення і відновлення здоров'я, а також опосередковано на успіх у навчанні та розвитку інтелекту та духовності. Впливаючи на фізичний стан організму, це сприяє правильному розвитку тіла людини та оптимальному функціонуванню всіх систем організму.

У школах організовані перерви для ігор, змагань і фізичних вправ, що є важливим засобом підтримки здоров'я. Те, як учні проводять ці перерви, впливає на те, наскільки добре вони відпочивають і готуються до навчання. Під час великих перерв рекомендується розподіляти фізичні вправи відповідно до вікових можливостей учнів, взимку краще проводити такі перерви на природі, де дітям слід постійно рухатись і виконувати [5].

Вплив цифровізації на здоровий спосіб життя. Тривале використання гаджетів може мати значний вплив на наше здоров'я, особливо на зір, поставу та фізичну активність. Постійний вплив екранного світла на очі може призвести до зорового напруження, відомого як цифрове зорове напруження або комп'ютерний зоровий синдром, симптоми якого включають втомленість очей, розмитість зору, сухість очей та головний біль [3].

Залежність від соціальних мереж може негативно вплинути на навчання, сон і міжособистісні відносини. Люди, які використовують соціальні мережі, можуть мати нереалістичні уявлення про життя інших людей, що може призвести до почуття неповноцінності та заниженої самооцінки. Соціальні мережі можуть бути як засобом комунікації з батьками, так і джерелом конфліктів, якщо батьки не розуміють або не підтримують активність дитини в мережах. Вони можуть зміцнювати дружбу, дозволяючи залишатися на зв'язку, але вони також можуть замінити пряме спілкування, що є життєво важливим для розвитку емоційних і соціальних навичок. Щоб зменшити негативний вплив соціальних мереж, важливо ввести обмеження на використання, сприяти живому спілкуванню та підтримувати відкриту розмову з дітьми про те, як вони користуються соціальними мережами [2].

Цифрові інструменти для підтримки здорового способу життя. Цифрові інструменти для підтримки здорового способу життя пропонують широкий спектр можливостей для відстеження, покращення та підтримки фізичного й психічного здоров'я. Технології стають не просто важливими аксесуарами для зручності, але й потужними інструментами.

Технології допомагають нам підтримувати психічне здоров'я, надаючи нам доступ до інформації та ресурсів, а також дозволяючи нам спілкуватися з іншими людьми. Наприклад, існує безліч додатків, які допомагають боротися зі стресом та тривогою. І, навіть, можливість спілкуватися з іншими людьми в онлайн-режимі, яку ми вже сприймаємо як щось повсякденне і доволі часто рятує нас від самотності. Технології впливають на всі аспекти нашого життя, включаючи наше здоров'я. Вони роблять здоровий спосіб життя більш доступним та зручним. Однак важливо розважливо використовувати їх, а не ставити в центр нашого життя. Технології - це інструмент, який допомагає нам підтримувати здоровий спосіб життя, а не замінює його собою. Ну і завжди важливо перевіряти та аналізувати будь яку інформацію, перш ніж починати виконувати усі поради та настанови [3].

Попри численні переваги цифровізації, вона також може нести серйозні загрози для здоров'я та суттєво впливати на навчання дітей. Використання гаджетів і програм сприяє формуванню навичок, потрібних у сучасному світі, зокрема в технічній та IT-сферах. Надмірне використання цифрових пристроїв може відволікати дітей від основного процесу навчання. Онлайн-навчання може зменшити можливості для розвитку соціальних навичок через меншу взаємодію з однолітками.

Доведено, що вживання алкоголю, тютюну або ризикована сексуальна поведінка в ЗМІ (телебачення, фільми) пов'язані з початком такої поведінки, що спонукає деякого описувати телебачення як «суперрівне». Усе більше доказів вказує на те, наскільки сильними є ці впливи в Інтернеті та соціальних мережах. Підлітки, які бачать небезпечну поведінку в соціальних мережах, таку як вживання алкоголю, вживання заборонених речовин, ризикована сексуальна поведінка тощо, часто наслідують ці небезпечні приклади в своєму житті. Багато дослідників стверджують, що переглядання відео під впливом алкоголю призводить до вживання наркотиків. У повсякденному житті підлітків соціальні мережі є важливими. Вони можуть сприяти розвитку, покращуючи способи взаємодії з друзями та родичами [4].

Дослідження показали, що надмірне використання ЗМІ ставить підлітків під загрозу. Кіберзалякування, сексуальні домагання та різноманітні провокаційні матеріали нерідко трапляються в Інтернеті, що може спричинити депресію, психічні розлади та інші проблеми зі здоров'ям. Вплив інтернет-мереж на підлітків може мати негативні наслідки. Це включає орієнтацію на індивідуалізм, відсутність цілісного розуміння світу в цінностях і поглядах молодих людей на суспільно значущі цінності. Крім того, необхідно створити стандарти, які регулюють профілактичне та освітнє залучення молоді [5].

Висновки. Цифровізація впливає на сучасне суспільство, особливо на здоров'я дітей. Цифрові технології, такі як інтернет, смартфони, соціальні мережі та штучний інтелект, швидко розвиваються, але вони також створюють загрози для фізичного,

психічного та соціального здоров'я дітей. Це питання є важливим науковим завданням, тому його потрібно ретельно вивчити. Малорухливий спосіб життя, пов'язаний із тривалим використанням комп'ютерів і мобільних пристроїв, призводить до проблем з опорно-руховим апаратом і зором, що шкодить фізичному здоров'ю. Крім того, менш активний спосіб життя підвищує ризик серцево-судинних захворювань. Надмірне використання цифрових технологій, особливо соціальних мереж, також шкодить психічному здоров'ю, оскільки це може спричинити депресію, стрес і тривожні розлади. Соціальні мережі змушують дитину порівнювати себе з іншими, що знижує її самооцінку та впливає на якість сну через порушення ритму сну.

Список використаних джерел

1. Квітка С., Миргородська М. Цифрова трансформація системи охорони здоров'я: фактори впливу на якість життя населення. *Аспекти публічного управління*. 2024. Том 12. № 1. С. 14-21. URL: <https://doi.org/10.15421/152402>
2. Лисенко С., Кравченко А., Шпитун І. Вплив цифровізації на формування соціокультурних компетенцій у сфері фізичної культури і спорту. *Humanities Studies*. 2023. Том 17. № 94. С. 30-42. URL: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-17-94-04>.
3. Мальнєв Д., Гелета Д. Інноваційні підходи до фізичного виховання: як комп'ютерні технології революціонізують здоровий спосіб життя. *Universum*. 2024. № 4. С. 211-217. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/download/705/713>.
4. Панфілов Є., Церковна О. Вплив комп'ютера на здоров'я людини. *Universum*. 2024. № 10. С. 143-145. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1181>.
5. Петрик Н., Федорів О. Вплив сучасних гаджетів на здоров'я дітей та підлітків. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2023. № 3. С. 17-22. URL: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2023.3.14218>.

Павло ДАВИДЕНКО,

*студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
pavlo.d@outlook.com*

Оксана ПИСКУН,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
oks76@ukr.net*

ВИКОРИСТАННЯ TINKERCAD ДЛЯ ОНЛАЙН-ПРОГРАМУВАННЯ МІКРОКОНТРОЛЕРІВ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЇХ РОБОТИ

Актуальність. Використання цифрових технологій у сучасному освітньому процесі є необхідною умовою розвитку компетентностей учнів та студентів. Одним із потужних онлайн-інструментів для навчання схемотехніки та програмування мікроконтролерів є Tinkercad [1]. Ця вебплатформа пропонує можливість створення електронних схем, їх тестування у віртуальному середовищі та програмування мікроконтролерів без потреби у фізичному обладнанні. Такий підхід значно спрощує навчальний процес, робить його доступним і безпечним для учнів, а також дозволяє ефективно застосовувати змішане та дистанційне навчання.

Виклад основного матеріалу. Tinkercad є універсальним інструментом, що дозволяє працювати з Arduino UNO у двох режимах: блоковому програмуванні (на основі візуального підходу, подібного до Scratch) та текстовому програмуванні на C++ (Arduino IDE) [2]. Це дає змогу поступово знайомити учнів із основами мікроконтролерного програмування, спочатку працюючи у візуальному середовищі, а потім переходячи до більш складного текстового коду. Важливо, що у Tinkercad можна запускати віртуальну симуляцію, перевіряючи працездатність програми та її взаємодію з електронними компонентами без реального підключення до мікроконтролера. Це дозволяє учням виправляти помилки на етапі моделювання, що значно знижує ризик псування фізичних компонентів.

Моделювання мікроконтролерних систем у Tinkercad передбачає можливість створення складних схем із використанням різних датчиків, світлодіодів, моторів, дисплеїв та інших елементів. Учні можуть експериментувати з підключенням пристроїв, перевіряти алгоритми роботи та аналізувати результати, не витрачаючи ресурсів на купівлю додаткового обладнання. Наприклад, можна змоделювати систему розумного освітлення з фоторезистором, який реагує на зміну освітленості, або створити автоматичну систему поливу на основі датчика вологості ґрунту. Такі проекти допомагають зрозуміти принципи роботи мікроконтролерів у реальних умовах і готують учнів до застосування отриманих знань у практичних розробках.

Окрім цього, використання Tinkercad у навчальному процесі має ряд значних переваг.

По-перше, цей сервіс не потребує встановлення програмного забезпечення, оскільки працює у веббраузері, що робить його доступним для широкого кола користувачів.

По-друге, він є безкоштовним, що дозволяє навчальним закладам економити кошти на придбанні ліцензійного програмного забезпечення.

По-третє, використання віртуальних схем сприяє розвитку критичного мислення, оскільки учні навчаються аналізувати помилки, шукати оптимальні рішення та працювати в команді над спільними проектами.

Tinkercad є ідеальним інструментом для організації дистанційного та змішаного навчання. Учні можуть виконувати лабораторні роботи онлайн, отримувати зворотний зв'язок від викладачів і взаємодіяти з однокласниками в інтерактивному середовищі. Це особливо актуально в умовах воєнного стану, коли можливість проведення традиційних уроків у класах може бути обмеженою. Навчання за допомогою цифрових технологій дає змогу забезпечити безперервний освітній процес, навіть за відсутності фізичного доступу до лабораторій та електронних компонентів [3].

Ще одним важливим аспектом є використання Tinkercad у STEM-освіті [4]. Цей інструмент дозволяє поєднувати знання з фізики, математики, інженерії та програмування, що робить навчальний процес інтегрованим і практикоорієнтованим. Наприклад, під час роботи над проектами учні можуть розраховувати електричні параметри схем, застосовувати математичні моделі для оптимізації роботи пристроїв та створювати інноваційні рішення для реальних проблем. Такий підхід сприяє розвитку технічного мислення та підготовці учнів до майбутніх професій у сфері інженерії, електроніки та програмування.

Висновки. Отже, використання Tinkercad для навчання програмуванню мікроконтролерів і моделюванню електронних схем є важливим кроком у напрямку цифрової трансформації освіти. Цей інструмент дозволяє проводити навчання на високому рівні, робить його доступним, безпечним та інтерактивним, а також готує учнів до реальних викликів інженерної та технологічної сфери. Його впровадження в освітній процес сприятиме підготовці висококваліфікованих спеціалістів, здатних працювати з новітніми технологіями та створювати інноваційні рішення для майбутнього.

Список використаних джерел

1. Autodesk. Tinkercad. URL: <https://www.tinkercad.com/> (дата звернення: 02.04.2025).
2. Arduino Official Documentation. URL: <https://www.arduino.cc/en/Guide> (дата звернення: 02.04.2025).
3. Golubev L.P., Tkach M.M., Makatora D.A. Using Tinkercad to support online the laboratory work on the design of microprocessor systems at technical university. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2023. №1(93). С. 80-95.
4. Деркач А., Проценко Н. Tinkercad як один із інструментів STEAM-освіти. *Сучасна наука та освіта: новітня соціокультурна проекція : зб. наук. пр. Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 травня 2024 р., м. Київ) / Відповідальний редактор проф. Т. Ю. Дудка*. Київ, 2024. С. 57-60.

Артем ДОЛЯ,

студент бакалавр
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
artemmm997@gmail.com

Григорій ДЖЕВАГА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
dzhevaga.g@gmail.com

ГНУЧКІСТЬ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ВТІЛЕННЯ НОВИХ ПРОЄКТІВ

Актуальність. В сучасному світі нейронні мережі стали однією з найважливіших технологій у сфері штучного інтелекту та машинного навчання. Вони активно використовуються для вирішення різноманітних задач, таких як розпізнавання зображень, обробка текстів, а також для автоматизації різних процесів. Гнучкість нейронних мереж, тобто їх здатність адаптуватися та навчатися на нових даних, є важливою складовою для ефективного застосування їх у нових проєктах. Також, важливим є здатність нейронних мереж розпізнавати об'єкти, ідентифікувати їх та адаптуватися до нових умов. Це дозволяє впроваджувати новітні ідеї в різних сферах, від виробництва чи освіти до автономних транспортних систем. Таким чином, дослідження та вдосконалення гнучкості нейронних мереж є надзвичайно актуальним для розвитку сучасних технологій і втілення нових проєктів.

Основний виклад матеріалу. На даний момент нейронні мережі стали важливим інструментом для вирішення складних задач завдяки своїй здатності навчатися та адаптуватися до нових даних. Їх використання в таких галузях, як медицина, автономні системи та автоматизація, дозволяє досягати значних результатів. Постійне удосконалення цих технологій відкриває нові можливості для розвитку сучасних, нових проєктів та забезпечення ефективності різноманітних процесів.

Майкл Нільсен у своїй книзі про нейронні мережі зазначає, що перцептрони є основою сучасних методів штучного інтелекту. Вони були розроблені в 1950-х роках Френком Розенблаттом і стали початковою моделлю, з якої почався розвиток нейронних мереж. Перцептрон приймає кілька бінарних вхідних значень і дає єдиний бінарний вихід, що визначається сумою зважених входів, порівняною з певним пороговим значенням. Математична модель перцептронну дозволяє реалізувати прості моделі прийняття рішень, де вхідні дані оцінюються на основі різних вагових коефіцієнтів. Зміна порогового значення або ваги дозволяє створювати різні моделі прийняття рішень, що можуть бути використані для розв'язання задач, таких як класифікація, вибір або адаптація до нових умов [2].

Математична модель перцептронну дозволяє створювати моделі прийняття рішень, що застосовуються для класифікації або адаптації до нових умов. Але для досягнення ефективних результатів потрібно правильно вибрати метод навчання, що залежить від завдання, наявності мічених чи немічених даних, а також проблематики задачі, яку потрібно розв'язати.

У своїй роботі, Прієто Еспіноза і Прієто Кампос та інші автори статті, виділяють три основні типи навчання, що застосовуються в нейронних мережах: прогнозувальне, описове та навчання з підкріпленням. Прогнозувальне (контрольоване) навчання спирається на використанні мічених даних для встановлення відповідності між вхідними та вихідними параметрами. Описове (неконтрольоване) навчання здійснюється без

заданих виходів і дає змогу виявляти приховані структури в даних. Навчання з підкріпленням передбачає взаємодію системи із середовищем, у якій вона отримує винагороду або покарання для мінімізації помилок. Окрім того, існує напівконтрольоване навчання, що поєднує мічені та немічені дані для підвищення ефективності моделей [3, 244].

Тому, вибір типу навчання є важливим етапом у створенні ефективних нейронних мереж, оскільки він визначає, як саме модель буде взаємодіяти з даними та адаптуватися до різноманітних завдань. Але, навіть правильно обраний тип навчання потребує належної реалізації, що включає не тільки правильну структуру мережі, але й ефективний код для її навчання та застосування.

Написання коду є важливим кроком, як і навчання моделі, оскільки це дає можливість впровадити нейронну мережу у конкретних проєктах та гарантувати її ефективне включення у практичне середовище. На цьому етапі важливо організувати структуру коду так, щоб забезпечити правильну обробку даних, налаштування алгоритмів аналізу та стабільну взаємодію з іншими частинами системи. Таким чином, мережа не лише успішно навчається, але й виконує реальні завдання, автоматизуючи процеси та забезпечуючи швидкі й точні рішення на основі заданих даних.

Джеймс Лой, в своїй книзі, пропонує покроковий підхід до створення нейронної мережі з нуля за допомогою Python. Ключовим етапом є розробка коду для нейронної мережі, який включає ініціалізацію ваг та реалізацію алгоритмів "feedforward" (пряме проходження) та «backpropagation» (зворотне поширення помилки). Вони є основними етапами навчання мережі, де на першому етапі мережа обчислює передбачене значення, а на другому – коригує ваги та зміщення на основі різниці між передбаченим і фактичним результатом, використовуючи метод градієнтного спуску [1, 17-21].

Після досягнення необхідної точності та реалізації основних кроків навчання, доцільно використовувати потужні бібліотеки, такі як TensorFlow та Keras, які значно спрощують побудову і навчання нейронних мереж. Це дозволяє зосередитись на вирішенні складніших задач, при цьому знижуючи потребу в детальному розумінні кожного рядку алгоритму програми.

Як зазначає Джеймс Лой, TensorFlow – це потужна відкрита бібліотека для глибокого навчання, розроблена командою Google Brain, яка активно використовується для створення та оптимізації нейронних мереж. Вона підтримує різні платформи, включаючи десктопи, мобільні пристрої та кластери, що дозволяє масштабувати моделі на різних рівнях. Keras є високорівневою API, що працює поверх TensorFlow, спрощуючи створення та тестування нейронних мереж завдяки інтуїтивно зрозумілому підходу. Основними будівельними блоками в Keras є шари, які використовуються для побудови складних моделей, комбінуючи прості компоненти. Цей підхід особливо зручний для початківців, що сприяє популярності Keras серед розробників Python [1, 35-36].

Висновок. Отже, здатність нейронних мереж адаптуватися до нових даних і задач є їх ключовою характеристикою, що дозволяє успішно застосовувати їх у різноманітних проєктах. Враховуючи постійний розвиток технологій і зростаючу потребу в сучасних рішеннях задач, гнучкість нейронних мереж стає важливим фактором для реалізації майбутніх та нових проєктів. Дослідження та вдосконалення цих мереж відкривають нові можливості для ефективної автоматизації процесів, їх покращення та створення інтелектуальних систем у різних сферах діяльності.

Список використаних джерел

1. Loy J. Neural Network Projects with Python: The ultimate guide to using Python to explore the true power of neural networks through six projects. *Packt Publishing Ltd*, 2019. 308 p. ISBN: 9781789133318.
2. Nielsen M.A. Neural Networks and Deep Learning. *Determination Press*, 2015. [Online]. URL: <http://neuralnetworksanddeeplearning.com> (Accessed: 25 Mar. 2025).
3. Prieto, A., Prieto, B., Ortigosa, E. M., Ros, E., Pelayo, F., Ortega, J., & Rojas, I. (2016). Neural networks: An overview of early research, current frameworks and new challenges. *Neurocomputing*, 214. p. 242-268. DOI: 10.1016/j.neucom.2016.06.014.

Яна ЄРИНЕНКО,

студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
userxiaomi466@gmail.com

Ярослав ЖАДЬКО,

студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
zerkiuscat@gmail.com

Лариса МЕХ,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і управління,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
mehlarisa@gmail.com

СКРАЙБІНГ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Скрайбінг – це потужний інструмент для візуалізації навчального матеріалу, оскільки він одночасно залучає слух, зір та уяву. Такий комплексний підхід сприяє глибшому розумінню та кращому запам'ятовуванню інформації, що робить його особливо актуальним у сучасному освітньому процесі.

Дослідження проблеми використання скрайбінгу у освітньому процесі можна знайти у роботах Л. Білоусової, М. Букач, А. Данко, О. Демчук, Н. Житеньової, С. Нагорняк, Л. Онофрійчук, В. Редькіної, Т. Сороки та ін.

Мета роботи – визначити особливості та ефективність використання скрайбінгу у процесі навчання економічних дисциплін.

Білоусова Л. І. та Житеньова Н. В. розглядають скрайбінг як новітню технологію презентації, сутність якої полягає у синхронному супроводі усного повідомлення (доповіді, промови, викладу навчального матеріалу тощо) малюнками фломастером на білій дошці або на аркуші паперу [1, 40].

Безуглий Д. С., досліджуючи технології візуалізації навчального матеріалу, у т.ч. скрайбінг, наголошує, що скрайбінг передбачає ілюстрування «на льоту», що надає йому особливої емоційності і можливості концентрувати увагу слухача на основних смислових об'єктах [2, 50].

Сидорчук Н. Г., характеризуючи скрайбінг як інноваційну технологію аудіо-візуальної підтримки навчального процесу наголошує, що на відміну від класичних аудіовізуальних систем скрайбінг розвивається у напрямку активного використання технічних засобів (аудіо-, відео-, комп'ютерної техніки та їх технічного забезпечення), у тому числі для надання динаміки малюнку [5, 239].

Отже, скрайбінг – це не просто розважальне відео з коментарями, а революційний спосіб візуалізації навчального матеріалу, який замінює традиційні схеми та таблиці, що використовуються викладачами.

Залежно від форм залучення наочності виділяють такі різновиди скрайбінгу (рис. 1).

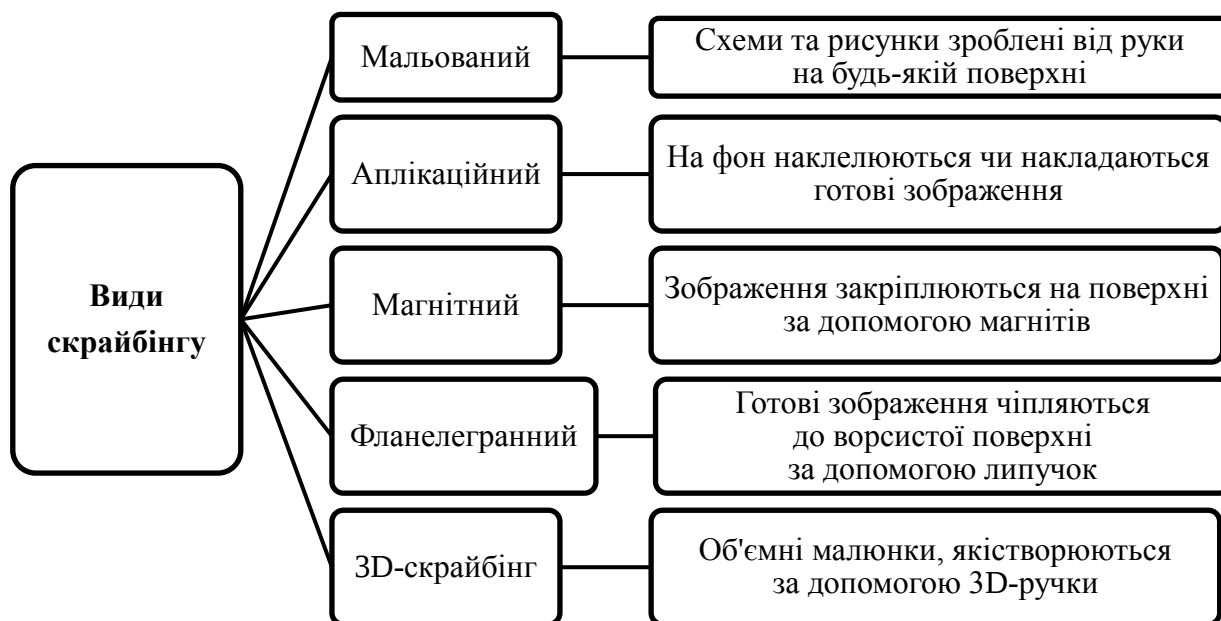

Рис. 1. Види скрайбінгу залежно від форм залучення наочності

Для ефективного унаочнення інформації на лекціях та семінарах у закладах вищої освіти (ЗВО) використовуються такі форми скрайбінгу, як скрайбінг-фасилітація та відеоскрайбінг.

Скрайбінг-фасилітація полягає в тому, що пояснення вчителя в режимі реального часу візуалізується за допомогою схематичних малюнків, графіків та діаграм. Цей метод є найбільш поширеним на заняттях у ЗВО.

Відеоскрайбінг являє собою створення невеликих, інформативних відео, де пояснення супроводжуються візуальними елементами, такими як малюнки та схеми. Цей формат широко використовується на YouTube для наочного представлення інформації.

Онофрійчук Л. О. характеризує відеоскрайбінг як короткі яскраві відеопояснення з певних питань, які супроводжуються схематичними малюнками; Денисенко С. – як «візуалізацію у форматі відеоряду, що найчастіше супроводжується голосом диктора» [3]. Вембер В. П. і Бучинська Д. Л. виділяють характерну особливість відеоскрайбінгу – мальоване зображення створюється прямо на очах глядача і здатне тривалий час утримувати його увагу [2].

Вважаємо, що найбільш ефективно скрайбінг застосовувати для презентації нового матеріалу, оскільки візуальні образи, що супроводжують пояснення, привертають увагу аудиторії та сприяють кращому розумінню ключових понять.

Серед ключових переваг відеоскрайбінгу виділимо:

- скрайбінг пропонує унікальну можливість – спостерігати за створенням візуального образу у режимі реального часу. Цей процес сам по собі є захоплюючим та викликає позитивні емоції, що дозволяє утримувати увагу глядачів набагато ефективніше, ніж звичайне відео. Глядачі повністю занурюються в розповідь, що розгортається на екрані;

- подвійний канал сприйняття – слух та зір – активує механізм паралельного запам'ятовування, що дозволяє не лише збільшити обсяг засвоєної інформації, але й забезпечити її довготривале зберігання;

- скрайбінг дозволяє ефективно структурувати та передавати складний навчальний матеріал, забезпечуючи покрокове його засвоєння. Крім того, відеоролики,

створені з використанням цієї техніки, роблять інформаційні та рекламні повідомлення більш привабливими та цікавими.

Експериментально доведено, що відеоскрайбінг сприяє більш ефективному запам'ятовуванню та відтворенню почутого матеріалу, ніж звичайне аудіо-сприйняття. Щоб створити ефективну візуалізацію навчального або ознайомчого матеріалу, необхідно насамперед визначити основну ідею, яку потрібно донести до аудиторії. Це запобігає перевантаженню візуальними елементами, такими як малюнки чи текст, і зберігає чіткість повідомлення.

Для ефективного створення відеоскрайбінгу рекомендуємо дотримуватися покрокового плану (рис. 2).

Рис. 2. Дорожня карта створення відеоскрайбінгу

Отже, скрайбінг є формою невербального передавання знань, творчої візуалізації інформації, спрощеного та прискореного засвоєння нового матеріалу, розвитку комунікативних навичок, креативного та системного мислення студентів.

Зважаючи на результати досліджень та практичний досвід, можна стверджувати, що використання скрайбінгу в навчальному процесі та поза ним позитивно впливає на результативність навчання, розвиток візуальних здібностей, активізацію пізнавального інтересу та самостійності студентів, а також на їхню візуальну культуру. Відеоскрайбінг виділяється можливістю багаторазового перегляду, що викликає особливий інтерес у студентів.

писок використаних джерел

1. Білоусова Л. І., Житеньова Н. В. Візуалізація навчального матеріалу з використанням технології скрайбінг у професійній діяльності вчителя. *Фізико-математична освіта*. 2016. № 1(7). С. 39–47.
2. Безуглий Д. С. Технології візуалізації навчального матеріалу у фаховій підготовці сучасного вчителя. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 11. С. 48–52.
3. Данко А. Скрайбінг як метод візуалізації навчального матеріалу. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 31. С. 72–82.
4. Онофрійчук Л. О. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу в закладі вищої освіти. *Народна освіта*. 2020. Вип. 1. С. 61–66.
5. Нагорняк С. Скрайбінг як продуктивний та інтерактивний засіб для візуалізації інформації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 2(55). С. 238–245.

Олександр КИТАНЬ,

студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університету імені Павла Тичини (м. Умань)
oleksandr.kytan@udpu.edu.ua

Лариса СУСЛО

старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Уманський державний педагогічний
університету імені Павла Тичини (м. Умань)
l.v.suslo@udpu.edu.ua

РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДО ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. У сучасну епоху освіта відіграє вирішальну роль у формуванні особистості та суспільства. Одним із сучасних підходів до навчання є популяризація проєктної та технологічної діяльності серед учнів для розвитку їхнього критичного мислення, креативності та навичок вирішення проблем.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід'ємною частиною життя сучасної людини, торкаючись усіх сфер діяльності, в тому числі й освіти. Використання ІКТ в освітньому процесі робить його більш інтерактивним, ефективним і доступним.

Виклад основного матеріалу. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють вирішальну роль у формуванні освітнього середовища, зокрема у розвитку здібностей учнів до проєктно-технологічної діяльності. У сучасну цифрову епоху інтеграція ІКТ у освітній процес стала важливою для розвитку навичок і компетенцій учнів, необхідних для успіху у світі, що дедалі більше керується технологіями. В цьому і полягає актуальність дослідження, значення ІКТ у розширенні здібностей учнів до проєктної технологічної діяльності та її вплив на їхній загальний досвід навчання [4].

ІКТ охоплює широкий спектр інструментів і технологій, які полегшують створення, зберігання, пошук і обмін інформацією. Ці інструменти включають комп'ютери, програмне забезпечення, Інтернет, інтерактивні дошки та мобільні пристрої, серед іншого. При ефективній інтеграції в освітню структуру ІКТ можуть надати студентам унікальні можливості брати участь у практичному, спільному та проєктному навчанні, що сприяє розвитку творчості, критичного мислення, навичок вирішення проблем та технологічної грамотності [2].

Однією з головних переваг використання ІКТ в освіті є можливість надати учням доступ до величезної кількості ресурсів та інформації. За допомогою онлайн-досліджень, цифрових бібліотек, освітніх веб-сайтів і мультимедійного вмісту учні можуть досліджувати різноманітні точки зору, поглибити своє розуміння складних концепцій і розвинути ширшу базу знань. Такий вплив великої кількості інформації допомагає учням розвивати свої дослідницькі навички, інформаційну грамотність і здатність ефективно оцінювати та синтезувати інформацію – усі необхідні навички для проєктної технологічної діяльності.

Крім того, ІКТ дозволяють учням брати участь в інтерактивному та захоплюючому навчанні, яке сприяє активній участі та співпраці. Завдяки таким інструментам, як онлайн-платформи для співпраці, програмне забезпечення для відеоконференцій і мобільні програми, учні можуть разом працювати над груповими проєктами, обмінюватися ідеями, надавати відгуки та співпрацювати в режимі реального часу – незалежно від фізичної відстані. Це спільне навчальне середовище не тільки покращує

командну роботу та комунікативні навички учнів, але й заохочує їх досліджувати різноманітні точки зору, використовувати колективні знання та створювати інноваційні рішення складних проблем.

Отже, інтеграція ІКТ в освіту відіграє життєво важливу роль у розвитку здібностей учнів до проєктно-технологічної діяльності.

Інформаційно-комунікаційні технології пропонують широкий спектр інструментів і ресурсів, які можуть значно сприяти розвитку навичок проєктної технологічної діяльності. Використовуючи інструменти ІКТ, такі як програмне забезпечення САПР, мови програмування, цифрові платформи для співпраці, програмне забезпечення для моделювання та онлайн-навчальні ресурси, люди можуть розширити свої можливості у вирішенні проблем, співпраці, інноваціях і технічній майстерності [1].

Одним із ключових інструментів ІКТ, який можна використовувати для розвитку навичок, пов'язаних із проєктно-технологічною діяльністю, є комп'ютерне програмне забезпечення. Різноманітні програмні додатки, такі як інструменти графічного дизайну, середовища програмування, програмне забезпечення для моделювання та інструменти управління проєктами, надають учням платформу для вдосконалення своїх технічних навичок і можливостей. Наприклад, такі інструменти графічного дизайну, як Adobe Creative Suite або програмне забезпечення Autodesk, дозволяють людям створювати візуально привабливі прототипи проєктів і проєкти, сприяючи творчості та інноваціям [5].

Крім того, інструменти управління проєктами, такі як Trello, Asana або Microsoft Project, допомагають ефективно організовувати та керувати проєктними завданнями, графіками та ресурсами. Ці інструменти покращують навички планування та виконання проєктів, сприяючи співпраці та підзвітності в проєктних командах. Окрім комп'ютерного програмного забезпечення, апаратні пристрої, такі як 3D-принтери, комплекти робототехніки, мікроконтролери та датчики, відіграють вирішальну роль у вдосконаленні технічних навичок для проєктної діяльності. 3D-принтери дозволяють людям створювати фізичні прототипи своїх проєктів, полегшуючи практичне навчання та інновації [3].

Висновки. Отже, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід'ємною частиною сучасної проєктно-технологічної діяльності. Він охоплює широкий спектр цифрових технологій, які використовуються для управління, передачі та обробки інформації. Використання ІКТ у проєктно-технологічній діяльності пропонує численні переваги з точки зору ефективності, співпраці, точності та інновацій. Вчитель має навчити учнів використовувати ІКТ для збору інформації, обробки даних, створення презентацій, відеороликів. Це дасть їм розвивати цифрову грамотність та підвищувати їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Використання ІКТ також сприятиме залученню учнів до навчання через цікаві та інтерактивні методи.

Список використаних джерел

1. Гончаренко О. Інформаційно-комунікаційні технології в трудовій підготовці учнів основної та старшої школи: проблеми практичного застосування. *Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету*. 2022 №58, С. 45–58.
2. Лещук Р. М. Система роботи учителя трудового навчання на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій: методичний посібник. Вінниця, 2016. С. 56.
3. Помаз Л. Л. Розвиток пізнавальних інтересів та формування творчої активності учнів на уроках трудового навчання з використанням інформаційно-комунікативних технологій. *Науковий процес та наукові підходи: методика та реалізація досліджень: Матеріали міжнар. наук. конф.* Одеса, 2020. С. 44–47.
4. Соловей В. В. Застосування інтерактивних технологій на уроках трудового навчання для розвитку творчих здібностей учнів 5-9 класів. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця, 2018. Вип. 1. С. 85–90.
5. Савчук І. В., Трубіна Ю. Ю. Інтерактивні технології як засіб розвитку творчих здібностей учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва*. 2021. № 3. С. 83–86.

Максим КОРХ,

*студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
mademaiter@gmail.com*

Юрій ПЕРИНСЬКИЙ,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
perynskyi_yurii@ukr.net*

ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТРЕНАЖЕРІВ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ В СФЕРІ ТРАНСПОРТУ

Актуальність. У сучасній освіті використання симуляційних тренажерів набуває все більшого значення, стаючи ключовим елементом підготовки фахівців у різних галузях. Симуляційні технології дозволяють відтворювати реальні ситуації в контрольованому середовищі, що сприяє розвитку практичних навичок та компетенцій без ризику для реальних об'єктів чи людей.

Особливо важливим є застосування симуляційних тренажерів у сфері транспорту. Використання таких технологій дозволяє студентам та практикантам відпрацьовувати складні сценарії, підвищуючи якість навчання та зменшуючи потребу в навчально-методичних посібниках на паперових носіях. Крім того, це сприяє зниженню витрат на організацію і проведення навчальних занять та надає можливість самотестування отриманих знань і навичок.

Впровадження симуляційних технологій також актуальне в інших сферах, де помилки можуть мати серйозні наслідки. Наприклад, у морській галузі використання тренажерів регламентується міжнародними стандартами, що передбачають обов'язкову підготовку на тренажерах для забезпечення високого рівня компетентності фахівців.

Загалом, застосування симуляційних тренажерів в освітньому процесі відповідає сучасним вимогам до підготовки висококваліфікованих спеціалістів, сприяє підвищенню якості освіти та забезпечує безпеку під час набуття практичного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Симуляційні тренажери відіграють важливу роль у сучасній освіті, забезпечуючи студентам можливість відпрацьовувати практичні навички та прийняття рішень у контрольованому середовищі. Вони сприяють глибшому розумінню теоретичних концепцій та підвищенню рівня підготовки фахівців у різних галузях.

Застосування симуляційних тренажерів у різних сферах освіти:

1. **Медицина освіти:** Використання симуляторів дозволяє студентам-медикам відпрацьовувати клінічні навички, діагностику та лікування віртуальних пацієнтів без ризику для реальних людей. Це сприяє підвищенню якості медичної допомоги та безпеки пацієнтів.

2. **Інженерія та технічні науки:** Симуляційні програми дозволяють моделювати складні технічні процеси, що допомагає студентам зрозуміти принципи роботи різних систем та відпрацювати навички їхнього проєктування та обслуговування.

3. **Морська справа:** Суднові тренажери використовуються для підготовки майбутніх судноводіїв, дозволяючи їм відпрацьовувати навігаційні маневри та реагування на надзвичайні ситуації в безпечному середовищі.

4. **Економіка та бізнес:** Бізнес-симуляції допомагають студентам зрозуміти механізми ринку, фінансові процеси та стратегії управління підприємством, дозволяючи експериментувати з різними підходами без реальних фінансових ризиків.

Методологічні аспекти впровадження симуляційних тренажерів:

▪ *Розробка сценаріїв:* Створення реалістичних та педагогічно обґрунтованих сценаріїв є ключовим для ефективності симуляційного навчання. Сценарії повинні відображати реальні ситуації, з якими студенти можуть зіткнутися у професійній діяльності.

▪ *Інтеграція в навчальний план:* Симуляційні вправи мають бути органічно вписані в структуру курсу, доповнюючи теоретичні заняття та сприяючи досягненню навчальних цілей.

▪ *Оцінювання результатів:* Важливо розробити критерії оцінювання, які дозволять об'єктивно виміряти прогрес студентів та ефективність симуляційного навчання.

Перспективи розвитку: З розвитком технологій, зокрема віртуальної та доповненої реальності, можливості симуляційних тренажерів в освіті постійно розширюються. Це відкриває нові горизонти для створення більш реалістичних та інтерактивних навчальних середовищ, що сприятиме ще більшій ефективності підготовки фахівців.

Впровадження симуляційних тренажерів в освітній процес є важливим кроком до підвищення якості освіти та підготовки висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно діяти в реальних професійних ситуаціях.

Висновки. Використання симуляційних тренажерів у підготовці фахівців транспортної галузі значно підвищує якість навчального процесу, забезпечуючи безпечне та ефективне відпрацювання практичних навичок. Симуляційні технології дозволяють моделювати реальні ситуації, що сприяє розвитку професійних компетенцій студентів та підвищує їхню впевненість у власних знаннях і вміннях. Крім того, впровадження таких технологій сприяє зниженню витрат на організацію навчальних занять та зменшує потребу в традиційних навчально-методичних посібниках. Однак, для ефективного використання симуляційних тренажерів необхідно забезпечити належну підготовку викладачів та регулярне технічне обслуговування обладнання. Загалом, інтеграція симуляційних технологій в освітній процес є перспективним напрямом, що відповідає сучасним вимогам до професійної підготовки фахівців у сфері транспорту.

Список використаних джерел

1. Коваль І. С., Олійник Л. В., Палагнюк М. В. Використання тренінгових технологій у професійній підготовці рятувальників. *Збірник наукових праць*. 2023. № 4(35). С. 276–283. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/13662/1/2Коваль%20І.%20Олійник%20Л.%20Палагнюк%20М.%20Використання%20тренінгових%20технологій%20у%20професійній%20підготовці%20рятувальників.pdf> (дата звернення: 04.04.2025).
2. Попова Г. В. Симуляційні тренажери в підготовці майбутніх судноводіїв. *Інформаційні технології в освіті*. 2019. № 1 (38). С. 34–45. URL: <https://ite.kspu.edu/index.php/ite/article/download/6/7/9> (дата звернення: 04.04.2025).
3. Симуляційне навчання в системі підготовки медичних кадрів: збірник наукових праць. Харків: ХНМУ, 2016. 200 с. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstreams/2b56d8be-fe19-42a4-b2ff-19c5c05622d9/download> (дата звернення: 04.04.2025).
4. Товстокорий О. М., Попова Г. В. Використання симуляційних тренажерів віртуальної реальності для формування професійних компетентностей майбутніх судноводіїв. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 82, № 2. С. 46–58. DOI: 10.33407/itlt.v82i2.3605. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3605/1786> (дата звернення: 04.04.2025).
5. Юрій О. В. Використання інтерактивних тренажерів та комп'ютерних програм у вогневій підготовці поліцейських. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3. С. 276–283. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-276-283. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1863672> (дата звернення: 04.04.2025).

Андрій КОЧЕРГА,

*студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
andrijkocerga@gmail.com*

Оксана ПИСКУН,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
oks76@ukr.net*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкою інформатизацією та цифровізацією усіх сфер життєдіяльності, що зумовлює фундаментальні зміни в освітній парадигмі. Традиційна система освіти, орієнтована на масове, уніфіковане навчання, виявляє свою недостатню ефективність у задоволенні індивідуальних освітніх потреб кожного учня. Це підкреслює нагальну необхідність переходу до індивідуалізованих підходів, здатних забезпечити повноцінний розвиток потенціалу особистості.

Ключовою вимогою сучасного ринку праці та інформаційного суспільства є високий рівень цифрових компетентностей. Гнучкість, адаптивність та здатність до безперервного навчання стають визначальними характеристиками успішної особистості. У цьому контексті виникає об'єктивна потреба у створенні гнучкого та адаптивного освітнього середовища, яке б враховувало індивідуальні особливості учнів, їхній темп навчання, інтереси та здібності. Цифрові технології відкривають принципово нові можливості для проектування та реалізації такого персоналізованого навчального середовища.

Виклад основного матеріалу. Персоналізоване навчання – це освітній підхід, який адаптує зміст, методи та темп навчання до індивідуальних потреб, інтересів та здібностей кожного учня. До ключових принципів персоналізованого навчання належать: індивідуалізація, гнучкість, активна участь учня, використання даних для прийняття рішень.

Як зазначає С. В. Якубов, персоналізоване навчання є особистісно-орієнтованим процесом, в якому в реальному часі відображаються навчальні досягнення учня і доступні широкі можливості керування напрямом освіти, а також реалізуються відповідні педагогічні стратегії для досягнення мети навчання [3].

За висновками Г. В. Локаревої та Е. А. Бажміної, персоналізоване навчання спрямоване на розвиток індивідуальних здібностей та потреб кожного учня і дає можливість формувати й розвивати особистість, здатну до самореалізації на творчому рівні, яка може нести відповідальність за освітній процес [2].

Персоналізоване навчання містить інструментарій планування власного розвитку та засоби відстеження результатів індивідуального прогресу в освітній діяльності, а також його оцінку, забезпечує суб'єкт-суб'єктну інтерактивність та, як результат, підвищення результативності навчальної діяльності. Як вважають В. Вишківська, О. Голікова і Є. Козлов, головною умовою і результатом успішної персоналізації навчання є сформованість цифрової компетентності здобувачів [1].

В якості інструментів персоналізації навчання можуть застосовуватись такі цифрові технології:

1. Адаптивні навчальні платформи та системи, що аналізують прогрес учнів та автоматично коригують навчальний матеріал. Вони можуть змінювати складність завдань, надавати додаткові ресурси або пропонувати альтернативні способи вивчення матеріалу.

2. Використання штучного інтелекту для створення індивідуальних навчальних планів та рекомендацій, ШІ може аналізувати великі обсяги даних про навчальні досягнення учнів, їхні інтереси та стиль навчання. На основі цього аналізу ШІ може створювати індивідуальні навчальні плани, які максимально відповідають потребам кожного учня.

3. Онлайн-курси та ресурси, що надають можливість вибору темпу та змісту навчання. Онлайн-платформи надають доступ до широкого спектру навчальних матеріалів, що дозволяє учням обирати теми, які їх цікавлять. Учні можуть навчатися у власному темпі, повертаючись до складних тем або пропускаючи вже засвоєний матеріал. Можливість повернення до складних розділів або прискореного вивчення вже засвоєного матеріалу забезпечує гнучкість навчального процесу.

4. Інтерактивні інструменти для створення та обміну навчальним контентом. Цифрові інструменти, такі як сервіси для створення презентацій, відеороликів, інфографіки, інтерактивних вправ та віртуальних лабораторій, сприяють активній участі учнів у навчальному процесі. Платформи для обміну контентом створюють умови для колаборації, обміну ідеями та отримання зворотного зв'язку від однолітків та викладачів.

5. Віртуальна та доповнена реальність як засоби глибокого залучення до навчального процесу. VR та AR технології створюють захоплююче освітнє середовище, яке дозволяє учням «зануритися» в навчальний матеріал. Це особливо ефективно для вивчення складних тем.

Для роботи в цифровому освітньому середовищі здобувач обирає для себе комфортні умови і засоби, зручний час і темп навчання, зосередившись на процесі пізнання, і, найголовніше, створює індивідуальну траєкторію навчання та керує нею, що дає позитивний результат у розвитку всіх пізнавальних процесів особистості, формуванні навичок самостійної роботи, умінні визначати цілі та досягати їх у своєму житті [2].

Висновки. Реалізація персоналізованого навчання засобами цифрових технологій є не просто технологічною інновацією, а закономірним етапом розвитку освітньої системи, спрямованим на підвищення її ефективності та відповідності потребам сучасної особистості та суспільства. Цифрові технології надають потужний інструментарій для створення гнучкого, адаптивного та орієнтованого на індивідуальні потреби освітнього середовища.

Подальші наукові дослідження та практичні розробки в цій галузі є необхідною умовою для повноцінного впровадження персоналізованого навчання та розкриття освітнього потенціалу кожного учня.

Список використаних джерел

1. Вишківська В., Голікова О., Козлов Є. Соціально-культурна обумовленість та педагогічний потенціал реалізації персоналізованого навчання в умовах цифровізації освіти. *Молодь і ринок*. 2023. №4 (212). С. 89-94. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/279110/275547> (дата звернення 02.04.2025).
2. Локарева Г. В., Бажміна Е. А. Персоналізація в освіті: управління студентами власною траєкторією навчання засобами цифрових технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 86. №6. С. 187-207. URL: <https://www.proquest.com/openview/b8676b272ddb0fac5f129656b61c387/1?cbl=6515896&pq-origsite=gscholar> (дата звернення 02.04.2025).
3. Якубов С. В. Персоналізоване навчання у загальноосвітній школі. Основні визначення та шлях до впровадження. *Директор школи*. 2016. № 9, С. 59-72. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15279/1/S_Yakubov_DSH_9_IPPO.pdf (дата звернення 01.04.2025).

Віктор КУДЕЛЯ,

*студент магістратури
факультету технологічної і математичної освіти,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)
kudelaviktor5@gmail.com*

Андрій ЛИТВИН,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
та методики професійної підготовки,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)
anlutvun@gmail.com*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Актуальність. Сучасний світ характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, які активно проникають у всі сфери діяльності людини, включаючи освіту. Професійна освіта, як основа підготовки висококваліфікованих спеціалістів, повинна адаптуватися до нових умов цифрової трансформації. Це вимагає перегляду змісту навчання, модернізації методів викладання та розвитку цифрових компетентностей як викладачів, так і здобувачів.

Виклад основного матеріалу. З урахуванням загальних підходів до визначення поняття «цифровізація» цифрова трансформація у сфері освіти і науки визначається як комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг [1].

Цифровізація освіти створює як нові можливості, так і значні виклики. Серед основних труднощів можна виокремити такі:

Недостатність цифрової інфраструктури. Багато навчальних закладів професійної освіти ще не повною мірою оснащені сучасним цифровим обладнанням та програмним забезпеченням.

Низький рівень цифрової компетентності викладачів і здобувачів. Відсутність достатньої підготовки в роботі з цифровими технологіями може стати суттєвим бар'єром у впровадженні інноваційних методів навчання.

Проблеми академічної доброчесності. Онлайн-навчання створює виклики у сфері оцінювання знань та контролю якості навчального процесу.

Необхідність оновлення змісту освіти. Традиційні навчальні програми не завжди враховують зміни, викликані цифровою трансформацією виробничих процесів.

Незважаючи на існуючі виклики, цифрова трансформація відкриває широкі можливості для підвищення якості професійної освіти. Серед перспективних напрямків розвитку можна виділити:

Інтеграція сучасних цифрових технологій у навчальний процес. Використання навчальних платформ, віртуальних лабораторій, симуляторів та програмного забезпечення дозволяє зробити освітній процес більш інтерактивним і наближеним до реальних виробничих умов.

Розвиток цифрових компетентностей викладачів. Запровадження системи підвищення кваліфікації педагогів у сфері цифрових технологій сприятиме ефективнішому впровадженню інноваційних методів навчання.

Розвиток дуальної освіти із застосуванням цифрових технологій. Впровадження моделі дуальної освіти, де теоретична підготовка здійснюється онлайн, а практичне навчання – на виробництві з використанням сучасного обладнання, сприятиме покращенню рівня підготовки фахівців.

Цифрова трансформація потребує оновлення навчальних програм відповідно до сучасних вимог ринку праці. Основні напрями модернізації змісту професійної освіти включають:

Актуалізацію змісту освітніх програм. Включення в навчальні курси дисциплін, пов'язаних із цифровими технологіями, автоматизацією, штучним інтелектом і великими даними.

Інтеграцію модулів з цифрової грамотності. Розвиток навичок використання сучасного програмного забезпечення, кібербезпеки та роботи з інформаційними системами.

Співпрацю з роботодавцями у формуванні навчальних програм. Взаємодія з підприємствами дозволяє створювати освітні програми, які відповідають реальним запитам ринку праці.

Сучасні технології дозволяють використовувати інноваційні методи навчання, які значно підвищують ефективність професійної освіти:

Онлайн-курси та дистанційне навчання. Використання платформ MOOC (Massive Open Online Courses) дозволяє здобувачам отримувати додаткові знання та навички.

Проектне навчання та кейс-метод. Залучення здобувачів до реальних проєктів сприяє розвитку їхньої практичної підготовки та критичного мислення.

Моделювання виробничих процесів. Використання цифрових симуляторів та віртуальних лабораторій допомагає здобувачам отримати практичні навички без ризику для реального виробництва.

Висновки. Цифрова трансформація створює як виклики, так і можливості для розвитку професійної освіти. Для успішної адаптації до нових умов необхідно забезпечити модернізацію змісту освіти, розвивати цифрові компетентності викладачів і здобувачів, а також активно впроваджувати інноваційні технології у навчальний процес. Лише комплексний підхід дозволить підготувати фахівців, які відповідатимуть вимогам сучасного ринку праці та будуть готові до викликів цифрової епохи.

Список використаних джерел

1. Цифрова трансформація у сфері освіти і науки. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osvitita-nauki> (дата звернення: 07.03.25).

Маргарита ЛІТТІХ,

*студентка магістратури факультету психології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)
margolittih@gmail.com*

Ольга МОРОЗОВА-ЛАРІНА,

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психодіагностики та клінічної психології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)
olgapsychology21@gmail.com*

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ: ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ

Актуальність. Цифрова трансформація освіти, зумовлена як технологічним прогресом, так і соціальними викликами (зокрема пандемією COVID-19 та воєнним станом в Україні), докорінно змінила традиційну модель викладання. Перехід до онлайн-формату, змішане навчання, необхідність швидкої адаптації до цифрових інструментів, зростання навантаження, відсутність чітких меж між роботою та особистим життям – усе це спричинило нову хвилю емоційного вигорання серед педагогічних працівників. Емоційне вигорання є одним із найбільш поширених психологічних станів серед викладачів у сучасних умовах. Його ігнорування призводить до зниження якості освітнього процесу, порушення психоемоційного стану педагогів, конфліктів з колегами та студентами, а у довготривалій перспективі – до професійної деформації. Саме тому дослідження причин, проявів, профілактики та методів подолання емоційного вигорання набуває особливої ваги в контексті сучасного освітнього процесу [3].

Виклад основного матеріалу. Емоційне вигорання – це синдром, який проявляється в хронічному емоційному виснаженні, деперсоналізації (цинічному ставленні до інших) та зниженні почуття власної ефективності. У сфері освіти цей стан виникає через постійну емоційну залученість, необхідність контролювати власні реакції та працювати з людьми, які можуть викликати напругу. Основні психологічні симптоми вигорання: почуття емоційної спустошеності; роздратованість і зниження толерантності до студентів; втрата мотивації до викладацької діяльності; когнітивні труднощі (концентрація, пам'ять); фізична втома, безсоння. Викладачі стикаються з низкою нових викликів: технострес (страх перед помилками у використанні цифрових засобів); збільшення обсягу роботи (створення електронних курсів, перевірка онлайн-завдань); постійна доступність (відсутність чіткої межі між робочим та вільним часом); зниження міжособистісної взаємодії (відсутність живого зворотного зв'язку призводить до відчуття ізоляції). Технострес, або страх перед помилками у використанні цифрових засобів, виникає через необхідність швидко освоювати нові технології, адаптувати навчальні матеріали до онлайн-платформ і постійно взаємодіяти з технікою. Викладачі, які не мають достатніх цифрових навичок, можуть почуватися невпевнено перед студентами, а страх технічних збоїв підвищує рівень тривожності та емоційного виснаження. Збільшення обсягу роботи є ще одним значним викликом, оскільки цифрова освіта вимагає більше часу на підготовку матеріалів, запис відеолекцій, перевірку онлайн-завдань та ведення дистанційної комунікації зі студентами, що призводить до ненормованого робочого дня та ефекту постійної недоробленої роботи. Постійна доступність і відсутність чіткої межі між робочим та особистим часом сприяють цифровому виснаженню, оскільки викладачі змушені відповідати на запити студентів у будь-який час доби, перевіряти завдання у неробочі години та підтримувати безперервний зв'язок. Це ускладнює дотримання балансу між професійною діяльністю та особистим життям, що веде до хронічного стресу. Дистанційне навчання також знижує рівень міжособистісної взаємодії, що викликає відчуття ізоляції, оскільки

викладачам не вистачає невербального зворотного зв'язку зі студентами. Вони можуть сумніватися у власній ефективності через обмежену реакцію аудиторії та недостатню взаємодію під час занять, що погіршує їхню мотивацію до викладання. Відчуття професійної неефективності посилюється, коли викладачі сприймають низьку активність студентів у цифрових форматах як ознаку недостатньої якості своєї роботи. Це може викликати фрустрацію, зниження самооцінки та професійного задоволення, особливо коли викладач вкладає значні зусилля у створення матеріалів, але не бачить очікуваного зворотного зв'язку. Високий рівень когнітивного навантаження є ще одним фактором вигорання, адже викладачі одночасно контролюють багато аспектів освітнього процесу, від технічного супроводу до адміністративних завдань, що створює когнітивне перевантаження і призводить до цифрової втоми. Всі ці фактори взаємопов'язані та значно збільшують ризик емоційного вигорання, роблячи викладачів вразливими до професійного виснаження [4].

Профілактика передбачає особистісні, організаційні та психогігієнічні стратегії: психоосвіта (підвищення рівня обізнаності про симптоми вигорання та способи його попередження; тайм-менеджмент і цифрова гігієна (планування часу, встановлення меж онлайн-доступності); професійна підтримка (створення просторів психологічного розвантаження, груп підтримки викладачів); розвиток емоційного інтелекту (здатність розпізнавати й регулювати власні емоції, формувати здорові взаємини зі студентами). Зменшення техностресу можливе через системне навчання цифровим навичкам, що включає курси, тренінги та підтримку з боку колег або технічних спеціалістів. Це допоможе викладачам почуватися впевненіше при роботі з онлайн-інструментами та мінімізувати страх перед технічними збоями. Оптимізація робочого навантаження передбачає раціональний розподіл завдань, делегування технічних аспектів роботи (наприклад, адміністрування онлайн-курсів) та використання автоматизованих систем перевірки завдань, що дозволяє зменшити кількість рутинної роботи та звільнити час для відпочинку. Встановлення чітких меж між роботою та особистим життям допомагає запобігти цифровому виснаженню. Для цього викладачі можуть визначати конкретні години для перевірки завдань і спілкування зі студентами, вимикати робочі повідомлення у неробочий час та не відповідати на електронні листи ввечері або у вихідні дні. Покращення міжособистісної взаємодії є важливим для зниження відчуття ізоляції, тому викладачам варто заохочувати студентів вмикати камери під час онлайн-занять, використовувати інтерактивні методи навчання, а також активно взаємодіяти з колегами через професійні спільноти та обговорення. Підвищення професійної самооцінки можливе через рефлексію власної роботи, отримання конструктивного зворотного зв'язку від студентів та колег, а також через акцент на власних досягненнях. Регулярне самооцінювання допомагає викладачам розуміти свою цінність та уникати негативного мислення щодо ефективності своєї діяльності. Зниження когнітивного навантаження може бути досягнуто шляхом використання структурованих розкладів, планування робочого часу, зменшення кількості використовуваних платформ та запровадження відпочинкових технік, таких як мікропаузи під час роботи. Усі ці методи у комплексі сприяють профілактиці емоційного вигорання, допомагаючи викладачам підтримувати високу професійну ефективність і психологічне благополуччя [1, 5].

Подолання вже сформованого синдрому потребує цілеспрямованої роботи: психотерапевтична підтримка (когнітивно-поведінкова терапія, арт-терапія, майндфулнес-практики); професійне консультування та супервізія; організаційні зміни (адекватний розподіл навантаження, створення гнучких графіків). Інноваційним підходом є впровадження програм самодопомоги через мобільні застосунки, які включають короткі медитації, щоденники емоцій та вправи для саморефлексії. Подолання вже сформованого синдрому емоційного вигорання вимагає комплексного підходу, що включає як індивідуальні, так і організаційні стратегії. Насамперед, важливо визнати проблему та дозволити собі відпочинок, оскільки ігнорування симптомів лише посилює стан виснаження. Викладачам варто тимчасово зменшити навантаження, делегувати частину обов'язків або взяти короткострокову відпустку, що допоможе відновити сили. Зміна ставлення до роботи передбачає переосмислення власних очікувань і вимог до себе, а також зниження перфекціонізму. Викладачам варто навчитися розставляти

пріоритети, виділяючи головні завдання та уникаючи перевантаження непотрібною діяльністю. Важливо також запровадити усвідомлену самоорганізацію, розподіляючи робочий час так, щоб залишався простір для особистого життя та відпочинку. Робота з емоційною сферою допомагає зменшити психологічне навантаження. Для цього варто практикувати методи релаксації, такі як медитація, дихальні вправи чи йога, які сприяють зниженню рівня стресу. Психотерапія та коучинг також можуть стати ефективними способами подолання вигорання, адже дозволяють усвідомити причини проблеми та знайти персоналізовані шляхи виходу з неї. Професійна підтримка є ще одним важливим елементом у подоланні вигорання. Викладачам варто обговорювати свої труднощі з колегами, брати участь у професійних спільнотах або звертатися за допомогою до психологів. Робота у команді та спільне вирішення проблем допомагають відчувати підтримку й знижують рівень ізоляції. Зміна підходів до навчального процесу також сприяє подоланню вигорання. Використання інтерактивних методів, ігрових елементів або змішаних форматів навчання може зробити викладання більш цікавим і менш рутинним. Це дозволяє викладачам знайти нову мотивацію у своїй роботі та отримувати задоволення від взаємодії зі студентами. Нарешті, турбота про фізичне здоров'я є невід'ємною частиною подолання вигорання. Регулярні фізичні вправи, збалансоване харчування та дотримання режиму сну сприяють загальному покращенню самопочуття та відновленню енергії. Усі ці заходи у комплексі допомагають не лише подолати вигорання, а й запобігти його повторному виникненню в майбутньому [2].

Висновки. Отже, емоційне вигорання викладачів в умовах цифрової трансформації освіти є комплексною проблемою, що виникає на перетині особистісних, професійних та технологічних чинників і має суттєві наслідки як для психічного здоров'я педагогів, так і для якості освітнього процесу загалом. Цифрові виклики, зокрема постійна необхідність засвоєння нових інформаційних технологій, зростання когнітивного навантаження, а також розмиття меж між роботою та особистим життям у дистанційних та змішаних форматах навчання, значною мірою підвищують ризик розвитку синдрому емоційного вигорання. Ефективна профілактика і подолання цього стану потребують багаторівневого системного підходу, що охоплює індивідуальні, організаційні, психогігієнічні та освітньо-психологічні стратегії. Зокрема, важливими умовами збереження професійного здоров'я викладачів є формування цифрової грамотності, удосконалення навичок управління стресом, розвиток емоційного інтелекту, раціональне планування робочого часу, створення підтримувального соціального й професійного середовища, а також впровадження доступних та ефективних форм психологічної підтримки в межах освітніх інституцій. Комплексна реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню адаптаційного потенціалу викладачів, зниженню рівня професійного виснаження та забезпеченню якості освіти в умовах постійних цифрових змін.

Список використаних джерел

1. Ansley B. M., Houchins D. E., Varjas K., Roach A., Patterson D., Hendrick R. The impact of an online stress intervention on burnout and teacher efficacy. *Teaching and Teacher Education*. 2021. Vol. 98. P. 103251. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103251> (date of access: 04.04.2025).
2. Donker M. H., Erisman M. C., van Gog T., Mainhard T. Teachers' emotional exhaustion: associations with their typical use of and implicit attitudes toward emotion regulation strategies. *Frontiers in Psychology*. 2020. Vol. 11. P. 867. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00867> (date of access: 04.04.2025).
3. Kabaran G., Altıntaş S., Sidekli S. The Examination of Teachers' Digital Burnout Level. *International Technology and Education Journal*. 2022. Vol. 6, no. 2. P. 82-93. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1371856.pdf> (date of access: 04.04.2025).
4. Mosleh S. M., Kasasbeh M. A., Aljawarneh Y. M. Et al. The impact of online teaching on stress and burnout of academics during the transition to remote teaching from home. *BMC Med Educ*. 2022. Vol. 22. P. 475. URL: <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03496-3> (date of access: 04.04.2025).
5. Yang X., Du J. The effect of teacher self-efficacy, online pedagogical and content knowledge, and emotion regulation on teacher digital burnout: a mediation model. *BMC Psychol*. 2024. Vol. 12. P. 51. URL: <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01540-z> (date of access: 04.04.2025).

Ольга ЛИТОВЧЕНКО,

студентка бакалаврату
 ННІ професійної освіти та технологій,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 lutovchenko09@gmail.com

Марина ЖОРОВА,

студентка бакалаврату
 ННІ професійної освіти та технологій,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 marinazorova100n@gmail.com

Лариса МЕХ,

кандидат економічних наук, доцент,
 доцент кафедри економіки і управління,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 mehlalisa@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

З огляду на сучасні тенденції, використання навчального відео стає не просто бажаним, а необхідним елементом освітнього процесу. Сьогодні, коли візуальна інформація домінує в нашому сприйнятті, відеоматеріали забезпечують ефективне засвоєння знань, активізують комунікацію та дозволяють опанувати до 65% навчального контенту.

Дослідження проблеми використання відеоконтенту у освітньому процесі можна знайти у роботах В. Вембер, Д. Бучинської [1], Г. Джеваги [2], Г. Розорінова [3] М. Шаблій [4] тощо. Дослідження показують, що використання мультимедійних навчальних матеріалів комплексно впливає на освітній процес, сприяючи розвитку комунікативних навичок, підвищенню мотивації, створенню ефекту присутності, забезпеченню інтерактивності, стимулюванню діалогу та наданню доступу до великого обсягу навчального матеріалу.

Мета роботи – дослідити особливості використання відеоконтенту в освітньому процесі.

Відеоконтент займає особливе місце серед переліку можливих форм комунікації. Завдяки реальній візуалізації він здатний вирішувати найрізноманітніші завдання. Г. Джевага [2] справедливо відмічає, що відео-контент це не просто відеозапис, а спеціально підготовлений освітній продукт, який містить необхідні елементи підвищення сприймання навчального матеріалу і підтримання інтересу до дисципліни.

В. Вембер та Д. Бучинська [1], досліджуючи сучасні типи навчального відео та особливості їх використання в навчальному процесі, виділяють:

1. Професійні навчальні фільми. Завдяки професійній студійній зйомці та складній техніці можна створювати відео, що демонструють складні виробничі цикли, природні феномени, роботу експертів у різних сферах та інші унікальні сцени, недоступні для спостереження в звичайних умовах.

2. Студійні і натурні відеолекції. Зйомка лекцій у форматі «живого» відео дозволяє студентам відчувати себе присутніми в аудиторії. Це відбувається тому, що вони бачать, як викладач працює з реальними слухачами, і можуть спостерігати за реакцією на його слова.

3. Відеоскрайбінг. Це унікальний формат анімації, де зображення створюються прямо на екрані, перед глядачем. Головною перевагою цього методу є його здатність приковувати увагу. Процес малювання діє на глядача майже гіпнотично, викликаючи бажання дізнатися, що буде далі.

4. Відеоінфографіка. Інфографіка, яка візуалізує дані чи знання, допомагає швидко та зрозуміло сприймати складну інформацію. Відеоінфографіка підсилює цей ефект, використовуючи анімовані елементи, музику та звукові ефекти.

5. Скрінкасти. Скрінкасти (англ. Screencast) – цифровий відеозапис відомостей, що виводяться на екран комп'ютера, також відома назва video screen capture (досл. «Відеозахоплення екрану»). Часто супроводжується голосовими коментарями.

6. Демонстрації. Таке відео містить демонстрацію досліду, лабораторної роботи, роботи обладнання, програмного забезпечення, збирання-розбирання обладнання.

7. Інтерактивні відеоролики. Відеоролики такого типу комбінують текстами, мапами чи навіть опитуваннями. В інтерактивному відео можна обирати мишею окремі елементи, роздивлятися з різних боків 3D-моделі та проходити онлайн-тестування.

8. 3D-візуалізація. Основне призначення відео цього типу – додавання руху (анімація) тривимірній моделі, або імітація руху серед тривимірних об'єктів.

9. Псевдовідео. До цього типу належать відео, які складаються із статичних об'єктів, які при швидкому відтворенні створюють ефект відтворюваного трека, наприклад: презентація із озвученням, слайд шоу, послідовність скріншотів тощо.

10. Відео-таймлайн. Відео-таймлайн дозволяє продемонструвати об'єкт в часі, а також наочно відобразити порядок проходження об'єктів один за одним.

11. Відеомаштабування. Відео демонструє порівняння розмірів об'єктів у просторі. Технологія створення навчального відео складається з таких етапів: 1. Визначення освітніх цілей і завдань. 2. Розроблення сценарію. 3. Підбір дидактичних матеріалів і обладнання для проведення відеозйомок. 4. Зйомка епізодів. 5. Обробка і монтаж відеоряду. 6. Створення спецефектів і інтерактивних елементів. 7. Збереження відеоряду [2].

В деяких випадках стадія знімання епізодів не є обов'язковою, оскільки деякі навчальні відео можна створювати і без спеціально організованого фільмування [4].

Для роботи з відеоматеріалами існує безліч програм, які відрізняються ліцензійними умовами, інтерфейсом, функціоналом та його тонкими налаштуваннями, вимогами до технічних характеристик комп'ютера, підтримкою форматів тощо [3]. Серед найбільш відомих можна виділити наступні: Adobe Premiere, Pinnacle Studio, Sony Vegas Pro, Camtasia Studio, Відеомонтаж, Відеошоу, Movavi Video Editor, Windows Movie Maker тощо [4].

Вважаємо, що ознаками якісного навчального відео є:

– чітко визначена ціль застосування та визначений ефект від взаємодії з відеоматеріалом;

- конкретизована тема; об'єднані ідеєю й пов'язані між собою смислові частини;
- проста структура, що сприяє сприйняттю;
- вміло озвучений зміст (наявна підготовка до запису відео);
- використані прийоми захоплення уваги та залучення глядачів.

Зважаючи на результати досліджень та практичний досвід, можна стверджувати, що створення та застосування навчальних відео є актуальною та ефективною стратегією для покращення засвоєння знань. Якість таких відео залежить від ретельної підготовки сценарію, використання якісних дидактичних матеріалів, педагогічного досвіду викладача та вмілого застосування програмного забезпечення для монтажу.

Список використаних джерел

1. Вембер В. П., Бучинська Д. Л. Сучасні типи навчального відео та особливості їх використання у навчальному процесі. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 1. С. 19–29.
2. Джевага Г. В. Створення відео-лекції для дистанційного навчання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 137. Чернігів: ЧНПУ, 2016. С. 19–23.
3. Розорінов Г. М. Застосування професійних програм обробки відео при створенні мультимедійних електронних освітніх ресурсів. *Проблеми інформатизації та управління*. 2016. № 2(54). С. 60–65.
4. Шаблій Л. М. Створення навчальних відео та їх використання. *Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2021. № 1. С. 247–250.

Катерина МЕТЕЙКО,

студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
meteiko.katya@gmail.com

Наталія МІНЬКО,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної освіти та інформатики
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
M.NP@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ

Актуальність. Швидкий розвиток цифрових технологій вимагає від учителя інформатики постійного вдосконалення своїх навичок та адаптації освітнього процесу до сучасних реалій. Використання цифрових інструментів дозволяє зробити навчання інтерактивним, ефективним та адаптованим до індивідуальних потреб учнів. В умовах постійних технологічних змін особливо важливим стає своєчасне впровадження новітніх інструментів і платформ у навчальний процес, що забезпечує конкурентоспроможність учнів і готує їх до викликів сучасного інформаційного суспільства. Водночас педагог має бути готовим до оперативної адаптації навчальних матеріалів відповідно до новітніх трендів у галузі інформаційних технологій та педагогічних інновацій.

Виклад основного матеріалу. Питанням цифровізації освіти присвячені праці І. Адамової, Т. Близнюк, Р. Гуревича, Н. Гриневич, О. Картунова, Д. Кільдерова, Н. Морзе, М. Кадемїї та інші.

Автори приходять до висновків, що вчитель інформатики стає не лише педагогом, але й технічним адміністратором, який забезпечує інтеграцію сучасних цифрових засобів у навчальний процес. Він відповідає за адміністрування комп'ютерних класів, підтримує належне функціонування мультимедійного обладнання, забезпечує стабільний доступ учнів і вчителів до локальної та глобальної мережі. Окрім цього, він надає консультації колегам з питань використання цифрових технологій у педагогічній практиці та допомагає вирішувати технічні проблеми, які виникають у процесі навчання. Велике значення набуває використання мультимедійних технологій, особливо під час організації змішаного або дистанційного навчання.

Важливість та значення мультимедійних технологій незаперечна: це і демонстрація прикладів виробів, історичні ретроспективи, фізико-хімічні явища та інше. Значно можуть полегшити роботу вчителя і, що досить суттєво, виявити реальний рівень знань учнів тестові програми [4, 268].

При плануванні освітнього процесу вчитель має враховувати педагогічну доцільність використання цифрових платформ, відповідність навчальним цілям, віковим особливостям та рівню підготовки учнів. Це передбачає аналіз можливостей різноманітних цифрових інструментів, оцінювання їх ефективності для конкретних навчальних завдань та здатність забезпечити індивідуальний підхід до учнів із різним рівнем володіння інформаційними технологіями.

Освітніх інструментів сьогодні багато, частина з них є успішно адаптовані для українського користувача (хоча більшість із них таки є англomовними); низка ресурсів є повністю безкоштовними або частково платними. Питання лише за одним: за власним бажанням учителя їх опанувати та ініціативною їх використовувати [1, 16].

Інтеграція цифрових засобів (LearningApps, MozaBook, Google Classroom, Canva [2; 3; 4]) дозволяє створювати інтерактивні навчальні матеріали, що активізують пізнавальну діяльність учнів, розвивають їхню самостійність та підвищують рівень засвоєння знань. Використання таких ресурсів сприяє формуванню ключових компетенцій учнів у сфері інформаційних технологій, зокрема навичок самостійного пошуку інформації, критичного мислення та креативного розв'язання завдань.

Google Classroom дозволяє організовувати навчальний контент, створювати та оцінювати завдання, використовувати мультимедійні ресурси (зображення, відеоматеріали, інтерактивні посилання), що забезпечує безперервність освітнього процесу незалежно від місця перебування учнів. Платформа також дозволяє вчителю ефективно контролювати прогрес кожного учня, відслідковувати виконання завдань та швидко надавати зворотний зв'язок, що є особливо актуальним при дистанційному та змішаному навчанні.

Цифрові інструменти автоматизують процес оцінювання та аналізу успішності (Google Форми, Kahoot!, Quizlet [2; 3; 4]), дозволяючи швидко коригувати освітню стратегію відповідно до результатів учнів. Використання автоматизованих систем оцінювання спрощує роботу вчителя, підвищує об'єктивність оцінювання, допомагає оперативно виявляти прогалини у знаннях і розробляти індивідуальні рекомендації для учнів.

Інтерактивні платформи (LearningApps, MozaBook, Nearpod [2; 3; 4]) допомагають візуалізувати навчальний матеріал, створювати динамічні завдання і забезпечувати постійний зворотний зв'язок. Візуалізація сприяє кращому розумінню складних концепцій та залучає учнів до активного навчання, а інтерактивні вправи дозволяють ефективно закріплювати матеріал та стимулюють інтерес до навчання.

В умовах дистанційного навчання використання цифрових платформ (Zoom, Google Meet, LearningApps [2; 3; 4]) стає необхідністю, що вимагає адаптації планування уроків до специфічних викликів (нестабільність зв'язку, психологічні особливості учнів). Педагог повинен забезпечити гнучкість навчального процесу, створювати відеоуроки, використовувати інтерактивні завдання для самостійної роботи учнів, а також забезпечувати психологічну підтримку школярам.

Висновки. Використання сучасних цифрових інструментів є важливою умовою ефективної організації роботи вчителя інформатики. Вони дозволяють підвищити мотивацію учнів, спростити процес планування та оцінювання, створювати якісний навчальний контент, адаптований до потреб сучасного освітнього середовища. Застосування цифрових платформ сприяє формуванню сучасних компетентностей у школярів, забезпечує безперервність освітнього процесу в різних умовах і готує учнів до активної участі в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 64 с.
2. Гриневич Н. Є., Хом'як О. А., Слюсаренко А. О. та ін. Організація дистанційного навчання за використання платформи Moodle, сервісу Zoom, цифрових інструментів Google для здобувачів вищої освіти освітніх програм Водні біоресурси та аквакультура у Білоцерківському національному аграрному університеті. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького*. 2023. № 99. С. 9–13.
3. Литвинчук О. К. Цифрові інструменти в дистанційному навчанні майбутніх бакалаврів професійної освіти. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України*: зб. матер. VII Міжнародної конференції, м. Київ, 14 листопада 2024 року. Київ, 2025. С. 248–253.
4. Мінько Н. П., Шаш Т. О. Можливості використання інформаційних технологій на уроках трудового навчання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Чернігів, 2018. № 151. С. 266–269.

Дмитро МИКОЛАЙЧУК,

студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
dmitriymikolaychuk@gmail.com

Тетяна ГАЗУКА,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
Tanya.gazuka0510@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Актуальність Сучасна система професійної освіти потребує висококваліфікованих викладачів, здатних використовувати цифрові технології для підвищення ефективності навчального процесу. Викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПТО) повинен володіти цифровою компетентністю, що охоплює здатність працювати з інформаційними ресурсами, застосовувати інтерактивні методи навчання та організовувати дистанційне навчання. Слід зазначити, що на сьогоднішній день залишається актуальною та діючою програма «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України», яка спрямована на підтримку реформи професійно-технічної освіти в Україні. У рамках програми «EU4Skills» значна увага приділяється цифровій трансформації професійно-технічної освіти, зокрема підвищенню рівня цифрової компетентності педагогів. Це важливий аспект підготовки викладачів до роботи в сучасному освітньому середовищі та адаптації до нових цифрових викликів.

Виклад основного матеріалу. Цифрова трансформація освіти вимагає від сучасного педагога не лише володіння предметними знаннями, а й розвинених цифрових компетентностей. Майбутній викладач ЗПТО повинен бути готовий до використання цифрових технологій у навчальному процесі, що забезпечить ефективне навчання здобувачів освіти відповідно до вимог ринку праці.

Застосування цифрових технологій в освіті є важливим аспектом, оскільки це сукупність сучасних інструментів, програмного забезпечення та онлайн-ресурсів, які використовуються для вдосконалення навчального процесу. Вони сприяють підвищенню ефективності викладання, індивідуалізації навчання, розвитку творчих здібностей студентів/учні і розширенню доступу до освітніх матеріалів. Основними напрямками використання цифрових технологій в освіті можуть виступати: електронні освітні платформи – Moodle, Google Classroom, Coursera для дистанційного навчання та управління освітнім процесом; застосування мультимедійних технологій – інтерактивні презентації (Prezi, Canva), навчальні відео (YouTube, Camtasia), подкасти та анімації; моделювання виробничих процесів, лабораторні експерименти у безпечному середовищі; інтерактивні вікторини та ігри (Kahoot, Quizizz, Mentimeter), що підвищують інтерес до навчання; хмарні технології – Google Drive, OneDrive, Dropbox для зберігання та спільного використання навчальних матеріалів тощо.

Застосування цифрових технологій в освіті дозволяє зробити навчальний процес більш цікавим, інтерактивним і доступним, а також сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців у сучасному цифровому світі [1].

Проводячи розвідки стосовно досліджень з цифрової компетентності педагога, можна виділити таких українських науковців Морзе Н. В. (цифрова компетентність учителів, використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальному процесі), Кузьмінський А. І. (проблеми комп'ютеризації освіти), Гуржій А. М. (питання

цифрової компетентності та цифровізації освіти), Шишкіна М. П. (цифрові технології у педагогічній діяльності). Особливості формування цифрової компетентності педагога, використання цифрових технологій в освіті висвітлені у зарубіжних працях: European Commission (DigCompEdu) – рамка цифрової компетентності для педагогів (Digital Competence Framework for Educators, DigCompEdu), яку використовують у багатьох країнах Європи; Redecker C. (2017) – представив європейську модель цифрової компетентності вчителя [4]; ISTE (International Society for Technology in Education) – розробила стандарти для педагогів щодо використання цифрових технологій у навчанні.

На думку вчених, поняття «цифрова компетентність викладача» розглядається як сукупність знань, умінь, здібностей та різноманітних показників застосування цифрових технологій для комунікації та професійного розвитку [2]. Цифрова компетентність викладача – це здатність ефективно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) у професійній діяльності [1; 3]. Вона включає знання, навички та ставлення, необхідні для використання цифрових інструментів у навчальному процесі, комунікації, оцінюванні знань і самоосвіті. Цифрову компетентність майбутнього викладача ЗПТО можна визначити як складне, динамічне, цілісне інтегративне утворення особистості, що дозволяє ефективно використовувати цифрові технології у професійній діяльності для забезпечення якісного навчального процесу, розвитку учнів і власного професійного зростання.

На основі аналізу наукової літератури виділяємо основні складові цифрової компетентності викладача ЗПТО.

1. Інформаційна грамотність – здатність знаходити, аналізувати, оцінювати та використовувати цифрову інформацію.

2. Педагогічна майстерність у використанні ІКТ – інтеграція цифрових ресурсів (електронних підручників, інтерактивних платформ, мультимедійного контенту) у навчальний процес.

3. Комунікаційна компетентність – використання цифрових засобів для взаємодії зі студентами/учнями, колегами та професійною спільнотою (електронна пошта, соціальні мережі, відеоконференції).

4. Організація дистанційного та змішаного навчання – робота з LMS-системами (Moodle, Google Classroom), створення онлайн-курсів, тестування та оцінювання знань.

5. Цифрова безпека та етика – знання правил кібербезпеки, захисту персональних даних, авторського права, академічної доброчесності.

6. Технічна компетентність – володіння програмним забезпеченням, сервісами для створення навчального контенту (Canva, Prezi, Camtasia) та роботи з хмарними технологіями.

Цифрова компетентність є ключовою умовою ефективного сучасного викладання, що сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців та розвитку інноваційного освітнього середовища тому відповідними напрямками формування цифрової компетентності викладача ЗПТО є:

- розвиток цифрової грамотності (опанування базових навичок роботи з ПК, операційними системами, офісними програмами, використання хмарних технологій (Google Drive, OneDrive, Dropbox) для організації навчального процесу, ознайомлення з поняттями кібербезпеки, захисту персональних даних та інформаційної безпеки);

- інтеграція цифрових технологій у навчальний процес (використання інтерактивних платформ (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams) для організації дистанційного та змішаного навчання; створення електронних підручників, навчальних відео та мультимедійних презентацій; застосування віртуальних лабораторій);

- використання сучасних цифрових методів навчання (організація тестування та оцінювання за допомогою онлайн-платформ; використання інтерактивних дошок, графічних планшетів, 3D-друку для наочного викладання матеріалу; робота з освітніми STEM-ресурсами та програмуванням у професійній підготовці);

- підвищення кваліфікації з цифрових технологій у навчанні.

Таким чином, майбутній викладач ЗПТО повинен володіти сучасними цифровими навичками та постійно їх удосконалювати, щоб відповідати викликам часу та забезпечувати якісну підготовку майбутніх фахівців.

Висновки. Формування професійної компетентності викладача ЗПТО засобами цифрових технологій є важливим чинником якісної освіти. Використання сучасних цифрових ресурсів сприяє не лише підвищенню ефективності навчального процесу, а й розвитку конкурентоспроможних фахівців, які відповідають вимогам сучасного ринку праці.

Список використаних джерел

1. Бідюк Н. М., Бідюк Д. Є. Цифрова компетентність педагогічного працівника в сучасному інформаційно-освітньому середовищі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Вип. 211. С.22-28. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/14866>
2. Миронова Л. А., Брюховецька І. В., Семеняко Ю. Б., Цифрова компетентність педагога як важлива складова підготовки здобувачів до сучасного цифрового світу. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 59. 2023. С. 233-237. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/59/50.pdf>
3. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки: Збірник*. Чернігів: НУЧК, 2021. Вип. № 13 (169). С. 28-35.
4. Redecker, C. (2017). European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu (JRC107466). Seville, Spain: Joint Research Centre. Retrieved from: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>

Юрій МИСЛИВЕЦЬ,

*аспірант кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,*

*Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

РОЗВИТОК МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність. Сучасний освітній процес не можна уявити без застосування інформаційно-комунікаційних технологій або медіа. Зростаюча популярність медіа формує медіасередовище, що впливає на освіту, світогляд та формування ціннісних орієнтацій молоді. Цей вплив може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Одним із способів протидії цьому впливу є формування медіакомпетентності у людини. Майбутні педагоги професійного навчання повинні мати здатність критично сприймати медіаінформацію, аналізувати, оцінювати та розрізняти факти і судження, а також вміти створювати власні медіапродукти та використовувати сучасні медіатехнології як у процесі навчання, так і у майбутній професійній діяльності. Все це сприяє формуванню медіакомпетентності.

Виклад основного матеріалу. Поняття «медіакомпетентність» у науково-педагогічній літературі розглядається як кінцевий результат медіаосвіти і є одним із факторів успішності майбутніх педагогів у медійному просторі.

Джеймс Поттер (James Potter), професор і дослідник у галузі комунікації, автор підручників з медіаосвіти, вніс значний вклад у розуміння медіакомпетентності. Він розглядає дане поняття як розширену здатність індивіда аналізувати та інтерпретувати медійний контент, що охоплює розуміння медійних повідомлень, їх виробництва, контексту, розповсюдження та впливу на аудиторію. Джеймс Поттер визначає

медіакомпетентність через кілька ключових компонентів, включаючи знання та розуміння медійних процесів, уміння критично аналізувати медіаповідомлення, розвиток емоційного інтелекту відносно медіа, вироблення естетичної оцінки медійного контенту та розуміння морально-етичних норм медіаспільноти [2].

Дослідник наголошує на тому, що медіакомпетентність необхідна для захисту особистості від негативного впливу медіа, зокрема від стереотипів, які часто зустрічаються у медійному просторі. Він стверджує, що розвинена медіакомпетентність дозволяє людині не просто пасивно споживати медіаконтент, а й активно та осмислено його інтерпретувати, вибудовувати власну позицію та критично відноситися до медійного середовища.

Таким чином, Джеймс Поттер вважає медіакомпетентність не тільки інструментом критичного аналізу та оцінки медіа, але й важливим елементом сучасної освіти та культурної грамотності, спрямованого на розвиток відповідального та інформованого медіаспоживання.

Згідно «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» (схвалено президією Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 року) медіакомпетентність визначається як «рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних цінностей, смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, реалізувати активну громадянську позицію» [3].

Медіакомпетентність, як мета вищої освіти, охоплює комплекс знань, умінь і навичок, а також психічних якостей, що залежать від різноманітних факторів, таких як рівень освіти та специфіка предметної області. Ці характеристики спрямовані на формування особистості, здатної критично переробляти інформацію, отриману зі ЗМІ. Медіакомпетентна особистість здатна грамотно інтерпретувати медіатексти, використовуючи отриману інформацію, і має здібність до опосередкованої комунікації з іншими людьми [1].

Особливістю формування медіакомпетентності майбутніх викладачів є постійна взаємодія з різноманітними медіапродуктами, що сприяє розвитку уміння критично їх аналізувати, вміло поєднувати й використовувати. Тому доцільно розвивати такі уміння як:

- здатність і готовність сприймати і розуміти зміст медіатекстів незалежно від їх складності, а також уміння «фільтрувати» інформацію;
- розуміння сили впливу медіатекстів на суспільство;
- здатність розрізняти емоційну та аргументовану реакцію при сприйманні інформації;
- розвиток компетентного припущення про зміст медіатексту;
- здатність сприймати медіатексти критично, незалежно від того, наскільки впливовими є їх джерела.

Далі розглянемо рівні медійної компетентності. У педагогічній теорії застосування рівневого підходу передбачає встановлення критеріїв та показників, які дозволяють аналізувати зміни в досліджуваному явищі. Тому пропонуємо такі критерії та показники розвитку медійної компетентності:

1. *Медіаосвіченість* – розуміння ролі медіа в сучасному середовищі та їх впливу на суспільство.

2. *Комунікативність* – здатність використовувати медіа для підвищення комунікативної компетентності.

3. *Креативність* – вміння застосовувати медіатехнології для створення нових інноваційних підходів в освітньому процесі.

4. *Цифрова грамотність* – вміння ефективно користуватися комп'ютером, Інтернетом, цифровими пристроями та розробка цифрових ресурсів для навчання.

5. *Адаптивність* – здатність швидко оволодівати новими медіатехнологіями та ефективно впроваджувати їх у освітній процес.

Відповідно до даних критеріїв та показників було визначено три рівні медійної компетентності:

1) *Початковий рівень* – передбачає розпізнавання основних типів медіа, базове розуміння медіатехнологій та стандартне сприйняття медіатекстів без глибокого аналізу;

2) *Середній рівень* – характеризується здатністю аналізувати медіатексти з певною критичністю, відрізняти факти від думок. Також цей рівень передбачає вміння створювати базові медіапродукти для навчання (презентації, відеоуроки) та використання медіа з метою підвищення мотивації студентів;

3) *Професійний рівень* – передбачає глибоке розуміння різних типів медіа та їх впливу на сприйняття інформації; ефективне використання медіа для навчальних та педагогічних цілей; здатність створювати складні медіапродукти і методики навчання з використанням медіа; самостійне вивчення нових медіатехнологій і їх швидке впровадження у педагогічну практику.

Висновки. Отже, термін «медіакомпетентність» означає інтеграцію знань, навичок та компетенцій, що забезпечують здатність індивіда ефективно здійснювати пошук, відбір, інтерпретацію, використання, оцінку, критичний аналіз та розповсюдження медіаконтенту. Розвиток медіакомпетентності у майбутніх педагогів професійного навчання сприяє формуванню здатності до критичного мислення, що, у свою чергу, уможливорює глибоке осмислення та прийняття обґрунтованих рішень у контексті впливу медіаінформації.

Список використаних джерел

1. Murzina O. Media competence and media literacy: the essence of concepts. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2021. (4). 18–23.
2. Potter W. J. Media Literacy. Thousand Oaks – London: Sage Publication, 2001. 423 p.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні: постанова Президії Національної академії педагогічних наук України від 27.04.2016. URL: <http://www.ispp.org.ua>. (дата звернення 20.09.2024).

Каріна МОСТОВА,

студентка бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)

Станіслав ТКАЧУК,

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
stanislav660@ukr.net

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Розвиток інформаційного суспільства актуалізує завдання розроблення та впровадження у професійну освіту всіх рівнів і профілів сучасних високо-ефективних методів навчання на базі інформаційно-комунікаційних технологій. Особливості підготовки кваліфікованих робітників у системі професійно-технічної освіти потребують специфічних електронних освітніх ресурсів, які застосовуватимуться у навчальних закладах. Науково-методичне забезпечення інформатизації профтех-освіти включає комплекс організаційно-методичних аспектів: професійно спрямоване

навчання інформатики; розвиток професійно орієнтованих інформатичних умінь; професійна підготовка засобами Інтернету. Ефективним є поєднання традиційних та інноваційних форм і методів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Результативності навчання сприяє методично обґрунтоване включення інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічні технології, поєднання мережевих баз даних, автоматизованих навчальних систем з традиційними підручниками, посібниками, індивідуалізація навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій без порушення традиційної структури занять.

Глобальний прогрес, який відбувається на наших очах, створює безпрецедентні можливості для розвитку людини, більш ефективно вирішення багатьох фахових, економічних, соціальних і побутових проблем. Проблема використання засобів комп'ютерних технологій під час викладання виробничого навчання є однією з найбільш актуальних проблем сучасної загальної освіти.

Виклад основного матеріалу. Інформатизація суспільства є результатом приходу нових наукових технологій, що породжує іншу ієрархію розвитку цивілізації. Інформаційно-комунікаційні технології – це компонент, що посідає вагоме місце в освітньому процесі професійно-технічної освіти. Сучасні умови навчання та виховання учнів закладів професійно-технічної освіти вимагають пошуку нових технологій та методик. Змішане навчання, як різновид гібридної методики, відбувається поєднанням традиційного навчання, самостійного та он-лайн навчання, є одним з перспективних напрямків розвитку освіти, головним інструментом якого виступають інформаційно-комунікаційні технології.

Створення й упровадження у професійну підготовку сучасних засобів навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює розвиток України як держави, комунікаційно-технологічні підсистеми якої формуватимуть інфраструктуру інформаційного суспільства, а освіта відповідатиме соціально-економічним потребам, запитам громадян, вимогам роботодавців, забезпечуватиме відновлення виробничого персоналу [1, 42].

На сучасному етапі якість вітчизняної професійної освіти не відповідає європейським стандартам, тому дослідники відзначають потребу вироблення нового педагогічного мислення, нових освітніх технологій і методів навчання [2, 17]. Модернізація професійної підготовки фахівців має відбуватись на основі системного підходу до інформатизації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного профілю, базуватися на системотворчому принципі цілісності всіх напрямів застосування інформаційно-комунікативних технологій у навчально-виховному процесі [4, 284-285]. Постає питання визначення ефективності нових форм і методів організації навчально-виховного процесу з використанням ІКТ.

Відомо, що кожен метод навчання є ефективним, якщо використовується доцільно, і навпаки, найкращий метод дискредитує необґрунтоване застосування. Педагог професійної освіти, вивчаючи ЕНМК і готуючись застосувати його в навчально-виховному процесі, має самостійно налаштувати новий дидактичний засіб відповідно до цілей власної педагогічної діяльності. Розробляючи методику застосування інформаційно-комунікативних технологій у закладах професійно-технічної освіти слід, по-перше, пам'ятати, що інформатична підготовка фахівців нероздільна з упровадженням інформаційно-комунікативних технологій у навчальний процес з усіх навчальних предметів, передусім професійно орієнтованих. По-друге, враховувати, яке місце посідають інформаційно-комунікаційні технології у майбутній професійній діяльності випускників, адже інтенсивність використання комп'ютерної техніки та сучасних технологій навіть у межах однієї галузі є неоднаковою для фахівців різного рівня та різного профілю (спеціалізації). Одним з важливих етапів організації інформаційної підготовки є планування навчальної діяльності. Детальне прогнозування ходу навчального процесу – передумова його правильної, дидактично доцільної організації, раціонального вирішення конкретних педагогічних завдань, досягнення цілей навчання на кожному етапі навчально-виховного процесу.

Основою планування є навчальний план, у якому з урахуванням Державних стандартів освіти закладені завдання підготовки фахівців. Широкомасштабне впровадження засобів інформаційно-комунікативних технологій, безумовно, передбачає одночасну модифікацію навчальних програм.

Сьогодні на часі формування нового типу ставлення учнів і студентів до навчального пізнання, зокрема формування інтересу до способу здобування знань. Постає питання про перенесення акцентів з методики навчання способів застосування інформації на методику навчання принципів роботи з інформаційними джерелами і способів одержання достовірної професійної інформації. Водночас у більшості навчальних закладів професійної освіти вважається достатнім підтримання мотивації до навчання, інтересу до його змісту. Впроваджуючи інформаційно-комунікативні технології у професійну підготовку кваліфікованих робітників, виходимо з того, що інформаційну компетентність майбутнього фахівця формує весь навчальний процес [3, 100].

Психолого-педагогічні проблеми комп'ютерного навчання не повинні розглядатися у відриві від соціально-історичного контексту, від актуальних задач, що поставив перед наукою новий етап НТП. Бурхливий розвиток комп'ютерної техніки і широке її застосування в різних сферах привели до появи нової галузі психологічної науки - психології комп'ютеризації її предмет - народження, функціонування і структура психологічного відображення в процесі діяльності, зв'язаної зі змістом і використанням комп'ютерної техніки і її програмного забезпечення. Роль комп'ютера в навчальному процесі абсолютизується, часом висловлюється думка, що комп'ютер може цілком замінити викладача, і що це веде до повного відмирання традиційних форм організації навчання і навіть самого закладу професійно-технічної освіти (альтернативний варіант - заочне навчання за допомогою комп'ютера); наявні навчальні програми нерідко реалізують опорні з наукового погляду представлення про процес навчання; основна увага приділяється демонстрації можливостей комп'ютера, тиражуванню програм, розширенню сервісних можливостей, тощо.

Висновки. Таким чином, інформатизація професійної освіти має спиратися на дотримання особистісного, компетентнісного та діяльнісного підходів, теорії поетапного формування розумових дій, сукупності дидактичних принципів, програмованого, модульного та проблемного навчання. Вважаємо доцільним особливу увагу педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти звернути на вимоги таких принципів: інформатизації, професійної спрямованості, технологічності, гуманізації, науковості, випереджувального характеру підготовки, інтеграції, індивідуалізації та диференціації, фундаменталізації, наступності.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. Київ: Атіка, 2008. 684 с.
2. Биков В. Ю., Плєскач М. Я. Нормативно-правове та програмно-методичне забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2002. № 3. С. 2-6.
3. Бутрім В. Л. Казка вчить: Збірник нестандартних дидактичних матеріалів з основних дисциплін. 1-4 класи. 2006. 156 с.
4. Гуржій А. Інформатизація освіти і проблеми створення комп'ютерних програмно-педагогічних засобів навчання. *Освіта України*. 2003. № 23. С. 7-10.

Денис МУШКЕВИЧ,

студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
denys.mushkevych@idpu.edu.ua

Оксана КОРОБАНЬ,

старший викладач кафедри
професійної освіти та технологій за профілями
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
koroban.o@idpu.edu.ua

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Актуальність. Сучасний світ стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, і освіта не є винятком. Цифрова трансформація освіти передбачає інтеграцію інноваційних інструментів, таких як штучний інтелект, віртуальна реальність, хмарні сервіси та масивні відкриті онлайн-курси (МООС), у традиційні навчальні процеси. Це дозволяє підвищити якість освіти, зробити її більш доступною та персоналізованою.

Українські вчені активно досліджують вплив цифрових технологій на освіту, пропонуючи нові методики та підходи. У цій статті розглядаються основні тенденції цифрової трансформації освіти, її переваги та виклики, а також приклади успішної інтеграції технологій у навчальний процес в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні прийнято низку стратегічних документів, спрямованих на цифровізацію освіти. Проєкт Концепції цифрової трансформації освіти в Україні до 2026 року передбачає створення умов для інтеграції цифрових технологій у всі сфери життя, включаючи освіту [1]. Зокрема, Міністерство освіти і науки України реалізує проєкти, спрямовані на створення безпечного електронного освітнього середовища та підвищення рівня цифрової компетентності педагогів.

Основні напрямки цифрової трансформації освіти

Одним із ключових елементів цифрової освіти є електронні навчальні платформи, такі як Coursera, edX, Prometheus та ВУМ. Вони надають доступ до курсів провідних університетів світу та дозволяють здобувати знання в гнучкому форматі. За даними дослідження Мелашенко О.І. і співавторів, використання масових відкритих онлайн-курсів (МООС) в Україні сприяє розвитку безперервної освіти та підвищує мотивацію студентів. Автори зазначають, що такі платформи особливо актуальні в умовах дистанційного навчання, як, наприклад, під час пандемії COVID-19 [3].

Штучний інтелект (ШІ) у навчанні. ШІ-технології дозволяють адаптувати навчальний процес під індивідуальні потреби студентів. Наприклад, системи на кшталт ChatGPT або Google Bard можуть використовуватися для створення персоналізованих завдань, автоматичної перевірки робіт та надання зворотного зв'язку.

У статті Полякова М. В. аналізується роль ШІ у створенні адаптивних навчальних середовищ. Дослідник підкреслює, що використання штучного інтелекту дозволяє скоротити час викладачів на рутинні завдання та зосередитися на творчій роботі зі студентами [4].

Технології віртуальної та доповненої реальності (VR/AR) активно впроваджуються у медичній, інженерній та природничій освіті. Наприклад, студенти-медики можуть вивчати анатомію за допомогою віртуальних 3D-моделей, а майбутні інженери – проводити симуляції складних процесів.

Дослідження Сікори Я. Б. та співавторів показують, що використання VR в освіті підвищує засвоєння матеріалу порівняно з традиційними методами [5].

Таким чином, серед основних переваг цифрової трансформації освіти можна виділити значне підвищення доступності навчальних матеріалів, можливість персоналізації освітнього процесу відповідно до індивідуальних потреб студентів, інтерактивність навчання завдяки використанню мультимедійних технологій, розвиток навичок самостійного навчання та критичного мислення, а також оптимізацію комунікації між викладачами та здобувачами освіти через цифрові платформи.

Основними труднощами, що супроводжують процес цифрової трансформації освіти, є нерівномірний доступ до якісного інтернет-з'єднання та сучасного технічного обладнання, особливо у віддалених регіонах; недостатній рівень цифрової грамотності серед учнів, студентів і педагогів; необхідність оновлення навчальних програм відповідно до вимог цифрового суспільства; загрози кібербезпеки та захисту персональних даних; а також потреба в ефективній адаптації методик викладання до нових технологічних реалій.

Як зазначає Корнят В.С., для успішної цифровізації освіти необхідно розвивати інфраструктуру, інвестувати в підготовку викладачів та впроваджувати ефективні механізми захисту даних [2].

Україна активно впроваджує цифрові інструменти в освітній процес. Серед успішних прикладів:

- Всеукраїнська школа онлайн-проект, запущений під час карантину для забезпечення дистанційного навчання.

- Платформа «Дія. Цифрова освіта» – набір курсів з цифрової грамотності для вчителів та учнів.

- Впровадження електронних платформ в закладах освіти.

Висновки. Цифрова трансформація освіти – це неминучий процес, який відкриває нові можливості для навчання та професійного розвитку. Україна робить важливі кроки в цьому напрямку, проте для повноцінної інтеграції сучасних технологій необхідно подолати технічні, організаційні та соціальні виклики. Дослідження українських вчених показують, що цифровізація освіти може суттєво підвищити її якість, якщо буде реалізована системно та з урахуванням потреб усіх учасників навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Концепція цифрової трансформації освіти в Україні до 2026 року. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. від 25.05.2021 р. URL: <http://mon.gov.ua/news/kontseptsiya-tsifrovoyi-transformatsii-osviti-i-nauki-mon-zaproshue-do-gromadskogo-obgovorennya> (дата звернення: 30.03.2025).
2. Корнят В. С. Цифровізація освіти України: перспективи та ризики сьогодення. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 53(1). С. 155–159. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/53/part_1/30.pdf (дата звернення: 18.03.2025).
3. Мелашенко О. І., Фесенко М. Є., Зюзіна Л. С., Козакевич В. К., Соловійова Г. О. Масові відкриті онлайн-курси як інструмент удосконалення цифрової компетентності викладача. *Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір*: матеріали навч.-наук. конф. Полтава, 2023. С. 163–165. URL: <http://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5ad194a0-31fe-4b90-8eae-8f41ea266234/content> (дата звернення: 20.03.2025).
4. Поляков М. В. Штучний інтелект у сучасній освіті: виклики, можливості та перспективи педагогічного розвитку. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Збірник наукових праць*. Харків, 2023. № 81. С. 30–37. DOI: 10.32820/2074-8922-2023-81-30-37 (дата звернення: 15.03.2025).
5. Сікора Я. Б., Яценко О. І., Погребняк М. Г. Віртуальна реальність як інструмент адаптивного навчання в цифровому освітньому середовищі. *Академічні візії*. Львів, 2024. Випуск 28. С. 1–12. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/39196/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf> (дата звернення: 15.03.2025).

Максим ПОНОМАРЕНКО,

студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
maximponomarenko1111@gmail.com

Сергій ГОРЧИНСЬКИЙ,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної освіти та інформатики,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
tnasergey@gmail.com

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ «ШКОЛА ПРОГРАМУВАННЯ Ш++» ДЛЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Швидкі темпи розвитку інформаційних технологій створюють серйозний виклик для системи формальної освіти, яка часто не встигає адаптуватися до сучасних змін та тенденцій. Формальна освіта зазвичай характеризується меншою мобільністю та оперативністю у впровадженні нових технологій та методик навчання. У цьому контексті особливого значення набуває неформальна освіта, зокрема використання онлайн-платформ, які дозволяють швидко та ефективно оновлювати освітні ресурси відповідно до сучасних вимог ринку праці. Однією з таких безкоштовних платформ для навчання є «Школа програмування Ш++», яка орієнтована на здобуття практичних навичок у галузі програмування та веброзробки.

Метою дослідження є аналіз та узагальнення практичного досвіду навчання на платформі «Школа програмування Ш++» як ресурсу для неформальної освіти для формування професійних компетентностей студентів та будь-яких інших зацікавлених у навчанні осіб, що прагнуть набути відповідної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Платформа «Школа програмування Ш++» характеризується структурованими та послідовно вибудованими курсами з програмування, веброзробки та інших інформаційних технологій. Особливістю платформи є акцент на практичних завданнях, що дозволяє студентам набувати не тільки теоретичні знання, але й реальний досвід у створенні власних проєктів, що важливо для працевлаштування в ІТ-галузі [1].

Платформа «Школа програмування Ш++» має такі особливості [2; 3]:

- безкоштовна освіта, за бажанням є можливість стати волонтером для школи або допомагати фінансово;
- простота та доступність викладу матеріалів для осіб з різним рівнем початкової підготовки;
- орієнтація на практичну діяльність, що передбачає виконання інтерактивних завдань і створення реальних проєктів, які можуть бути використані як портфоліо;
- гнучкість освітнього процесу, що дозволяє навчатись у власному темпі, обираючи зручний графік та навантаження;
- можливість отримання сертифікатів, які підтверджують набуті навички та знання;
- розвинена система підтримки слухачів через інтерактивні форуми та чати, що дозволяє швидко вирішувати проблеми та отримувати зворотний зв'язок від спільноти та менторів.

Розглянемо особистий досвід навчання в школі програмування Ш++. Для дорослих тут передбачено три послідовні курси: курс Zero (1 місяць); комп'ютерні науки за Стенфордським курсом (3 місяці) та профільний напрям (4 місяці), де можна обрати різні напрями (Frontend (Vue / React), Backend (Node.js, Java або PHP), Android або iOS, Magento/e-commerce тощо). На момент написання тез, навчання триває на другому курсі «Комп'ютерні науки (за Стенфордським курсом)».

На основі особистого досвіду навчання на платформі «Школа програмування Ш++», розглянемо переваги, які вона надає для здобуття неформальної освіти:

1. Актуальність та швидке оновлення навчальних матеріалів відповідно до останніх змін та інновацій у сфері програмування.
2. Значна практична орієнтація навчального процесу, що дозволяє набувати навички, які безпосередньо застосовуються в реальних умовах роботи.
3. Можливість персоналізації освітнього процесу та вибору індивідуального темпу навчання.
4. Доступність освітніх матеріалів для широкого кола користувачів незалежно від їхнього географічного місцезнаходження та фінансових можливостей.
5. Формування активної спільноти навколо платформи, що створює додаткові стимули та умови для постійного професійного зростання.

Висновки. Платформа «Школа програмування Ш++» є ефективним інструментом неформальної освіти, що дозволяє ефективно доповнювати формальну освіту за рахунок гнучкості, практичної спрямованості та актуальності освітніх матеріалів. Поєднання традиційних і нетрадиційних освітніх ресурсів, на нашу думку, дозволяє забезпечити високий рівень підготовки як учителів (викладачів) інформаційних технологій, так і майбутніх ІТ-фахівців. Важливо, щоб університети та заклади освіти враховували освітній потенціал таких навчальних платформ та сприяли їх інтеграції у навчальний процес, а самим студентам варто активніше використовувати можливості неформальної освіти для підвищення власної конкурентоспроможності на ринку праці.

Список використаних джерел

1. У Кропивницькому безплатно вчать програмуванню. Суспільне Кропивницький. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/497347-u-kropivnickomu-bezplatno-vcat-programuvannya/> (дата звернення: 01.04.2025).
2. Школа програмування Ш++. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%A8%2B%2B (дата звернення: 01.04.2025).
3. Школа програмування Ш++. Офіційний сайт. URL: <https://programming.org.ua/ua> (дата звернення: 01.04.2025).

Олександра РАДУС,

*студентка бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Григорій ДЖЕВАГА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
dzhevaga.g@gmail.com*

РЕДАГУВАННЯ ЦИФРОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ НАОЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Актуальність. Сучасна освітня сфера активно застосовує цифрові технології, зокрема цифрові зображення для реалізації наочності та візуалізації словесних методів навчання. Фотографії, рисунки, малюнки, кресленики, схеми, анімація та відео потрібні для візуального сприйняття, кращого аналізу та розуміння інформації, яка розглядається на уроці [4].

Загалом цифрові зображення відіграють велику роль в нашому житті, бо за допомогою них ми можемо не лише чітко уявляти об'єкт вивчення, але і сприймати його з різних сторін, розвивати абстрактне мислення та краще запам'ятовувати. Для створення цифрових зображень використовуються графічні редактори растрової, векторної, тривимірної та фрактальної графіки. До растрових графічних редакторів належать Paint, PaintNET, GIMP, Krita, Adobe Photoshop, до векторних – Figma, Inkscape, Adobe Illustrator, Canva. Проте, створювати і редагувати зображення можна і у графічних редактора, але й наприклад, у текстовому редакторі Microsoft Office Word або Liber Office Writer є вбудований редактор з геометричних примітивів, також можна реалізувати побудову векторних зображень і схем у редакторах презентацій Microsoft Office PowerPoint та LibreOffice Impress [1].

Виклад основного матеріалу. Усі графічні редактора реалізують схожі можливості створення і редагування цифрових зображень. До основних функцій можна віднести: виділення, переміщення, масштабування, поворот, редагування кольорів, зміна розміру зображення та покращення зображення, тобто можна працювати з корекцією кольору, яскравості, контрастності, ретушування [3]. Це корисні функції, бо при створенні плакату чи слайду часто необхідно обрізати зайве зображення, покращити кольори, прибрати фон, відкоригувати горизонт або взагалі повернути зображення під іншим кутом. Масштабування виконує не тільки редагування, а й створює оптимальний розмір зображення, та може скоригувати співвідношення сторін, якщо вони спотворюють об'єкт.

Робота з шарами розкриває можливості поєднувати зображення з різних ресурсів та створювати колажі для більш складного і розгорнутого візуального композиційного змісту.

Функція роботи з текстом дозволяє додавати тексти, використовувати різні шрифти для оформлення тексту та форматування по відношенню до самої ілюстрації. Шрифтові групи краще обирати без зарубок, бо вони краще сприймаються і підвищують читання окремих літер на великій відстані. Для освітньої мети ви можете підготувати пояснення будови приладів та обладнання, які будуть полегшувати їх

розуміння. Інструментами малювання і нанесення ліній можна створювати додаткові виносні елементи та стрілочки для полегшення розуміння структури і взаємозв'язків елементів будови.

Зміна яскравості, контрасту і насиченості цифрового зображення, потрібне для покращення чіткості і художньої виразності. Не дивлячись на освітній зміст наочності, вона також повинна виглядати гарно і естетично. Також використання яскравих кольорів надасть можливість зробити акценти і виділити важливі елементи кольором, для кращого запам'ятовування навчального матеріалу.

Зберігати цифрові зображення можна також у тих форматах, які нам будуть потрібні для інтеграції їх у наочності. Це у основному .jpg, .png, .svg. Слід також зазначити, що файли векторного зображення мають менший обсяг ніж файли растрового зображення і більш якісні, тому їм необхідно надавати перевагу при створенні схем і креслеників.

Розглянемо вбудовані графічні редактори, які можуть в собі містити не тільки растрову, а й векторну графіку, такі як Microsoft PowerPoint і Zoom. Вони також допомагають створювати та редагувати наочні матеріали. Наприклад, у середовищі Microsoft PowerPoint можна створювати прості векторні зображення, схеми, діаграм, робити заливку та обведення контурів. Це те, що стосується векторної графіки, а можливості вбудованого растрового графічного редактора надає можливість обрізати і змінювати масштаб зображення, видаляти фон, а також додавати художні ефекти зміну яскравості і контрасту.

У сервісі відеоконференцій Zoom також є свій графічний редактор [2]. За функціоналом інструментів досить простий, але при цьому під час дистанційного проведення уроку має корисні для підвищення наочності презентацій інструменти. Коментарі Zoom містять інструменти векторних геометричних примітивів та растрового пензля, таким чином вчитель може поверх презентації малюванням від руки наносити додаткові позначки, виділення, додавання ліній, використовувати штампи. Для дистанційного уроку важливим є те, що учні можуть робити ескізи спільно, таким чином опрацьовувати навчальний матеріалом одночасно.

Висновки. Отже, використання графічних редакторів сприяє створенню якісної наочності для використання в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Mayer R. E. Multimedia Learning. Cambridge University Press. 2009.
2. Довідка Zoom. URL: support.zoom.us
3. Класифікація і можливості систем опрацювання графічних зображень. Інформатика – базовий курс. URL: http://www.zhu.edu.ua/mk_school/mod/page/view.php?id=3373
4. Шпирко Л.С. Графічний редактор, як один із засобів унаочнення інформації вчителем у початковій школі. III Всеукраїнська конференція молодих учених і студентів «Актуальні проблеми сучасної науки і наукових досліджень», 2016 URL: <https://konferenzia.ukraine7.com/t68-topic>

Роман РЕВА,

*студент бакалаврату
факультету інженерно-педагогічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
romareva2003@gmail.com*

Наталія БАЛИЧЕВА,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини (м. Умань)
n.v.balycheva@udpu.edu.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Актуальність. Характерною особливістю сучасного суспільства є великий потік інформації. Тому підготовка сучасного вчителя закладу загальної середньої освіти, повинна відповідати вимогам часу, однією з основних компетенцій якого стали як професійні, так і цифрові компетенції.

В останні роки значна увага приділяється використанню цифрових технологій в освіті, за допомогою яких посилюється мотивація учнів до навчання, завдяки використанню електронних підручників, інтерактивних інформаційних технологій, що поєднують текст, графіку, звук та відео [3].

Гармонійне поєднання традиційних інструментів навчання з використанням цифрових технологій у вигляді презентацій, комп'ютерних ігор та інтерактивних вправ, що дозволяє значно підвищити мотивацію учнів закладів загальної середньої освіти до навчання і тим самим скоротити час на навчання.

Дослідження науковців з питань розвитку цифрових технологій в освіті охоплюють різні напрямки: цифровізації освіти, дистанційне навчання, методику викладання інформатики, компетентність здобувачів освіти і педагогів з питань сучасних технологій та ін. Цифрові технології освіти передбачають загальні процеси розвитку суспільства й освіти. Проблемами впровадження та використання інформаційних технологій в освітньому процесі розглядалися такими відомими вченими, педагогами та організаторами освіти, як В. Биков, Б. Гершунський, С. Гончаренко, Р. Гуревич, М. Жалдак, Ю. Комісарова, В. Кремень, Є. Машбиць, В. Руденко та ін., котрі створили основні засади теорії навчання з використанням інформаційних технологій [2].

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі.

Дослідження в галузі інформатизації освіти є актуальною не лише в Україні, а й у всьому світі. Основна частина робіт присвячена проблемі педагогів для роботи з інформаційними технологіями, а також розробки цифрового освітнього контенту, таких як електронні підручники, цифрові освітні ресурси та мультимедійні навчальні програми.

Виклад основного матеріалу. Нове покоління учнів дедалі більше орієнтується на сучасні джерела інформації, цифрові освітні технології, віртуальні засоби комунікації для свого особистісного зростання, так як подання навчальної інформації у цифровому форматі надає комплексний вплив на учня – підвищується інтерес до навчання, розширюється коло знань, підвищується якість навчання, покращується зворотній зв'язок між учителем та учнями [5].

Тому, цифрові технології активно використовуються в багатьох галузях і стають невід'ємною частиною освітнього процесу всього освітянського співтовариства. Саме ця

технологічна еволюція людства стала важливою освітньою передумовою України, аби долучитися до безмежного навчального середовища як для педагогів, так і для учнів. Нині низка закладів загальної середньої освіти в Україні все ще відчуває труднощі у цьому процесі, адже певна кількість навчальних закладів усе ще не забезпечена відповідними навчальними пристроями, такими як проектори, інтерактивні дошки, портативні комп'ютери та інше відповідне обладнання.

Незважаючи на все те, цифрові технології у професійній педагогіці є досить молода галузь, але вона дуже динамічно розвивається. Іде активне впровадження в освітній процес на всіх рівнях навчання – закладах загальної середньої освіти. Так, у низці закладів освіти було впроваджено навчальні програми та курси, що активно використовують цифрові технології в процесі навчання. Крім того, інформатизація освіти та інтернет технології призвели до стрімкого розвитку нової форми навчання – дистанційного, який є найвищим рівнем інформатизації освіти на сьогодні.

Нині, на думку фахівців у галузі освіти, сучасний педагог повинен вміти користуватися сучасними інформаційними технологіями та мультимедійним обладнанням для проведення освітнього процесу. Вміння знайти необхідну інформацію, структурувати та підготувати навчальний контент для проведення уроку є одним із факторів підвищення якості освіти.

Цифрові технології – це заснована на методах кодування і передачі інформації дискретна система, що дозволяє здійснювати безліч різнопланових завдань за найкоротші проміжки часу. Саме швидкість і універсальність цієї схеми зробили ІТ-технології настільки затребуваними [5].

Використання цифрових технологій акцентує зробити освітній процес більш досконалим. Однією з найбільш перспективних і широко використовуваних цифрових технологій є цифровий освітній ресурс, який поєднує найрізноманітніші засоби інформації, що об'єднанні в одній структурі. Чергування тексту, графіки, відео та аудіо, а також використання інтерактивних технологій дозволяє подати інформацію в найбільш наочній і доступній формі, яка легко сприймається [4].

Іншою формою використання інформації є презентація. У загальноприйнятому значенні презентація – це демонстрація, лекція чи промова, з метою проінформувати чи переконати когось [Вікіпедія].

Комп'ютерна презентація – це набір кольорових слайдів, підготовлених з використанням інформаційних технологій і призначених для розкриття однієї теми.

Цифрові технології найчастіше використовуються у вигляді мультимедіа. Методика мультимедіа полягає саме в тому, що учнів можна легко зацікавити і навчити, коли вони сприймають потік звукових та візуальних картинок. Презентації можна розглядати як візуальний дидактичний інструмент навчання, а мультимедійний проектор – як інструмент технічного навчання. Електронне подання навчальної інформації особливо представлено в електронних підручниках, оскільки електронні підручники розглядаються як самостійні дидактичні засоби навчання, які дають можливість учням самостійно вивчати матеріал. Особливо активно використовується під час дистанційного навчання [1].

Таким чином, презентація дозволяє підвищити якість виховної роботи, швидко й наочно демонструє явища, які важко або неможливо передати словами, формує мотивацію та підтримує інтерес до освітнього процесу, робить передачу інформації різноманітною, а також підвищує продуктивність навчальної діяльності. Різні типи презентацій можуть використовуватися учнями в індивідуальній, груповій або фронтальній формі.

У зв'язку з цим, стає очевидним, що необхідність удосконалення дидактичного, методичного та комунікативного компонентів структури та змісту навчального процесу з метою наближення моделі педагогічної взаємодії до того формату, який найбільш сприймається сучасними поколіннями учнів.

Передусім, побудова освітнього процесу на основі цифрових технологій, на нашу думку, дає змогу оновити традиційну модель навчання, стимулювати зацікавленість, емоційну та комунікативну залученість учнів, особливо підлітків. Цифрові технології дають можливість розвивати знання, від засвоєння основних ідей і теорій, що формують

структуру мислення, до використання інтуїтивних механізмів, які організовують життя, сприяють участь в обговоренні і генерації нових ідей.

Висновки. Отже, цифрові технології сприяють отриманню знань та навичок, необхідних для життя і діяльності у сучасному суспільстві. Дозволяють учням адаптуватися до інформаційних потоків, підвищуючи комп'ютерну грамотність, і сприяють набуттю навичок XXI століття.

Список використаних джерел

1. Використання мультимедійних технологій в освітньому процесі. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-multimediynih-tehnologiy-v-osvitnomu-procesi-195133.html>
2. Грень Є. С. Особливості використання цифрових технологій у дистанційному навчанні. *Академічні візії*. 2023. Вип. 25. С. 1–4.
3. Гуржій А. М., Кухаренко В. М. Цифрові технології у навчальному процесі. Харків: Освіта, 2019.
4. Інтерактивні технології на уроках трудового навчання. *Методично-практичний посібник*. Полтава: ПОППО. 2007 120 с. URL: <https://pano.pl.ua/file/book/chemshut.pdf>
5. Костецька О. П. Цифрові технології в освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 2018, № 2. С. 208–210.

Олександр САВЧЕНКО,

студент магістратури
 ННІ професійної освіти та технологій,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 savchenko.540@gmail.com

Григорій ДЖЕВАГА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
 психології і методики технологічної освіти,
 Національний університет
 «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
 dzhevaga.g@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ МАШИННОГО ЗОРУ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ ОБЛИЧЧЯ

Актуальність. Технологія машинного зору дозволяє комп'ютерним системам розпізнавати зміст та обробляти зображення, так, як це робить людське око. Основними завданнями для машинного зору є: виявлення закономірностей (кольорів чи форм тощо); розпізнавання об'єктів на загальному фоні, таких як люди, обличчя, транспортні засоби, тварини, предмети побуту; автоматизації виробничих процесів для сортування виробів, навігації автономних систем переміщення по траєкторії, виявленні патернів. Машинний зір часто є ключовим елементом для інновацій застосування штучного інтелекту, аналізу даних, розвитку робототехніки та навіть у сфері розваг, таких як ігри чи віртуальна реальність [1]. Це робить дану технологію актуальною для вивчення майбутніми фахівцями сфери цифрових технологій. Розуміння основ машинного зору дозволяє створювати інноваційні продукти та запускати власні технологічні стартапи. Студенти можуть стати рушійною силою майбутніх революційних проєктів. Реалізація систем машинного зору вимагає глибокого знання мов програмування, таких як Python та C++, а також алгоритмів та нейронних мереж. Це корисно впливає на розвиток загальних навичок студентів з програмування та аналітичного мислення.

Основний виклад матеріалу. Технологія застосування машинного зору базуються на поєднанні алгоритмів обробки зображень та методів штучного інтелекту. Зображення можуть бути отримані з файлів формату .jpg, .jpeg, .png або виокремлені з цифрового відео. Також можна отримати зображення з потокового відео у реальному часі камер або інших візуальних сенсорів.

Отримання цифрового зображення – це перший крок реалізації технології машинного зору. Зображення чи потік кадрів відео повинні бути якісними, оскільки від якості даних залежить ефективність їх аналізу. Далі здійснюється передня обробка зображень з видалення шумів, вирівнювання яскравості і корекції кольорів, а також масштабування чи перетворення зображень для потреб алгоритмів. Цей процес реалізується методами під час написання коду алгоритму.

Розпізнавання об'єктів відбувається через застосування фільтрів для виділення важливих особливостей, таких як контури чи текстури, які визначають чергування з світлих і темних ділянок зображень. Методи сегментації дозволяють здійснити поділ зображень на області певного кольору, форми чи виявити об'єкти чи їх межі для подальшого аналізу нейронною мережею машинного навчання. До таких можуть відноситися алгоритми нейронних мереж, наприклад, convolutional neural networks, CNN, які застосовуються для розпізнавання і класифікації об'єктів. Навчання моделей проводиться на наборах даних (Data set), щоб вони могли робити розпізнавання чи ідентифікацію об'єктів і подальше використання цих даних у алгоритмі автоматизованої системи.

Технологія машинного зору широко використовує різні бібліотеки та інструменти, які спрощують обробку зображень і реалізацію алгоритмів розпізнавання та ідентифікації. Наприклад, бібліотека OpenCV (Open Source Computer Vision) одна з найбільш відомих бібліотек для роботи із зображеннями та відео, яка містить інструменти для аналізу зображень, виявлення об'єктів, трекінгу руху тощо. Для розпізнавання об'єктів використовують бібліотеку TensorFlow, як фреймворк для глибокого навчання, створений Google [2]. Вона використовується для створення та навчання нейронних мереж для задач машинного зору. Бібліотека Keras високого рівня для побудови нейронних мереж, що працює поверх TensorFlow. Полегшує реалізацію складних моделей глибокого навчання, особливо для задач класифікації зображень. Бібліотека MediaPipe від компанії Google, доповнює можливості OpenCV, як інструмент для трекінгу руху і положення тіла людини, розпізнавання жестів і обробки даних із камер у реальному часі. Використовується для застосунків, пов'язаних із доповненою реальністю.

Подібний фреймворк для машинного навчання PyTorch розроблений компанією Facebook. Він зручний для досліджень і прототипування задач глибокого навчання [2].

Для впровадження технологій машинного зору можна використовувати мікроконтролери та мікрокомп'ютери, особливо в компактних і енергоефективних системах. Наприклад, деякі мікроконтролери серії STM32, ESP32-S3, або Google Edge TPU підтримують машинне навчання, що дозволяє запускати попередньо натреновані моделі нейронних мереж. Деякі сучасні мікроконтролери мають вбудовані обчислювальні блоки (DSP або GPU), які забезпечують обробку зображень прямо на пристрої, таким чином вони можуть виконувати операції згортки для нейронних мереж або обчислювати характеристики зображення.

Мікроконтролери підтримують підключення низькоенергетичних камер через інтерфейси SPI, I2C або MIPI CSI, що дозволяє захоплювати зображення для подальшої обробки. Вони можуть виконувати задачі розпізнавання об'єктів, жестів або руху. Мікроконтролери оптимізовані для низької потужності, що робить їх ідеальними для IoT-пристроїв, які працюють від акумуляторних батарей. Вбудована флеш-пам'ять дозволяє зберігати оброблені зображення, а бездротові інтерфейси Wi-Fi і Bluetooth забезпечують передачу результатів аналізу до хмарних серверів або інших пристроїв. Завдяки інтерфейсу GPINI/O, мікроконтролери можуть легко взаємодіяти з актуаторами і інтегруватися з іншими компонентами, які містять робочі механізми або дисплеї, для створення повноцінної автономної системи. Наприклад, така система може

складати охоронний комплекс чи автономне керування переміщенням рушіїв [1], чи функціонування SMART будинку.

Для створення охоронної системи з розпізнаванням обличчя можна використовувати мікроконтролери, які підтримують обробку зображень та мають достатню обчислювальну потужність, наприклад ESP32-CAM. Цей мікроконтролер має бібліотеки для обробки зображень і може бути використаний для розпізнавання обличчя. Цифровий вихід мікроконтролера ESP32-CAM може далі керувати електромагнітним замком входних дверей, що у комплексі може складати охоронну систему.

ESP32-CAM має вбудовану функцію розпізнавання обличчя, яка дозволяє створювати прості системи безпеки. Через підтримку ESP32 у «Boards Manager». Необхідно додати бібліотеку ESP32 за адресою URL: https://dl.espressif.com/dl/package_esp32_index.json. У прикладі середовища розробки Arduino IDE є програма CameraWebServer, який можна знайти File > Examples > ESP32 > Camera > CameraWebServer. У коді є секція налаштувань камери, то необхідно вибрати модель AI-Thinker. Після прошивки мікроконтролер буде відправляти відеопотік за визначеною IP-адресою пристрою. За IP-адресою в браузері можна отримати доступ до веб-інтерфейсу. У веб-інтерфейсі активується функція розпізнавання обличчя (Face Recognition) та можливість додавати обличчя до бази даних. Після чого можна розпізнавати обличчя у реальному часі. Якщо обличчя розпізнано, система виконає певну дію, наприклад, активувати реле для відкриття електромагнітного замка.

Висновки. Отже, вивчення технології машинного зору студентами спеціальностей, які пов'язані з цифровими технологіями, є актуальним питанням. Ці компетентності стануть у нагоді для створення практичних проєктів, які пов'язані з автоматизацією виробництва, реалізацією автономності дронів та забезпеченням охоронних комплексів, що є перспективним завданням для сучасних підприємств.

Список використаних джерел

1. Савінова В. В., Колесніков В. О. Застосування методів комп'ютерного зору в автомобільній індустрії. *Матеріали V-ї Міжнародної науково-технічної інтернетконференції «Проблеми та перспективи розвитку автомобільного транспорту»*, 13-14 квітня 2017 р., м. Вінниця. С. 113-120. URL: <http://atmconf.vntu.edu.ua/materialy2017.pdf>
2. Tsiutsiura, S., Chernyshev, D., & Nykodiuk, D. Розроблення методу покращення машинного зору. *Управління розвитком складних систем*, (41), 2020. С. 187-193. <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2020.41.187-193>.
3. Кромкач В. Роль комп'ютерного зору в сучасному світі: досягнення, виклики та перспективи. *Information Technology: Computer Science, Software Engineering and Cyber Security*, 2, 2024. 79-87, doi: <https://doi.org/10.32782/IT/2024-2-10>

Олександр СКОРЕНКО,

*аспірант кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,*

Національний університет

*«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
alexskorenok.r@gmail.com*

Наталія НОСОВЕЦЬ,

кандидат педагогічних наук, доцент

професор кафедри педагогіки,

психології і методики технологічної освіти,

Національний університет

*«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
tala2774@gmail.com*

ПЕРСОНАЛІЗОВАНЕ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ АДАПТИВНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ТА РЕПЕТИТОРІВ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ

Актуальність. Освітнє середовище стрімко змінюється під впливом новітніх технологій, серед яких особливу роль відіграє штучний інтелект. Він стає ключовим елементом цифрової трансформації освіти, дієвим інструментом у педагогічному процесі та об'єктом досліджень у сфері цифрової педагогіки.

Окрім розширення доступу до інформації, штучний інтелект сприяє розвитку нових когнітивних навичок і мислення, здатності навчатися і самоудосконалюватися впродовж життя, відкриваючи нові можливості для самореалізації кожного здобувача освіти.

Виклад основного матеріалу. Застосування технологій штучного інтелекту викликає виправданий інтерес багатьох дослідників як зарубіжних так і українських. Різні аспекти цього питання висвітлені у працях таких учених, як G. Kestin, K. Miller, A. Klales, C. Luckin, M. Mavrikis, О. Дмитрієва, О. Єфименко, Р. Гуревич, Л. Коношевський, О. Коношевський, А. Воєвода, С. Люльчак, С. Мартиненко, Д. Пінчук.

Серед найбільш перспективних напрямів застосування засобів на основі штучного інтелекту, які дозволяють персоналізувати навчальний процес, є адаптивні освітні платформи, технології репетиторів на основі штучного інтелекту. Такі системи враховують рівень знань, особливості мислення та освітні потреби кожного студента, створюючи персоналізовані траєкторії розвитку. Гнучке налаштування змісту, методів і темпу навчання сприяє кращому засвоєнню матеріалу □2□.

Як показав аналіз джерел, адаптивні освітні платформи та технології репетиторів на основі штучного інтелекту мають схожі принципи роботи, але відрізняються за функціоналом, масштабом і способом взаємодії з користувачем.

Адаптивні освітні системи більш спрямовані на велику кількість користувачів у рамках освітніх курсів, аналіз великих даних, алгоритми персоналізації. Системи можуть визначати слабкі місця у знаннях, підбирати відповідні завдання. До адаптивних освітніх систем відноситься Coursera, Khan Academy, Duolingo, Smart Sparrow.

Duolingo та Khan Academy, вже давно суттєво трансформували освіту шляхом персоналізації навчального досвіду. Такі платформи, як Duolingo, використовують адаптивні алгоритми, щоб налаштувати вивчення іноземної мови відповідно до темпу та рівня знань кожного учня. Система Khan Academy оцінює відповіді студентів у режимі реального часу, щоб виявити прогалини в знаннях і відповідним чином адаптувати наступні заняття.

Репетитори зі штучним інтелектом використовують алгоритми та дані для надання персоналізованих інструкцій, зворотного зв'язку та підтримки для здобувачів.

ШІ-репетитори – більш спрямовані на індивідуальну підтримку здобувача. Репетитори працюють у форматі "питання-відповідь" з миттєвою реакцією (голосова або текстова взаємодія), роз'яснюють матеріал з прикладами та можливістю деталізації (наприклад, ChatGPT, Socratic від Google)., AI-тьютори, такі як Squirrel AI, використовуються для підготовки до іспитів та пояснення складних тем.

Обидва підходи можуть використовуватися спільно для підвищення ефективності навчання, наприклад, коли студент проходить курс на платформі, а ШІ-репетитор допомагає пояснювати складні моменти □4□.

Розглянемо конкретні приклади використання засобів навчання на основі штучного інтелекту для підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. ШІ-платформа Squirrel AI або Knewton аналізує відповіді студентів на тестові завдання з педагогіки та підлаштовує навчальний контент під їхні слабкі місця. Якщо студент не розуміє принципів активного навчання, система запропонує інтерактивні кейси та додаткові пояснення. Чат-бот (наприклад, на основі ChatGPT) може моделювати діалог «викладач-учень» для тренування педагогічної комунікації. SimSchool – платформа, яка моделює класну кімнату, де студенти-педагоги можуть тренуватися у викладанні та отримувати зворотний зв'язок від ШІ щодо своїх методів. Mursion AI – використовується для симуляції уроків у віртуальному середовищі з реалістичними учнями. Для автоматизованої оцінки дидактичних матеріалів студент завантажує план-конспект уроку на платформу з ШІ (наприклад, Quillionz), і система аналізує його на відповідність дидактичним принципам, логіку подачі матеріалу та інтерактивність. Розвиток педагогічних навичок через аналіз відеоуроків. Студенти записують свої пробні уроки, а ШІ-система (наприклад, Edthena або Swivl) аналізує жести, мову, інтонацію, взаємодію з учнями та дає рекомендації щодо покращення.

До засобів навчання на основі штучного інтелекту, що пройшли апробацію в різних освітніх та соціокультурних середовищах і зараз широко використовуються у світі відносяться Century, Enlearn, GoGuardian.

З нещодавнім сплеском розвитку штучного інтелекту (ChatGPT, DeepSeek) очікується, що інтеграція штучного інтелекту в репетиторство та викладання значно розшириться. Інструменти на основі штучного інтелекту, ймовірно, стануть більш просунутими, персоналізованими та широко доступними, що підвищить ефективність індивідуального навчання. Отже, освітні системи та практика все більше використовуватимуть не просто інтелектуальні системи, а велика мовні моделі (англ. LLM), для покращення результатів навчання та адаптації до різноманітних потреб здобувачів □3□.

Незважаючи на потенціал засобів навчання на основі штучного інтелекту в підвищенні якості освіти, в створенні індивідуальної траєкторії навчання, персоналізації навчання та ін., використання штучного інтелекту має певні недоліки:

- недостатній розвиток технології. Незважаючи на активний розвиток ШІ, його застосування в системі вищої освіти залишається відносно новою областю, що створює ризики невдач та помилок.

- відсутність особистого контакту. Одним з головних недоліків застосування ШІ в освітньому середовищі є непрямий контакт із іншими учасниками освітньої діяльності.

- обмеженість ШІ у навчальній програмі.

- обмеження креативності та гнучкості систем. Штучний інтелект працює на основі алгоритмів та заздалегідь визначених правил, що може обмежити його здатність пристосовуватися до непередбачуваних ситуацій або пропонувати нові підходи до вирішення завдань □1□.

Висновки. Отже використовуючи засоби навчання на основі штучного інтелекту слід розуміти їх можливості та недоліки, не покладатись повністю на контент, створений штучним інтелектом, перевіряти фактичну точність, використовувати в поєднанні з іншими джерелами. Оскільки ці технології розвиваються, вкрай важливо, щоб освітяни, політики та розробники тісно співпрацювали, щоб максимізувати переваги штучного

інтелекту, одночасно вирішуючи потенційні проблеми та забезпечуючи відповідальне використання.

Список використаних джерел

1. Бобро Н. С. Застосування штучного інтелекту в закладах вищої освіти: зарубіжний досвід. *Науковий блог Noolab*. 2024. URL: <https://www.noolab.ch/ua/ua-blog/zastosuvannya-shtuchnogo-intelektu-u-zakladah-vishchoyi-osviti-zarubizhniy-dosvid>
2. Власюк О. П., Степаненко О. К., Приходькіна Н. О. Вплив штучного інтелекту та інформаційних технологій на мобільну освіту та навчання майбутнього. *Академічні візії*. 2023. № 26. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10369758> (дата звернення: 21.12.2023).
3. Kestin G., Miller K., Klaes A. et al. AI Tutoring Outperforms Active Learning. 14 May 2024. URL: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-4243877/v1>.
4. Шишкіна М. П., Носенко Ю. Г. Перспективні технології з елементами штучного інтелекту для професійного розвитку педагогічних кадрів. *Фізико-математична освіта*. 2023. Т. 38, № 1. С. 66–71. URL: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-010>

Поліна ТОЛКАЧОВА,

студентка бакалаврату
2 курсу ННІ Педагогіки і психології,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка
lashpolis8@gmail.com

Андрій ЛИТВИНОВ,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики початкової освіти,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ОСВІТІ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ

Актуальність. Сьогодні у сфері освіти активно шукають способи підвищення ефективності навчання, зокрема шляхом упровадження сучасних технологій та новітніх методик. Один із напрямів, який дедалі більше набирає популярності в навчальному процесі, – це гейміфікація.

Виклад основного матеріалу. Під гейміфікацією розуміють використання ігрових механік та елементів у освітньому середовищі з метою підвищення мотивації здобувачів освіти, а також покращення їхнього залучення до навчального процесу та сприйняття матеріалу. Тут можна використати різні бали, рівні, досягнення, міні-змагання чи навіть сюжетні завдання, які водночас є навчальними. Основна ідея полягає в тому, щоб зробити процес схожим на гру, де учень не просто сидить і слухає, а бере активну участь. Вона дозволяє зробити навчання цікавішим, динамічнішим і більш орієнтованим на результат, навіть якщо воно відбувається в традиційно неігровому контексті [1].

Водночас, як і будь-який інструмент, гейміфікація не ідеальна й має свої обмеження. Не кожен гру можна адаптувати під конкретні шкільні теми, а іноді, ігровий формат навіть може заважати та відволікати учнів або спотворити суть уроку. Важливим є аналіз можливих перешкод, таких як недостатня участь учнів, залежність від зовнішніх мотиваторів, важкість управління гейміфікаційною системою та інші.

Цікаво те, що сама ідея гейміфікації не нова. Ще у 1950-х роках почали з'являтися перші концепції, що передбачали застосування ігор та системного підходу в навчанні.

Згодом, у 1970-х роках, світ побачили перші комп'ютерні освітні ігри. Вони були простими, яскравими, з мультяшним дизайном – ідеально підходили для дітей молодшого шкільного віку [3]. Відтоді технології стрімко розвивалися. З'явилися численні платформи, мобільні додатки та віртуальні навчальні середовища. Освітні ігри перестали бути лише засобом розваги – вони стали потужним інструментом для навчання, тренування та розвитку [2].

Сьогодні гейміфікація активно застосовується в освіті як ефективний спосіб підвищення мотивації учнів, стимулювання їхньої активності та зацікавленості у навчальному процесі. Вона широко використовується в розробці програмного забезпечення, зокрема для покращення взаємодії між користувачем і програмними продуктами. З розвитком інформаційних технологій та розповсюдженням комп'ютерів з'явилася можливість реалізовувати гейміфіковані підходи в електронному форматі. Перші такі рішення були орієнтовані переважно на молодших школярів: вони вирізнялися легкістю, веселим змістом і привабливим графічним оформленням, яке особливо імпонувало дітям [5].

Окрім того, реалізація гейміфікації може вимагати додаткових ресурсів, таких як час, фінанси та технічні можливості. Необхідно забезпечити належну підтримку та ресурси для розробки, впровадження та підтримки гейміфікаційної системи. Однак, важливо пам'ятати, що гейміфікація не є універсальним рішенням для всіх ситуацій. В деяких випадках, особливо у більш серйозних навчальних або професійних контекстах, важливість серйозного підходу та глибокого розуміння предметної області можуть переважати гейміфікаційні елементи [3].

Щоб гейміфікація в освіті була справді ефективною, необхідно чітко спланувати бажану поведінку учасників навчального процесу. Для цього варто визначити, якими мають бути дії кожного гравця в системі, які кроки вони повинні проходити, як ці дії можна виміряти та як саме вони сприятимуть досягненню освітньої мети. Одним із ключових етапів є опис типів гравців – кожен учасник повинен мати зрозумілий психологічний або поведінковий профіль. Різні типи гравців по-різному мотивуються, тому важливо враховувати ці особливості при побудові навчальної системи. Зворотний зв'язок відіграє не менш важливу роль – він допомагає адаптувати процес до потреб учнів і підвищує рівень їхньої залученості.

Методи гейміфікації можуть стати потужним інструментом у покращенні освітнього процесу, оскільки вони здатні мотивувати здобувачів освіти і заохочувати їх до активної участі в навчанні. Однак варто пам'ятати, що це лише один із елементів комплексного підходу до освіти. Розробляючи гейміфіковане середовище слід враховувати специфіку контексту, потреби аудиторії та особливості навчального матеріалу. На завершальному етапі, цілі учням повинні бути чітко визначеними, а їх мотивація для виконання завдань повинна бути детально вивченою [4]. Разом із тим, не можна сприймати гейміфікацію як універсальне рішення, придатне для всіх освітніх чи професійних ситуацій. У складних або вузькоспеціалізованих темах іноді важливішим є не грайлива форма, а глибоке розуміння змісту та серйозний підхід до засвоєння знань.

Висновки. Гейміфікація може стати потужним інструментом для стимулювання навчання або активності користувачів, однак її використання слід розглядати як складову частину системного підходу до навчання та мотивації, враховуючи особливості цільової аудиторії.

Список використаних джерел

1. Burke B. Gamify: How gamification motivates people to do extraordinary things. Bibliomotion. 2014. 188 p.
2. Hamari J., Sjöklint M. Does gamification work? A literature review of empirical studies on gamification. In *Proceedings of the 2015 48th Hawaii International Conference on System Sciences*. pp. 3025–3034.
3. Johnson L., Adams Becker S., Estrada V., Freeman A., Hall C. NMC horizon report: 2015 higher education edition. The New Media Consortium.
4. Kiili K. Digital game-based learning: Towards an experiential gaming model. *The Internet and Higher Education*. 2005. № 8(1). p. 13–24. Mekler E. D., Brühlmann F., Tuch A. N., Opwis K.

Towards understanding the effects of individual gamification elements on intrinsic motivation and performance. *Computers in Human Behavior*. 2017. №71. p. 525–534.

Дмитро ФЕДОСЕНКО,

*студент бакалаврату
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
fedosenko02@gmail.com*

Микола ХОВРИЧ,

*завідувач кафедри технологічної освіти та інформатики,
доцент, кандидат педагогічних наук,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
n.khovrich@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Актуальність. У 21 столітті учні з раннього віку активно взаємодіють із цифровими пристроями, але часто не мають необхідних знань для їх усвідомленого, безпечного та ефективного використання. Саме тому виникає потреба системно формувати цифрову грамотність в освітньому процесі. Одним із напрямків цього процесу є уроки інформатики, де є можливість створити логічне та ефективне середовище для формування цифрових компетентностей, оскільки вони поєднують теоретичні знання з практичними навичками. Розробка та використання методичних підходів формування цифрової грамотності на уроках дозволяє не лише підвищити ефективність навчання, а й сприяти особистісному та професійному розвитку учнів у цифровому суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх інтеграція в усі сфери життя суспільства зумовлюють необхідність формування цифрової грамотності як однієї із ключових компетентностей сучасної людини.

Цифрова компетентність є ключовою компетентністю в умовах четвертої промислової революції. Цей термін містить впевнене, критичне та відповідальне використання і взаємодію з цифровими технологіями для навчання, працевлаштування, роботи, дозвілля та участі в суспільному житті. Вона охоплює такі поняття, як інформаційна грамотність та медіаграмотність, комунікація та співпраця, створення цифрового контексту, безпека, а також розв'язання різноманітних проблем і навчання впродовж життя. Тому була адаптована та запроваджена Рамка цифрових компетентностей для громадян України яка стає дуже актуальною [3].

Уроки інформатики, мають потенціал стати платформою для комплексного розвитку цифрових навичок учнів.

Ефективність процесу формування цифрової грамотності в учнів повинна включати декілька етапів:

- 1) Вчитель інформатики повинен володіти знаннями теоретичних основ формування цифрової грамотності.
- 2) Всебічно проаналізувати основні методики формування цифрової грамотності на уроках інформатики.
- 3) На основі теоретичного аналізу розробити власну методику формування цифрової грамотності учнів під час уроків інформатики, відповідно до вікових особливостей учнів, рівня їх підготовки і т.п. Запропонувати комплекс методів та підходів до навчання, що сприяють ефективному формуванню цифрової грамотності в умовах сучасного освітнього середовища.
- 4) Провести діагностику ефективності використовуваної методики та, при необхідності, внести відповідні корективи.

Цифрова грамотність включає не лише технічні навички роботи з комп'ютером та програмним забезпеченням, але й формування критичного мислення, здатність безпечно та ефективно використовувати цифрові ресурси, створювати та поширювати контент, дотримуватись етичних норм онлайн-комунікації.

На уроках учням слід наголошувати, що цифрова грамотність активно використовується людиною у повсякденному житті: в Україні оцифровано багато державних послуг; необхідну інформацію можна легко знайти в електронному вигляді, а для замовлення багатьох послуг достатньо лише смартфона. На вебпорталах чи у мобільних застосунках ми реєструємо дитину, сплачуємо податки, беремо участь в опитуваннях, отримуємо фінансову допомогу, реєструємо бізнес. Якщо раніше для отримання довідки чи подання декларації потрібно було вистояти чергу, то тепер це можна зробити, не виходячи з дому. Крім того, деякі цифрові послуги можна отримати взагалі лише у цифровому вигляді. Тож цифрові послуги дуже спрощують нам життя – це беззаперечний факт [4].

У сучасному світі цифрові технології стрімко змінюють усі сфери життя, зокрема й освіту. Відповідно, виникає потреба трансформувати традиційний освітній процес для того, щоб підготувати учнів до успішного функціонування в цифровому суспільстві.

У звіті ЮНЕСКО «*Reimagining our futures together*» (2021) зазначено, що цифрова революція вимагає перегляду традиційної ролі школи та вчителя. Освітні системи повинні стати більш відкритими, гнучкими та інклюзивними, з акцентом на цифрові компетентності та здатність до навчання впродовж життя [1].

Європейська Комісія у документі *Digital Education Action Plan 2021–2027 p.* окреслила потребу у всебічному розвитку цифрових навичок серед учнів і вчителів, модернізації цифрової інфраструктури закладів освіти, а також підтримці інноваційних методик викладання з використанням ІКТ [2].

В українському контексті актуальність цифровізації освіти підтверджується *Концепцією розвитку цифрових компетентностей громадян* (МОН, 2021), де вказано на необхідність системного впровадження цифрових технологій в навчальний процес. Особливої уваги заслуговує предмет «Інформатика», який виступає платформою для формування цифрової грамотності в учнів [5].

Отже, аналіз сучасних досліджень про необхідність трансформації освітнього процесу з метою адаптації до потреб цифрового суспільства показує, що уроки інформатики мають стати не просто джерелом технічних знань, а середовищем формування комплексних цифрових компетентностей.

Для ефективного впровадження цифрової грамотності на уроках інформатики доцільно застосовувати: компетентнісний підхід, який спрямований на формування практичних навичок та здатності їх застосовувати в реальних ситуаціях; проектне навчання, що дозволяє інтегрувати знання з різних предметних областей та розвивати навички командної роботи; проблемно-орієнтоване навчання, яке стимулює критичне мислення та вміння знаходити рішення нестандартних завдань; перевернуте навчання, що передбачає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та використання часу в класі для практичної діяльності й обговорення.

Для ефективного формування цифрової грамотності рекомендується впроваджувати такі практики: інтеграція реальних життєвих завдань у навчальний процес (наприклад, створення особистого бюджету в електронних таблицях, розробка веб-сайту для шкільного проєкту, створення проєкту у презентації «Збери комп'ютер»); розвиток критичного мислення через аналіз достовірності інформації в Інтернеті, виявлення фейкових новин, розуміння упередженості в медіа; навчання основам кібербезпеки, включаючи захист особистих даних, створення надійних паролів, розпізнавання фішингових атак; формування комунікативних навичок у цифровому середовищі (нетикет, ефективне використання соціальних мереж, інструментів для спільної роботи); заохочення до створення власного цифрового контенту (блоги, подкасти, відео, інфографіка).

Упровадження вищезазначених підходів та практик на уроках інформатики сприяє: підвищенню мотивації учнів до навчання (за рахунок практичної значущості завдань); формуванню готовності до адаптації в мінливому цифровому середовищі;

розвитку самостійності та відповідальності у використанні цифрових технологій; підготовці до успішної професійної діяльності в умовах цифрової економіки.

Особливо важливим є комплексний підхід, який передбачає не лише формування технічних навичок, але й розвиток різносторонніх навичок, необхідних для ефективної взаємодії в цифровому суспільстві.

Висновки. Проведений первинний теоретичний аналіз проблеми формування цифрової грамотності в учнів свідчить, що уроки інформатики є важливим компонентом сучасної освіти, спрямованим на підготовку їх до життя та професійної діяльності в умовах цифрової трансформації суспільства. Ефективність цього процесу залежить від системного впровадження інноваційних методів навчання, створення сприятливого освітнього середовища та розвитку цифрових компетентностей самих педагогів.

Список використаних джерел

1. Carney S. Reimagining our futures together: a new social contract for education. Comparative Education. 2022. P. 1–2. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/reimagining-our-futures-together-new-social-contract-education>
2. Digital Education Action Plan (2021-2027). URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>
3. Опис Рамки цифрової компетентності для громадян України 2021. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf
4. Попов Дмитро Короткий посібник з цифрової грамотності. Київ, 2023. 73 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-06/korotkiy_posibnik_z_cifrovoyi_dostupnosti_-_ukr.pdf
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-r#Text>

Олександр ЧИЖКОВ,

студент магістратури
ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)

Григорій ДЖЕВАГА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
tatjanabelan@ukr.net

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ У ЗПТО

Актуальність. Одним із ключових напрямів модернізації освітнього процесу є впровадження штучного інтелекту (ШІ), який здатний значно підвищити ефективність викладання, автоматизувати оцінювання знань, персоналізувати навчальні траєкторії та оптимізувати роботу викладачів.

Наукові дослідження підтверджують, що використання ШІ у професійній освіті сприяє зменшенню навантаження на педагогів, запобігає професійному вигоранню, допомагає в розробці навчальних курсів та дозволяє створювати більш адаптивне освітнє середовище.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку інформаційних технологій відзначається активною інтеграцією цифрових рішень у різні сфери суспільного життя, включаючи освітній простір [1]. Ця тенденція привертає увагу багатьох дослідників, які вивчають вплив сучасних цифрових інструментів на трансформацію методів навчання, організацію освітнього процесу та підвищення його ефективності.

Заклади професійно-технічної освіти (ЗПТО) стоять перед новими викликами та можливостями щодо вдосконалення процесу навчання. Застосування ШІ дозволяє створити ефективніші методики навчання, підвищити рівень адаптації програм до індивідуальних потреб учнів і автоматизувати рутинні процеси. У цій роботі розглядаються основні аспекти впровадження ШІ у професійно-технічну освіту, його переваги, виклики та перспективи.

Штучний інтелект (ШІ) – це технологія, що імітує людське мислення та здатність до навчання, аналізу та ухвалення рішень на основі обробки великих масивів даних. Штучний інтелект (ШІ) вважається однією з провідних технологій, що впливатиме на систему освіти та підходи до викладання в найближчі роки, згідно з прогнозами Horizon Report 2024 [1]. Дослідження показують, що впровадження ШІ у навчальний процес сприяє підвищенню ефективності викладання та розширює можливості педагогів. Зокрема, значна увага приділяється використанню мовних моделей на основі штучного інтелекту, таких як GPT-чат, для оптимізації роботи викладачів, зменшення їхнього навантаження та запобігання професійному вигоранню [2]. Також активно досліджується застосування ШІ у створенні електронних навчальних курсів, розробці інтелектуальних асистентів для контролю поведінки учнів та прогнозування потенційних загроз у навчальному середовищі. Важливим напрямом є використання штучного інтелекту в процесі консультування педагогів з питань поведінкових проблем, що дозволяє вчасно виявляти та запобігати конфліктним ситуаціям у навчальному просторі [3].

Сучасні цифрові технології змінюють освітній процес, трансформуючи традиційні методи навчання та підходи до передачі знань. Інтеграція інноваційних технологій сприяє підвищенню зацікавленості учнів та мотивації до навчання, забезпечуючи їх гнучкими та інтерактивними інструментами для ефективного засвоєння матеріалу [4]. Цифровізація освіти дозволяє створювати адаптивне та персоналізоване навчальне середовище, що відповідає сучасним вимогам ефективного формування знань. Особливо це актуально у сфері професійної освіти, де впровадження технологій штучного інтелекту забезпечує можливість формування індивідуальних освітніх траєкторій, автоматизованого оцінювання знань та розвитку ключових професійних компетентностей.

У межах цифрової трансформації професійної освіти зростає значення методів інтелектуального аналізу освітніх даних, що дає змогу удосконалювати навчальні програми, адаптувати їх до потреб сучасного ринку праці та покращувати якість підготовки фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей [5; 6].

Схематично відобразимо компоненти ШІ для підвищення ефективності викладання у ЗПТО

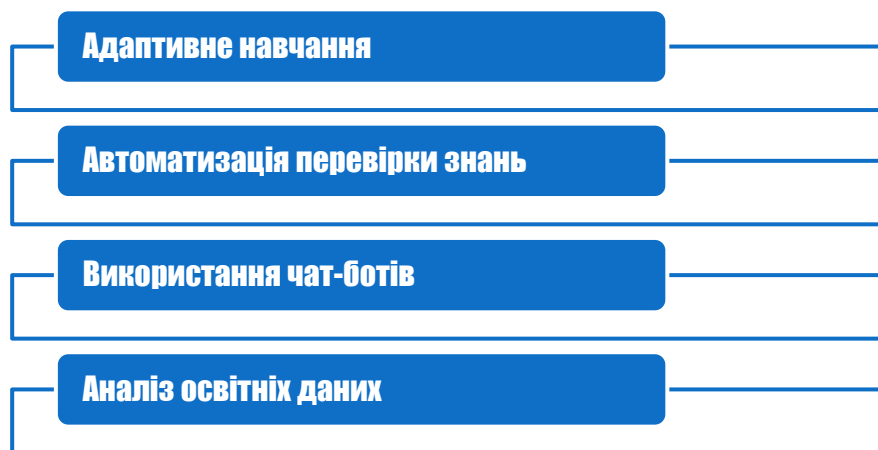

Рис 1. Компоненти ШІ для підвищення ефективності викладання у ЗПТО

1. Адаптивне навчання, що передбачає підбір індивідуальних навчальних траєкторій для кожного учня на основі аналізу його попередніх успіхів, швидкості засвоєння матеріалу та рівня знань. Використовуючи алгоритми машинного навчання, ШІ може виявляти прогалини в знаннях, коригувати подачу матеріалу та забезпечувати більш ефективну взаємодію між учнем і навчальними ресурсами. Це сприяє більш глибокому розумінню предмету, розвитку критичного мислення та підвищенню мотивації до навчання.

2. Автоматизація перевірки знань учнів дозволяє знизити навантаження на викладачів та підвищити об'єктивність оцінювання. Інтелектуальні системи можуть аналізувати відповіді учнів на тестові завдання, перевіряти написані тексти на відповідність критеріям оцінювання, а також здійснювати автоматичне розпізнавання голосових відповідей. Такі технології не лише економлять час викладачів, а й дозволяють оперативно надавати учням детальні рекомендації щодо подальшого навчання.

3. Перспективним напрямом застосування ШІ у професійній освіті є використання чат-ботів, які можуть виконувати функції електронних наставників. Вони можуть відповідати на запитання учнів, пояснювати складні теми, допомагати у підготовці до занять та екзаменів. Такі системи забезпечують цілодобовий доступ до навчальних матеріалів, що особливо важливо для учнів, які навчаються у змішаному або дистанційному форматі.

4. Аналіз освітніх даних для покращення навчального процесу. Штучний інтелект може аналізувати освітні дані, прогнозувати тенденції у навчанні, визначати рівень успішності учнів та надавати викладачам рекомендації щодо вдосконалення освітніх програм. Це дозволяє своєчасно коригувати навчальні матеріали, адаптувати методи викладання та підвищувати загальну ефективність освітнього процесу.

Висновки. Використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти відкриває значні можливості для підвищення ефективності викладання, створення адаптивного навчального середовища та автоматизації рутинних педагогічних процесів. Інтелектуальні технології дозволяють викладачам оптимізувати процес подання матеріалу, персоналізувати підхід до кожного учня та своєчасно виявляти прогалини у знаннях. Завдяки цьому підвищується якість навчання, зростає рівень залученості учнів, а також забезпечується гнучкість у підготовці майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В. І. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах інформаційного суспільства. Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент: кол. 71 монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої. Київ: Інтерсервіс. 2018. С. 133-157.
2. Chen P., Lu Y., Liu J., Xu Q. An Intelligent Assistant for Problem Behavior Management. Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence, 2021. 35(18). 16007- 16010. <https://doi.org/10.1609/aaai.v35i18.17995>
3. Derevyanchuk O. Use of intelligent fuzzy image segmentation systems in the professional training of future specialists in engineering and pedagogical fields. Professional Pedagogics. 2024. № 1(28). P. 103–115. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.103-115>
4. Дерев'янчук О. Розвиток технічних навичок здобувачів вищої освіти в процесі побудови прототипу системи сегментації зображень транспортних засобів. Молодь і ринок. 2024. Вип. 221. Том 1. С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.296388>

Владислав ЮЩЕНКО,
*аспірант кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність. Інформаційні технології є невід'ємним компонентом сучасної освіти, засобом оптимізації та підвищення її результативності. Викладач виступає реалізатором державної політики щодо інформатизації освіти, готуючи студентів до життя та діяльності в інформаційному суспільстві. В умовах стрімкого зростання обсягів знань, появи нових професій і необхідності навчання протягом усього життя особливо важливою є мобільність випускників, їхня здатність співпрацювати, творчо навчатися, здійснювати дослідницьку діяльність і розв'язувати складні завдання.

Стрімкий розвиток цифрових технологій вимагає від педагогів високого рівня цифрової компетентності та здатності ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освітньому процесі. Традиційні методи підготовки педагогів потребують модернізації для відповідності сучасним вимогам ринку праці та освітнього середовища. Значну роль у цьому відіграють дистанційне навчання та змішані форми освіти, які стають усе більш актуальними у зв'язку з глобалізацією освітніх процесів.

Використання ІКТ у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання дозволяє створювати інтерактивне та персоналізоване освітнє середовище, підвищувати якість освіти, розвивати навички самостійної роботи та креативного підходу до викладання.

Виклад основного матеріалу. Важливим аспектом є освоєння методик використання ІКТ в освітньому процесі, оскільки це дозволяє учасникам освітнього процесу ефективно застосовувати технології для його покращення. Формування ІКТ-компетентностей передбачає їхню інтеграцію в різні дисципліни, а не лише в межах спеціалізованих курсів. Використання інтерактивних методів навчання, таких як проєктна діяльність та робота в групах, сприяє глибшому засвоєнню навичок, дозволяючи студентам застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях [2, 63].

Використання ІКТ у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання охоплює кілька основних напрямів:

1. *Організація дистанційного навчання* – сучасні освітні платформи, такі як Moodle, Google Classroom, Zoom, забезпечують ефективну взаємодію між викладачами та студентами. Це дає змогу студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів, брати участь у вебінарах, переглядати записані лекції та здавати завдання у зручний час. Також студенти можуть проходити онлайн-курси. Серед провайдерів онлайн-освіти виділяються американські платформи Coursera, edX та Udacity, а також британська компанія FutureLearn. В Україні основними онлайн-освітніми ресурсами є Prometheus, EdEra та VUM online. Coursera надає широкий спектр безкоштовних онлайн-курсів у різних галузях з можливістю отримання сертифіката після успішного завершення. Використання масових відкритих онлайн-курсів (МВОК) від Coursera значно розширює освітній простір та сприяє впровадженню передових освітніх технологій [1].

2. *Мультимедійні навчальні матеріали* – використання інтерактивних презентацій, відеолекцій, анімаційних пояснень та віртуальних лабораторій значно покращує засвоєння матеріалу.

3. *Розвиток цифрової грамотності* – майбутні педагоги повинні вміти працювати з текстовими редакторами, електронними таблицями, базами даних та системами управління навчанням. Наприклад, використання Google Docs для спільної роботи над навчальними проєктами чи застосування Canva для створення візуально привабливих навчальних матеріалів.

4. *Автоматизація процесу оцінювання* – використання електронних тестів, інтерактивних контрольних робіт і систем аналізу успішності студентів забезпечує швидке та об'єктивне оцінювання знань. Наприклад, сервіси Kahoot! та Quizizz дозволяють створювати інтерактивні вікторини для оцінювання знань у режимі реального часу.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у підготовку майбутніх педагогів має значний вплив на якість освіти та професійний розвиток. По-перше, інтерактивний формат навчання, мультимедійний контент та ігрові технології сприяють підвищенню мотивації студентів, роблячи освітній процес більш захопливим. По-друге, освітній процес стає більш гнучким, оскільки студенти можуть навчатися у будь-який час та в будь-якому місці, що особливо важливо для тих, хто поєднує навчання з роботою. Крім того, ІКТ сприяють індивідуалізації навчання, дозволяючи адаптувати програми під особисті потреби кожного студента та враховувати його темп навчання і рівень підготовки. Використання онлайн-інструментів для спільної роботи, вебінарів та форумів сприяє розвитку комунікативних навичок, що є важливим для майбутньої професійної діяльності педагогів.

Ще однією значущою перевагою є формування цифрової компетентності, адже майбутні педагоги опановують сучасні інформаційні технології, що дозволяє їм ефективно використовувати цифрові ресурси у професійній діяльності. Використання цифрових платформ та систем управління навчанням забезпечує ефективне управління освітнім процесом, спрощуючи організацію занять, моніторинг успішності та комунікацію між викладачами та студентами.

Також важливим аспектом є можливість доступу до світових освітніх ресурсів. ІКТ відкривають нові горизонти для студентів, надаючи їм змогу використовувати міжнародний досвід та найкращі світові практики в освітньому процесі. Це дозволяє їм залишатися конкурентоспроможними на сучасному ринку праці та бути готовими до викликів цифрової епохи.

Висновки. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці педагогів професійного навчання є невід'ємною складовою сучасної освіти. ІКТ сприяють підвищенню якості навчання, формуванню ключових компетентностей і розвитку цифрової культури майбутніх педагогів. Важливим завданням закладів освіти є створення умов для ефективного використання ІКТ в освітньому процесі, що допоможе підготувати конкурентоспроможних спеціалістів у сфері професійної освіти. Необхідно враховувати певні труднощі, пов'язані з упровадженням інновацій у вищу освіту, зокрема: надмірний обсяг інформації, нерівний доступ до технологій, брак кваліфікованих викладачів і питання безпеки даних.

Список використаних джерел

1. Волоотовська Т. П., Єпик Л. І., Лемешева Н. В. Роль ІКТ та інновацій у підготовці майбутніх фахівців в системі вищої освіти. *Академічні візії*. Випуск 28. 2024. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10653952> (дата звернення 27.03.2025)
2. Носко М. О., Мехед О. Б., Мехед Д. Б. Особливості формування ІКТ-компетентностей у майбутніх педагогів під час навчання у ЗВО. *Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи*: матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. 2024. С. 62-64.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

МАТЕРІАЛИ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

м. Чернігів, 17 квітня 2025 р.

А 43 **Актуальні проблеми організації освітнього процесу в умовах сьогодення:** матеріали ІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції (Чернігів, 17 квітня 2025 р.) / [редкол. : Носовець Н., Белан Т., Пискун О., Полетай О., Джевага Г., Горелько Д.] ; Навчально-науковий інститут професійної освіти та технологій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2025. 176 с.

УДК 37.09(477)(082)

У збірнику матеріалів ІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми організації освітнього процесу в умовах сьогодення» містяться наукові тези, в яких висвітлено: результати теоретичних та методичних досліджень викладачів, учителів, аспірантів, студентів з проблем організації освітнього процесу в умовах сьогодення.

*Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань
несуть автори статей.*

*Навчально-науковий інститут
професійної освіти та технологій
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

Технічний редактор
Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

О. Клімова

Підписано до друку 22.04.2025 р. Формат 60х84 1/8.
Обл. друк. арк. 13,9. Ум. друк. арк. 20,46. Зам. № 021.

*Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
E-mail: nuchk.tipograf@gmail.com*